De kronijk van Antwerpen. Deel 7. 1799-1802

Jan Frans van der Straelen en Jan Baptist van der Straelen

Editie J. Rylant

bron
Jan Frans van der Straelen en Jan Baptist van der Straelen, *De kronijk van Antwerpen. Deel 7. 1799-1802* (ed. J. Rylant). Bureel der 'Bijdragen tot de Geschiedenis', Antwerpen 1935

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/stra131kron07_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. en NWO

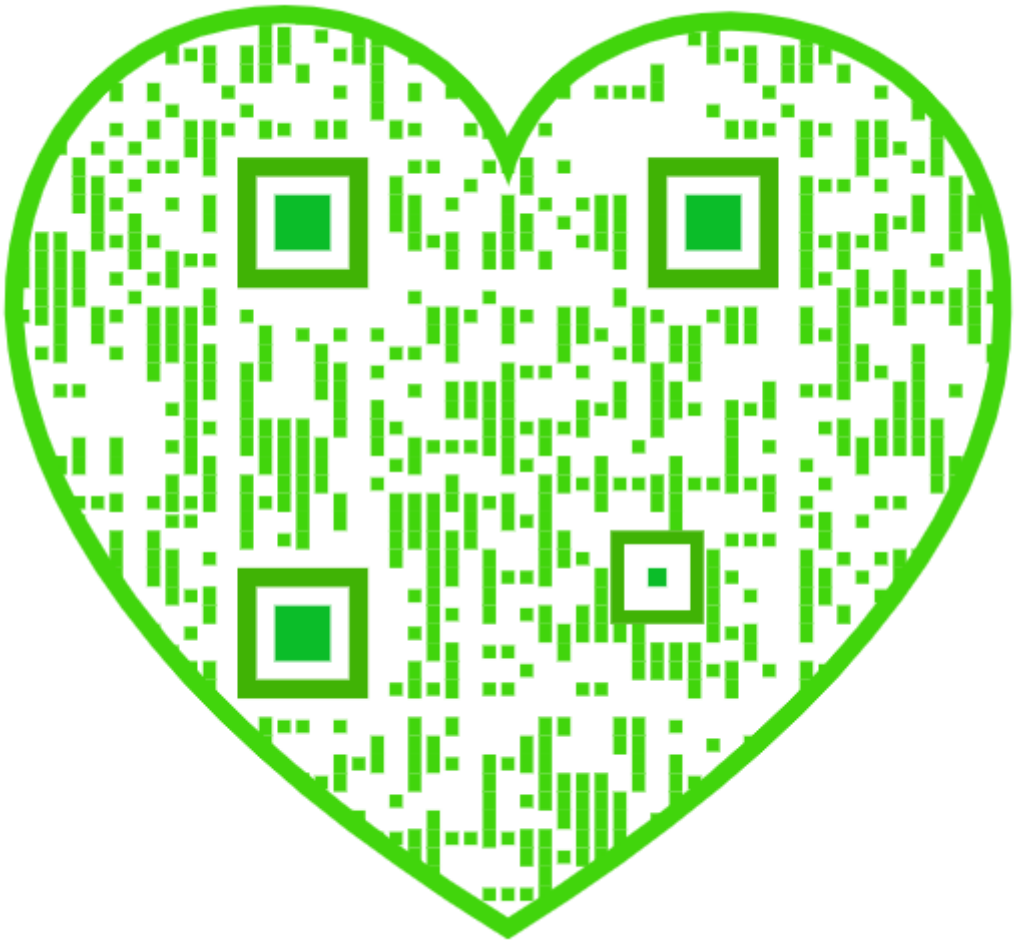

Bij het zevende deel der ‘Kronijk van Antwerpen’

In 1929, in onze inleidende studie tot de *Kronijk van Antwerpen* (1ste deel) berekenden we dat de volledige uitgave van het werk 8 deelen beslaan zou. Dank zij de milde ondersteuning van wijlen E.H. Bernaerts konden we in 1929-1934 de zes eerste deelen doen verschijnen. Wat in 1894 door Lodewijk Mathot aan de regeering werd aangevraagd en wat toen niet werd aangedurfd kwam dus grootendeels, - eindelijk, - tot verwezenlijking.

Doch ons ontviel E.H. Bernaerts en het werk dient ten einde gevoerd. Nog twee deelen bleven er te publiceeren. Betrouwend op den steun van de belangstellenden, dierven we de onderneming aan, en bieden hier het zevende deel, terwijl het achtste ook weldra zal klaar komen (met tafels).

Wie de volledige reeks der 8 boekdeelen bekomen wil storte 200 fr. op postcheckrekening 180.99 (Prims). Afzonderlijke deelen zijn tegen 30 fr. te verkrijgen. We durven een beroep doen op de vooraanstaande Vlaamsche intellectueelen, op de inrichtingen van wetenschap en van onderwijs, op de volksbibliotheken en alle instellingen van cultuur, om te zorgen, - door zich deze reeks aan te schaffen, - dat het werk de gepaste verspreiding hebbe en voor later bewaard worde: volledige reeksen zullen er niet zooveel te vinden zijn!

Floris PRIMS.

1799

Januarij

Den 1 Januarij smorgens wird er sekeren religieus van het order der Carmelieten Discalsen, door de policiemeesters uijt een huijs op de Luijse merkt, daer hij menigmaelen misse gelesen en andere diensten gedaen had, weggehaeld, en naer voor den commandant gebracht te zijn, op 't Casteel geset; dog ondervraegt zijnde, seffens losgelaeten, alsoo hij den eed van haet aen 't Koningdom, van getrouwheijd en aengekleeftheijd en van dese republiek etc. gedaen had, hetwelk niemand geweten hadde, aengezien het eenen vremden pater was.

In den morgent ontrent 9 uren zijn de gevangene boeren en andere van tijd tot tijd op het Casteel gebrogt en in 't Calbos en in andere onderaerdsche koten aldaer, al eenen ruijmen tijd geseten hebbende, ontrent 40 sterk, aen malkander gebonden zijnde, langs St Jorispoort naer Brussel gevoert, om aldaer, zoo zegt men, door eenen crijgsraedt gevonnist te worden. Men is zeer bedugt voor deze ongelukkige menschen, waervan het meesten deel zekerlijk onpligtig is.

In den zelven morgent vertrok er eenig krijgsvolk uijt dese stad naer de dorpen, als onder andere naer Wilryck; alwaer sij eenige persoonen welkers zonen onder de opstaendelingen

ofte boeren dienden, en dus afwezig waren, gevangen en andere als gijselaers mede namen. Dit was het begin van 't nieuwe jaer, beminden lezer.

Den 2 Januarij wird er door de commissaire de police scherp onderzoek gedaen ten huijze van Jon^{r} Paulus Frans Jos. Moretus, woonende in de Lombaerde straet, ontrent d'Augustijnen, naer sekeren religieus der abdije van St Bernaerds op de Schelde, den Eerw. heere Emmanuel Crabeels, welken aldaer zoude wezen, dog is gelukkiglijk niet gevonden.

Den 3 Januarij wird alhier de 96ste verkooping van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in seer vele schoone landerijen, zoo weijden, ploegland, pottagie hoven en eene hoeve etc. breeder in de placcaert te zien.

Ten zelven dage en ook de volgende trok er eenig crijgsvolk uijt deze stad om tegens de opstandelingen te gaen vegten, zoo seijde men.

Den 4 en 5 Januarij hoorde men wedrom geweldiglijk op de klokken der Collegiaele kerk van St Jacobs slaen, en dezelve gants verbrijselen, tot alder grootste droefheijd van alle waere parochianten en weldoenders door wiens iever en zorg de grootste en nog twee andere over weijnige jaeren bekostigt en vereert zijn, gelijk ik hier boven op sijne plaetse nog aengeteekent heb. Deze kerke wordt nog altijd van beeëdigde priesters bedient, naementlijk door ..... Mortelmans, welke aldaer den pastorelen dienst verrigt, die het *Chorael huijs* gestaen in de lange Nieuwstraet ontrent de kerke, van de Fransche gekogt heeft en hetzelve tegenwoordig bewoont.

Den 6 Januarij sondag en feestdag van de H. Drijkonin-

gen. Smorgens deden de policiemeesters wedrom onderzoek naer de priesters, en doorsogten ten dien eijnde verscheijde huijsen binnen dese stad, namentlijk hetgene van Jon^{r} Franciscus Jos. Stier tegens St Joriskerk zuijd, nevens het Schermershuijs, naer den Eerw. heere J. Onincx; bij N. vander Linden, in de Wolstraet; naer den Seer Eerw. heer Guilielmus J.B. van Bomberghen, plebaen der Cathedraele, noord quartier, en in meer andere huijsen daer sij maer dachten dat geestelijke persoonen schuijlden; dog hebben nergens iemand gevonden, enkelijk hebben sij den coster der Cathedraele N. Peten en den voors^{e} van der Linden medegenomen, maer wedrom seffens losgelaeten.

In den selven morgent is Josephus P. Hoijlaerts, Licent. in de medecijnen alhier, als tweeden doctor in het gasthuijs, door de nieuwe administratie van den armen gestelt zijnde, aldaer in die hoedanigheijd geinstalleert. Daer waren verscheijde nieuwe ordonnantiën voorgeschreven en daer staen ook groote veranderingen ten opsigte van het gasthuijs te geschieden. Den eersten doctor was den Heer Doctor Du Marteau, welken dit huijs sedert vele jaren bedient.

Den 7 Januarij wird M'her Albert Baron van der Haghen Vlesbeke, Markgrave des Lands van Rhijen en schouteth deser stad Antwerpen, die op 20 November laestleden alhier met Jonkvr^{e} Helena Geelhand, dogter van wijlen Jon^{r} Petrus Franciscus Geelhand, heer van Merxem en Dambrugge en van Vrouwe Theresia Clara Jos. van Colen de Broechem, getrouwt was, op 't Casteel geset en de oorsaek daervan was enkelijk, gemelden Baron met zijne compagne naer Brussel, sijne geboorte plaets gereijst zijnde, en in dien tusschen tijd den generael Rivaud, commandant van dit departement, met zijn gevolg in 't woonhuijs van gemelde nieuwgehouwde op de Meir tegen de Clarastraet, gelogeert zijnde, die aldaer ver-

scheijde schoone en welgestoffeerde kamers hebben wilde, welke de domestiken in huns meesters afwezigheijd niet geven konden. Den voors[e] Marcgrave daervan ondertusschen onderrigt zijnde, is seffens alhier gearriveert en heeft den gemelden generael doen zien, dat hij ten ongelijke hadde te werk gegaen, hetwelk deze, geene redens willende plaets geven, zoo kwalijk opnam, dat hij den Marcgrave heeft doen op 't Casteel setten, waervan hij na aldaer drij dagen geseten te hebben, maer eerst losgelaten is. Wat dunkt u beminde lezer, jae men segt dat desen te vorens eenen smitsgast zoude geweest zijn; wat er van zij, sijne manieren en gedrag schijnen genoeg te doen zien, dat sijne afkoomste maer heel gering moet zijn.

Den 8 Januarij wird alhier de 97[ste] verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde huijsen en gebouwen, te weten:

13 huijsen op 't Beggijnhof van Lier.
Item de pastorele huijzen van Zammel, van Wommelghem, van Broechem, van Capellen, van Hoevenen, van Berendrecht, van Lillo, en nog een ander huijs aldaer.
Eindelijk item 21 huijsen op het Groot Beggijnhof tot Mechelen.

Ondertusschen wirden er wedrom brieven bij vele van onze inwoonders gedraegen, waerbij sij gehouden waeren, in gevolge van een Arreté der municipaele bestieringe de dato 6 Nivôse 7ste jaer ofte 26 December laestleden, te komen betaelen bij Balth. J. Genoels, percepteur der contributiën op de Meir alhier, sekere sommen, d'een meer d'andere minder, jae daer waeren er van 800 livres en daer waeren van £100. -, tot welke somme sij in de rollen der provisoire Ampliatie gebragt zijn, hetwelk geseijde administratie op 14 Nivôse laest ofte 3 dezer maend besloten had bij gevolg der revisie

van de provisoire rollen der foncière en personele contributiën van de jaeren 5 en 6, met bedreijgingen van bij faute van voldoeninge er toe gedwongen te zullen worden.

Het was niet als provisoir dat alle belastingen ingevoordert en opgehaelt wirden, jae het was maer provisoir dat se ons het geld uijt den zak klopten en veel goede en welpeijsende menschen ruineerden. Wij hebben hier boven op den 4 December laestleden gesien, dat de municipaele administratie, om den deficit der contributiën, welke £302.693.18 zoude beloopen, in te voorderen, op 9 Frimaire ofte 29 November laest, besloten had, dese sommen op de besonderste inwoonders te leggen, en die in vier classen te verdeijlen. De brieven ofte waerschouwingen waeren diensvolgens alsdan uijtgedraegen. Vele inwoonders waren met garnisairen belast en tot betaelinge gepraemt geweest en verscheijde hadden reeds uijt vreese voldaen, andere hadden sig daertegen seer sterk gestelt, en daertegens petitiën ingedient. Ondertusschen was de provisoire belasting alsdan agter gebleven, de garnisairen wirden weggenomen, en de vervolging hield seffens op. Degene die reeds betaelt hadden waren hun geld kweijt en zullen het provisoir kweijt blijven, want geld wedrom geven of betaelen is bij de Fransche en bij de door hun aengestelde authoriteijten geen gebruijk. Aldus is die zaek onderbleven, totdat dezelve alsnu op de bovengemelde weijse op titel van provisoire ampliatie wedrom levendig is geworden. Wedrom wirden er vele petitiën tegens ingedient, waervan men den uijtval verwagt.

Daerenboven wirden er tegenwoordig vele van onze inwoonders eenig ambacht, neeringe ofte koop of anderen handel doende, onderworpen aen het patentenrecht, met garnizairen tot betaelinge der zelve gedwongen en met de verkoopinge hunner meubelen bedregen. Velen waren in de onmogelijkheid van dit regt, hetwelk voor sommige neringen, ambach-

ten ofte handelingen merkelijk verhoogt was, te komen betaelen; andere dienden petitiën in en vroegen vermindering, ook waren er die uijt vreese, geen afslag verwachtende, betaelden.

Daer waeren ook verscheijde ‘Arrêtés’ alomme aengeplakt ten opsigte der goud- en zilversmeden, waerbij hun differente nieuwe wetten en ordonnantiën voorgeschreven worden en den titel ofte keur van de goude en zilvere werken verandert hebben op de volgende wijse, te weten: het goud op 1ste 920/1000 of 22 karaeten 2/32 en ½ ontrent, 2e van 840/1000 of 22 karaet en ½ en ⅛; 3e 750/1000 of 18 karaet. Het zilver op 11 penningen 10 greijn den hoogen keur en op 10 penningen 10 greijn den leegen (1sten van 950/1000: 11 deniers 9 greijnen 7/10; 2e 800/1000 of 9 deniers 11 greijnen ½). Voor de remede van 't goud 3/1000 en van 't zilver 5/1000.

Van elk mark goud moet voor regten betaelt worden 6 livres of een franse kroon, en voor het zilver 3 ½ stuijvers. Bovendien zijn er nog zoo veel waernemingen, dat het onmooglijk is dezelve te onderhouden, en te lang om alhier te melden. Jae verscheijde supposten deser natie hebben liever hunne winkels gesloten als zig aen zoo vele boeten en straffen hun voorgeschreven, bloot te stellen.

Den 12 Januarij wird alhier uijtgetrompet dat allen borger ten 10 uren des avonds van de straeten zijn moeste.

Daer was ook een Arrêté van de Municipaele bestieringe de dato 17 Frimaire ofte 7 December laestleden alomme aengeplakt, waerbij bevolen wordt, dat alle de paelen, banken, lenen en uijtspringende trailiewerken etc. voor de huijsen, op de hoeken der straeten en elders staende, weg gedaen moesten

worden; behoudens dat de ijsere balustradens, geketende paelen etc. tot vercierzels der huijsen dienende, blijven mogen, mits er eenen reverbere ofte groote lanteerne met ligt uijt te hangen, ook dat de uijtspringende keldermonden geensints gerepareert mogten worden; alles op pene van vervolgt te worden als belemmeraers der publieke wegen. De bouwmeester Jan Blom, was met de waeksaemheijd dier belast, en de policiemeesters gingen de inwoonders waerschouwen of beter geseijd ordonneren van dezelve seffens te amoveren of dat sij hun soldaeten senden zullen. Seffens sag men ten allen kanten, uijt vreeze, dit ten uijtvoer brengen, hetwelk nogtans groote gevolgen kan hebben, namentlijk in de smalle straeten, door het geduerig gereijd van wagens en voitueren, alwaer de paelen voor de huijsen aen kelders, riolen, goten etc. gestelt tot beschutting en bescherming derzelve dienden.

Daerenboven was er eene proclamatie van den voors^{e} Generael der Brigade Rivaud, commandant van dit departement, gedagteekent uijt het Quartier Generael tot Antwerpen den 21 Nivôse ofte 10 dezer maend, aen de inwoonders van Mechelen en Antwerpen geschreven ten opsigte van de militairen, willende dat dezelve behoorlijk en ieder volgens hunnen graed zullen gelogeert worden; verscheijde bedrijgingen voorschrijvende etc. goed om soldaeten te sterken en toon te geven als sij van de borgers meer eijsschen als men hun gehouden is te geven; jae hij valt daer in tegen twee borgers van Mechelen en tegen bovengemelden Mheer Albert Baron van der Haghen, alwaer hij thans nog logeert, geweldig uijt, seggende de twee eersten naer Brussel te hebben doen voeren, en den laetsten voor drij dagen op 't Casteel geset te hebben. Daer was geen spreken aen; jae sijn gedrag en gemeijne manieren doen sijne geringe afkoomste genoegsaem zien.

Ondertusschen wirden er nog altijt gijselaers op verscheijde

dorpen rond deze stad geligt. Sommige wirden gepraemt van de absente persoonen dier gemeijntens, alsook de fusieken aen te weijsen, van de klokken te doen in stukken slaen en andere slegte voorstellen, hetwelk de welpeijsende van de hand wezen; dan wirden er seffens geijselaers genomen en verscheijde Heeren en bijzondere buijtenlieden, verlieten hunne hoven en huijzen en waren uijt vreese op de vlugt; andere welkers kinders in conscriptie militair waren en sig niet aengeboden hadden, wirden opgeligt en naer ons Casteel gebragt, hetwelk men geduerig plaets hebben zag; jae hetwelk over eenige dagen tot Borgerhout uijtgewerkt werd, alwaer den chirurgijn en accoucheur Frans van Montfort opgeligt en op 't Casteel alhier gevoert is. Eenige dorpen wirden met soldaeten beleet, welke aldaer den meester speelden, naementlijk in de huijsen waer iemand afwezig was en bij degene die verdacht werden dat hunne zonen onder de opstandelingen dienden, daer plaegden sij de menschen schrikkelijk en deden dezelve grooten overlast aen; doende hun eten, drinken en al dat se vraegden geven.

Zedert eenige dagen zag men alhier nieuwe recruten requisitionairen op de dorpen, zoo in deze Nederlanden, als in Vrankrijk opgeligt ofte beter geseijd gevangen, binnen deze stad brengen. Degene welke uijt Vrankrijk kwaemen wirden naer Holland gesonden en degene van deze landen wirden in Vrankrijk gevoert; jae degene sig niet vrijwillig had aengeboden, wird gebonden binnen gebragt en op de Poedertoren bij de Roode Poort gevangen geset, daer sij sonder eten of drinken, dat er hunne ouders, vrinden of andere goede menschen niet voor zorgden, zitten zouden. Van daer wirden deze ongelukkige jongens gebonden, als de grootste kwaeddoenders, tegens wil en dank, in de uijterste droefheijd naer Vrankrijk gevoert, tot aldergrootste smert der

ouders en naestbestaende en van alle goede godvreesende menschen.

Sondag den 13 Januarij wird door de policiemeesters alhier in sommige huijsen naer eenen Luijkschen priester gesogt. Ten huijse van Dhr Jos. Frans de Liagre, koopman in de Lange Nieuwstraet, wird sekeren persoon gevonden, denkelijk denzelven die sij sogten, dezen wird seffens op 't Casteel gebrogt; maer des anderdaags door list eenen middel gevonden hebbende, om daer van weg te geraeken, is nogtans door de poort voorbij de wagt onbekent henen gegaen.

Bij alle de droefheden en rampen welke men tegenwoordig beproeft, begint sig nog een droeve plaege te voegen, welke daegelijks meer en meer toeneemt, te weten, de ziekte en sterfte onder het hoorne vee, welke sig niet alleen op de verscheijde dorpen, maer zelfs binnen dese stad bij de koeijhouders, sedert eenigen tijd veropenbaert heeft. Geheele stallen bij sommige van deze zijn reeds uijtgestorven, waerdoor die ongelukkige menschen in de uijterste armoede gebragt zijn. Dit maekt het melk en boter duerder en veroorsaekt aen vele van onze inwoonders eenen afkeer van het rundsvleesch. Dog daer worden door onze vleeschhouwers alle mogelijke maetregels genomen om de ziekte uijt hunne stallen te houden; jae de municipaele bestieringe deser stad, heeft in dato 8 Nivôse of 28 December laestleden, ten dien opsigte een besluijt genomen, verscheijde maetregels voorschrijvende, onder andere, dat alle beesten in de stad gebragt wordende, van eenen certificaet moesten voorzien zijn, en zoo niet dat dezelve alsdan op 't Minderbroederskerkhof moeten gebragt worden, om aldaer gevisiteert te worden door de vleeschhouwers, Werkelykhuijsen en Borrewater, te dien eijnde aengestelt, om ingevalle dezelve besmet bevonden worden, aldaer gedood en in den

hof van 't zelve klooster in de aerde gestoken te worden. Dat het den Almogenden eens beliefde van alle deze droeve plaegen van ons af te keeren en ons van dezelve te verlossen!

Ten zelven dage wird alhier de 98ste verkooping van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in seer vele landgoederen, weijden, ploegland, pottagiehoven, bij deze stad gelegen etc. alle breeder in de placcaert daervan zijnde te zien.

Den 15 Januarij en volgende dagen hoorden wij wedrom op de klokken van St Jacobs seer geweldiglijk slaen en de nog overige op dien toren verbrijselen.

Donderdag 17 Januarij van smorgens vroeg waren de Juges de Paix, Commissaires de Police met hunne bedienders etc. elk in sijne sectie bezig met de jongheijd der Conscriptie Militair ofte Requisitie der eerste classe, welke op gestelden tijd niet vrijwillig gecompareert waren, of degene der voordere classen die sig niet aengegeven hadden, op te zoeken. Sij waeren door een groot getal soldaeten en gendarmen ondersteunt, en doorliepen en doorzogten de huijzen daer sij wisten of dagten dat er zoonen van dien ouderdom welke aen de wetten der Requisitie niet voldaen hadden, waren. Degene die sij ongelukkiglijk vonden, wirden tegen wil en dank medegenomen, hetwelk een groote consternatie onder onze inwoonders veroorsaekte; eenieder was op de been, dog niemand dorste sig daertegen stellen, en zoo bragten sij alles ten uijtvoer. Verscheijde van onze borgers, ziende hunne kinders, welke sij met zoo veel moeijte en zorg opgevoed en grootgebragt hadden, en menige op den trap van hun geluk zijnde, verscheijde zeg ik, ziende hunne kinders, hunne broeders en naestbestaenden alzoo weghaelen, om tot vernietiginge van kerk en staet gebruijkt te worden, waren als dood van schrik en beswe-

ken van droefheijd; jae daer zijn er van droefheijd en schrik ziek geworden en gestorven. Vele jonkheijd was verborgen, andere ontliepen het gevaer en verstaken sig. Daer zijn er een groot getal dien dag opgeligt, maer daer zijn er ook vele, buijten de jaeren der conscriptie of in de hoogere classen zijnde, en zig aengegeven hebbende, wedrom losgelaeten; dog de andere wieden op het Casteel gevangen geset. Geduerende deze uijtvoeringe, ik zegge tot 's middags, bleven de stadspoorten gesloten.

Den 18 Januarij wird alhier de 99ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, dan wirden de volgende huijzen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

Een huijs van het Lakenmakers Ambagt tot Lier.
6 huijsen op 't Beggijnhof aldaer.
De volgende pastorele huijsen: als van Halle, van Westmalle (onlangs nieuw gebouwt), van Soersele (ook nieuw gebouwt), van Merxem (seer schoon en nieuwelings opgebouwt), van Wilmersdonck, van Austruweel en van Oorderen.
Ses huijsen op het Beggijnhof binnen dese stad.
Eindelijk, een huijs der PP. Lieve Vrouwe Broeders, gestaen in de Jodestraet alhier.

Den 19 Januarij vertrok er wedrom een transport recruten der Conscriptie Militair uijt Vrankrijk gekomen zijnde, naer Breda, immers naer Holland, om aldaer gekleed en in staet gestelt te worden.

Smiddags wird alhier Mheer Michael Andreas van Hencxthoven, Raed van den Soeverijnen Raede van Brabant, gebortig en schepene dezer stad, mijnen goeden vriend, zig tegenwoordig met sijn huijsgezin op 't Hof van Lier tot Santhoven ophoudende, en snagts te voren daer opgeligt zijnde, en met vier buijtenlieden binnen deze stad voor den commandant

gebragt, en van daer met twee van deze boeren als gijselaers op 't Casteel geset. De twee anderen aen malknader gebonden zijnde, omdat het requisitionairen waren, wirden op 't Casteel in de gevangenisse gesteken, alwaer de koten opgevuld zijn met ongelukkige jongelingen, gevangen om tegen de H. Roomsche Catholieke en Apostolieke Religie, tegen het vaderland en tegen het gemeene best te vegten. Het Casteel is thans zoodanig voorzien, zoo van gijselaers in deze stad en elders opgeligt; jae op de dorpen nog dagelijks genomen worden, als van ongelukkige jongheijd voor de conscriptie militair in de steden en op de dorpen nog geduerig gevangen en aen malkander gebonden als dieven en de grootste kwaeddoeners in 't Calbos en andere koten aldaer gesmeten wordende; jae daer wirden wel sommige vaders welkers zoonen in de voors^{e} conscriptie militair zijnde, en door schrik op de vlugt geloopen, als gijselaers voor hunne zoonen gebragt, om aldaer gehouden te worden, tot dat hunne kinders te voorschijn komen zullen. Wat dunkt u beminde lezer van zulke tyrannie, welke tegenwoordig alhier onder den naem van Vrijheijd gepleegt word?

20 Januarij. Hierboven heb ik met een woord van de droeve gesteltenis waerin de Bestiering van den Algemeijnen Armen, de bestiering der Arme Zieke, oude en gebrekkelijke menschen, zig alsdan (25 December laestleden) bevond, gewag gemaekt; daerbij dient alnog gevoegt, dat deze bestieringe, om zoo een loffelijke zaek in stand te houden, en onze ongelukkige arme medeborgers behulpzaem te konnen wezen, genoodzaekt is geweest, bij de municipaele bestieringe van deze hoofdplaets onderstand te vraegen. De nieuwe Bestieringe van den Armen, onlangs in plaetse van de Aelmoesseniers ofte Kamer van den Armen onder den naem van ‘Administration des Hospices civils, etc.’, alhier opgeregt en gekosen, thans

hunne vergaederinge houdende in de capelle der treffelijke Fondatie Terninck, heeft, ingevolge de schikkingen der municipaele bestieringe, een groot gedeelte der fondsen, landerijen, huijsen, renten, obligatiën, chijnsen etc. van den Armen schaemelen huijsarmen, aen de toogen en fondatiën toebehoorende, aen deze voorhandige bestieringe afgestaen en toegevoegt, op den last, dat sij de arme zieke, oude en gebrekkelijke menschen besorgen zullen, de gagiën der doctors en chirurgijns betaelen, de armapotheek in de Clarastraet bekostigen, de doodkisten, breukbanden, windels etc. afleveren, met een woord het geheel bewind van den armen aenveerden, uijtgenomen het bestier van het gasthuijs, van de arm- en godshuijsen en van de goederen daertoe geschikt, en andere welke geseijde 'Administration des Hospices civils' tot onderhoud derzelve behouden hebben. De municipaele bestieringe daerenboven, heeft deze Bestieringe der Arme Zieken, in eene commissie onder den naem van 'Comité' of 'Administration de Bienfaisance' bij hun arrêté van den 22 Nivôse 7e jaer ofte den 11 dezer maend Januarij, opgeregt; jae op den Zondag den 20sten der zelve maend is deze commissie onder gemelde benaeming en in die hoedaenigheijd, ten huijze van Jon^{r} Jacobus Josephus Xav. Bosschaert in de Amptmanstraet alhier, alwaer zij sedert 14 Meert 1795 hunne zittinge houden, geïnstalleert, bestaende in de volgende notabele borgers en inwoonders deser stad, welke de zorg en bewind over hunne arme broeders, over hunne oude, zieke en gebrekkige medeborgers zedert merkelijke tijden, uijt liefde tot hunnen evenmensch, aengenomen en tot heden toe, onder differente benaemingen, met grooten iever en moeijte besonder in deze ongelukkige tijden, vervolgt hebben. Ziet hier hunne naemen:

D'heeren Joan. Bapt. Jos. Beeckmans, president (oud aelmoessenier en kerkmeester der cathedraele) in de Minderbroedersstraet.

X.F. Van den Berghe, St Jacobsmerkt.
Jacobus Mertens, Vlemincxveld.
Jean Emm. van Hencxthoven, fils, Swertsusterstraet.
W. van Gils, Renderstraet.
Joannes Norbertus Bernaerts, secretaris, Orgelstraet.
..... Frans, rentmeester, in de H. Geeststraet, tevorens rentmeester van den H. Geest.

In het beginsel bestond deze bestieringe in geestelijke en wereldlijke persoonen, gelijk ik op 14 Meert 1795 gesegt heb; daer ziet men dat dezelve in plaetse van den Algemeijnen armen (a^{o} 1779 alhier opgeregt) gekomen was, dan zeg ik bestond dezelve in geestelijke en wereldlijke mannen; dog door het wegvoeren van den Eerw. Heer Gaspar Saverie en het vervolgen van de Eerw. Heeren Anthonius C.P. de Vries en Joannes Bapt. M. Tassaert, door het afsterven van Jon^{r} Michiel d'Henssens en andersints, was dit getal eenigsints vermindert; maer alsnu in een nieuw comité als boven gesegd opgevormt, tot groot geluk van den armen, aengezien deze alle welpeijsende menschen zijn. Daerenboven zijn nog enkele quetteurs, alle treffelijke borgers deser stad, welkers getal eertijds zeer sterk was en uijt geestelijke en wereldlijke bestond, en nu met gemelde vervolgingen nog enkelijk uijt wereldlijke en uijt een merkelijk minder getal bestaet, welke, met veel iever en liefde tot hunne arme en behoeftige medeborgers, wekelijks of alle maenden in de respectieve quartieren, de aelmoessen gaen omhaelen, en aen het gemelde ‘Administration de bienfaisance’ overhandigen.

Den 21 Januarij wird de dood, of beter geseijd de moord van wijlen den ongelukkigen koning van Vrankrijk Ludovicus XVI wedrom alhier als eenen grooten feestdag geviert. Niemant vermogte te werken, nogte sijne winkels openen, en sijne waeren voorzetten; jae het drijkoleurig vaendel moest door eenieder uijtgesteken worden.

Den 23 Januarij wird er wedrom een transport jongelingen der requisitie ofte conscriptie militair, zoo binnen dese stad, als op de dorpen rondomme dezelve met geweld geligt of gevangen, tegen wil en dank naer Vrankrijk gevoert. Verscheijde reclamatiën waren er tot verlossinge van vele derzelve, dog vrugteloos aengewend.

Ten zelven dage wird alhier de 100ste verkooping van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden alsdan wedrom seer vele landerijen, zoo aen parochiaele kerken, capittels, abdijen, cloosters etc. toebehoorende, te koop gestelt, als in 't lange in de placcaerten te zien is.

Den 27 Januarij zijn er wedrom eenige requisitionairen van de Waelen of Fransche quartieren binnen dese stad aengebrogt en bij de borgers geleijd. Geduerig ziet men diergelijke transporten, zoo uijt Vrankrijk als van dese landen binnen brengen, en na eenige dagen 't zij bij de borgers gelogeert, 't zij op 't Casteel of op den Poedertoren bij de Roode Poort gevangen geseten te hebben, buijten hun vaderland, de Fransche naer Holland, de Nederlandsche naer Vrankrijk gevoert worden, gelijk ik boven nog gemeld heb.

Den 28 Januarij wird alhier de 101ste verkooping van geestelijke goederen gehouden. Dan wirden er wedrom seer vele pastorele en andere huijsen te koop gestelt, te weten:

De volgende pastorele huijsen: als van Bouchout, Hove, Aertselaer, Essen, Brasschaet en Calmpthout.

12 huijsen op het Beggijnhof deser stad(1).

Item 7 huijsen op 't Beggijnhof te Lier.

(1) Niettegenstaende deze voor hun leven geduerende, volgens oud gebruijk gekogt hadden en de regte eijgenaers van zijn.

12 op 't groot Beggijnhof te Mechelen.

Eijndelijk het groot en schoon huijs in de Rubensstraet alhier, wesende de wooning en toebehoorende aen Jon^{r} Carolus Joan. Jos. de Bosschaert, als émigré (uijtwijkeling) geboekt(1).

Februarij

Den 1 Februarij zijn er eenige honderde soldaeten uijt Holland, tot versterking van het garnizoen binnen gekomen en volgens gewoonte bij de borgers geleijd.

Den 2 Februarij, feestdag van O.L. Vr. Lichtmisse, wird alhier de 102e verkooping van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden dan wedrom verscheijde pastorele en andere huijsen te koop gestelt, te weten:

(1) Dit pragtig huijs heeft eertijds toebehoort en de wooning geweest van den vermaerden schilder Heer Petrus Paulus Rubens, ridder, welken aldaer den 30 Meij 1640 overleden zijnde, te St Jacobs in sijne capelle in den omgang agter de hooge choor begraven is. Dit huijs jae seer fraeije zoo buijten als binnen in twee differente printen uijtgebeelt, gemaekt ten jaere 1684 en 1692 als wanneer hetzelve toebehoorde en bewoond wird door den Eerw. en Edelen heere Henricus Hillewerve, priester, met wiens portrait en wapens deze printen verciert zijn. Dog deze huijzinge is in mijnen tijde door de ouders van bovengemelden Jon^{r} de Bosschaert te weten Jon^{r} Carolus Nicolaus de Bosschaert, ridder, en Vrouwe Cornelia Carolina Josepha De Pret, die hetzelve van de kinderen en erfgenaemen van wijlen Dheer Guil. Jos. Verachter en Jwe Rebecca Cornelia Maria van Honsen, sijne huijsvrouwe, gekogt hadden, schier geheel herbouwt, die de oude gedenkteekens van onsen schilder der schilders, daer dit gebouw mede verciert was, gelijk men in gemelde printen hier ingevoegt ziet, vernietigt hebben. Dit huijs is tegenwoordig, immers sedert dat gemelde eijgenaer hetzelve heeft moeten verlaeten, gebruijkt wordende, om de gevangen priesters boven de 60 jaeren oud zijnde op te sluijten, is niet verkogt geworden.

Volgende pastorele huijsen als: van 's Gravenwezel[1], van Schooten, van Pulle, van Viersel, van Schilde, van Wijneghem, van Waelhem, van Rijmenam en van St Cathelijne Waver.
Item 15 huijsen op 't Groot Beggijnhof tot Mechelen.
Eijndelijk, 6 huijsen gelegen in de Rubens- en in de Lammekensstraeten, binnen dese stad, aen den gemelden Jon^{r} Carol. J.J. de Bosschaert toebehoorende.

Ondertusschen zag men alhier een besluijt van de municipaele bestieringe, van 7 Pluviôse, 7ste jaer, ofte 26 Januarij laestleden aengeplakt, waerbij besloten word, dat alle de ouders en momboirs van jongens in de conscriptie militair ofte requisitie zijnde, binnen de twee maenden moesten doen blijken, dat dezelve werkelijk in den dienst der Republiek zijn; om degene waervan geen bewijs kan gedaen worden, op den lijste der uijtwijkelingen (émigrés), te schrijven.

Ten zelven dage is Theresia Maes, schoolmeesteresse in de Groendalstraet alhier, benevens Claes ..... en eenige andere, alle inwoonders deser stad, voor den Tribunal Correctionnel om de oorsaeke hierboven den 2 November laestleden gemeld, moeten compareren, en zijn aldaer door gemelden tribunael verwezen, te weten: de schoolmeesteresse in eene boete van 500 livres Tournois en eene gevangenisse van twee jaeren; Claes ..... in eene boete van 100 livres en een gevangenisse van een jaer. 8 of 9 andere, welke in geseijd huijs den

(1) Onlangs door de sorge en liberaliteijt van Vrouwe Isabella Roose herbouwt.
Op dese parochie is thans pastoor den Eerw. here Marcellus van Rossum, gebortig van Stekene, religieus der abdije van St Michiels alhier.
Te Schilde: den Eerw. heere Petrus Selderslaghs, gebortig van Zourzele, te vorens onderplebaen in 't Zuijd quartier der cathedraele alhier.

2 November zouden bevonden en opgeteekent zijn geweest, elk in eene boete van 50 livres en eene opsluijtinge van een maend. Zulke vonnissen geven onze tegenwoordige regters tegen de voorstaenders van den waeren godsdienst, de H. Roomsche Catholike en Apostolike Religie. Alle verwezene, niettegenstaende sij het regt hadden van over zulk schandelijk en onregtveerdig vonnis te appeleren, hebben liever gehad, sig ingevolge hetzelve, binnen de tien dagen in de gevangenisse op 't tugthuijs alhier te begeven, als zig nog aen grootere gevaeren en kosten bloot te stellen.

Den 4 Februarij na middag heeft Dargonne, commissaire du pouvoir exécutif etc. wedrom soldaeten als garnisairen in die huijsen daer requisitionairen zijnde en zig niet aengegeven hebbende en versteken zijnde, geleijd.

Den 6 Februarij, vastenavond Dijnsdag, alsdan, naementlijk na middag, zag men alhier verscheijde masqueradens ofte verkleede langs de straeten loopen, hetwelk men in 10 of meerder jaeren binnen deze stad niet meer gezien had. Eenieder was in twijffel of de mommerijen toegelaeten waren ofte niet; alsoo dit niet met een besonder besluijt, eenige dagen te voren, gelijk dat nu verscheijde jaeren agtereenvolgens geplogen, verboden was geweest. Immers vele herkleede wirden door de soldaeten vastgenomen en in de wagt onder het stadhuijs geset. Men sag ook geene vreugden bedrijven of verbeeldenissen gelijk dit eertijds was; jae alle deftige borgers hadden te lijden en het was hun onmoogelijk van in tijden van vervolgingen eenig vermaek te maeken.

Ten zelven dage wird ..... Somers, secretaris van Westmeerbeek, alhier eenige tijde op 't Casteel en op 't tugthuijs gevangen geseten hebbende, naer Brussel gevoert, onder andere,

valschelijk beschuldigt zijnde van geheijme onderhandelingen met de opstandelingen gehouden te hebben. Dezen is daer na van daer naer Doornik gevoert om aldaer voor eenen crijgsraed gebragt en gevonnist te worden; dewelke nogtans geene last gehad heeft sijne onpligt genoegzaem doen blijken hebbende, is hij aldaer, onpligtig zijnde, in 't vervolg nogtans niet sonder kosten en schaede geleden te hebben, losgelaeten en naer huijs gekeert.

Men sag hier alomme aengeplakt, en bekent gemaekt, dat er alle soorten van hout, dienstig voor alle constructiën en alle andere werken zal verkogt worden; te weten den 18 Pluviôse (morgen 6 dezer) voor de municipaele administratie van 't canton van Mechelen. Den 22 (sondag 10 d^{o}) voor de municipaele administratie van 't canton van Lier. Den 24 d^{o} (12 deser) voor degene van Turnhout en den 28° en volgende dagen (16 deser) voor die van Geel. Dit hout staet in 't bosch van den keijzer tot of onder Duffel, in het bosch van Zoursel aen de abdije van St Bernaerds van oude tijden toebehoorende, in het bosch van Gierle en in hetgene der abdije van Tongerloo, ontrent die abdije gelegen.

Den 6 Februarij, wezende Aschdag, wirden er wedrom soldaeten in die huijsen, alwaer requisitionnairen zijnde en afwezig waren, geleijd.

Het was geduerende dezen 40 dagschen vasten wedrom toegelaeten vleesch te eten, alsook het gebruijk der eijeren en suijvel, immers op den zelven voet als dit door de vicarissen-generael is toegelaeten geweest in de vastenbulle, gegeven te Antwerpen den 8 Februarij 1797. Onderteekent A. Oomen, secretaris.

De Paeschtijd was door geseijde vicarissen ook gestelt gelijk het voorleden jaer, te weten: van den eersten Sondag van den vasten tot op Sinxendag, en men mag denzelven houden daer men kan, uijtgenomen bij beëedigde priesters.

Den 7 Februarij wird alhier de 103e verkoopinge van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden wedrom verscheijde hoeven, ploeglanden, weijden, etc. te koop gestelt, zoo aen het capittel cathedrael dezer stad, abdijen, cloosters, parochiekerken, als aen den nog gemelden Graeve de Pestre, grave van Turnhout toebehoorende, alle verdeijlt in 17 differente koopen, breeder in de placcaerten te zien.

Ten zelven dage heeft Simon Pierre Dargonne, commissaire du pouvoir exécutif, ofte uijtvoerende magt bij de municipaele bestiering van 't canton van Antwerpen, dien Dargonne die van 't beginne der Fransche regeeringe binnen deze stad in bedieninge geweest, en alhier eene schandelijke rolle gespeelt, de religieusen van beijde geslagten, uijt hunne cloosters verjaegt, de H. religie en de bedienaeren der zelve, de priesters van den Alderhoogsten, schrikkelijk vervolgt heeft, gelijk hierboven in deze aengeteekent is, nu van zijne bedieninge afgezet zijnde, dezelve overgegeven aen A. Auger, eenen Franschman te Mechelen in bedieninge zijnde, welken door het Directoire te Parijs in desselfs plaetse aengestelt was dog van wie men niet veel beters verwagt.

Gemelden Dargonne had een gedeelte van het clooster der Ursulinnen in de Vuijlestraet alhier gekogt en hetzelve tot eene wooninge voor hem bereijd; jae van de kerke twee kamers gemaekt, de eene agter, de andere tegen de straet.

Van het ander deel van dit clooster, suijdwaerts in gemelde straet was ook eene wooninge gemaekt, alsook van de spreekhuijsen in en tegen de voorse straet, deze wirden benevens de

andere huijsen van dit clooster in de Meerstege staende, door verscheijde zoo inwoonders als vremde bewoond.

Den 8 Februarij was alhier een besluijt van de municipaele bestieringe de dato 11 Pluviôse, 7ste jaer, of 30 Januarij laestleden bekent gemaekt en alomme aengeplakt, bestaende in 3 artikels, luijdende als volgt:

> Art. I. - Het is verboden aen allen koopman in 't gros of in 't kleijn, hoedanig den aert zij van zijnen koophandel, zijne magazijnen, winkel of deur te sluijten op de feestdagen van den ouden almanach, indien hij gewoon is dezelve te openen op de gewoonelijke dagen, en dit in gelijkvormigheijd van den 7sten artikel der weth van 23 Fructidor 6e jaer.
> Art. II. - Alle degene der kooplieden, die zig zouden bevinden in overtreding van het tegenwoordig, zullen gebracht worden voor de rechtsbank der municipaele regelwet ter benerstiging van het uijtvoerend bewind bij deze bestiering, om vervolgens verwezen te worden ingevolge den 605en artikel van den wetboek der misdaeden en straffen.
> Art. III. - De regeltuchtsaengestelden (de commissaires de police) zijn onder hunne verantwoordelijkheijd gelast met de uijtvoering der tegenwoordige schikkingen etc.

Hier ziet men hoe onze tegenwoordige overheden alles aenwenden om den Decadi te doen vieren en om integendeel den Zondag van Godt zelfs en de H. Dagen door onze Moeder de H. Kerke van oude tijden ingestelt, in vergetelheijd te brengen; jae om aldus de H. Roomsche Katholieke Religie van de tijden der Apostelen in deze Nederlanden gepredikt, uijt te roeijen en te vernietigen; dog den Heere zal ons versterken in dat oud en oprecht geloof, hetwelk de H.H. Amandus en Eligius onze eerste apostelen in deze streek geplant, den H. Willebrordus besproeijt en den H. Norbertus wedrom herstelt heeft. Wij hopen en betrouwen ondertusschen, dat onze goede Moeder en Patronesse die veel vermag, de H. Maegd Maria, ons in deze droeve tijden en schrikkelijke vervolgingen, bij

haeren Zone zal behulpzaem wezen, opdat Hij alle die straffen van ons gelieft af te keeren; jae wij hopen ook dat onze gemelde apostelen den Heere voor ons bidden zullen, dat hij het ligt van 't waer geloof door gemelde apostolike mannen bij ons geplant, ons niet en rooft, maer integendeel ons daer meer en meer in sterkt. Het is het verlangen van alle waere en godsvreesende vaderlanders.

Den 12 Februarij wird alhier de 104e publieke verkoopinge van geestelijke en emigrante goederen gehouden; dan wirden aldaer de volgende huijsen en meulens te koop gestelt, te weten:

> De pastorele huijsen van Zoerle-Perwijs, van Mariakerke in kleijn Brabant en nog een kleijn huijs van de kerke aldaer.
> De pastorele huijzen van Liezel, van Hingene, van Lippeloo en van Weert.
>
> Item een seer schoon en groot huijs gestaen en gelegen in de Lange Gasthuijsstraet binnen deze stad, onlangs door de Franschen verhuert zijnde, toebehoorende en voor de aankoomste der Fransche bewoont geweest hebbende door Jonr Gaspar Joseph Mich. Ullens, soon van Franc. Godfridi Ullens en Anna Maria de Kesschietere, en Vrouwe Maria Theresia Nielis, sijne huijsvrouwe, afwezig en als émigrés geboekt.
> Twee huijsen tot Turnhout; nog twee huijsen en vier wind- en eenen rosmeulen alle ook te Turnhout gelegen.
> Item drij meulens met wooningen, te weten: eenen wind-, eenen water- en eenen smoutmeulen, alle gelegen tot Rethij.
> Nog drij windmeulens, te weten: dengene van Wechelderzande, van Lille en van Gierle, alle deze schoone goederen, meer dan hondert duijzend guldens weerdig zijnde, behooren aen den Grave de Pestere, grave van Turnhout, absent zijnde en dus als émigré op den leijste geschreven.
> Eijndelijk alnog 7 huijsen op 't Beggijnhof te Mechelen.

Ten zelven dag sogt den commissaris de police der 5e of der buijten sectie van 't canton van Antwerpen Waeffelaerts,

met soldaeten geassisteert, de jongheijd der conscriptie militair binnen den dorpe en heerlijkheijd van den Kiele buijten deze stad, op. Eenen weversgast aldaer ontrent 25 jaeren oud zijnde, zig niet aengegeven hebbende, wird vastgenomen, dog sig met loosheijd uijt hunne handen onttrokken hebbende, langs de venster uijtgesprongen en weggeloopen zijnde, hetwelk sij op den meester verhaelen wilden, hem grooten overlast aendoende, hebben hem eijndelijk medegenomen en op 't Casteel in de gevangenisse geset.

De borgers en inwoonders dezer stad op 't voors^{e} Casteel nu al eenen ruijmen tijd geseten hebbende, zijn heden verlost en ontslaegen geworden en in vrijheijd naer hunne huijsen gekeert, tot groote blijdschap van hunne vrouwen en kinderen en van alle welpeijsende menschen. Sedert eenige dagen waren er ook verscheijde gijselaers der dorpen, sommige wel drij maenden aldaer geseten hebbende, verlost en naer hunne woonplaetsen terug gekeert, en men hoopt dat de overige van deze ongelukkige dorpelingen nu ook welhaest in vrijheijd zullen herstelt worden.

Ondertusschen alle dese vervolgingen en rampen die men thans word aengedaen, heeft de aenhoudende en felle koude alhier eene armoede voortsgebragt, die misschien nog noijt in onze stad gevoelt is; en daertegens waren de middelen welke door die van 't *Comité de Bienfaisance* aen de arme konden toegereijkt worden, naermate seer gering, te meer dat zelfs die distributiën moesten uijtstrekken tot de arme weduwen en alle die den huijselijken bijstand genieten; daerom schreven die van 't gemeld comité in dato 12 deser maend, aen de questeurs, hun onder andere aensoekende van de weldoenders hunner quartieren aen te wakkeren tot milddaedigheijd en besondere aelmoessen; want alle de middels uijtgeput zijn om den

extraordinairen en casuelen onderstand te konnen continueren. De gemelde quetteurs hebben dan seffens hunne zorg en iever getoont in 't omhaelen der aelmoessen om aldus hunne arme medeborgers ter hulpe te komen.

Den 14 Februarij zijn er zoo men segt twee kerkschenders in de cathedraele kerke alhier bezig zijnde de autaeren, beelden of cieraden af te werpen, gevallen: den eenen zoude dood, en den andere doodelijk gekwetst zijn. Schrikkelijk is het de verwoestingen van dezen schoonen tempel de peirel van ons Nederland te zien. Voor het grootsten deel reeds beroofd zijnde van sijne konstige en kostbaere autaeren, marmore en andere tuijnen, beelden, epitaphiën, boiseringen, gestoelten, schilderijen en andere ciraeden, daer den zelve tot verwonderinge van alle liefhebbers mede opgeluijstert en verciert was. Geduerig sag men de beelden, marmore autaeren en andere kostelijkheden daer uijt op wagens wegvoeren, tot onuijtsprekelijke droefheijt van alle goede menschen.

Den 15 Februarij vertrok er eenig crijgsvolk van het garnizoen uijt deze stad, over twee dagen was er nog een deel vertrokken; geduerig kwam er volk in en uijt.

Op sijne plaetse heb ik geboekt dat den Eerw. heere J.J. Jacobs, pastoor van 't Casteel dezer stad, den 28 Januarij 1797 op eene onregtveerdige en schandelijke wijze, door soldaeten van 't zelve Casteel gejaegt is, en dat sedert den 25 te vorens de kerke aldaer gesloten en de Goddelijke Diensten in de zelve opgeschorst zijn. Intusschen was dezen schoonen tempel in een hoeijmagazijn verandert en wordt tot heden toe nog als dusdanig gebruijkt. O, schrikkelijke verandering! Nu, ik zeg den 14, 15 en 16 deser maend Februarij, sag men de archieven, zeer veele oude bezegelde parkemente brieven,

registers en documenten deser kerke, verscheijde kassen, koffers, kerkciraeden, schilderijen, benevens eene groote menigte schoone en kostbaere ornamenten, als autaer-, misse- en andere gewaed tot verrigting der godsdiensten geschikt, in dezelve kerke, in de sacristij en op de pastorije aldaer bewaert geweest hebbende, op wagens gelaeden van daer binnen deze stad voeren.

Het zal zoo mij dunkt niet onaengenaem zijn hier een weijnig breeder van dezen schoonen tempel te schrijven, en aldus te seggen, dat dese schoone kerke, aen de linkerzijde van het Casteel gebouwt, toegeweijd is aen de H.H. Apostelen Philippus en Jacobus en a^{o} 1575 door het capittel van O.L. Vrouwe binnen deze stad, als eene parochiaele is herkent geworden, gelijk men bij J.C. Diercxsens in *Antv. Christo Nascens et Crescens,* tom. 5, pag. 212 lezen kan.

Deze kerke treffelijk opgeluijstert en met drij autaeren verciert, te weten den hoogen autaer welkers schilderije de verijssenisse Christi verbeeld, door Otto van Veen geschildert is, en eenen in ieder der twee volgende zeijcapellen. In de capelle zuijdwaerts, voor den autaer, is begraeven Christophorus de Montdragon, gouverneur van dit Casteel en stigter dezer capelle, overleden den 3 Januarij 1596. Op de kopere plaet den grafsteen overdekkende is het beeldzel in 't hernas en de wapenen van dien held en daeronder het grafschrift gegroeft, hetwelk, benevens nog een andere memorie aldaer te zien, bij den geleerden Franciscus Sweertius in *Men. Sepul. Ducat. Brab.,* pag. 188 et seq., gelezen word.

De capelle naer de noordzijde ofte stadwaerts, is door den berugten Don Francisco Marcos de Velasco, Marquis del Pico de Velasco, ridder van 't order van St Jacob, van den oppersten Raed van Oorlog, Mestre de Camp generael en goeverneur deser citadelle, overleden den 17 Januarij 1693, aldaer in eene konstige praeltombe van marmor, met sijn afbeeld en wape-

nen en veele ciraeden verciert, evenals den autaer ook van marmor door den vermaerde beeldhouwer Scheemaeckers gemaekt, begraeven, opgeregt.

Nevens dese capelle siet men het praelgraf van den manhaftigen Don Ferdinande de Solis y Bargas, ridder van 't order van St Jacob etc., gouverneur van dit Casteel, overleden den 21 November 1669. Deze pragtige tombe ook met het afbeeldsel, wapen en veele verciersels verreijckt, kan men, evenals de voorgaende, in *Grand Théâtre Sacré du Duché de Brabant,* tom. 2, in print verbeeld te zien, en het is ook aldaer dat de grafschriften daerop staende, te lesen zijn.

Zijnde deze schoone kerke daer en boven seer treffelijk verciert en met kostbaere ornamenten voorzien. Alwaer daegelijks het H. Sacrificie der misse gecelebreert en sondags en feestdagen, alsook Donderdags en Zaterdags eene singende misse en lof in het muziek gedaen wird, hetwelk met deze tijden van vervolginge maer eerst opgehouden en agtergebleven is.

Nu nog een woord van de capelle van O.L. Vrouwe: deze is onder de voorste poort van het Casteel, het is aldaer dat het miraculeus beeld van de H. Maegd en Moeder Gods Maria, van over ettelijke jaren heeft gerust en is bezogt geweest; het is aldaer zeg ik, dat die minnelijke Moeder, van alle soorten van kranke en benauwde menschen geëert en aenroepen wird. De gunsten aen de toevlugtenden aldaer bewezen, zijn ontelbaer, de kreupele, blinde, stomme, doove, aldaer geholpen, zijn als zoo vele monden, dewelke haeren zonderlingen bijstand verkondigen. De giften en gaeven, de overvloedige aelmoessen en andere godvrugtige werken, aldaer met de grootste gestigtigheijd verrigt, doen genoegzaem zien, dat wij tot die plaetse altijd groote agting gedraegen hebben. En eijlaes! nu ziet men hetzelve van alle cieraden berooft in eenen

peerdenstal verandert; dog het miraculeus beeld is door goede menschen gelukkiglijk gevlugt en elders in bewaernisse gestekt, totdat de tijdsomstandigheden zullen toelaeten hetzelve wedrom op sijne oude plaetse te stellen, hetwelk alle godvrugtige verlangen.

Den bezondersten feestdag van die Goede Moeder wird aldaer jaerlijks op haere geborte, 8 September, geviert, wanneer haer beeld savonds te voren processiegewijs naer de kerke van 't Casteel gedraegen wird, en tot sanderdags uijtgestelt bleef.

Van over lange, te weten op 14 Junij 1592, is in deze kerke tot haere eere een ieverig Broederschap onder den titel '*Van den Roosenkrans*', opgeregt, begunstigt met verscheijde aflaeten, gelijk men in 't boeksken '*Verheffinge van dit waerdig Broederschap*' ten jare 1779 bij P.J. De Cort binnen deze stad gedrukt, en met het afbeeldsel van het gemeld miraculeus beeld zoo al het zelve onder de poort van het Casteel in haere capelle is rustende, verciert, in lang zien kan.

Ziet hier een van deze printjes, ten voors^{e} jaere (a^{o} 1779) naer de teekeninge daer van door Andreas Bernardus de Quertemont, schilder alhier, aldaer ter plaetse geteekent, in 't koper gesneden door Petrus Martinazie, hetwelk ik hier besonderlijk bijgevoegt heb, om alsoo te beter de gedagtenisse van dit beeld te bewaeren, aengezien er een groot getal van deze beeldekens in de boekskens gevoegt en misschien ook het gemeld plaetje, met deze destructie zijn verloren gegaen. Daer was ten jaere 1734 nog een afbeeldzel van dit gemeld miraculeus beeld gemaekt geweest, doch in verre na zoo fraaij niet als het laetste, gelijk aen het bijgevoegt printje gemakkelijk is te zien[(1)].

(1) Schrijver voegt hier het printje bij: '*Dit is het waerachtigh afbeeldsel van de H. Moeder Godts Maria rustende bin 't Casteel 't Antwerpen, anno 1734*'.

Hier hebt gij beminde lezer, nu de droeve gesteltenisse, zoo van die schoone kerk deser vermaerde sterkte, als van de voors[e] van O.L. Vrouwe in 't kort gesien. Op de zelve wijse is het gasthuijs ofte hospitael der soldaeten aldaer op de veste nevens den Scheldekant gebouwt, gestelt, door Francisco Lopez Franco y Feo, heer van Contich etc., en vrouw Maria Anna Franco sijne huijsvrouwe, volgens testament, voor 1660 gemaekt, gestigt, en door haer in 1667 andermael bestemt en met godvrugtige legaeten vermeerdert, waervan men bij gemelden Diercxsens, tom. 7, pag. 378 et seq., meerder lezen kan.

De naemen der gouverneurs deser citadelle, immers voor zoo veel ik die heb konnen vinden, zijn hier boven op 7 Augusti 1792 geplaetst.

Eijndelijk Dheer Joannes A.F. Pauwels, gebortig dezer stad, vermaerd door sijne geleerde geschriften door hem in druk uijtgegeven, heeft ten jaere 1790, eene korte maer seer curieuse beschrijvinge van ons Casteel in 't ligt gegeven, daer den weetgierigen lezer veel voldoeninge in vinden zal[(1)].

Voor het overig moet ik hier nog zeggen, dat de kerken der nog overige forten op de Schelde, naementlijk S[t] Philippe, Marie, de Peerle, Lillo, Liefkenshoek, Kruijsschans etc., alle onderhoorig, zedert dat dezelve geene eijgen gouverneurs meer hebben, aen den gouverneur onzer citadelle, thans in eene al-

(1) Hier bijgevoegt: *Kortbondige beschrijvinge van het Casteel van Antwerpen, aenhaelende des zelfs aenleg, opbouwinge, versterkinge en meer andere daer toe noodige merkweerdigheden, bevoegd met de jaeren en tijdstippen, zooveel mogelijk is geweest die te agterhaelen in de beste schrijvers, en door ondervindinge. Voorgegaen van eene korte verhandelinge over de Nederlandsche beroerten in de Spaensche tijden, en besloten met een kort gewag van de tegenwoordige door eenen waerheijd minnenden Vaderlander* (J. Pauwels). - Gedrukt: 'T Antwerpen, bij J.P. De Cort, Boekdrukker op de Lombaerde Vest in den gulden Bijbel, bij de Cammestraet.

derdroefste gesteltenisse zijn, sommige van hout, ijser en lood berooft, zijn gedeeltelijk verwoest, andere, benevens de kazerne voor het crijgsvolk en magazijnen aldaer gebouwt, liggen geheel ten gronde. De kerke van 't Vlaemsch Hoofd is de eenigste welke nog redelijk in haer geheel staet, dog de casernen en magazijnen aldaer, zijn gants van al dat wegdraegens weerd is berooft en voorts geruineert. Sommige van deze forten zijn zelfs over eenige jaeren, ik zeg onder de regering van Jos. II geslegt, de gronden verkogt en dus vernietigt geworden, gelijk ik dan op sijne plaetse aengeteekent heb. De gebouwen van het fort Pereira buijten deze stads Roodepoort bij Dambrugge in de landkaerten nog bekent, de kerke en gebouwen van degene van Austruweel, zijn van voor mijnen tijde reeds te niet, dog de poorte van de laetste heb ik nog in wezen geweten en selfs wel doorgegaen en de overblijfsels der vestingen van die eerste kan men nog genoegzaem zien.

Den 16 Februarij heeft den commissaire de police Karel Reijnwit, met eenige soldaeten, wedrom in sijne sectie de jonkheijd der requisitie ofte conscriptie militair gaen opsoeken, en heeft aldus den schrik in vele goede menschen hernieuwt.

Sondag den 17 Februarij wird alhier de 105^{e} verkoopinge van geestelijke goederen gehouden. Daer zijn alsdan de volgende huijsen en gebouwen te koop gestelt geworden, te weten:

14 huijzen op het Groot Beggijnhof te Mechelen.
Het Casteel van Turnhout, gelegen in de waerande aldaer.
Eene schuere daer ontrent en een molenhuijs ontrent Turnhout, alle aen den noggemelden Graeve de Pestre, toebehoorende.
Een huijs gelegen tot Hoogstraeten aen St Jorisgilde aldaer toebehoorende.

Item de pastorele huijzen van Oevel, Poppel, Ravels, Baerle-Hertog, en Rethy.
Item degene van Rumpst, Schelle, Reeth en Niel.
Het Tolhuijs gelegen onder Schelle.
Nog een huijs daer bij ook tegens de rivier de Schelde gelegen, beijde van de domeijnen van Brabant.
Item en eijndelijk, nog een huijs daer bij gelegen, wezende het comptoir der staeten van Brabant.

Ondertusschen de felle en harde koude van sedert eenigen tijd voor kermisse aengehouden hebbende, behoudens dat dezelve in dien tusschentijd wel eenige dagen wat vermindert en tot veranderinge had genegen geschenen, maer dan wedrom hernomen en heviger geworden zijnde, is eijndelijk over eenige dagen, in eenen soeten doeij verandert; dog het Scheijn en de andere kleijne waters rondom deze stad vastgevrozen zijnde, en de sluijzen niet konnende opgetrokken worden, om alzoo de opperwaters naer de Schelde te laeten afloopen, hetwelk zoodanige overstroominge in de polders buijten deze stad maekte, dat het water zelfs over den steenweg van Merxem en op Dambrugge tot in de huijsen en in de catoendrukkerije aldaer, meer als eenen voet hoog stond. De inwoonders van het leeg Palinkhuijs buijten de Slijkpoort, moesten zig boven houden, sonder uijt hun huijs te konnen gaen; alle de leege landen en wegen ontrent het Scheijn, waren gelijk onder water gezet; jae de polders en weijden tusschen de Slijk- en Roodepoorten, schenen seer wel aen eene zee te gelijken. Boven Waelhem was het zoodanig overstroomt, dat den steenweg doorgespoelt was, dat de reijsigers er met booten moesten overvaeren. Te Loven en te Brussel zijn de landen insgelijks ondergeloopen. Het zelve ist in de Kempenland, daer maer eenige rivier ontrent is, naementlijk de Nethens, Deijle, Demer etc.; jae de heijden waeren op sommige plaetsen wel verwatert.

In Holland en andere aengrenzende provinciën was het droeviger met de overstroomingen; niet als droeve rampen hoort men daervan. Verscheijde dijken zijn er reeds doorgebroken, naementlijk bij Arnhem, Saerdam, etc. Vele dorpen geheel onder water geloopen, menschen en beesten verdronken, geheele huijsen en andere gebouwen weggespoelt en ingestort, met een woord het zijn niet als droeve tijdingen welke men uijt die ongelukkige landstreken hoort.

Den 19 Februarij wird er wedrom eene klokke van de parochiaele kerke van de H. Walburgis alhier, onlangs uijt den toren afgelaeten zijnde, naer het kerkhof van de Minderbroeders gevoert, hetwelk over eenige daegen nog gebeurt is.

Den 20 Februarij is er wedrom een transport boerejongens der conscriptie militair alhier verzaemelt zijnde, naer Vrankrijk gevoert.

Ten zelven dage is den Raedsheer Michael Andreas van Hencxthoven sedert 19 Januarij laestleden als gijselaer op het Casteel alhier geseten hebbende, eijndelijk verlost en in vrijheijd herstelt. Daer waeren ondertusschen ook nog eenige buijtenlieden daer als gijselaers van over eenigen tijd gevangen geweest hebbende, losgelaeten.

Den 21 Februarij zijn de municipaele administrateurs van het canton van Antwerpen, door de centraele administratie, ingevolge orders van hoogerhand, afgestelt, uijtgenomen twee, te weten: Mattheus Cathuijser en Jean François Gabriëls. Daer is seffens eene commissie in hunne plaets benoemt, bestaende wedrom uijt vremdelingen.

Snagts tusschen *21 en 22 Februarij* is er zulkdanig tem-

peest van wind, regen en hagel, doormengeld met donder en blixem opgestaen, dat eenieder voor ongelukken en droeve rampen vreesde. Men hoorde hier ten allen kanten steenen van de huijzen en gebouwen vallen, verscheijde daken wirden door de rukwinden afgeslaegen, gevels en schouwen beschaedigd. Op sommige dorpen waren de stallen opengeslaegen; jae vele meijnden dat het aerdbevingen waren. Dit schrikkelijk onweder had ook brand veroorzaekt, naementlijk te Viersel, alwaer een huijs afgebrand is. Dit vervaerlijk onweder duerde weijnig meer als eene ure.

Den 22 Februarij wird alhier de 106^{e} verkooping van geestelijke goederen gehouden; dan wirden er de volgende huijsen en gebouwen te koop gestelt:

> Eerst twee huijsen op 't groot Beggijnhof te Mechelen en een buijten het zelve gelegen, alle drij daeraen toebehoorende.
> Item de pastorele huijsen van Grobbendonck, Bouwel, Vorsselaer, Iteghem, Wickevorst, Gestel, Bevel, Houtvenne, Oeleghem, St Job in 't Goor, Eeckeren, Neylen, Brecht, Loenhout en St Lenards.
> Item seven huijsen gelegen in de Lange Nieuwstraet en Cellebroedersstraet, aen het clooster der Cellebroeders alhier toebehoorende(1).
> Eijndelijk eene blijkerije en catoendrukkerije etc. gelegen in den Pothoek buijten deze stad(2).

(1) Deze huijzen, alsook het clooster en andere goederen van deze broeders, waren door d'administratie van den armen op titel van fondatie gereclameert en aen dezelve ook gecedeert geweest; dog nu wedrom afgenomen, om als andere geestelijke, door hun nationaele goederen genoemt, verkogt te worden.

(2) Onlangs door eenige cooplieden alhier geassocieert onder den naem van Berens en C^{o}, op den grond der abdije van St Michiels, nieuw opgebouwt, den zelven ten dien eijnde voor F. ..... 's jaers verceijnst hebbende. Deze erve was onlangs nog eens te koop gestelt geweest, waertegens gemelde compagnie sig alsdan met regt en reden gestelt had; dog vrugteloos, want wat regt geldt er thans?

Behalvens de bovengemelde panden, wird het schoon en groot huijs, gestaen en gelegen in de Lange Gasthuijsstraet alhier, aen Jon^r^ Gaspar Ullens en sijne compagne, hier vore nog gemeld, toebehoorende, hetwelk over 10 dagen te koop gestelt en opgehouden zijnde, deze reijse mede verkogt wird.

Den 23 Februarij in den morgent zijn de dragonders, alhier eenen ruijmen tijd in de Tappesierspand in garnizoen gelegen hebbende, langs Kroonenborgpoort naer Brussel en zoo voorts naer Ceulen vertrokken. Onder dit volk waren verscheijde nieuwelingen, borgers kinderen deser stad, in de conscriptie militair gevallen zijnde met groote moeijte en kosten gegaen, dit regiment verkosen hebbende in hope van binnen deze stad in garnizoen te mogen blijven liggen; dog dit mislukte en sij moesten evenals de andere soldaten vertrekken. Deze ongelukkige jongelingen op eene hartroerige wijse afscheijd van hunne ouders, broeders en susters, bloedverwanten en vrienden genomen hebbende, hebben de zelve met de grootste droefheijd en smert verlaeten en zijn aldan vertrokken.

Ten zelven dage sijn er eenige Groenejagers, peerdevolk en eenig voetvolk ingekomen en wedrom bij de borgers geleijd.

Sondag den 24 Februarij weijnig na middag, wird alhier eenen ouden Augustijn van Herenthals, Pater Peeters genaemt, binnen gebrogt zittende op eene karre en met hem eenen Pater Lieve Vrouwen Broeder, welke na voor den commandant gebrogt geweest te hebben, is den eersten naer 't huijs van Jon^r^ de Bosschaert, Rubensstraet, en den anderen naer het Casteel gevoert.

Daer waren ondertusschen verscheijde geestelijke persoonen in dit huijs geseten hebbende, van tijd tot tijd losgelaeten geweest; jae onlangs was aldaer nog eene Pater Minderbroeder, alsook eenen leekenbroeder van het clooster der P.P. Discalsen alhier, beijde merkelijke tijd op 't Casteel geseten hebbende, gebrogt.

Den 25 Februarij smorgens is er eenig voetvolk langs de Roode Poort vertrokken, men segde naer Bergen op Zoom.

Daer wirden ondertusschen nog geduerig borgersjongens, zoo op de straeten, in de huijsen, herbergen, als elders aengehouden en opgeligt, op voorwendsel, dat dezelve in de requisitie of conscriptie militair waren. Degene zig niet aengegeven hadden en onder deze ongelukkige classen waren, wirden in de gevangenisse op 't Casteel geset en vervolgens naer Vrankrijk gevoert en tegen wil en dank, jae met geweld, soldaet gemaekt.

Den 26 Februarij wirden alhier wedrom twee geestelijke persoonen gevangen binnen gebragt, te weten: den Seer Eerw. heere ..... Mutsaerts, pastoor van Berlaer boven Lier, eenen seer ouden en ziekelijken man die eertijds Landdeken hadde geweest, en eenen Pater Augustijn van Herenthals. Deze wirden voor den commandant en naer 't Departement gebracht en dan in 't huijs van Bosschaert geset.

Den 21 Februarij wird alhier de 107ste verkooping van geestelijke goederen gehouden, bestaende in verscheijde landerijen, aen parochiale kerken en pastorijen der dorpen, aen capittels, abdijen, gildens en aen de domeijnen toebehoorende. Saemen in 15 koopen verdeijlt, in 't lange in de placcaerten te lezen.

Den 28 Februarij is er wedrom crijgsvolk ingekomen en bij de borgers geleijd.

Meert

Den 1 Meert en volgende dagen wirden de meubelen in de huijsen der émigrés of absente persoonen deser stad publiek verkogt, alsook eene menigte van kerkelijke ornamenten, autaergewaed en andere goederen, nog in sommige kerken en capellen zoo binnen als buijten deze stad onverkogt gebleven, en ook aen sommige corporatiën toebehoorende. Deze verkoopinge begonst ten huijse van Jon^{r} Gaspar J.M. Ullens, in de Lange Gasthuijsstraet. Sanderdags ten huijze van Jon^{r} de Bosschaert, Rubensstraet, en zoo voorts, in menige andere.

Ten zelven dage wirden alhier van Capellen bij Eeckeren gevangen binnen gebrogt, den Eerw. Heere Laurentius van Geertsem, religieus der abdije van St Bernards en ondercoster van het gemeld dorp; alsook den Eerw. Heere Daniël van de Velde, gebortig deser stad, weleer onderpastoor van Berchem, buijten dezelve; deze zoude losgelaeten zijn en den eersten op 't Casteel gesert, vanwaer hij daerna om sijne onpasselijkheijd in 't Gasthuijs gebrogt, waeruijt hij na aldaer eenigen tijd geweest te hebben, stillekens henen gegaen is.

Den 4 Meert wird alhier de 108ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; dan zijn aldaer volgende gebouwen en huijzen te koop gestelt:

> Eerst de pastorele huijzen van 's Gravenwezel, Kessel, Herenthout, Noorderwijk, Vorst, Veerle, Ramsel en Hersselt.

Een huijs gelegen in de Mattestraet aen de capelle van 't H. Sacrament in de Borgtkerke toebehoorende.
Item 14 huijzen zoo gelegen in 't eijnde der Meir, in de Cellebroeders-, als in de Lange Nieuwestraeten, benevens het clooster der Cellebroeders in de straet van dien naem gelegen, met de kerke en voordere gebouwen, alle in seer goeden staet[1].
Het casteel tot Turnhout met de warande aldaer groot omtrent 7 bunderen en half met meer als 2300 zoo eijke, olme, abeele, als lindeboomen etc., aen den nog gemelden Grave de Pestere toebehoorende.

Den 6 Meert is er eenig voetvolk uijtgetrokken naer Aerschot, Diest en daer alomme, om tegens de *brigands,* zoo zij door de Fransche genoemt worden, en wij zeggen de *boeren,* te gaen vegten, zoo men seijde, welke sig in die gewesten en in sommige plaetsen van 't Kempenland geduerig vertoonen.

Ten zelven dage wird er immers ten bijzijn van den generael Rivaud en andere militaire, vergezeld van de municipaele commissarissen, onder het geschal der trompetten op de besonderste straeten en groote plaetsen uijtgekondigt, dat deze stad wedrom buijten staet van beleg gestelt was, en dat de opperpolicie wedrom aen de municipaele commissie toevertrouwt was, etc. Gemelden generael had zulks bij brieve van 13 Ventôse aen de Centrale Administratie bekent gemaekt, dewelke dit alomme hebben doen aenplakken. Dog wat voordeel zal zulks ons bijbrengen? Zal ons dit van de logementen der militairen bevrijden? Zekerlijk neen, want men krijgt deze volkeren thans wel voor 10 en 15 dagen, aen dewelke

(1) Dit geheele clooster was door deze broeders Alexiaenen van de Administratie van den Armen gehuert geweest, gelijk ik op 22 Februarij hier voor met een woord geseijd heb.

men tegenwoordig vleesch en soep geven moet om er rust van te hebben, aengesien sij niet meer als brood krijgen. O, droeve vrijheijd!

Den 7 Meert wirden de autaeren, schilderijen, beelden, communiebanken, bigtstoelen, gestoeltens, ocsaelen, orgels, boiseeringen, cieraeden en ornamenten met een woord, al dat in de parochiale kerke van St Willibrords(1) van den H. Laurentius in de Markgraveleije, in de kerke van de H. Catharina op 't Kiel(2) en ongetwijffelt in de capelle van St Job op Dambrugge, alle binnen de paelen ofte vreijheijd van Antwerpen gelegen, bevonden ofte overgebleven was, aldaer publiek verkogt.

Den 9 Meert wird alhier de 109ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer zijn alsdan wedrom in seer veele huijsen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

(1) Schrijver voegt een afbeedsel van het Miraculeus beeld van O.L. Vr. van St Willibrords bij.

(2) Deze kerke alhoewel niet parochiael had nogtans het regt van doopen en andere H. Sacramenten, in tijd van noode te bedienen. Dezelve was ten dien eijnde van eene kopere doopvunte, staende nevens den autaer naer den kant van 't Evangelie voorzien, welke nu ook verkogt is. Van deze kerke en heerlijkheijd van den Kiele, is over eenige jaeren eene seer curieuse beschrijvinge zoo uijt geloofweerdige schrijvers als wel besonderlijk uijt de archiven, zoo onder mijnen vader Drossaerd der zelve, als ter greffie berustende, gemaekt en bijeen geschreven heb, waer ik seer vele aenbelangende en elders te vergeefs gesogte stukken en merkweerdigheden, zoo ten opsigte van de stigtinge van het clooster der Cathuijsers, welke aldaer aen de Schelde eertijds gebouwt was, en waeraf men tegenwoordig nog de overblijfsels ziet, het beginsel der kerke, als ten opsigte der heerlijkheijd, regeringe der zelve, aen den dag gebragt heb.

Een huijs tot Herenthals van de Augustijnen aldaer.
Het pastoreel huijs van Lichtaert, Oolen[1], Westmeerbeek[2], Morkhoven, Hulshout, Heffen, Humbeeck, Leest, Blaesvelt, Ruijsbroeck, het huijs van den onderpastoor van Westmalle.
Een huijs en ander gebouw tot Lillo van de nog genoemde Grave de Pestere.
Een huijs in de Meerstege.
Vijf ditto in de Jesusstraet.
En een in de Cellebroedersstraete (alle van de cellebroeders).
Drij huijsen in de Beggaerdegang van de Beggaerde alhier.
Een huijs gelegen onder St Romboutstoren te Mechelen aen die kerke toebehoorende.
Item een schoon en groot huijs aldaer nevens het bisschoppelijk paleijs aen hetzelve toebehoorende.
Item nog een huijs in de Schoutethstraet aldaer aen het zelve artsbisdom competerende mitsgaders het choraelhuijs der gesegde metropolitane kerke aldaer.
Item de gouverneurswoninge van het fort Lillo, aen de domeijnen toebehoorende.

(1) Tot Oolen is tegenwoordig Pastoor den Eerw. en geleerden heere A. Heylen, gebortig van Noorderwijck, religieus der abdije van Tongerloo, archivist der zelve abdije geweest hebbende, alomme bekent door sijne Memoiren, welke door de accademie der wetenschappen te Brussel bekroont zijn, alsook door sijne curieuse *Historische verhandelingen over de Kempen,* etc., door hem gemaekt en in druk uijtgegeven in de jaeren 1789-1790 etc. tot 1795. Dezen man heeft met deze tijden groote vervolgingen geleden en sijne parochie moeten verlaeten.

(2) Op deze parochie is thans pastoor sedert 1785 den Eerw. heer Adrianus de Beuckelaer, gebortig van Hoevenen, hebbende sijne philosophie gehoort in 't Verken tot Loven en was aldaer den 10^{en} onder de academici, ging vervolgens in het seminarie alhier 't Antwerpen en studeerde voorts in Douaij, binnen het koninglijk collegie aldaer op de fondatie van den Doctor en Cancellier der Universiteijt Matthias Gertman. Van daer wird hij capellaen te Heijst op den Berg en dan vicaris te Busschot en eijndelijk pastoor te Meerbeek.

En eijndelijk een huijs gelegen tot Baerle-Hertog toebehoorende aen de abdije van Latour.

Sondag den 10 Meert wesende decadi, is Simon Pierre Dargonne, oud 49 jaeren, gewesene commissaris der uijtvoerende magt bij de municipaele administratie alhier, gebortig van Dieppe in Vrankrijk, vermaerd door sijne werken, met Adrienne Agnès Thérèse Cérisier, oud 42 jaeren, gebortig van Maubeuge en woonagtig binnen deze stad, in den Tempel der Wet, voor de Municipaliteijt getrouwt. Den Tempel wird deze reijse in de Huijdevetterscapelle gehouden, omdat er in de schoone Jesuiten- ofte Caroli Borromeïkerke, verscheijde stellagiën gemaekt en gestelt wirden, onder andere den konstigen en kostbaeren troon, welke de kerkmeesters der cathedraele deser stad over eenige jaeren doen maeken en bekostigt hebben, om het miraculeus beeld van de H. Maegd en Moeder Gods onze patroonesse, uijt haere capelle in 't midden derzelve kerke ten tijde der octaeve van haere glorieuse Hemelvaert, volgens oude gewoonte onder te plaetsen, desen troon wird aldaer gestelt ter oorsaeke van eene nieuwe Fransche feest; te weten, der souvereijniteijt des volks, welke op 20 deser alhier staet geviert te worden.

Het was sedert eenigen tijd, dat de houwelijken niet meer op 't Stadhuijs, maer in den Tempel der Wet voor de Municipaliteijt en 4 getuijgen op de decadis, nadat dezelve eenige dagen te voren aen het stadhuijs ten toon gehangen hadden, evenals de scheijdingen, geschieden moesten.

Ten zelven dage namiddag is het garnisoen immers het grootste gedeelte van 't zelve op het Casteel gaen liggen, hetwelk niet zonder moeijte en tegenstand geschiede.

Den 14 Meert wird alhier de 110^{e} verkooping van geeste-

lijke goederen gehouden; alsdan wirden er wedrom schoone hoeven, weijden en landerijen te koop gestelt, aen verscheijde geestelijke corporatiën, kerken, uijtwijkelingen etc. toebehoorende, saemen in 12 koopen verdeijlt.

Den 15 Meert namiddag, kwam den juge de paix Jacques Raynaud met sijnen greffier, den commissaire du pouvoir exécutif bij de municipaliteijt A. Auger, den ontfanger der nationaele domeijnen La Feuilliez, den bibliothecaris der centraele school Scheppens etc. ten huijse van mijnen broeder Joan. Antoni van der Straelen, Lic. bij de regten en advocaet alhier, kortelings in de Everdijkstraet woonende, beschuldigt zijnde van eene considerabele partijen boeken der abdije van St Michiels ten ondere en in bewaernisse te hebben; sij hebben sijne bibliotheca seer nauwkeurig doorzogt, dog gelukkiglijk niet eenen boek aen gemelde abdije toebehoorende, schoon hij er genoeg van in bewaernisse had, gevonden, dan hebben sij eene schuijve met papieren van eene andere kamer op de achterste bovenkamer gebrogt, en de deure en vensters derzelve kamer met den zegel van den juge de paix toegezegelt, seggende van deze en de boeken aldaer staende nog eens te zullen komen doorzoeken. Deze heeft eenen merkelijken tijd aldus gesloten gebleven tot dat sij dezelve eijndelijk hebben ontsloten sonder dat er iets verders is van gekomen, zij hadden in dien tusschen tijd alle mogelijke voorzorgen genomen.

Sondag 17 Meert patrouilleerden de soldaeten seer sterk te peerd met den blooten sabel in de vuijst, hetwelk reeds van 's naghts te vooren geduert had; jae sij stonden met de brandende lont bij het canon der Groote Merkt, even alof sij eenen oploop vreesden. De anduijten ofte nagtwaekers waren in het Departement geroepen sonder te weten waerom, maer na aldaer eenigen tijd gewagt te hebben, wirden wedrom henen geson-

den. Niemand wist de reden van alle deze bewegingen; den eenen peijsde dit en den anderen dat. Velen vreesden dat er misschien wedrom naer de geestelijke zouden gezogt worden. Sommige en met meerder sekerheijd, schreven de oorsaeck daervan toe aen sekeren sinneloosen borger Mattheus Remes genaemt, die gister met eene witte pluijm en swerte cocarde op den hoed voor de soldaetenwagten had geroepen: 'Vive l'empereur François II, Merte pour la république; dit is den grond van mijnen meester, vive François II, op wiens grond gij hier zijt, dog waer gij welhaest zult verdreven worden'; en vele meer andere diergelijke woorden, waerop hij vast genomen is en voor den commandant gebrogt wird, daer hij het zelve herhaelde en nog meerder daerbij voegde en selfs groote redekavelingen over den schandelijken handel en regeringe der Fransche; eenige maekten wedrom andere gissingen, dog niemand wist er den regten inhoud van, en ondertusschen waren er vele goede menschen bevreest. In den namiddag wird het canon en poederwagen van de Groote Merkt op 't Casteel gevoert alwaer gemelden Remes ook geset was, en van waer hij 's anderdags naer 't Steen gebrogt is.

Den 19 Meert is er eenig crijgsvolk ingekomen en op het Casteel geleijd; degene van het Casteel waren naer Borgerhout gaen liggen, om van daer sanderdags naer de kanten van Turnhout te gaen liggen. Men segt dat er een camp in die landstreken geslaegen wordt en dat er selfs alreeds eenige duijzende boeren uijt Vlaenderen ontboden waren om aldaer te gaen pionnieren, sonder dat men wist om wat oorsaeke.

Ten zelven dage wird alhier de 111ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan de volgende huijzen en gebouwen te koop gestelt, als:

19 huijzen van het kleijn Beggijnhof te Mechelen.
5 d^{o} van het groot Beggijnhof aldaer.
De Breendonckcapelle tot Puers met een huijs en hof daer aen gelegen.
Het pastoreel huijs van Natten Haesdonck.
Hetgene van Heijst op den Bergh.
Hetgene van Herenthout.
De wooninge van den onderpastoor ofte vicaris van Puers.
En het pastoreel huijs van Schriek.
Item een schoon speelhof ofte casteel gelegen tot Hemixem op Callebeek en eene steenbakkerije aldaer, beijde aen Jon^{r} Carolus J.J. de Bosschaert alhier toebehoorende.
Eijndelijk de parochiale kerke van den H. Joannes Baptista te Mechelen met den toren, sacristij, kerkhof, etc., behoudens de choor en de sijdeelen der zelve.

Den 20 Maart wird alhier eene nieuwe feest, te weten van de souvereijniteijt des volks geviert.

Ten zelven dage zijn er eenige bruijne hussaeren binnen gekomen en in de Tappessierspand gaen liggen.

Den 21 Meert begonnen de primaire vergaederingen ofte volkskeuzen in de kerke van het clooster der P.P. Minderbroeders alhier op de zelve wijze als het voorlede jaer. Men sag ondertusschen ingevolge de arrêté der Municipaliteijt de dato 7 Ventôse laest, eenen leijste aengeplakt behelsende de naemen van 932 persoonen, het regt hebbende van te stemmen in gemelde primaire vergaederingen van dit canton, als sig ten gepasseerden jaere op de civieke registers ingeschreven hebbende. Dog vele van deze wilden sig met deze keuzen geensints bemoeijen; jae alle deftige en eerlijke lieden hadden eenen afkeer van deze vergaederingen, daer ook niemand kan mede voijsen ten zij hij eerst den eed van haet aen het koningdom en regeeringsloosheijd en van aengekleeftheijd aen de

Fransche republiek en aen de constitutie van 't jaer III doet.

Den 22 Meert wesende Goeden Vrijdag, joegen de gendarmen van de marine, liggende in de Pastoorsschool tegens over St Joriskerk, de gendarmen zeg ik, een alderslegste volk sonder eenige religie, schoon er verscheijde borgers dezer stad onder zijn, de goede en godvrugtige menschen uijt devotie, volgens oude gewoonte den weg van 't H. Kruijs omgingen en omtrent den Calvarieberg nevens gemelde kerke naederden, en aldaer komende bidden, schandelijk weg, bedrijvende verscheijdene baldadigheden.

Den 24 Meert, wesende Paeschdag, is er een gedeelte van de kiesers ofte primaire vergaederinge, met de andere moeijlijkheden en geschillen gehad hebbende, gescheijden, en zijn van het clooster der P.P. Minderbroeders naer de Huijdevetterscapel gegaen, alwaer zij hunne keuse hebben gaen voortsetten, de andere zijn in gemeld clooster gebleven.

Ten zelven daege wird alhier de 112ste verkooping van geestelijke goederen gehouden, bestaende in vele schoone hoeven, weijden, bosschen en landerijen, zoo aen parochiale kerken, pastorijen, abdijen etc. toebehoorende, breed in de placcaert te zien, saemen in 15 koopen verdeijlt.

Den 30 Meert wird alhier de feest der jonkheijd geviert, dan wirden de prijzen der teeken- en bouwkonsten in den Tempel der Wet, door de Municipaliteijt uijtgedeijlt en dags daer naer waren de teekeningen op de Schilderskamer boven de Borze alhier te zien.

Het was dan zoodanig koud met Noord-Oosten wind, en

het vroos soo sterk, dat men schrik hadde van op de straeten te komen, hetwelk bij menschen gedenken niet gebeurd was, en dat ook groote schaeden aen de jonge pottagie en voeder voor de beesten veroorzaekte. De boter wird gister op onze merkten tot 10 en 11 stuijvers het pond verkocht jae door de aenhoudendheijd van dit droevig weder, ontbrak het voeder voor de beesten, het overgeblevene bevroos en dit maekte alles even duer, selfs den draf; zoodat de boter zeer raer wird en op 3 April tot 12 stuijvers en selfs meerder het pond op de merkten verkogt wird, en nog was er om zoo te zeggen geene om krijgen; verscheijde inwoonders der dorpen waeren genoodzaekt boter naer de merkt alhier te komen koopen. Deze koude duerde tot den 5^{en} April, als wanneer het weder met de nieuwe maen 's nagts te voren veranderd en geheel verzoet is, zelfs dat het in den dag begon te regenen.

April

Den 3 April wird alhier de 114^{e} verkooping van geestelijke goederen gehouden; dan wirden de volgende huijsen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

Een huijs tot Hemixem aen Jon^{r} de Bosschaert alhier toebehoorende.
Een ditto tot Turnhout aen de priorije van Huijberge toebehoorende.
Een molen van de Grave de Pestere gelegen tot Welde. Het pastoreel huijs van Aertselaer.
Item eenen hof en 24 huijsen van 't groot Beggijnhof te Mechelen.
En eijndelijk het huijs van de Handbooggilde tot Lier.

Den 5 April wird de toren der kerke van 't Beggijnhof alhier afgetrokken, het was een spitse toren geheel met schaliën bedekt. Zedert eenige dagen was die schoone kerke van

glas, ijzer en lood berooft; jae binnen was dezelve geheel uijtgeplundert en verdestrueert. Den kooper en afbreker was zekeren Gobiert van Brussel, eenen berugten kooper van kerken en cloosters, orgels en ornamenten, etc.

Den 6 April en voordere dagen wirden er wedrom verscheijdene borgersjongens in de conscriptie militair zijnde, uijt hunne huijsen gehaelt en tegen wil en dank soldaet gemaekt.

7 April. Jae 's anderdags dezer wirden alle de schippers zonen en gasten met geweld in requisitie, dat is genomen, en op de Fransche schepen voor de stad liggende gezet, selfs degene arriveerden wirden insgelijks aengerand en op gemeld schip in bewaernisse gehouden, om voorts weggevoert te worden om op de schepen tegen de Engelsche te vegten. Sij lieten enkelijk twee personen op ieder schip, waerdoor er verscheijde schippers, die meerder volk noodig hadden, niet meer vaeren konden, hetwelk groote droefheijd en schaede aen deze menschen baerde.

Te zelven dage wird door de policiemeesters elk in hunne sectie onder het geschal der trompetten uijtgecondigt, een arrêté van 't Directoire de dato ....., waerbij besloten word:

> dat al degene eenige penningen (nieuwe fondsen) op de Bank van Weenen plaetsen zullen, gehouden zullen worden als landverraeders, en als dusdanige voor eenen crijgsraed gebrogt, om volgens de wetten gevonnist te worden.

Dit besluijt was gegeven omdat de keijser Franciscus II onzen wettigen Hertog, onlangs bij advertentie de dato 14 December 1798 gestatueert en gereguleert had:

1° Dat alle eijgenaers van eene gesequestreerde obligatie van

de bank van 4 p.c. gemagtigt is dezelve naer de casse generael der bank te zenden met eene vermeerderinge van 100 p.c. den agterstelligen intrest daer onder begrijpende.

2° Dat hun in wisseling eene obligatie van 5 p.c. intrest voor het dubbel van zijn eersten capitael zal bezorgd worden.

3° Dat den eijgenaer van eene obligatie alzoo vernieuwt, er vrijelijk zal van konnen disponeren, en dat hun de betaelinge der intresten, nog de transcriptie der zelve niet kan geweijgert worden.

4° Dat er ondertusschen de tegenwoordige vermeerdering niet sal aenveerd worden, als der eijgenaers van diergelijke obligatiën, ter uijtsluijting der onderdaenen van S. Majest. Erflanden.

5° Dat die vermeerderinge geheel moet uijtgevoert zijn voor den 1 Julij 1799, na welken tijd, degene, die geen gebruijk van de tegenwoordige autorisatie zal gemaekt hebben, zal uijtgeschrapt voor altijd uijt het getal der actionnairen van de bank, en zijne obligatie zal uijtgedooft worden.

Dit bragt groote bedugtheijd onder onze inwoonders.

Den 8 April wird alhier de 115e verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer zijn alsdan wedrom seer vele huijsen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

De pastorele huijsen van Eijnthout, Olmen, Baelen, Merxplas, Minderhout en Meerle.
Item 4 huijsen van 't kleijn Beggijnhof tot Mechelen.
Een gebouw op 't fort Lillo.
Twee huijsen in de Keijsersstraet alhier, nevens de Droogscheerderscapelle aen het zelve ambacht toebehoorende.
Een schoon en groot huijs met hof etc., gelegen op de Meer, toebehoorende aen Jonr Petrus Frans van Schorel, heer van Wilrijck, als uijtwijkeling geboekt.
Een schoon en groot huijs gestaen in de Raepstraet aen den procureur generael van Laeken toebehoorende, ook op den lijste der émigrés geschreven.
Eijndelijk twee huijzen en de kerke van het Beggijnhof van Turnhout.

Den 9 April wirden de electorale en communaele vergaederingen op de schilderskamer boven dezer stadsborze begonst, nadat de primaire vergaederingen, zoo in de Minderbroedersals in de Huijdevetterscapelle geeijndigt waren. Deze laetste hielden hunne electoraele en communaele vergaeringen ook in dezelve capelle.

Den 11 April was alhier wegens de Municipaliteijt aengeplakt, onder andere:

> dat een ieder de straete voor sijn (huijs), op de 5^{e} en 9ste dagen der Decade keeren moeste.

Den 13 April wird alhier de 116^{e} verkooping van geestelijke goederen gehouden; alsdan zijn er wedrom verscheijde landerijen, bosch, hoeve en andere goederen, zoo aen verscheijde parochiaele kerken, abdijen, bisdom van Antwerpen etc. toebehoorende, in 't breed in de placcaert te zien.

Den 18 April zijn er eenige kerkbrekers in onze cathedraele bezig zijnde, gevallen, eenen is seffens gestorven, twee andere wirden weggedraegen. Op 14 Februarij laetst, waren er nog eens twee van deze booswigten aldaer overdood gevallen, en nog en verlieten zij hunne heijligschenderijen niet: jae deze schoone tempel, de peerle van ons Nederland om sijne kostelijke en konstige autaeren, daer dezelve zoo rijkelijk mede verciert was, beelden, schilderijen, ornamenten, silver etc. is nu eijlaes onkennelijk, de kostbaere autaeren, beelden, ocsaelen, schoone epitaphiën, orgels, gestoeltens, tombens der bisschoppen, trotse portaelen van differente marmor en kostelijken steen, met een woord alle ciraeden liggen nu verwoest en in stukken ten gronde geworpen en verbreijselt. Den marmor welken als nu raer en duer is, wird per 100 pond en voor eenen kleijnen prijs verkogt om plaester van te branden, de

albaste beelden der apostels aen de pilaeren in den middenbeuk staende, met de grafschriften der gevers, van marmor, wirden van boven neder geworpen, vallende door de swaerte met zoo danig gedruijs en gewelt ten gronde, dat de zerken daer onder liggende in stukken sprongen: jae het schoon en groot beeld van den H. Eligius, apostel van Antwerpen(1) in het bisschoppelijk gewaet gekleed, aen de groote pilaer agter den autaer van de Schermersgilde en tegenover de groote orgel staende, door den vermaerden beeldhouwer Arnoldus Quillin van witten marmor gemaekt en met eenige engeltiens en cieraeden verciert, was inschelijks van boven neder aen stukken geworpen. Den besondersten verwoester van deze schoone autaeren, beelden, epitaphia, etc., was sekeren Jan Lambrechts, horlogiemaker, gebortig en inwoonder deser stad, tegenwoordig in 't huijs van het Cuijpersambacht op de Groote Merkt woonende, hetzelve van de Fransche gekocht hebbende; deze had ook eenige autaeren aldaer gekocht. Antoine F. Auwers, gewezen commissaire de policie der 1ste sectie, had onder andere den schoonen autaer, communiebank met den tuijn van witten en swerten marmor in Venerabel Capel gekogt en uijtgebroken; andere waren door Fransche en van andere steden en ook door inboorlingen gekogt; jae onder deze laetste was Jonr Petrus de Meulenaer, waervan nog gemeld is geweest.

(1) Dit schoon beeld waeronder men 't grafschrift van den gever, den Eerw. heere Melchior van den Bossche, can. en pleb. van het Zuijdquartier dezer cathedraele kerke, overleden ..... 1669, op swerten marmor leesde, was door de centraele school gereserveert geweest, dog is aen gemelden Jan Lambrechts gegeven, die hetzelve met alle de ciraeden op 19 Meert laetst afgeworpen en in stukken geslaegen heeft; het was op dien dag dat ik in die kerke geweest ben en de verwoesting gezien heb; jae de droeve gesteltenis van dien schoonen tempel versloeg mij zoodanig, dat de traenen uijt mijne oogen vloeijden.

Ten zelven tijde begonnen se de parochiaele kerke van St Joris binnen deze stad, af te breken. De kopere en loode goten, de swaere buijsen, het ijser, de ijsere kolommen en gelaesen der vensters was het eerste waervan desen schoonen en wel in staet zijnden tempel van ontblood en beroofd wird; naer dat de seven schoone marmore autaeren waervan den hoogen door Arnold Quillin en van den Eijnde gemaekt en door den Bisschop Joan. Ferd. van Beughem vereert, en den genen van het H. Kruijs door J. Kerricx ook seer schoon gewrocht was, gestoeltens, tuijnen, oxael, orgel, beelden, epitaphia en alle andere cieraeden, geheel verwoest en uijtgebroken of vervoert waren; jae onlangs waren de twee uerwijsers van den toren afgedaen en weggevoerd. Ik vind dat deze aldaer gestelt zijn, te weten: dengenen oostwaerts den 11 September 1713 en den anderen op 28 der zelve maend, zijn beijden van rood kaper en 12 ½ voeten groot in 't kruijs, swert geschildert met vergulde letters en naelden.

De kerk van 't Beggijnhof alhier wird insgelijks en wegens den zelven kooper, wezende eenen ouden-kleerkooper van Brussel, Gobiert genaemt. in gemelde St Joriskerk woonende, met allen spoed afgebroken, en van ijser en lood beroofd, de kepers en balken wirden met wagens naer de Vrijdagmerkt gevoert, en aldaer voor brandhout verkogt. Deze schoone kerk is van binnen ook van alles berooft en geheel verwoest.

Den 18 April wird alhier de 117e verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; dan wirden er wedrom verscheijde huijsen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

De pastorele huijsen van Wechelderzande, van Casterlé, van Thielen, van Gierle, van Vorsselaer, van Beers, van Lille, van Vlimmeren en van Bornhem.
Item de capelle van Eijkevliet aen de Schelde.
Het casteel van Bornhem, met een huijs en vier graenmolens aldaer, aen den ..... de Marnix..... van gemelde plaets.

Het schoon speelhof gelegen onder Berchem bij Wilrijck, genoemt Middelheim, competerende aen Petrus F. van Schorel, heer van Wilrijck.
Eenen watermolen tot Casterlé van de Priorije van Corsendonck.
Eijndelijk een huijs tot Oostmal van den nog gemelden Grave de Pestere.

Den 20 April wirden er wedrom verscheijde jongelingen der eerste requisitie door de policiemeesters uijt hunne en andere huijsen, ongetwijffelt verraeden zijnde, gehaelt, op 't Casteel geset, en tegen wil en dank soldaet gemaekt, tot aldergrootste droefheijd, zoo van hun, als van hunne ouders, vrinden en alle weldenkende menschen.

Den 22 April is er eenen kerkbreker van St Joriskerk overdood ter aerde gevallen, op 't gebuerenkerkhof; dog is daer wedrom van genezen.

Den 23 April is er eenig crijgsvolk van 't Casteel binnen deze stad in 't huijs van Portugael komen liggen; men wist niet om wat oorsaeken.

Sedert eenige dagen werden de inwoonders dezer stad door policiemeesters wedrom opgeschreven, te weten: hunne naemen, getal, ouderdom en wat stiel of neringe sij deden, en met deze gelegenheijd wird den Eerw. Pater Ildephonsus van Hessel, alias Heijlen, capucien, in sekere koeijhouderije op de Faconsruije alhier, door den policiemeester Josephus Somers gevonden en gevangen, den welken seffens op 't Casteel geset, vele moeijte, dog vrugteloos, is er tot verlossinge van dezen pater, die veel goed onder sijne gemeijnte deed, aengewend. Hij is weijnig daerna naer Vrankrijk gevoert. Daer was met hem sekeren ouden priester van buijten deze stad op 't Casteel

gebrogt. Dit alles vernieuwde de vreese onder onze goede inwoonders en besonder onder onze priesters en degene daer dezelve versteken waren. O schrikkelijke vervolgingen!

Ten zelven dage wird alhier de 118ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer zijn alsdan wedrom verscheijde landerijen, bosschen, hoeven, weijden etc. toebehoorende aen kerk, capittels, abdij, cloosters, etc. te koop gestelt in 24 koopen verdeijlt, breed en lang in de placcaerten te lesen.

Den 24 April wird door de policiemeesters onder het geschal der trompetten, elk in sijne sectie uijtgecondigt de placcaert der requisitie ofte conscriptie militair, waerbij:

> de 200.000 man der 1ste clas in werksaemheijd gestelt en niet voltallig zijnde, uijt die twee volgende classen, te weten: uijt de jongheijd van 21 à 22 en van 22 à 23 jaeren, bij lotinge moeten getrokken worden. Dat degene welke daer in waren eenen man in hunne plaetse mogten stellen, etc.

breeder en langer in de placcaert te zien, welke alomme aengeplakt wird.

Dit bragt groote vreese onder onze jonkheijd; velen begaven sig in 't heijmelijk naer andere plaetsen, andere verborgen zig.

Den 25 April in den morgend tusschen 10 en 11 uren is de naelde van St Joristoren, onder de urewijzers afgezaegt zijnde, met koordens ter aerde getrokken, en is tegens het kerkhof naer den kant van den calvarieberg met zoodanig geweld neder gevallen, dat het ijser overblijfsel van het kruijs, met den haen, verscheijde voeten diep in de aerde als verborgen lag; de schaliën lagen door den swaeren slag ten allen

kanten gestroijt; jae eenen der swaere blauwe steene paelen aen het kerkhof staende, was gebroken en mede in den grond gerukt. Het was eenen hoogen spitsen toren met schaliën gedekt, op de wijse als dengene der kerk van Berchem buijten deze stad, dog hooger en swaerder gebouwd.

Den 26 April wird er uijtgetrompet en afgekondigt langs de straeten, dat eenieder de jonkheijd der eerste classe van de conscriptie militair aenwijzen zoude etc.

Men sag dagelijks ongelukkige jongelingen van die classen op de dorpen, in de steden en elders gevangen, gebonden, binnen deze stad brengen, welke voor den commandant gebrogt en dan op 't Casteel geset wirden.

Den zelven en volgenden dag is er eenig volk uijt het huijs van Portugael uijtgetrokken, men gelooft naer de dorpen om de boeren te plaegen.

Den 27 April namiddag gingen de policiemeesters in hunne sectiën, ondersteunt met gewapende soldaeten, bij de cooplieden en fabricanten binnen deze stad, die werklieden en knegten onderzoeken, en welke van deze in de conscriptie militair vielen, wirden medegenomen en op 't Casteel geset.

Sondag den 28 April smorgens is er wedrom eenig volk uijtgetrokken. Na middag had de policiemeester Joseph Somers de jonkheijd in sommige herbergen buijten deze stad gaen opsoeken.

Daer was ondertusschen met trompet langs de straeten uijtgekondigd, dat het ligt in de lanteernen wedrom van savonts tot smorgens toe branden moest, en dat er niemand sonder ligt na 9 uren savonds op de straeten komen mogt, op

pene van aengehouden te worden, en ook van geen attrouppementen te maeken etc.

Ten zelven dage wird alhier de 119e verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer zijn aldaer wedrom verscheijde kerken, huijsen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

Een huijs op 't Meijl, buijten de Lovensche poort tot Lier, daer het Alderheijligste rustte, en daer altijd bij nagte eenen priester was om hetzelve des noodig tot de zieken te draegen.
De kluijse tot Lier, aen de predikheeren aldaer toebehoorende.
Twee huijsen op het kleijn Beggijnhof tot Mechelen en een van 't groot aldaer.
De pastorele huijsen van Baelen, Olmen, Eijnthout, Meer, Merxplas, Contig, Edegem, Wechelderzande, Casterlé, Lille, de onderpastorije van Gierle, etc.
Het schoon speelhof van Jonvre We Degelder, geboren de Heuvel, absent, gelegen tot Merxem.
De pastorije van St Joriskerk alhier.
De kerk van Ste Catharina, met het kostershuijs onlangs gebouwt, op 't Kiel.
De parochiale kerk van St Laurentius in de Markgraveleije 1777 eerst nieuw gebouwd, als op zijne plaets te zien, en van St Willibrords buijten deze stad, met de pastorele huijzen aldaer gelegen.
De capelle van den H. Petrus tot Lier.
Vier huijsen en gebouwen gelegen tot Oostmal, toebehoorende aen.....

Alles breeder in de placcaert te zien.

Den 30 April wird er met trompet langs de voornaemste straeten uijtgecondigt, dat er ten zelve dage na middag uijt de 2e en 3e classen dergene in de conscriptie militair zijn, tot supplement der gerequireerde 200.000 man uijt de 1ste classe, in de centraele administratie alhier, zal gelot worden.

Deze lotinge wird in de capelle van het Bisdom alhier door de administratie centrael op de volgende wijze gedaen: de naemen der jonkheijd van die classen ten getalle van 441, waren ieder op een briefken geschreven, wirden eerst afgelezen en dan in 't kasken geleijd, daer tegens wirden in een ander kasken zooveel witte briefkens en ook zooveel daer ‘Militaire partant’ opgeschreven stont, gedaen; alle wel ondermengelt zijnde, begon de trekkinge bij wijze van loterije door twee kleijne jongskens, den eenen trekkende den naem, waertegens den anderen uijt het tweede kasken elke reijse ook een briefken trok, hetzij een wit, welken er dan buijten was, of een ‘Militaire partant’, welken dan vertrekken moest; en alzoo wirden uijt de voors^{e} 441, 286 uijtgetrokken, die vertrekken moesten. De quote voor deze stad en canton was 303; 17 hadden zig vrijwillig aengeboden of waren immers in hunne handen geraekt. Velen, jae het grootste deel van deze uijtgelotte waren in versteek en het is wel denkelijk dat er seer weijnige van te voorschijn komen zullen. Ondertusschen de ouders en vrinden van deze ongelukkige waren zeer bedugt, vreesende groote en droeve vervolgingen.

Diergelijke repartitiën waren er voor de andere cantons van dit departement gemaekt, waervan de lotingen agtervolgens op de voors^{e} wijze alhier in 't departement gedaen wirden. Verscheijde van deze uijtgelotte hadden eenen man in hunne plaetse voor geld aengenomen, en als dit door den commandant en andere militaire oversten onderteekend was, dan moest dien aengenomen sig op 't Casteel begeven, en verblijven tot den tijd van 't vertrek.

Meij.

Den 2 Meij, feestdag van O.H. Hemelvaert, wirden de naemen en ouderdom der 286 uijtgelotte jongelingen van dit

departement onder 't geschal van trompetten langs de straeten opgeleesen, ten eijnde van den 6 dezer te vertrekken, welke naemen en ouderdom aen 't stadhuijs alhier aengeplakt wird.

Den 3 Meij wird alhier de 120ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde landerijen, hoeven, weijden, bosschen en gebouwen, onder andere:

Het casteel van Westerloo, met de warande van 't zelve, groot omtrent 23 bunders, met de dreven, boomen etc.
Item de windmeulens van Westerloo, van Herselt en van Oolen, alle den Marquis van Westerloo De Merode toebehoorende, als émigré te boek gestelt.
Item de collegiaele kerk van de H. Dymphna tot Geel (in dese kerk is het graf van de H. Dymphna), wezende eene schoone kerk met grooten toren etc. en daer en boven nog twee capellen gelegen tot Westerloo en Zammel, toebehoortens van Geel.

Snagts is er wedrom eenig zoo voet- als peerdevolk in haeste uijtgetrokken.

Den 5 Meij moesten de uijtgelotte ofte degenen in deze hunne plaetsen aengenomen waren om op te trekken, zig op 't Casteel begeven.

Den 7 Meij wird er uijtgetrompet dat de uijtgelotte jonkheijd van de 2e en 3e classen der conscriptie militaire ofte degene in hunne plaetsen aengenomen, zig seffens op den 3en bureau der municipaliteijt op 't stadhuijs begeven moesten en dat hun de plaetsen hunner destinatie zal bekent gemaekt worden.

Den 8 Meij wird de 121ste verkooping van geestelijke

goederen gehouden. Dan wirden aldaer de volgende huijzen en verscheijde landerijen te koop gestelt, te weten:

Een huijs van de Bonnifanten te Turnhout.
De pastorije van Milghem onder Belle.
De pastorije van Belle.
Het Vleeschhuijs binnen deze stad, hetwelk nog eens te koop gestelt geweest had, als hierboven op sijne plaetse gesegt. Hetzelve is door eenigen van het Beenhouwers Ambagt gekocht geworden, omdat het in de afbrekershanden niet zoude gevallen hebben en om dit trots gotische gebouw a^{o} 1505 gebouwt, van sijnen ondergang te bevrijden.
En voorts nog twee huijzen en landerijen, bosschen etc. in de placcaert in 't lange te zien.

Den 10 Meij smorgens om 4 uren is er seffens een gedeelte van ons garnisoen uijtgetrokken, zoo voet- als peerdevolk; sommige seggen naer Strasbourg, andere denken elders.

Ondertusschen sag men verscheijde recruten der conscriptie militair binnen brengen, welke dan elders vervoert werden.

Sondag den 12 Meij, wezende Sinxendag, liepen de policiemeesters ten allen kant om de jongheijd der conscriptie militair op te zoeken, degene het ongeluk hadden van gevonden te worden, wirden op 't Casteel in bewaernisse geset.

Daer vertrok een transport van die nieuwe soldaeten, dog meestendeel degene sig in andere hunne plaetsen vrijwillig waren aengenomen.

Den 13 Meij, tweeden Sinxendag, wird alhier de 122ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende in verscheijde landerijen en dreven beplant met boomen etc. saemen in 21 koopen verdeijlt, in 't breed in de placcaert gemeld.

Den 16 Meij sogten de policiemeesters wedrom de jongheijd op en ondertusschen waren de Eerw^{e}. heeren Joan. Henr. Jos. Lunden, cannonik S^{ti} Jacobi en Joannes Schrijnmaeckers, capellaen der cathedraele, gister alhier gevangen en den eenen op 't kasteel den anderen in 't huijs van de Bosschaert geset. Daer was ook zeer sterk gesogt naer den Eerw. Heer Nicolaes Bluts, vice-pastoor van de Borgt, ten huijse alwaer hij sig ophield, op de Haringvliet; dog hebben hem niet gevonden. Zij hebben dan sijne meubelen gesegelt en eenen gardien in sijn huijs geleijd, eenen persoon die knaep van O.L.V. capelle in de cathedraele was.

Den 17 Meij wird er uijtgetrompet, dat eenieder de schietgeweren die men in de laetste troubelen gegeven en ten onderen had binnen de 24 uren inbrengen moest bij degene die hun dezelve hadde uijtgedeijlt.

Den 18 Meij wird alhier de 123ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; dan wirden daer wedrom seer vele huijsen en gebouwen te koop gestelt, te weten:

Een huijs op de Lijnwaetmerkt alhier, bewoond geweest hebbende door den Heere Canonik de Wael, eertijds de wooning van den vicaris van Camerijk.
Nog een huijs van 't capittel aen 't Groenkerkhof gelegen.
Item het cloosterlijk huijs met de capelle en voordere gebouwen van de Apostolinnen in de Lange Meijerstraet alhier.
Het clooster van de Witzusters in de Cammerstraet alhier.
6 huijzen van de Cathedraele gelegen aen het Groenkerkhof en daer ontrent.
8 huijzen van de abdije van St Michiels gestaen en gelegen in de Cloosterstraet alhier.
De capelle van het Godshuijs der 7 Weeën ontrent de Minderbroeders in de Mutsaerdstraet.
Twee huijsen gelegen op den Couwenberg alhier van het Zaegersambagt.

De Croonenborgcapelle in de Croonenborgstraet en St Luciacapelle in de Cloosterstraet; beijde altijd voor de geloofsonderwijzinge ofte Cathechismus gedient hebbende.
Item het Bakkershuijs tot Lier.
Eenen windmolen op de vest van Lier, van het clooster van Syons aldaer.
De Priorije van Huijberghen met de kerke en alle de gebouwen, hoven etc. gelegen tot Huijberghen.
Het clooster van Vredenberg tot Lier.
Een huijs tot Hoogstraeten van het capittel aldaer.
De refugie van St Bernardsabdije, gelegen te Mechelen.
Een huijs van de Handbogegilde tot Lier.
Een groot huijs op de Merkt te Lier over het Stadhuijs, geheeten het Gouvernement en aen den keijser toebehoorende als Hertog van Brabant.
Een huijs tot Turnhout van 't Beggijnhof aldaer.
Het aartsbisschoppelijk seminarie te Mechelen met de capelle, alle de gebouwen, hof etc., gelegen in de Koeijstraet aldaer.
2 huijsen van 't Beggijnhof te Lier en op 't zelve aldaer gelegen.
Een huijs van 't Beenhouwersambagt aldaer.
De pastorije van Neckerspoel bij Mechelen.
2 kleijne huijsen te Mechelen van 't Cremersambagt aldaer.
De capelle van 't kleijn Beggijnhof aldaer.
Een huijs van de Schermersgilde aldaer.
Het clooster der Arme Clarissen te Mechelen.
Eijndelijk een groot huijs gelegen tot Duffel aen de abdije van Tongerloo toebehoorende.

Meest alle de voors^{e} huijsen waren nog eens verkogt geweest gelijk hier vore te zien is, maer door de koopers niet betaelt zijnde, wirden herverkogt, sonder dat de eerste koopers om eenige mindergelding aengesproken wirden, dus dat het voor die soort menschen dewelke sig niet ontzien geestelijke, immers een anders goederen te koopen, seer gemakkelijk is sig te verrijken.

Den 19 Meij wird alhier met trompetten uijtgecondigt een

adres aen het volk waerbij het ombrengen der Fransche ministers te Rastad bekent gemaekt wird. Een adres vol injuriën en schimpen tegen het huijs van Oostenrijk, seggende dat de husaeren van ..... door order van 't Oostenrijks gouvernement de drij ministers aengerand hadden, waer Jean de Brij het maer alleen ontkomen is. Daet waren verscheijde proclamatiën zoo van 't Fransch gouvernement als van de centraele administratie aengeplakt, waerbij het volk aengemoedigt word om daerover wraek te nemen; dog alle deze bewegingen deden weijnig indruk, en geene op de goede borgers.

Den 23 Meij wird alhier de 124ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden dan seer vele hoeven, landerijen, huijsen en gebouwen te koop gestelt, in 't lang en breed in de placcaerten gemeld, saemen in 22 koopen verdeijlt.

Den 24 Meij is den heer Canonik Lunden, waervan hierboven gemeld 16 dezer, naer het huijs van de Bosschaert, Rubensstraet, getransporteert, zoo lange op 't Casteel geseten hebbende, en den Heere Schrijnmaeckers, een bejaerden man, was ondertusschen losgelaeten.

Den 25 Meij wirden er door de policiemeesters, garnisairen in verscheijdene huijzen, daer jongens in de requisitie of conscriptie militair waren, welke niet opgetrokken waren, noch iemand in hunne plaetsen aengestelt hadden, geleijd; en aldus wirden de ouders van deze ongelukkigen wedrom geplaegt, en moesten aen deze garnizairen boven en behalven den kost drank en logist, nog eenen livre per dag geven. Dat is vrijheijd!

Daeglijks zag men nieuwe requisitionairen alhier uijt Vrankrijk aenkomen, welke na alhier bij de borgers vernagt te hebben, naer Holland gesonden, om aldaer gekleed en verder getransporteert te worden. Jae ik meijne dat het getal van dezelve wel duijzend ter weke beloopt.

Den 28 Meij wird alhier de 125ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden aldaer wedrom seer vele huijsen, hoeven en landerijen te koop gestelt, onder andere:

Het clooster in de Caesstraet van 't Visverkoopersambagt alhier.
5 huijsen in het Waeijgat.
Een in de Cammerstraet.
7 op de Handschoenmerkt, alle van de Cathedraele kerke alhier.
Item een huijs in de Cammerstraet en een in de Everdijkstraet, beijde aen de Augustijnen alhier toebehoorende, etc. Siet voorts de placcaert, saemen 32 koopen.

Junij

Sondag den 2 Junij wird de 126ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende in verscheijde landerijen, bosschen, hoeven en gebouwen; alsook wird er onder andere te koop gesteld:

De kerk van O.L. Vr. tot Halder bij Heijst op den Berg.
Het pastoreel huijs tot Busschot aldaer.
Item het pastoreel huijs van Bonheijde.
Alles verdeijlt in 25 koopen, in 't breed in de placcaerten gemeld.

Den 3 Junij savonds om 10 uren is den apostaet Sieijes, minister van Vrankrijk te Berlijn, langs de Roode Poort binnen deze stad gekomen, onder het geschut van 't canon der schepen en van 't Casteel, door de militaire en andere, met

veldmuziek tegengegaen zijnde; hij logeerde in de afspanning ‘Den Beer’, op de Meer, van waer hij sanderdags smorgens om 11 uren, onder het herhaeld geschut van 't canon en beijaerdspel, naer 't Vlaemsch Hoofd de Schelde is overgeset en zoo naer Parijs vertrokken is, alwaer hij eenen der 5 directeurs der republiek gekosen was, een der 5 seg ik, die dit schoon koningrijk verwoesten en onze landen mede bederven.

Den 6 Junij wirden er op 't Beggijnhof wedrom seer vele balken, kepers en planken van de kerk aldaer afgeworpen en publiek verkogt. De verwoestinge van die schoone kerk had eenigen tijd opgeschorst geweest, maer was sedert 3 deser wedrom met grooten spoed hernomen. In dien tusschentijd, jae zoo wel op de Zondagen als heijligdagen, hadden deze kerkschenders de parochiale kerke van St Joris zoodanig verwoest en geschonden, dat dezelve nu zonder daken, zonder welfsels, van ijser, koper en lood beroofd, in ruine staet, den toren gedeeltelijk afgeworpen.

Daer wirden geduerig publieke verkoopingen van de balken, kepers, ribben, planken en houtwerk daeraf komende gehouden, hetwelk dan in verscheijde koopen en om zoo te zeggen om niet verkogt word; niet een eerlijk man wilt zig aen diergelijke heijligschenderijen en kerkroovingen pligtig maken.

Den 7 Junij wird alhier de 127ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden aldaer wedrom verscheijde huijsen te koop gestelt, te weten:

2 huijsen van de P.P. Discalsen alhier bij het clooster derzelve gelegen.
Item de schoone en groote huijsinge gelegen in de Rubensstraet alhier, eertijds wooninge van den vermaerden schilder P.P.

Rubens en nu toebehoorende aen Jon^{r} Carolus J.J. de Bosschaert, gelijk ik hiervore nog gemeld heb[(1)].

2 huijsen van St Jacobskerk op 't kerkhof gelegen.
2 huijsen in de Jodestraet van de L.V. Broeders alhier.

4 huijsen van St Andrieskerk, gelegen in de Augustijnenstraet alhier.
Een huijs, eertijds twee woningen, gelegen op 't Beggijnhof alhier.
Een huijs en hof in de Markgraeveleije, ook van 't zelve Beggijnhof alhier.
Item het aartsbisschoppelijk seminarie te Mechelen, wezende een groot en prachtig gebouw.

De dekenije van 't capittel van St Dympna te Geel.

Item de parochiaele kerk van St Gummarus tot Herenthout, met het sacristij, toren en kerkhof, groot 25 R. en nog een huijs aen het kerkhof aldaer.
Daerenboven verscheijdene huijzen zoo te Mechelen, Lier, Herenthals, als op de dorpen, daeronder verscheijde pastorele huijsen, in 't breed in de placcaert te zien.

Den 8 Junij wezende decadi, wird alhier de lijkfeest gehouden over de Fransche ministers, den 28 April laetst savonds omtrent Rastad omgebragt, te weten: Bonnier, Roberjot en Jean de Brij, die 't was ontkomen. In den programma van deze feest welke afgekondigt en alomme aengeplakt wird, braekten sij alle schandelijkheden tegen het huijs van Oostenrijk uijt, hetzelve daerover als pligtig zijnde beschuldigende. Den trijn die ging langs de voornaemste straeten naer den Temple Decadaire (de Jesuitekerk) die geheel met tropheën behangen was waervan de inscriptiën in gemelde programma te lezen zijn. Den president van de centraele administratie, deed eene korte uijtspraek daerover, het was niet als ‘vengeance’ dat er geschreven was en geroepen wird. Den beijaerd

(1) Deze wooning word alnog gebruijkt om de gevangen priesters boven de 60 jaeren of eenigsints onpasselijk zijnde in op te sluijten, gelijk ik op sijne plaets nog geschreven heb.

wird den geheelen dag opgehouden, daer was geene comedie en geduerig wird er met het canon geschoten. Daerenboven wirden de naemen der conscrits en van degene vrijwillig naer 't leger opgetrokken zijn, in den tempel afgekondigt en aldaer aengeplakt en de naemen dergene niet opgetrokken, maer sig versteken hadden, wirden aldaer ook, maer op eene schandelijke wijse, bekent gemaekt en aengeplakt, etc. Ziet voords den gemelden programme, en voorschreven naemen zooals die alomme aengeplakt zijn.

Den 10 Junij dag der installatie der nieuwe municipaele administrateurs in het clooster der Minderbroeders alhier gekozen, welke op 't stadhuijs plaets hebben moesten; verscheijde aldaer gekosene compareerden niet, jae het liep nog wel eenige daegen aen, als wanneer er de volgende drij deze bediening aengenomen hebben, te weten:

Joseph Georgerie, als President;
Joseph van Grimbergen, administrateur municipael;
Petrus van Hal,

De commissaire du pouvoir exécutif bleef in bediening maer den secretaris generael Cornelis Masschu was Juge de Paix der 4e sectie gekosen.

De juges de paix zijn de volgende:

1ste sectie: Albert Begoden, was nu gekosen, het was een slegt meubel, daer ik hier vore nog van geschreven heb.

2e sectie: Jan Mesigh, dezen is administrateur van 't departement gekosen en in sijne plaets is op 13 dezer gestelt:
Jan Lambrechts, horlogiemaeker, op de Groote Merkt in 't Kuijpershuijs woonende, hetwelk hij van de Fransche natie gekocht heeft[(1)].

(1) Hij is die vermaerde Lambrechts, eenen der besonderste kerkschenders; jae die in onze cathedraele veel marmore autaeren, beelden, onder andere de 12 apostels alle van marmor en de epitaphia, tuijnen etc. gekocht en aen stukken geworpen heeft, die de stukken verkogt en verzend; hetzelve heeft hij in St Walburgis, St Joriskerk, Beggijnhof, etc. gedaen.

3e sectie: Jan Frans Gabriëls, nog in bedieninge geweest hebbende.
4e sectie: Cornelis Masschu, gewesene secretaris der municipaliteijt.
5e sectie: Jos. Verbelen, gewesen president der municipaliteijt.

De primaire vergaederingen in het gemeld clooster gedaen en waer de bovengemelde gekosen waren, zijn tot Parijs goedgekeurt; dog de voordere keuzen, zoo op de Borze als in de Huijdevetterscapel verrigt, zijn nul verklaert; zoodat de representante der centraele administratie en de tribunals nog blijven continueren.

Den 12 Junij wird alhier de 128ste verkooping van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in eene menigte van schoone hoeven en landerijen, saemen 30 koopen, in 't lang in de placcaert te zien.

Den 17 Junij wird de 129ste verkoopinge van geestelijke goederen alhier gehouden, bestaende wedrom in verscheijde hoeven, landerijen en eenige huijzen te Lier, etc., saemen 16 koopen, in de placcaert in 't lang te lezen.

Ondertusschen wirden er wegens B.J. Genoels, ontfanger der contributiën, waerschouwingen aen de inwoonders 't huijs gebrogt, ten eijnde van binnen de 24 uren hunne quoten der contributie op de poorte, deuren en vensters hunner huijzen op sijnen bureau op de Meer te komen betaelen, op pene van vervolgt en met soldaete ‘garnizairen’ door hun genaemt, geplaegt en tot betaeling gedwongen te worden. Men moest

voor ieder poort 8 Livres en voor iedere deur of venster 1 Livre betaelen, zoo binnen als buijten, behalve de soldervensters welke niet geven, welk wedrom eenen grooten schat zal opbrengen.

Het is niet als van geven dat men spreekt; jae degene die aen de fonciere en personeele contributiën nog geheel of ten deele ten agter waren gebleven, wirden ook wedrom met garnizairen geplaegt en tot de betaelinge gedwongen verscheijde ongelukkige en geringe borgers, die met hunne handen den kost moesten winnen, waeren genoodsaekt een deel hunner meubelen of andere goederen te verkoopen om alle deze schrikkelijke vervolgingen en dwingelandijen te ontgaen. Zoo handelt men thans binnen Antwerpen. O, ongelukkige tijden!

Dagelijks zag men nog altijd nieuwe recruten uijt Vrankrijk en van de Wale quartieren binnen deze stad brengen bij den Commissaire de Guerre in de Lange Nieuwestraet in 't huijs van wijlen den secretaris Knijff liggende, en welke na alhier bij onze burgers vernagt te hebben naer Breda gesonden, om aldaer gekleed te worden, en voords naer 't leger gebragt te worden.

Den 22 Junij wird alhier de 130ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende in verscheijde pottagiehoven, ploegland en gebouwen, onder andere:

de kerk van den H. Gommarus te Herenthout, in de placcaert te zien.

Sondag den 23 Junij, wird den Eerw. Heere ..... Peetermans, pastoor van Zoursele, aldaer gevangen zijnde, op eene karre binnen deze stad bij den commandant gebragt en benevens eenen requisitionairen deser stad, alhier op de straet

gepakt, naer 't Casteel gevoert en in 't Calbos geset, maer zijn een weijnig tijd daer naer op eene andere plaetse binnen hetzelve Casteel geset.

Den 24 Junij waren er wedrom eenige borgersjongens door de policiemeesters op de straeten en elders aengehouden; jae savonds stonden deze commissaires aen de Kipdorppoort het volk van buijten komende af te wagten. Sij vattende met hulpe der wagt, de jongheijd welke sij dogten in de requisitie te zijn, aen, vraegende naer de paspoort, en die er van onvoorzien was, en wat jong scheen, wird voor den commandant gebrogt en degene in die jaren waren, wirden op het Casteel geset, de andere losgelaeten.

Den 27 Junij wird alhier op 't stadhuijs ter puije en op de besonderste straeten dezer stad, onder het geschal der trompetten, afgekondigt, den eersten '*Leijste supplémentaire de prévenus d'Emigration*' van dit departement. Op dezen leijste waren degenen welke in de conscriptie zijn, en vlugtig ofte absent zijnde, met hunne naemen en woonplaetsen geschreven, en daer bij was een arrêté van de Centraele administratie gevoegt, behelsende onder andere:

> dat alle degene die binnen de 5 decades niet blijken deden, dat sij bij de legers en op de posten hun voorschreven niet vervoegt hadden, als émigrés geboekt en als dusdanige behandelt zullen worden.

Dezen leijste was reeds alomme aengeplakt en bragt wedrom groot agterdenken onder deze en onder de ouders en vrinden derzelve.

Ten zelven dage wird alhier de 131ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in menige

schoone landerijen, hoeven, huijsen, etc., alles in 't lang in de placcaerten gemeld.

Den 29 Junij vertrok er een aental requisitionairen, meest borgersjongens binnen deze stad geligt of beter geseijd gevangen en op 't Casteel gesloten en versaemelt zijnde. Deze wirden langs 't Vlaemsch Hoofd naer Vrankrijk gevoert; doch verscheijde zijn zoo wel alhier als onder den weg gaen loopen.

Julij

Den 2 Julij wird alhier de 132ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde landerijen, hoeven, etc., in de placcaert breed en lang uijtgedrukt.

Den 3 Julij na middag braken er eenige gevangen vrouwpersoonen van 't tugthuijs af, seffens waren de gendarmen en soldaeten daer bij, hetwelk een geheel gevegt veroorsaekte; daer wird onder den hoop geschoten en gekapt, waerdoor er verscheijde van dit vrouwvolk gekwetst is, dog sommige zijn 't ontloopen en eenigen werden wedrom gevangen en op 't Steen geset.

Den 5 Julij vertrok het grootste gedeelte van het garnizoen uijt deze stad en Casteel weg; men dagt naer Brussel, of omtrent die kanten, alwaer eenige troubels schijnen voorgevallen te zijn, ten opsigte der conscriptie militair, en der ligtinge van 100 millioenen livres, welke gevraegt worden op de bemiddelde persoonen van alle de departementen van Vrankrijk, daer deze Nederlanden ondergerekent worden. Denkt eens, wedrom eene soo schrikkelijke belastinge, daer

men nog noijt heeft opgehouden van ons het geld af te persen, en onze inwoonders met garnizairen ten dien eijnde te plaegen tot de betaelinge der ten agter zijnde grond en personele contributiën, en niettegenstaende dit, draegt men wedrom nieuwe belastingbriefkens rond, ik seg eene contributie op de deuren, vensters en poorten, en alle deze belastingen, jae selfs het patenten-, zegel- en andere regten welke men thans betaelen moet, zijn al wedrom met 1/10 verhoogt. Onverdraeglijk zijn alle deze verdrukkingen, en dan word men bedregen als men binnen de 3 dagen naer dat men de garnizairen heeft, niet betaelt, dat ze onze meubelen zullen komen verkoopen. Let eens wel op zulke vrijheijd, beminde lezer!

Ten zelven dage *(5 Julij)* savonds laet wird den Eerw. Heere Alexander F. Van der Stallen, pastoor van St Andries op de Luijsemerkt, door de policiemeesters gevangen en onder 't stadhuijs gebrogt, en is 's anderdags voor de centraele administratie en elders gebragt en dan op 't tugthuijs geleijd, van waer hij eenige daegen daer na op 't Casteel geset is. Daer was verscheijde reijsen naer dezen goeden herder, welken sijne schaepen nog altijd bij avonden en ontijden in stilte bediende, gesogt geweest; dog vrugteloos, en nu geraekt hij zoo ongelukkig in de klauwen der wolven.

Het was ook dien zelven dag dat Jw Catharina Isabella Maria Pick, huijsvrouw van D'heer Joannes Henricus Ellinckhuijsen, aen den Drijhoek woonende, van haer speelhof tot Contich weg gehaelt en op 't Tugthuijs geset wird, omdat sij beschuldigd wird van correspondentie met émigrés of vijanden van de Fransche Republiek gehouden te hebben. Sanderdags is zij door de alteratiën ziek zijnde, van daer naer 't gasthuijs gebrogt, alwaer sij door eenen gendarm bewaert

word; dog eenige dagen daer na zijn de zaeken ten haere voordeele afgeloopen en zij is op vrije voeten gestelt. Zoo worden de goede menschen tegenwoordig vervolgt en geplaegt.

Den 6 Julij is er eenig voetvolk van Holland alhier binnen gekomen, en snagts bij de borgers vernagt hebbende, is sanderdags smorgens vroeg naer Brussel vertrokken, van welke en andere plaetsen veel volk naer Vlaenderen getrokken was om de zeekusten te gaen bezetten, alwaer de Engelschen zig met een zeer groote menigte oorlog- en transportschepen, vertoonen, even alsof sij eene aenlandinge ondernemen wilden.

Sondag den 7 Julij wird alhier de 133ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde landerijen, bosschen, weijden, huijsen etc., breeder in de placcaerten gemeld.

Den 8 Julij sag men alomme alhier een proclamatie ofte adres van 't Directoire te Parijs aen de Fransche borgers aengeplakt; sij bekennen hunne nederlaegen, welke sij nu al menigmaelen hebben gehad, daer opentlijk in en geven hunne tegenwoordige slegte gesteltenisse daerbij genoegsaem te kennen; dog moedigen eenieder kragtig aen, van de Republiek te beschermen tegen haere vijanden en alsoo wedrom nieuwe lauwerkransen te gaen plukken.

Den 9 Julij zijn de nieuwe aengestelde centraele administrateurs van dit departement alhier, te weten: Mesigh, d'Olislaeger en Aubert, onder het spel van beijaerd geïnstalleert; deden den eed van haet aen het koningdom en aen de regeringloosheijd, volgende aenkleving en getrouwigheijd aen

de Republiek en aen de constitutie van 't jaer III etc. Sij waeren daertoe benoemt bij besluijt van 't uijtvoerend directoire de dato 14 Messidor, 7e jaer. Pierrets ook aengestelt zijnde, had zig niet aengeboden, zoodat deze administratie als nu bestaet uijt de volgende:

President:
Petrus van Breda.

Administrateurs:
Jan Mesigh, die juge de paix der 2e sectie was.
Joseph d'Olislager, secretaris adjoint deser administratie.
F.J.P. Aubert, secretaris derzelve.
Jacques Jos. Chapel, van Brussel, eertijds banquier aldaer(1) in de plaets van Pierrets aengestelt eenige dagen daer na.

Commissaire du pouvoir exécutif:
Ogez, die in bediening was.

Secretaris per interim:
J. Lainé, tot dat eenige dagen daer na:
Hendrik van der Meij tot secretaris generael aengesteld is geworden(2).

Alle deze mannen zijn geinoegzaem bekent voor ieveraers der Fransche Republiek, en dat is genoeg geseijt.

Ten zelven dage is Simon Pierre Dargonne, waervan hier-

(1) Daer na banqueroutier, met welkers dogter, Frison, thans representant voor dit departement te Parijs zijnde, voor de Municipaliteijt te Brussel getrouwt is, schoon sijne eerste en wettelijke huijsvrouwe daer hij verscheijde kinderen bij heeft, nog in leven is; sij hebben in de Hoogstraet alhier gewoont en aldaer ijserwinkel gehouden, gelijk ik hier vore nog geseijt heb; maer sedert dat hij representant is, is hij met deze bijzitte en haere kinderen naer Parijs vertrokken.
(2) Het is eenen Hollander van de gereformeerde religie die nog in verscheijde bedieningen van dezen tijd geweest heeft, als op zijne plaets geschreven staet.

vore genoegzaem geschreven is, in de plaetse van A. Auger, wedrom als commissaire du pouvoir exécutif bij de municipaele administratie benoemt zijnde, geïnstalleert.

Den 12 Julij wird den Eerw. Heer J. De Cock, pastoor van Nijlen bij Lier, aldaer ongelukkiglijk gevangen zijnde, op 't Casteel dezer stad gebragt, alwaer onlangs ook nog eenen goeden priester den Eerw. heere ..... Boesten uijt het huijs van Balth. Verpoorten, degen- en fusiekmaeker in de Borzestraet gehaelt zijnde, geset was.

Ten zelven dage wird alhier de 134ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde landerijen, saemen in 13 koopen verdeijlt, als in de placcaerten te zien.

Sondag den 14 Julij smorgens om 7 uren haelden de policiemeesters eene groote partije engelsche goederen als piqué, sitsen, etc., uijt de herberge 'Het Vosken' bij het Hessenhuijs alhier, aen eenen vreemden koopman toebehoorende, zoo men seijde.

Den 17 Julij wird alhier de 135ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende in verscheijdene huijsen, zoo binnen deze stad gelegen, als elders, meest alle nog eens verkogt geweest hebbende, onder andere:

> de Schermerskamer op de Groote Merkt alhier, in het lang in de placcaert te zien.

Den 19 Julij tegen den avond wird den Eerw. heere Joannes Baptista Niemans, gebortig van Antwerpen, onderpastoor in de Markgraveleije bij deze stad, op het Kiel door den commissaire de police gevangen zijnde, alhier onder het

stadhuijs gebrogt, en vandaer na voor eenige onzer tegenwoordige regeerders geleijd te zijn, op 't Steen geset. Hij had die parochie sedert het overlijden van den pastoor altijd alleen en in stilte dog niet sonder gevaer bedient.

Sondag den 21 Julij smorgens vroeg ging de juge de paix Albert Begoden, geassisteert met eenige commissaires de police, ten huijse van Henricus Van der Linden, in de Wolstraet alhier, scherp onderzoek doen soo boven als beneden, sonder te seggen wie of wat sij sogten; dog men konde wel denken dat het naer den Seer Eerw. Heer Plebaen Guill. J.B. Van Bomberghen of naer sijnen 2^{en} Onder-Plebaen den Eerw. Heere J.B. Crols was, aengezien deze zig beijde sedert dat sij uijt de plebanie der Cathedraele verjaegt zijn, aldaer wel eenigen tijd gewoond hebben; dog deze woninge om de vervolgingen hierboven aengeteekent, hebbende moeten verlaeten, en sig elders in 't geheijm te versteken, laetende nogtans hunne parochiaenen geensints in gebrek van dezelve met het geestelijk voedsel te voorsien; neen, maer bedienden deze zooveel zelfs als 't maer eenigsints kan geschieden of door andere als den Eerw. Heer Schuermans wettelijk daertoe aengestelt. Daer zijn in alle onze parochiën vremde en onbekende priesters door de pastoors ofte vicariaet tot het bedienen der H.H. Sacramenten en andere pastoraele bedieningen, tot onderstand van de Herders in deze tijden van vervolging aengestelt, opdat er niemand onbedient en zoude blijven.

Den 22 Julij wird alhier de 136ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde huijsen en gebouwen, meest alle die herverkogt wirden, niet betaelt zijnde, onder andere:

het clooster van Blijenberg te Mechelen;

het clooster van de Grauwe Zusters in de Ste Annastraet alhier, breeder in de placcaert te zien.

Ondertusschen zag men nog altijd geheele dagen de stukken marmor van alle kouleuren en andere steenen, komende van de autaeren, beelden, portaelen, tuijnen, epitaphia en andere verciersels onser Cathedraele kerke op wagens uijt de zelve, zoo naer St Jorisvliet als aen de Hoeijkaeij voeren en aldaer scheep gedaen, om alsoo elders getransporteerd te worden. Niets mag men seggen, is er in deze schoone kerke geheel gebleven, alles is aldaer vernield, het zelve is van de kerke van 't Beggijnhof welke afgebroken zijnde, nu over eenige dagen door het uijtwerpen der pilaeren ingestort is en geheel ten gronde ligt. De parochiaele kerk van St Joris staet ook in de alderdroefste gesteltenisse, tot de zerken toe, het laetste dat aldaer nog overig was, worden daer uijt gevoert; jae de steene paelen het kerkhof omringende, ten jaere 1721, 1722 en 1723 door de besonderste parochianten en weldoenders aldaer gestelt en vereert, gelijk men uijt de naemen daerop gekapt ziet, begonnen ook al weggevoerd te worden, en daer werd gesproken van den Calvarieberg insgelijks te verwoesten. O, ongelukkige tijden!

Den 24 of 25 Julij wird er eenen moordenaer, kapiteijn van eene geheele bende, Guldentop genaemt, tot Berchem gevangen zijnde, binnen deze stad gebragt en op 't Steen geset. Hij was door sijn been geschoten door de gendarmen waerom hij op 27 in 't gasthuijs gedraegen is, en welke wonde zoo danig toegenomen heeft, dat zijn been eenige dagen daer na aldaer afgeset is geworden.

Den 26 Julij was alhier eene weth aengeplakt waerdoor de jonkheijd der 5 klassen der requis, in werkelijken dienst gestelt worden, alsmede eene gedwonge leeninge van 100 millioen livres tot uijtrustinge der zelve.

Den zelven dag (26 Julij) wird de 137ste verkoopinge van geestelijke goederen alhier gehouden, bestaende wedrom in seer vele huijsen en gebouwen, vele welke bij gebrek aen betaelinge voor de 2e reijse verkogt wirden. Daer wirden alsdan onder andere te koop gestelt:

De cloosters van Sion en Engelsche Tresen tot Lier.
Het clooster van St Agnetendael tot Arendonck.
Het schoon clooster van Corsendonck bij Turnhout.
Item verscheijde huijzen binnen deze stad en ander, onder andere:
Het Schermershuijs met het huijs daer neven en de hoven daer in gelegen(1), in verscheijde loten verdeijlt, breeder in de placcaert te zien.

(1) Dit oud gebouw wezende eertijds de St Jorispoort, gelijk men nog genoegsaem ziet, was gebouwt ao 1314, is na dat de Nieuweofte Keijserspoort gemaekt was, aen de Schermersgilde gegeven, welke ofte de stad hebben daer boven voor deze gilde eene groote kamer en zolderingen gemaekt, welke kamer met vele geschilderde gelaesen en portraitten verciert heeft geweest. Men siet in den doorgang, wezende gewelft, nog de plaetse van 't schof en nog de overblijfsels der ronde torens nevens de zelve en daer aen gebouwt staende, jae nu ziet men nog genoegsaem dat het eene stadspoorte geweest heeft. Eertijds stond in deze poort het beeld van St Joris, hetwelk ten jaere 1544 aen de gilde van dien H. Ridder, ik segge aen de gilde van den Jongen Voetboge gegeven is, welke hetzelve in hunnen hof tegenwoordig in de Arembergstraet boven den doel geplaetst hebben, waeronder het volgende gelesen word, hetwelk ik daer gekopieert heb, luijdende aldus:

Alser 1314 voor . datû . stôt .
was . ic . in St Jorispoort . v'hev .
en . doen . men . 1544 . vont .
ben . ic . dese . mijn . gulde . gegêv .
nu . als . men . 1614 . heeft . geset .
is . mijnen . ouderdom . 300
jaeren . net.
Liefde doet vele.

Den 30 Julij smorgens om half 9 uren zijn de gevangene priesters op eene behendige wijse stil van 't Casteel gevlugt, te weten:

den Eerw. Heeren Alexander Van der Stallen, Pastoor van St Andries alhier;
Joannes Henr. J. Lunden, Canonik van St Jacobs binnen deze stad;
J. De Cock, Pastoor van Nijlen;
..... Peetermans, Pastoor van Zoersele,

aldaer eenigen tijd geseten hebbende als hier vore op sijne plaets 12 deser geseijd is.

Augusti

Den 1 Augusti wird alhier de 138ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in veele schoone gebouwen, huijsen, hoeven, etc., onder andere:

De refugie van de canoniken van St Marten te Loven staende binnen de stad Lier.
Het clooster der Norbertinerssen tot Herenthals.
Eenige huijsen binnen deze stad.
Item wird dan ook verkogt het clooster van Blijenberg te Mechelen, etc. voor 10 dagen opgehouden zijnde.

Den 2 Augusti hebben de commissairen de police eenige vleeshouwers uijt het Vleeshuijs alhier geset en de banken derzelve doen uijtbreken en buijten hetzelve voeren(1).

(1) Het Vleeshuijs op 8 Meij laetst door de Franschen alhier publiek verkocht en wegens het Vleeshouwers Ambagt deser stad ingekocht zijnde, om dit treffelijk gebouw van sijnen ondergang te bevrijden, te meer omdat er verscheijde kerkbrekers naer uijtzaegen. De supposten hadden ten dien eijnde en om de koopsomme die ..... bedraegt, te vinden, onder malkander beraemt en geresolveert dat, eenieder van hun van elke beest welke hij slagt bij forme en op den voet van accijns betaelen zoude; vier nogtans van dit ambagt stelden sig daer tegens, willende maer enkelijk eene sekere somme per bank betaelen; waertegens dan andere en niet zonder redens inbrogten dat het wel onredelijk zijn zoude, dat eenen geringen Meester die maer eene, jae maer een halve beest ter weke slagt, zoo vele als eenen die wel 7 of 8 slagt betaelen zoude; immers dit heeft groote geschillen veroorzaekt en dat zoo danig, dat de generaliteijt sig verpligt geoordeelt heeft daerover aen de Municipaele Administratie te klaegen; welke hun als eijgenaers van dit huijs gehandhaeft, en de vier onwillige op 28 der zelve maend Meij door de commissaires de police uijt het Vleeshuijs verdreven, hunne banken afgebroken en buijten hetzelve geset hebben. Deze vier hebben sig daerover bij middel van regte beklaegt; immers deze banken zijn er eenigen tijd daerna door degene, welke er die uijtgebroken hadden, wedrom ingeset, alsoo aen de formaliteijten gemist was; maer hun is van stadswege schriftelijk aengeseijt van het vleeshuijs te ruijmen en hunne banken binnen de 24 uren daer uijt te doen, of dat hetzelve door regt zoude gedaen worden; en eijndelijk op 2 Augusti 1799 zijn de commissarissen de police met eenige gendarmen en timmerlieden in het Vleeshuijs gekomen en hebben seffens die banken andermael afgebroken en buijten hetzelve geset, en aen die Meesters de plaetse ontseijt; en hoe het daermede voorts zal afloopen moet de tijd leeren.

Den 5 Augusti na middag zijn de grenadiers van 't garnisoen alhier seffens naer Brussel moeten vertrekken; men seijde dat er verscheijde gewapende bendens in Soigniën Bosch versaemelt waren en sig tot bij Brussel vertoont hadden.

Den 6 Augusti smorgens is den Eerw. Heere Joan. Bapt. Niemans van 't Steen gehaelt en in eene voiture geescorteert van twee gendarmen te peert, naer Vrankrijk gevoert en gedeporteert.

Ten zelven dage, wird alhier de 139ste verkoopinge van

geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in verscheijde huijsen, hoeven, landerijen, bosschen, gebouwen etc. in 't lang in de placcaert te zien.

Den 8 Augusti wird het leveren van sekere quantiteijt meel, haever, hoeij en stroij tot voorraed van het Casteel deser stad, alhier publiek op sekere conditiën aenbesteed.

Sondag den 11 Augusti hebben de commissaires de police Jos. Somers en Alex. van Neraux sekeren persoon op de straet vast genomen, men geloofde dat het eenen franschen priester was.

Ten zelven dage wird alhier de 140ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; dan wirden er wedrom verscheijde landerijen, hoeven, etc. te koop gestelt, als in de placcaert te zien.

Den 14 Augusti wirden er ses nieuwe municipaele administrateurs, nieuwelijks gekosen zijnde, op 't stadhuijs geïnstalleert; te weten:

J.C. Lambrechts, horlogiemaker, Lange Nieuwstraet, nog die plaets bedient hebbende (was den vader van Jan Lambrechts), juge de paix, waervan hiervore nog dikwils gemeld is.
Jan Frederik Mellerio, gebortig dezer stad, gewesen juge de paix, Prekestraet.
Guill. Daniël Des Ruelles, eenen Hollander, nog in bediening geweest hebbende.
P.C. Raeijmaeckers, gebortig deser stad, schoolmeester alhier en vertaelder van de Municipaliteijt.
Jacques Phillips, nog in die bediening geweest hebbende.
Damasus J. van Nereaux, broeder van den commissaire de police, gebortig deser stad.

Maekende met de drij hier voren op 10 Junij gemeld, wer-

kelijk in dienst zijnde, saemen negen personen, sonder de commissaire du pouvoir exécutif en den secretaris, etc. welke hierboven ook gemeld zijn.

Den 16 Augusti wird alhier de 141ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom verscheijde schoone hoeven, landerijen en gebouwen te koop gestelt en onder andere: de camer en sacristij van Onze Lieve Vrouwe capelle in St Andrieskerke alhier.

Den 17 Augusti wezende franschen decade, en kermisavond. Smorgens liepen de commissaire de police met soldaeten vergezelt onze merkten af, verjaegende groenvrouwen met pottagie te koop sittende van daer weg, en verscheijde van deze onder het stadhuijs in de wagt of in den amigo settende het groensel onder de voeten werpende en verstroijende, de melk uijtstortende en de stoopen afnemende: jae sij roofden den visch van de banken op de vismerkt, het scheen eerder aen eene plundering te gelijken als aen eene handhaevinge van het goed order; en dit was altemael omdat se op dien dag met hun goed voorstonden. Sij wilden ons met geweld dien dag doen vieren en den Sondag van God ingestelt doen vergeten; dog sij werken vrugteloos, en ik hope dat hun rijk van korten duer zal zijn.

Siet eens beminde lezer, hoe sij deze Decadis en andere republicaensche feesten met geweld doen onderhouden. Het waer te wenschen, dat se met zoo veel iever het kwaed en de baldadigheden, die thans plaets hebben en schijnen toegelaeten te zijn, de bordeelen en oneerlijke huijzen, die tegenwoordig in groote menigte binnen deze stad gedoogt worden, uijtroeijden en verdreven; jae dat se de straetschenderijen welke alomme bedreven worden beletteden; maer deze schijnen integendeel ook al toegelaeten te zijn: geene

mueren aen de ruijen en vlieten dezer stad zijn ongeschonden; de mueren boven op de vesten en aen de casematten ziet men bijna geheel afgeworpen en van hunne deksteenen berooft; de wagthuijskens buijten dezer stadspoorten afgebroken en het hout, ijser en lood gerooft; de ijsere leenen aen de ruijen binnen deze stad en der vesten buijten dezelve gedeeltelijk gestolen, en dit wordt al gedoogt; jae de pesthuijzen op Stuijvenberg, dat groot gebouw, dat de stad eertijds verhuerde, is insgelijks geruineert, de huijskens en gebouwen zijn alle van ijzer, hout en lood berooft, en liggen voor het grootsten gedeelte ten gronde geworpen. De gebouwen op St Laureijsfort, over eenige jaeren nog geheel vernieuwt, zijn op de zelve wijse verwoest, en de ijsere afsluijtels aldaer gestolen. In de zelve gesteltenisse ziet men verscheijde comptoiren of .....huijskens buijten de waterpoorten dezer stad.

Den 23 Augusti sag men een generael Pardon voor de deserteurs en cooscriptionairen aengeplakt, welke hun binnen de decade komen aengeven om sig bij hunne vendels of corpsen te vervoegen. Dog die weggeloopen zijn of sig in 't versteek houden, zullen er zig ongetwijffelt weijnig aen stooren.

Daer was ook eene Fransche wet de dato ..... aengeplakt:

> eene gedwonge leeninge van 100 millioenen ordonneerende.
> Degene die in de foncière lasten niet boven 300 livres betaelden, waren vrij van deze ligtinge (breeder in de placcaert te zien).

Den volgenden dag *(24 Augusti)* wirden er wegens de

centraele administratie reeds circulaire brieven, aen onze bezonderste inwoonders thuijs gebragt, ten eijnde van hunne verclaeringen seffens aen de municipaele bestieringen over te brengen, van de grondlasten welke sij zoo hier als elders betaelen, en ook hoe hoog hunne personele contributie beloopt, om te konnen zien wie in gemelde leeninge quotisabel is en wie niet, met bedreijginge dat degene die sulks versuijmen zullen, naer goeddunken zullen getaxeert worden.

Den 24 Augusti was het sittinge in de Centraele Administratie, over het verkoopen van de meubelen en cieraeden van het stadhuijs dezer stad, hetwelk de Municipaele bestieringe beraemt had, op pretext van hunne bedienders en bureaulisten, daer het stadhuijs van krielt en die al seven maenden gagie ten agter zijn, te konnen betaelen; want het is eene soort van volk die het alle wel noodig hebben; jae deftige lieden hebben van diergelijke bedieningen eenen gruwel, daerorn komt er niet aen als fransche en eenige slegtpeijsende menschen van deze stad en van sommige andere plaetsen dezer landen, en daer zijn zulke eerlijke lieden onder, dat er over eenige weken op den 2^{en} bureau wel eenig geld gestolen is. De Municipaele bestieringe hadde wel beraemt van de vaste goederen als landerijen, huijsen en gebouwen aen deze stad toebehoorende en zoo binnen als buijten dezelve gelegen, te verkoopen; jae hadden reeds de seelen ofte koorden der klokken van de Cathedraele, in den grooten Eekhof gebragt zijnde, en andere goederen aldaer berustende, aen de administratie der marine ofte zeewagt alhier, voor 4000 livres verkogt; dog betaelden daerom hunne bediendens en naerloopers nog niet.

Ten zelven dage is den toren der kerke van de P.P. Lieve Vrouwe Broeders afgeworpen en in die verwoeste kerk neder-

gevallen. Dezen toren was gemaekt ten jaere 1674 met het belfort en 4 nieuwe hergote klokken.

Maendag den 16 Augusti snagts, segge smorgens 3 uren, is den toren van St Joriskerk geheel ingestort; de pilaeren en ondersteunzels uijtgebroken en onderschoort zijnde met houten balken, welke dan in brand gestoken zijn. Dit groot en swaer gebouw is met zoodanig gedruijs gevallen, dat het eene geweldige aerdbevinge scheen te zijn, het welk de daer omtrent woonende menschen wakker maekte en grootelijks verschrikte; het stof door de schrikkelijke opschuddinge, vloog ten allen kanten, jae wel tot omtrent St Jorispoort. Men leest in de cronijken, dat aen dezen toren voortijds door de gilde van den Ouden Voetboge den Papegaeij ofte vogel geschoten wird; en het is deze gilde geweest die eertijds veel tot het opbouwen der choor dezer kerke gecontribueert heeft, en nu ligt dezelve geheel in ruinen, het zijn niet als geschonde mueren welke er nog van overig zijn, en die insgelijks onder uijtgebroken en uijtgebrand worden, om se alsoo insgelijks te doen instorten en tot eenen puijnhoop te brengen. De sacristijen, de camers der kerk, capel- en autaermeesters, en andere gebouwen tegens de kerk, het capelleken over de papeschool, daer onzen Saligmaeker op 't Steen sat, gestigt door Heer Aert Schoijte(1), borgermeester dezer stad, en weldoender deser kerk, liggen alle ten gronde; jae de pape- of parochieschool daer ik boven nog van geschreven heb, is tegenwoordig een bordeel, in de kosterswooninge naer d'ander zijde deser kerke agter de pastorije, is eene herberge en niet veel beter als een bordeel; de pastorije is ook bewoond

(1) Die aldaer benevens sijne huijsvrouwe Margaretha Lowijcx begraeven is. Hij was overleden 20 November 1548, oud 81 jaeren en sij 13 November 1558, oud 74 jaeren.

en in de kluijse, boven nog gemeld wezende, op 't kerkhof agter den Calvarieberg woond den afbreker van desen tempel. Den schoonen Calvarieberg hiervore nog gemeld, is van alle sijne blauwe arduijnen ciraeden- en deksteenen berooft; de deur van den Engelschen kelder, wesende onder den zelven berg, is afgebroken en open geset, dat men de kisten en overblijfsels der dooden daerin liggen ziet.

Ten zelven dage is den Eerw. Heere ..... onderpastoor van Lippeloo, omtrent Puers gevangen, en naer deze stad gebrogt zijnde, smorgens in eene voiture vergezelt met gendarmen naer Vrankrijk gevoert.

Den zelven dag wird alhier de 143ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden, bestaende wedrom in vele landerijen, hoeven en huijsen, breeder in de placcaert te zien.

Den 29 Augusti smorgens is er eenig crijgsvolk der Marine uijt deze stad getrokken; over eenige dagen waren er ook eenige van 't garnisoen van het Casteel weggetrokken, soo dat er thans seer weijnig crijgsvolk in deze stad is, dog genoeg om de borgers te plaegen, hetwelk dagelijks genoeg gedaen word, tot invoorderingen of afpersingen der contributiën, want of men kan betaelen of niet, men krijgt garnisairen in sijn huijs tot dat men betaelt, of men moet sijne meubelen zien verkoopen.

Ten zelven dage smiddags, wird er met beijaerdspel eene victorie op de Keijserlijke en Russen in Switserland behaelt, aengekondigt. Dit was de eerste victorie welke sij, sedert dat de vijandelijkheden herbegonnen waren, behaelt hadden,

daer sij nogtans integendeel uijt Milaenen, Montua, Napels en Roomen met een woord, uijt geheel Italiën, Piemont en ook gedeeltelijk uijt Switserland verdreven waren.

Ondertusschen naederden de Keijserlijke troupen naer den Neder-Rhijn en eene groote menigte Engelsche oorlogs- en transportschepen met crijgsvolk, waren voor Vlissingen en ook voor Texel verschenen, jae hadden reeds de Hollandsche vloot aldaer liggende opgeeijscht, zoodat er welhaest eene aenlanding op die kusten, door de Engelsche en Russische troupen verwagt word.

September

Sondag 1 September zijn er eenige cannoniers te peerde van de Vliegende Artillerie met canon ingekomen en bij de borgers geleijd, dewelke sijn sanderdags smorgens naer Holland vertrokken langs de Roode Poort.

In den morgend liepen de soldaeten wedrom agter onder onze borgers sonder cocarde gaende, settende deselve in den amigo en niet lossende als voor eenig geld.

Den 2 September is er een bataillon voetvolk langs het Vlaems Hoofd binnen gekomen en voor eenen nagt bij de inwoonders gelogeert; jae wij hadden er ook van, hetwelk ons zeer dikwijls gebeurt.

Deze crijgsvolkeren vertrokken sanderdags smorgens ook naer Holland, alwaer de Engelsche en Russen in 't Noordelijk deel dier provincie, naementlijk op d'Helder, te Petten, Egmond en daer omtrent geland zijn en seer veel volk aen

kant geset hebben, en daer en boven nog met seer vele oorlog- en transportschepen voor die kusten liggen.

Ondertusschen wirden onze inwoonders nog al sterker met garnisairen en selfs met verkooping hunner meubelen tot betaeling der patenten en veragterde contributiën gedwongen, welke merkelijk verhoogt en dan nog met 1/10 voor de kosten van den oorlog verhoogd zijn; jae van de vensters en deuren moet men in plaets van 1 franc of livre nu 1 livre en 10 sols of gelijk sij rekenen 1 franc 50 centimen betaelen, en daer en boven van de financière contributie nog een supplement van 12 6/7 per cents voor de administratie; en het patentenregt was soo danig verhoogt, dat het bij sommige bijna het dobbel beliep, hetwelk vele borgers in de onmooglijkheijd stelde van het zelve te konnen betaelen en hun het ongeluk toebragt van hunne meubelen publiek te zien verkoopen. O, wat ongehoorde afpersingen worden er thans te werk gestelt, en hoe onregtvaerdig worden er de bewerkingen van voort geset! Want is 't dat er abuijsen begaen worden, of hebben sij meer deuren of vensters opgeschreven als men aen sijn huijs heeft, men dwingt ons tog tot de betaelinge met geweld, en nergens kan men redres of afschrijving daervan bekomen; geen regt word er aenhoord, maer integendeel word men met kwaede woorden en met bedreijgingen van met soldaeten geplaegt te worden, bejegent. O Heere, verlos ons van alle deze rampen!

Den 4 September waren er verscheijde brieven van Amsterdam aen onze kooplieden ter Borze, meldende dat de Hollandsche vlote te Texel en daer omtrent liggende, sig aen de Engelsche overgegeven had; dit ter kennisse van den commissaire der uijtvoerende magt bij de municipaliteijt S.P. Dar-

gonne en van den commandant dezer stad E.L. Lespinace gekomen zijnde, hebben sig bij differente van deze kooplieden begeven en deze brieven gaen lezen.

Den 5 September smorgens wird den berugten Cornelis Guldentop voor moordenaer befaemt zijnde, uijt het gasthuijs, daer hij nog altijd ter oorsaeke van zijn afgezet been lag, gehaelt, en naer den tribunael crimineel op de Staetekamer op 't stadhuijs gehouden wordende, gedraegen, en voor regt gebrogt, alwaer hij in den naemiddag ter dood veroordeeld is en dan tegen den avond naer het Steen gedraegen is.

Den zelven dag wirden er wegens den ontfanger H. van Roïe in de Keijserstraet, aen sommige van onze rijke inwoonders brieven thuijs gebragt, onder andere: aen den Heere Graeve d'Oultremont op de Peerdemerkt, en aen Jon^{r} Carol. Henr. Frans. Van der Borcht op St Jacobsmerkt, ieder van 18.000 francs of livres, zijnde de twee hoogste en aen sommige andere van 10.000, 8.000, 4.000 en zoo voords; jae daer wirden er in 't vervolg van 800 en 300 gedraegen, waerbij dezelve in de gedwonge leeninge van 100 millioenen, daer de groote van dit departement 800.000 francs in bedraegt, getaxeert zijn, na advenant de classen daer sij ons in gestelt hadden, en van welke quoten men een sesde binnen 10 dagen, een tweede sesde binnen de maend en de vier resterende sesde deelen van twee tot twee maenden, te rekenen van 1 Vendemiaire, 8ste jaer (23 September) bij gemelde Van Roïe betaelen moet, met bedreijging van bij gebreke als elk dezer sommen op de vervaldagen niet betaelt wirden, eene contraint te zenden; en bij gebrek van betaeling binnen de 5 dagen der contrainte, dat de sequester op hunne goederen zal gestelt worden, en:

> ‘l'expropriation poursuivie jusqu'à due concurrence et à défaut de propriété suffisante pour assurer l'acquietement de cette quotre, d'être contraint par corps, etc.’ (sic)

Was iemand te veel gecotiseert, daer wirden geene klagten aenhoord tensij er eerst 1/3 van betaeld wird; denkt eens in wat agterdenken sulke ongehoorde schattingen vele van onze deftige luijden bragt, naementlijk de rentenieren, menschen die eertijds als hunne revenuën inkwamen, rijk waren, en degene van hunne officiën en bedieningen beroofd waren gelijk mijnen vader, te vorens deftig leven konden, en nu onder die verderfelijke slavernije sugten. O, ongelukkige tijden![1]

(1) LIBERTE
No .....
EGALITE
DEPARTEMENT DES DEUX NETHES.
Emprunt de 100 millions.
Avertissement aux prêteurs.
Anvers, le 25 fructidor de l'an 7 de la République une et indivisible.
Le receveur général du département des deux Nèthes au citoïen .....

Citoïen, en exécution de la loi du 19 Thermidor an 7, et de l'état dressé par le jury du Département, vous verserez pour votre taxe à l'emprunt de cent millions, dans la caisse de mon préposé à *Anvers à mon bureau*, la somme de .....
Savoir: un sixième dans les dix jours, un second sixième dans le mois, et les quatre sixièmes restant, par quart, de deux mois en deux mois à compter du premier vendemiaire prochain.

A défaut de payer chacune de ces sommes, à chacune des échéances ci-dessus, vous recevrez une contrainte; et à défaut de paiement dans les cinq jours de la contrainte, le sequestre sera mis sur vos biens, et l'expropriation poursuivie jusqu'à due concurrence; et à défaut de propriété suffisante pour assurer l'acquittement de cette côte, vous y serez contraint par corps, et poursuivi conformément aux lois existantes.
Salut et Fraternité,
Signé: VAN ROIE.
De leden der jury van taxatie van dit Departement uijtmaekende zijn: Petrus van Breda, Jan Mesigh, Jaq. Jos. Chapel, Jos. d'Olislager, Ogez, J. Duhart, H. Guittard, J. Casus, F. Thomas, C. Grietens, Van Velsen, Balth. Michielsens, Jos. Georgerie, J. Arkentien en H.J. Guislain.

Alnog ten zelven dage wird alhier de 144ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; dan wirden er wedrom seer vele schoone hoeven, landerijen, huijsen en gebouwen te koop gestelt; ouder andere:

Het Vleeshuijs te Mechelen.

St Jans Capel te Wommelghem(1).

Men leesde ondertusschen in de nieuwsbladeren met de aldergrootste droefheijd, dat Sijne Heijligheijd Pius VI, Paus van Roomen, den 29 Augusti laestleden te Valence in Vrankrijk overleden is, alwaer dezen ouden man, dat sienelijk opperhoofd der kerke, den Stadhouder Christi, door de fransche natie schandelijk uijt sijnen Stoel verjaegt zijnde, gevoert was. Hij was in 't 82ste jaer van sijnen ouderdom en in 't 25ste sijns Pausdoms, tot die weerdigheijd den 15 Februarij 1775 verkosen zijnde. In welke weerdigheijd het langs bezeten heeft, naer den H. Petrus, gelijk men in de cronologike leijsten der Pausen zien kan.

Den 9 September is er wedrom een battaillon voetvolk

(1) Wezende een goed Beneficie aldaer, waervan den Eerw. Heere ..... Cassart, gebortig van Antwerpen, tevoren onderpastoor van St Andries alhier, tegenwoordigen bezitter is.

langs Vlaenderen ingekomen; deze zijn na twee dagen bij de borgers gelogeert te hebben naer Holland vertrokken.

Den 11 September zijn er eenige Groene Dragonders Peerdesteerten de stad ingekomen en bij de borgers geleijd; hunne peerden wirden in de Tappesierspand en in 't Hessenhuijs geset; deze zijn den volgenden dag ook naer Holland vertrokken.

Den 12 September kwam er wedrom een bataillon voetvolk in.

Den 13 September eenig peerdevolk.

Den 14 September smiddags wedrom een battaillon voetvolk uijt Vlaenderen.

Sondag 15 September eenig peerdevolk, Peerdesteerten langs Vlaenderen komende uijt Vrankrijk. Alle deze crijgsvolkeren wirden elke reijse voor eenen dag bij de inwoonders geleijd, en wij hadden er schier altijd ons paert tegen onsen dank, sonder dat wij er de reden van weten.

Sondag den 15 September wird alhier de 145ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom seer vele hoeven, landerijen, huijsen en gebouwen te koop gestelt, en sommige verkogt, als onder andere:

> het Iers Collegie in de Hobokenstraet (alles in breed en lang in de placcaerten daer van te zien).

Dit laetste wird gekogt door Damasus J. Van Neraux, gebortig deser stad, municipaelen administrateur, die er in is gaen woonen en groote schaede heeft aen toegebragt, door

het afbreken der gebouwen, en vernietigen der capelle. (Siet wat ik er op 10 October 1798 van geseijd heb).

Den 19 September is er wedrom een battaillon voetvolk ingekomen, meest requisitionnairen, en zijn den 21sten ook naer Holland vertrokken, na twee dagen bij de borgers gelogeert te hebben.

Den 21 September tegen den noen hoorde men het beijaerdspel en geluij der groote klok; het was, soo men segde, over eene victorie welke de Hollandsche en Fransche trouppen op de Russen en Engelschen omtrent Alkmaer in Noord-Holland zouden behaelt hebben. 's Avonds ten 6 uren wird er andermael over geluijd en gebeijaerd. Het was langen tijd dat men deze schoone klokke niet gehoord en had, dog ten dede ons nu ook geen plaisir.

Den zelven dag om 2 uren namiddag wird alhier wgeens de Municipaele bestieringe, op de puije van het stadhuijs door den Roeper Hendrik Reraux, gesworen van 't Oude Kleerkoopersambagt, in qualiteijt van franschen notaris, publiek verkogt, eene groote menigte kassen, tafels, stoelen, banken, seer swaere oude tangen, schuppen en brandijsers, sommige met wapens verciert, honderde jaeren aldaer gebruijkt geweest hebbende, schoone schilderijen, onder andere de portraitten der Hertogen en Hertoginnen van Brabant. Markgraeven van 't Heijlig Rooms Rijk, op de groote Staetenkamer bewaert, en ingemaekt geweest hebbende, daer er eenige seer oude en seer fraij geschildert onder waren, vele schoone schilderijen, geschilderde overblijfsels van triumphaele arken, tot inhaeling van onze souvereijne princen en gouverneurs dezer landen gedient hebbende, portraitten van die koningen en princen en meer ander antikiteijten en gedenkstukken,

menig hondert jaer aldaer bewaert en tot ciraed der puijen en kamers van het stadhuijs gedient hebbende. Alle deze oudheden wirden tot kleijnen prijs verkogt, te meer aengezien er niet een deftig man sulke dingen koopen of sig daer mede bemoeijen wilt; en zoo zag men tegenwoordig ons stadhuijs door de Overheijd selfs plunderen en berooven en dat op voorwendsel van hunne bediendens daer dit trots gebouw thans van krielt, te konnen betaelen, en die wel 8 maender gagie ten agter zijn, waerover deze bestiering dikwils genoeg, dog vrugteloos, lastig vielen, en dreijgden hunne bedieninge te zullen laeten vaeren, gelijk er over eenige dagen reeds een groot deel gedaen had; dog seffens vele moeijte aangewend hebben om wedrom aenveerd te worden, want het alle kaelaerts zijn; jae al dat thans aen eenige bediening is, bestaet niet als uijt een slegte soort van menschen, als kaele fransche ratten, andere bankroetiers, doorgetopte en baldadige borgers, met een woord, heden word men door het alderslegste schuijm van volk geregeert; want wat zijn menschen sonder religie, sonder seden en sonder eer? Heeft er iemand wel ooijt zulke voorbeelden gelesen gelijk men thans hier ziet begaen? Vind men wel ergens in eene cronijk geschreven dat de overheden het stadhuijs en de stadsmagazijnen rooven en de goederen daer sij geene meesterschap aen hebben verkoopen? Wat hebben sij over eenige tijd in den Eekhof niet gedaen, al verkogt dat er was; jae de ijsere bailliën der waterpoorten en vlieten afgedaen en aldaer insgelijks publiek verkogt, hetwelk hierbove op zijne plaets geschreven staet.

Den 23 September wesende volgens den franschen stiel den 1 Vendemiaire en vervolgens den eersten dag van het 8ste jaer der republiek. Dezen dag wird als eenen grooten feestdag geviert; niemand mogte werken, nogte zijne winkels ofte

neringen ten toon stellen, den Reus en nog eenige stukken van onzen vermaerden Omgang wirden in trijn langs de voornaemste straeten dezer stad gevoert; 's avonds moest eenieder den gevel van zijn huijs verligten. In den naemiddag waren er verscheijde prijsen op de Casteelpleijn te winnen, zoo met den vogel te schieten, loopen, tournoijen, etc.; dog men sag genoegsaem dat zulke vieringen de welpeijsende en verdrukte inwoonders welke er tegenwoordig genoegzaem zijn, geensints ter herte gingen.

Ingevolge hunne decreeten moest 1 Vendemiaire overeenkomen met den 22 September, en nu hebben sij 6 complementaire daegen genomen even alof het schrikkeljaer was, hetwelk eene verwarring in hunne tijdrekening maekte, dat er verscheijde administratiën niet en wisten hoe sij sig daer omtrent gedraegen moesten, tot dat het eijndelijk te Parijs vastgestelk is, dat er dit jaer 6 complementaire dagen waren.

Ten zelven dage is er eenig peerdevolk ingekomen langs Vlaenderen; deze wirden tot sanderdags in de 5e sectie geleijd, dat is buijten deze stad maer binnen de cuijp.

Den 23 September is alhier in het gasthuijs ongetrouwt overleden D'heer Jacobus Vander Sanden, geboren tot Turnhout den 15 October 1726, zoon van Arnoldus Van der Sanden, en van Aldegondis Cuijlaerts.

Na sijne studiën in sijne geborteplaets gehoort en te Loven in de Philosophie ten jare 1746 gepromoveert te hebben, oeffende hij sig ten eersten de rechtelijke bedieningen waer te nemen, zoodat hij eenige jaeren geduerende als substituet de Officier van Drossaert en van secretaris voor het dorp van Eeckeren bij deze stad met veel lof en kundigheijd bedient heeft. Hij beneerstigde sig vervolgens eenige kennisse der his-

torie en schoone letterkunde te bekomen. De bestieringe der Koninklijke Academie der schilder- en beeldhouwkonsten binnen Antwerpen, verkoos hem voor hunnen secretaris, hetwelk hij nogtans sonder eenig appointement, op 25 Januarij 1757 aenveerde, en maekte welhaest eenen nieuwen chronologiken register der actens, reglementen, correspondentiën en waernemingen, en heeft den zelven tot gebruijk der herstelde en berbeterde bestieringe in het beste order geschikt, geschreven en zeer nouwkeurig vervolgt. Hij trachtte daer en boven tot onderrigting der leerlingen, door verscheijde kortbondige historische en zedekundige verhandelingen, memoriën en redevoeringen, door hem ten tijde der uijtdeijlingen van de medaliën ofte jaerlijksche prijsen, uijtgesproken, mede te werken; jae als secretaris en in aendagt van sijne gedaene diensten had wijlen I.K.H. Carel Alexander, Hertog van Lorrijnen en Bar, gouverneur generael der Nederlanden, bij advies van 't Magistraet van Antwerpen, hem de vrijdommen van alle personele diensten, alsook contributie van borgerlijke wagte, uijtgenomen van het aelmoessenierschap, bij decreet van 18 Junij 1777 vergunt.

Verders heeft hij sedert 8 Julij 1762 opstelder van de Antwerpsche Gazette geweest, en niettegenstaende deze aeneenschaekelinge van besigheden, liet hij nogtans de gelegentheijd van dienstig te zijn tot onderwijsinge der jongheijd niet ontsnappen. Hij maekte eenige waernemingen over het nieuw plan van studiën, welke hij den 11 November 1777 aen de Koninglijke Communie alsdan te Brussel opgeregt, toegesonden heeft. De menigvuldige andere historische en staetkundige memoiren, aenteekeningen en geschreven werken, welke door hem zoo in 't latijn, frans als nederduijts, in verscheijde gewigtige gelegentheden sedert het jaer 1765 ten voordeele van het gemeijne best gemaekt zijn, en daer ik er eenige merkweerdige van bezit. Hij was daer en boven eenen grooten lief-

hebber der oudheden en medailles; hij besat eene fraije verzamelinge van goude, silvere en kopere gedenkpenningen, besonderlijk een aental silvere van de oude Roomsche keijsers, seer wel bewaert, die hij dit jaer van sekeren silversmid alhier gekogt had, en welke onlangs in Vlaenderen zouden opgegraeven zijn.

Hij besat onder andere zeldzaemheden een Mss. in 8vo, hetwelk men eertijds *Album Amicorum* noemde, het raekt der vermaerden schilder Otto van Veen, verrijkt met sijn portrait en met degene van sijne ouders en broeder Simon van Veen, en daerenboven met eenige teekeningen in couleur van gemelden Otho van Veen, verciert: men leest in den zelven verscheijde latijnsche lofredens en gedenkschriften geschreven door gemelden Simon van Veen, Dominicus Lampsonius, Meester van Otho, van Michiel van der Haghen, Janus Gouterus, Joannes Eysschius, Janus van Caestre, F. van der Kammen, Justus Lipsius, Franciscus Sweertius, en Vr. Ardus, de Mallerijs, alsook van Abraham Ortelius, alle geleerde mannen van Antwerpen, van de universiteijt van Loven en Leijden. (Dit raer en zeer merkweerdig Mss. behoort thans aen den Heere Grave Charles d'Oultremont-de Wégimont, beminder der schoone konsten en letterkunde, binnen deze stad, toe).

Eijndelijk ik en weet niet dat er van hem iets gedrukt is, als drij kleijne Vlaemsche werkjes, te weten:

1° Den Omgang van Antwerpen, den 18 Augusti 1766, langs de besonderste straeten deser stad vertoont, gedrukt tot Antwerpen bij P.J. Parijs 1766.

2° AntWerpsChe faeM basUYn Van paLLas. Dank en Lof tot den Adele etc., door milddaedigheijd de quekelingen der academiën sneeuwe Colossen etc., met curieuse noten. Antwerpen, J. Grangé, 1772.

3° De bloeijende konsten of Lauwerkrans van Apelles etc.,

met noten en curieuse aenteekeningen verreijkt. Antwerpen, J.H. van Soest, 1774.

Hij had daer en boven van meijninge geweest van bij inschrijving te doen drukken, een seer aenbelangende werk in drij deelen, groot 8°, waervan den prospectus(1) in 't jaer 1771, bij den boekdrukker P. van der Heij reeds gedistribueert hadde geweest, en hetgene ongelukkiglijk geenen voordgang gehad heeft. Dit werk had voor titel: *Oud konsttooneel van Antwerpen of Historische denkschriften op de academische instellingen, de vermaerdste konstenaeren, en oeffeningen der Nederduijtsche rethorijke in de Belgische provintiën, voornaementlijk in het doorlugtig Hertogdom Brabant, en bezonderlijk binnen de Konstvoedende Hoofdstad van het Markgraefschap van het Heijlig Rooms Rijk, etc.,* een werk in Nederduijts rijm met merkweerdige historische, chronologische, geographische aenteekeningen en uitleggingen opgeheldert, breeder in gemelden prospectus te zien. Het is D'heer Andreas Bernard de Quertenmont, gebortig en schilder van Antwerpen, directeur van onze academie der schilder- en beeldhouwkonsten, eertijds mijnen meester en nog mijnen goeden vriend, die tegenwoordig dit origineel handschrift besit, een Mss. hetwelk den auteur sedert gemelden jaeren 1771 grootelijks vermeerdert en met vele merkweerdige aenteekeningen en waernemingen verreijkt heeft, en sijn voornemen was gelijk ik in 't zelve gelesen heb, van dit werk op nieuws en in prosa op te stellen, hetwelk sijn overlijden belet heeft. Het waer te wenschen dat dit dienstig werk, zoo nut aen de liefhebbers der oudheden, schoone kunsten en letterkunde, jae zoo noodig werk voor de Nederlandsche historie eens door de drukpers aen het publiek medegedeijlt wird.

(1) Schrijver voegt gemelde prospectus bij.

Den 24 September is er wedrom veel volk langs St Jorispoort ingekomen en tot sanderdags bij de inwoonders geleijd, vertrekkende dat volk naer Holland.

Na middag om 2 uren wirden alhier wegens de Municipaele bestieringe ter puije van het stadhuijs door nog genaemden Hendrik Reraux, publiek verkogt, de resterende schilderijen, beeldhouwerijen, kassen, tafels, stoelen, banken, ingemaekte schouwen en voordere meubelen en ciraeden van hetzelve stadhuijs. Alsook de schoone verciersels, beeldhouwerije, het schoon crucifix door Verbrugge gemaekt, en autaergerief der capelle van het collegie aldaer(1).

Het costelijk silverwerk als kelken, amupullen, schotel, etc. der zelve capelle en mooglijk ook van degene van het Steen en van 't Tugthuijs, wegende saemen 117 ½ oncen, was reeds aen sekeren A. van Santvoordt, wisselaer en in silver doende, alhier, tegen 3 guldens courant uijt de hand ver-

(1) Het collegie daer ons Magistraet vergaederde, is geheel geordonneert door den vermaerden beeldhouwer Verbruggen en den tuijn seer konstig door hem gemaekt, het plafond is geschildert door Jacobus de Roore. De capelle van hetzelve, gesepareert zijnde met eene schoone marmore poort, sluijtende met eene schoone dobbele kopere deur, wegende 3.500 ponden gemaekt door de gebroeders de Vos alhier, gelijk de inscriptie daer op te lezen ons meld luijdende aldus:

Guillielmus en Henricus de Vos, fecerùnt Antverpiae anno 1680.

Den autaer eenige trappen verheven, alwaer van oude tijden dagelijks het H. Sacrificie der Misse, door eenen Pater O.L. Vrouwebroeder deser stad gelesen wird, is gemaekt ten jaere 1694 door Michiel van der Voort, den ouden, en het schoon Christibeeld hangende aen het cruijs, door gemelden Henricus Verbruggen.
Boven op de cornis staet:

Supremo judicio
MDC - Advocato et Redemptori - XCIII
S.P.Q.A. Pos.

kogt (saemen f. 352, 10). De schoone kruijken, van engels tin gemaekt, daer ons magistraet van ouds den wijn eere aen onze souvereijne princen, of aen de gouverneurs deser landen, en andere doorluchtige en aensienlijke personagiën, onze stad met hunne tegenwoordigheijd vereerende, mede presenteerde, zijn ingehouden, alsoo er te weijnig voor geboden wird maer zijn dan uijt de hand te koop gepresenteert.

Onder de schilderijen waren verscheijde schoone stukken, naementlijk eene verbeeldende ..... gedaen door Octavis van Veen, dat men meijnt gedient te hebben in den autaer, welken eertijds op de Lakenhalle op 't stadhuijs, als die gilde nog in fleur was(1), gestaen heeft, en een ander ook seer konstig gemaekt, hetwelk men denkt het autaerstuk van den ouden autaer der capelle in voors^{e} collegie, geweest te zijn, en zoo sag men ons stadhuijs van alle rariteijten, konststukken en oudheden berooven en dat door de overheijd zelf.

Eenige stukken, onder andere een *de Schelde* en *de Maegd van Antwerpen* verbeeldende, seer uijtvoerig door Abraham Janssens geschildert, voor de schouwe op de groote Statekamer gehangen hebbende, maer nu herplaetst, eenige veldslagen als *den slag van Calloeij*(2), *de Fransche*

(1) Deze gilde plagt in de cathedraele in den beuk voor O.L. Vr. capelle eenen autaer te hebben, den welken nevens den genen van den Soeten Naem gestaen heeft.

(2) Deze schilderije, verbeeldende den veldslag van Calloo, op de tresorije over het portrait van den Artshertog Ferdinandus, gouverneur dezer landen, gehangen hebbende, is geschildert door Gillis Peeters, als blijkt uijt deze woorden:

Gillis Peeters fecit 1638.

Op dezelve staet:

Victoria
Calloana
Principis Ferdinandi
/: cuius hic ë regione scon :/
singulari Providentiae
et invictae Virtuti
a Deo indulta
anno 1638, 27 iunij.

furie[1], etc., zijn onverkogt en dus aldaer nog in wezen gebleven; maer hoe lange, sij konnen deze eens onverwagt 't sij onder elkander of uijt de hand verkoopen. Deze verkooping wird evenals de eerste, smorgens door den Belleman langs de gewoonlijke straeten uijtgebeld.

De boeken, registers, oude bescheeden, met een woord de archiven van ons stadhuijs, alsook nog overige boeken der Bibliotheca, eertijds aldaer publiek, zijn gedeeltelijk onder de sorg en bewaernisse van F. Lenaerts, clerk der greffie, en ..... Naulaerts, clerk der secretarije, dewelke tegenwoordig aldaer door de overheden van dezen tijd als archivisten aengestelt zijn; welken eersten vele oudheden en merkweerdige schriften verstrooijt, met groote sorgvuldigheijd en moeijte bijeen verzaemelt, en aldaer elders in bewaernisse geplaetst heeft; en veel meer andere oude en aenbelangende brieven,

(1) Dit merkwaerdig stuk plagt op de wagtkamer voor de schouwe te hangen, verbeelt het gelukkig ontzet dezer stad door de borgers gedaen na middag den 15 Januarij 1583 tegens de verrassinge door een deel van het leger van den Hertog van Alenson langs de Kipdorppoort ondernomen en reeds al verre in de stad gedrongen zijnde; van welke furie men genoegsaem geschreven vind en waervan ik op fol. ..... nog met een woord gewag gemaekt heb. Op gemelde kamer over de schouwe, hong nog eene schilderije, verbeeldende de Meer met het kruijs aldaer, alwaer de borgers, gilden en wijken met hunne hoofdlieden, capiteijnen etc. in slagorder staen; dit stuk zoude door Ykens geschildert zijn. Daer was aldaer nog een stuk verbeeldende den slag van Eekeren geschildert door Const. Franken, etc. (Ziet voords van de schoone konststukken van ons stadhuijs de beschrijving der besonderste werken van de schilder- en beeldhouwkunst etc. alhier genoegsaem bekent).

boeken, registers en bescheeden, berusten en bewaert worden.

Nogtans zijn er ondertusschen geduerende deze droeve tijden, en door de veranderingen welke op 't stadhuijs van tijd tot tijd gedaen zijn, ook al eenige oude bescheeden, archiven etc. van daer weggebragt of gerooft, en het is wel grootelijks te vreesen, dat er bij veranderinge van tijd, als ons oud Magistraet en alle de andere subalterne banken, jae als eenieder aldaer eens in 't bezit van sijne bedieningen zal gestelt zijn, veel van de aenbelangende stukken zullen vermist worden. Het ware te wenschan dat die van de Magistraet en der subalterne banken en camers aldaer, jae dat sommige dekens der gilden en ambachten, hunne registers, archiven en curieuse oudheden, als het nog tijd en gemakkelijk was, wat beter gade geslagen en geborgen hadden, dan zoude er nog al vele, dat als nu verloren en daer na misschien te vergeefs zal gesogt worden, overig en in wezen gebleven hebben. Eenige dekens en andere persoonen, welke het aengaet, hebben nogtans in tijds gesorgt en dezelve zooveel mooglijk van hunne kamers gedraegen en bij hun of op andere verzekerde plaetsen in bewaernisse gestelt, tot dat de tijden eens veranderen zullen.

's Avonds is er eenig peerdevolk ingekomen en naer Borgerhout gaen liggen, tot sanderdags, als wanneer die ook naer Holland opgetrokken zijn.

Den 25 September smiddags is er wedrom een battaillon voetvolk der requisitie langs St Jorispoort, bijna alle seer jong volk, ingekomen en volgens gewoonte bij de inwoonders geleijd tot den volgenden dag, wanneer deze de voors^{e} gevolgt zijn.

Den 26 September smiddags kwam er eenig peerdevolk langs 't Vlaemsch Hoofd binnen, gingen buijten St Jorispoort bij de inwoonders liggen tot sanderdags, en zijn dan al wedrom den voors^{e} weg ingegaen.

Ten zelven dage was alhier eenen leijste aengeplakt, inhoudende de naemen en kenteekens der conscriptionairen van dit departement welke gediserteert waren; alsook eene Fransche wet behelsende, dat de conscriptionnairen en degene weggeloopen zijn, en van nu af tot den 10 Vendemiaire (2 October toekomende) sig bij hunne corpsen of bij de legers der Republiek niet vervoegd hebben, als deserteurs zullen aensien en als dusdanige zullen vervolgt en gestraft worden. Dit vernieuwde de vreese onder onze jongheijd, moetende sig nu wedrom in 't versteek houden, om niet gevangen en tegen hunnen dank soldaet gemaekt te worden. O schrikkelijke en ongehoorde dwingelandije!

Den 27 September smiddags kwam er wedrom een bataillon voetvolk langs St Jorispoort, en ook eenige uijt Vlaenderen binnen, en wirden voor twee dagen bij de inwoonders geleijd; men mag met reden seggen dat men de crijgsvolkeren tegenwoordig nog de kost bij het logement toegeven moet, want de soldaeten ontfangen selden pré en weijnig vlees; jae menigmael geen; brood daer sijn se nog genoegsaem van voorzien en dit is ook wel het eenigste.

Sanderdags is dat battaillon langs Vlaenderen gekomen naer Holland vertrokken, maer de andere bleven nog, daer wij er twee van hadden.

Ten zelven dage wird et wegens de Municipaele bestieringe in den Grooten Eekhof alhier publiek verkogt, eene groote

menigte kassijesteenen, aen deze stad toebehoorende en aldaer in bewaernisse liggende, om voor de reparatie der straeten gebruijkt te worden.

Wie heeft sulks nog gehoord? Het schijnt dat er niets over blijven mag, maer dat se alles rooven en onder hun deelen willen; jae op sommige andere plaetsen gaet het al even schoon; de Municipaliteijt van Turnhout hadde onlangs wel de oude registers, protocollen en documenten van het stadhuijs verscheurt en voor boterpapier in eenige winkels aldaer per pond verkogt, dit ter kennisse van hoogerhand gekomen sijnde, zijn die bestierders afgeset en eenige van dezelve in egtenisse genomen; waer van er drij of vier binnen deze stad gebrogt zijn, dewelke tegenwoordig alhier in de gevangenisse nog sitten; maer wat sal er van komen?

Den 28 September smorgens om 9 uren wird alhier in de Apostolinnen in de Meijerstraet publiek verkogt, eene groote partije hout, als balken, kepers, ribben, planken, etc. alles voortkomende van 't schoon clooster en capelle, welken schoonen grooten bouw geheel ten gronde geworpen word. Daer waren op 19 deser twee van deze kerkbrekers aldaer gevallen, den eenen is onder eenen muer dood gebleven en den anderen sijn been geplettert en aen sijn kop gekwetst.

Sondag den 29 September smorgens vroeg is het voors^{e} battaillon voetvolk van hier ook langs de Roode Poort naer Holland vertrokken, selfs waren de stadspoorten verlaeten; maer daer sijn er seffens eenige andere binnen gekomen, die de poorten en wagten beset hebben.

In den morgend sogten de policiecommissarissen ten huijse van sekeren bakker in de Koeijpoort bij de Koeijpoortbrugge, naer eenen Pater Predikheer die sij segden aldaer misse te

lesen, maer vonden hem niet. Dit bragt wedrom vreese onder onse verstekene priesters en onder degene in wiens huijsen deze ongelukkige schuijlden; dog dit is sonder voorder onderzoek vergaen.

Na middag wirden hier eenige honderde Engelsche en Russische krijgsgevangenen uijt Holland komende, binnen gebrogt, geescorteert door eenige Franschen te voet en te peerd, en door een getal gewapende borgers van Breda. De officiers, 10 à 11 in getal, waren eenigen tijd te voren in voiture ingekomen en bij den commandant gebrogt, deze te weten de Russische (de Engelsche wirden op 't casteel gebragt), wirden wegens de Municipaliteijt bij sommige van onze welpeijsende inwoonders, welke sij segden, naer de Russen verlangd hadden, immers bij eenige van de goede borgers die hunne verlossinge betragtende, uijt critiek, gelogeert; dewelke deze militairen met veel beleefdheijd aenveerden, tracteerden, en er selfs mede wandelen gingen en bij hun brogten, jae met groote vriendschap als hunne verlossers behandelden, tot spijt der Fransche, met welke geen weldenkend mensch eenige gemeijnschap mede houden kan.

De Engelsche soldaeten waren in 't rood en de Russische in 't groen gekleed, en aen de omslaegen onderscheijden. Eenige vermoeijd of siekelijk, liggende op karren, agter aen gevoerd wordende, kregen van onze borgers uijt medelijden, veel geld. Dezen trijn alsoo de Roode Poort ingekomen zijnde, marscheerde langs de Peerdemerkt, Klapdorp, de voornaemste straeten, naer de Meer, en zijn van daer naer 't Kasteel gebrogt; dit geschiede onder grooten toeloop van volk, want eenieder was nieuwsgierig, besonderlijk om de Russen te zien, volkeren welke nog nooijt in deze landen geweest hebben.

Den 30 September smiddags is er wedrom seer veel voet-

volk ingekomen en voor eenen nagt bij de borgers geleijd; sanderdags smorgens zijn deze ook naer Holland vertrokken.

October

Den 1 October zijn er nog eenige Russische en Engelsche soldaeten onder escort van gewapende borgers van Breda binnen gebrogt, in Holland krijgsgevangen genomen zijnde, en wirden op 't Casteel bij de andere geleijd.

Ten zelven dage wird alhier de 146ste publieke verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer zijn alsdan wedrom seer vele schoone hoeven, bosschen, landerijen, huijsen, etc. te koop gestelt, in 't lange in de placcaerten daervan aengeplakt te zien.

Den 2 October smorgens zijn alle voorse zoo Russische als Engelsche krijgsgevangenen van 't Casteel, met hunne officiers, welke bij onze inwoonders zeer wel onthaelt hadden geweest, en seer vriendelijk hun afscheijd genomen hebbende, naer Vrankrijk getransporteert.

Ten zelven dage is wedrom een bataillon voetvolk langs 't Vlaemsch Hoofd ingekomen, en tot sanderdags bij de inwoonders gelogeert, wanneer die crijgsvolkeren naer Holland vertrokken zijn.

Na middag hoorden men het geluij der groote klok en beijaerdspel, jae het canon der schepen ronken, en ondertusschen met de trompet langs de voornaamste straeten een victorie door de Fransche troupen op de Keijserlijke en Rus-

sische in Switserland behaelt, dat sij de stad Zurich daerbij verovert hadden, hetwelk groote droefheijd aen alle weldenkende menschen veroorsaekte.

Den 4 October smiddags zijn er wedrom eenige honderde man voetvolk langs 't Vlaemsch Hoofd binnen gekomen, dewelke sanderdags smorgens ook na er Holland zijn vertrokken, na bij onze inwoonders vernagt te hebben.

Savonds omtrent 8 uren hoorden wij het beijaerdspel en geluij der groote klok, en seffens het grof geschut der schepen ronken; alle goede borgers waren verslagen, vreesende dat het wedrom eene nieuwe victorie was welke aengekondigd wird; dog men segde dat het over de confirmatie zoude zijn, van de bovengemelde in Switserland behaelt.

Den 5 en 6 October smiddags arriveerde alhier wedrom veel voetvolk (100 man) langs Vlaenderen komende, en wirden elke reijse volgens gewoonte bij onze inwoonders geleijd, den volgenden dag naer Holland vertrekkende.

Den 7 October en volgende dagen wirden alhier wegens den ontfanger der zoo genaemde Nationaele Domeijnen, La Feuilliez, publiek verkogt, eene groote menigte van kerkegoederen, autaergewaed, schilderijen, tafels, stoelen, ingemaekte beddekassen en andere meubilaire goederen, aen kerken, cloosters, corporatiën, absente personen deser stad en haeren omtrek etc. toebehoorende, en door de Fransche verbeurt verklaert, of beter geseijd gerooft. Deze verkoopinge begonst smorgens om 10 uren in 't Iersch collegie in de Hobokestraet, en wird vervolgens in andere huijzen, als in de plebaniën der Cathedraele en denkelijk in de andere pasto-

rele huijsen en in sommige huijzen van geemigreerde of absente personen deser stad, voortgeset.

Ten zelven dage zijn alhier seven oude priesters en religieusen, welke men segde te Mechelen eenigen tijd gevangen geweest te hebben, binnen gebrogt en in de Terninksche school bij de Casteelplijn gestelt; alwaer men segt dat alle de priesters 60 jaerig of daer boven zijnde, zig zullen moeten begeven, om bewaert te worden. Denkt eens, wat ongehoorde wreedheijd en wat droefheijd voor deze mannen! De nieuwe administratie der armen, immers de Arme Huijzen, hadde in dit huijs eenigen tijd zittinge gehouden, maer hadden deze, denkelijk ten voors^{e} eijnde reeds verlaeten, den bureau hunner administratie in de capelle van het Godshuijs van O.L. Vrouw in de Kerkhofstraet, omtrent het Bisdom geplaatst hebbende, alwaer sij nu hunne zitting houden.

Den 8 October smorgens om 11 uren wird er alhier wedrom victorie geluijd, gespeeld en geschoten, men wiste niet waer die behaeld was, als dat men seijde dat het in Switserland zijn zoude. Men weet thans niet meer wat men er van gelooven wil of moet.

Savonds zijn hier circa 40 karren met gekwetste Fransche soldaeten uijt Holland aengebrogt, en in 't hospitael in de Princestraet geleijd. Deze kwamen van Breda, alwaer die al eenigen tijd gelegen hadden en sullen van hier naer Vilvorde of Brussel getransporteerd worden.

Den 10 October smiddags zijn er twee bataillons voetvolk langs St Jorispoort binnen gekomen, en volgens gewoonte gelogeert. Jae wij hadden 2 van deze calanten in ons huijs, hetgeen geen nieuws is, aengezien wij seer dikwils ons

paert van de logementen hebben. Deze volkeren zijn sanderdags smorgens naer Holland vertrokken.

Schrijver voegt volgende omzendbrief bij van 10 October 1799:

HOSPICES CIVILS.
AVERTISSEMENT.
Attendu que l'Administration des Hospices Civils, ainsi que la municipalité de ce canton, s'occupent en ce moment à pourvoir aux moyens de faire payer les créanciers et fournisseurs des dits hospices, tous les citoyens sont invités de la part que dessus, qui pourroient avoir quelque prétention à charge des dits hospices de vouloir remettre sous les deux fois vingt-quatre heures à dater de ce jour au local des séances de l'Administration des mêmes hospices séante marché aux Souliers en cette commune, les états détaillés de leurs prétentions respectives pour être portés sur les tableaux qui en doivent être formés, à peine que ce délai échu, ils seront rejettés des dits tableaux.
Anvers ce 18 Vendemaire an 8 de la République française une et indivisible.
Le Secrétaire des Hospices Civils,
HERMANS.

Bestieringe: 1° President: Carel de Roij.
..... Beke.
J.F. van Lancker.
Hendrik van der Meij, secretaris der centraele, Kasteelplijn.
Hermans, secretaris.
F. van Campen, rentmeester.

2° President: Beekmans.
Van Hencxthoven.
Van Gils.
Van den Berghen.
Mertens.
Bernaerts, secretaris.
Frans, rentmeester.

Ten zelven dage naemiddag zijn alhier langs de Roode Poort eenige Bergschotten en Engelsche soldaeten, in Holland krijgsgevangen gemaekt zijnde, door gewapende borgers van Breda geescorteert, binnen gebrogt en op 't Casteel geleijd.

Savonds om 9 uren wird er met het geluij der groote klok en met het beijaerdspel, victorie aengekondigd, sonder dat men wiste waer die behaelt was. Men hoorde dan den volgenden dag dat de Fransche Gazette eenige voordeelen in Switserland tegen den Russischen generael Luwaren behaelt, geschreven had; want als die Gazetten te Parijs gedrukt wordende, victoriën melden, dan worden die gelooft en onse ieverige Municipaliteijt en hunnen aenhang, daer grootelijks deel in nemende, doen dan seffens luijden en beijaerden, en die van de Marine, dat warme hoofden en ook groote republicaenen zijn, schieten aenstonds het grof geschut der schepen en stellen de geheele stad als in ruêren, sonder dat men dan nog weet wat er de reden van is.

Daer waeren ondertusschen tijdingen, dat er eene vlote van Engelsche schepen omtrent Hellevoetsluijs en Den Briel verschenen, en dat die steden opgevraegt waeren, jae dat er reeds Engelsche of Russische zouden geland zijn; dog wat er van is moet den tijd leeren.

Den 11 October smorgens worden verscheijde wagens met gekwetste soldaeten, van Holland gekomen zijnde, naer Vilvorde of Brussel gevoert.

In den mordent van 10 tot 11 uren wird er met het geluij en beijaerdspel, alsook met het grof geschut, wedrom vic-

torie aengekondigt; men segde dat de Engelsche de stad Alkmaer zouden verlaeten hebben.

Ten zalven dage wird alhier de 147ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom vele schoone landgoederen, huijsen, gebouwen etc. te koop gestelt, onder andere:

het clooster van St Agnetendael tot Arendonck,
de St Annacapel tot Boom,
de capelle van den H. Willibrordus tot Wustwezel, etc.....

in de placcaerten te zien in 't lang en in 't breed.

Den 12 October zijn alhier wedrom wel 400 of meerder gekwetste soldaeten op karren uijt Holland in het hospitael binnen deze stad gebrogt; dezelve zijn sanderdags te schepe gedaen en zoo naer Brussel, Vilvorde of elders gevoert.

Te half 11 uren savonds, of beter geseijd snagts, hoorde men het beijaerdspel en de groote klok luijden; eenieder was er over verwondert. Sanderdags segde men dat het over eene victorie in Switserland behaeld zoude geweest hebben.

Den 13 October is er wedrom seer veel voetvolk ingekomen, zoo langs St Jorispoort als langs het Vlaemsch Hoofd; eenige wirden voor eenen nagt, eenige voor twee nagten, bij onze inwoonders gelogeert, wanneer dese alwedrom naer Holland vertrokken zijn.

Den 14 October na middag wirden alhier eenige Engelsche en Russische officiers in de gevegten in Holland krijgsgevangen genomen zijnde, onder escort binnen deze stad,

bij den commandant gebrogt; deze sijn bij eenige van onze deftige en welpeijsende inwoonders geleijd, dewelke deze ook met groote beleeftheijd ontfangen hebben. En een weijnig later zijn er circa 300 Russische en Engelsche crijgsgevangene soldaeten ook uijt Holland en langs de Roode Poort binnen gebragt; sij kregen veel geld van onze borgers en zijn op 't Casteel geleijd.

Daer waren ook eenige voet- en peerdevolk ingekomen, en gaen logeren volgens gewoonte.

Tegen den avond zijn er wedrom wel 400 gekwetste Fransche soldaeten, langs de Roode Poort komende van Holland, in het hospitael in de Princestraet, op karren aengevoert. Het was droef om deze te zien en dit waren nu nog de beste en die eenigsints vervoerbaer zijn; wonderlijk was het dat sij meest alle in 't aengesigt en in de armen geschoten waren. Deze zijn snagts te schepe gedaen en naer Brussel of elders getransporteert, om plaets te maeken voor de andere, welk wedrom alhier staen aengebrogt te worden, uijt de hospitaelen van Holland, welke in de Provincie nog vol van deze ongelukkige liggen, waeruijt genoegsaem af te meten is, dat de gevegten aldaer voorgevallen, bloedig moeten geweest hebben, maer geensints zoo victorieus voor de Hollanders en Fransche, gelijk sij ons hebben willen doen gelooven.

Den 15 October zijn er eenige cannoniers peerdevolk van de vliegende artillerie met 6 of 8 stukskens canon langs Vlaenderen binnen gekomen; sij plaetsten het canon op de Groote Merkt en zijn bij onze inwoonders gelogeert.

Den 16 October smorgens sijn de Russen en Engelsche

crijgsgevangenen met hunne officiers langs 't Vlaemsch Hoofd naer Vrankrijk getransporteert.

Smiddags is er wedrom eenige honderd man voetvolk langs St Jorispoort ingekomen en volgens gewoonte in onze huijzen geleijd; sijn sanderdags al wedrom naer Holland vertrokken.

In den namiddag zijn er wedrom seer vele karren met gekwetste soldaeten uijt Holland in 't hospitael in de Princestraet alhier aengevoert, vanwaer sij snagts verder getransporteert wirden.

Den 17 October smiddags en savonds wird er wedrom geluijd en gebeijaerd en men hoorde het canon der schepen ronken; het was zoo sommigen seggen, dat er wedrom eene victorie in Switserland gewonnen in de Fransche gazette stond. Andere meijnen dat het zoude zijn, omdat dit nieuwsblad schrijft dat den generael Buonaparte na de Turken verslaegen en Egypte overweldigt te hebben, vrede met den grooten Heer gemaekt heeft, en met die tijding te Toulon in Vrankrijk aengekomen is; andere lagte daer mede en sagen het niet als voor verdigtsels aen.

Den 18 October na middag, zijn alhier langs de Kipdorppoort, zeer vele karren gelaeden met stukken van klokken, komende van verscheijde dorpen der cantons van Geel en Westerloo, ingevoert en in het clooster der Minderbroeders afgelaeden, alwaer dese ongetwijffelt gewegen en dan te schepe zullen weggevoert worden, gelijk onlangs met verscheijde klokken zoo van dese stad, als van elders aldaer aengebragt en in die kerke eenigen tijd bewaert geweest hebbende, gebroken en insgelijks gedaen is; jae de groote

klok van de parochiaele kerke van de H. Walburgis alhier(1). ten jare 1513 gegoten, en sedert de verwoestinge van die parochiaele kerke aldaer in 't portael derzelve gestaen hebbende, was over eenige dagen ook aen stukken geslaegen en verbrijselt, en te schepe weggevoert. Daer waren ook vele stukken van klokken in den stads Grooten Eeckhof gevoert.

In den namiddag zijn er circa 400 zoo Engelsche als Russische crijgsgevangene soldaeten langs de Roodepoort ingekomen en langs verscheijde straeten naer de Meir en zoo naer 't Casteel geleijd. De zieke en vermugde wirden op karren agter aengevoert, alles onder geleijde van eenige Fransche jaegers te peerd en gewapende borgers van Breda te voet, met slaende trommel, welke sanderdags ook aldus terug gingen.

(1) Op desen toren hongen vier luijdende klokken, waerop gelesen wirden volgende inscriptiën, als:
De eerste: Op de grootste: Salvator es minen name min gheluit si Gode bequame also verre als men mi horen sal wilt God bewaren overal.

MCCCCC XIII.
O.L. Vrouwe Onsen Heere
De wapens deser stad.

De tweede gegoten a^{o} 1772 op welk jaer den ..... de inscriptie gemeld is.
De derde gegoten a^{o} 1575:

L'an mil Ve LXXV Messire Phl^{er} de Longueval, chevalier de l'ordre du roij chambrelan conseiller et super-entendens de finance du roij Navarre Sr de Berancourt, Verneuil, Carierel, Prouville, Harmaville en St Léger. Vertoing, Certon, Grandcourt, Beaulmont, Personat de St Pol en partie.

De vierde was te moijelijk om lesen, scheen van den zelven tijd en van den zelven gever te zijn.

Den 21 October wird alhier de 148ste publieke verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden wedrom seer vele schoone hoeven, landerijen, huijsen en gebouwen, hier en elders gelegen, te koop gestel, onder andere:

het doester te St Agnetendael te Arendonck.

de laetste reijse uijtgestelt zijnde, wird nu insgelijks te koop geveijlt; alles broeder in de placcaerten te zien.

Ten zelven dage zijn er wedrom eenige honderde Engelsche en Russische krijgsgevangenen uijt Holland komende, langs de Roodepoort binnen deze stad gebrogt en op 't Casteel geleijd. Daer waren ondertusschen ook wedrom seer vele gekwetste Fransche soldaeten uijt die provintie in het hospitael alhier aengevoert, waeruijt de onlangs daer ingebrogte reeds te schepe elders gevoert waren.

Tegenwoordig hoorde men vele kwaede maeren, daer de goede menschen sig seer in bedroefde; jae niet als slegte tijdingen zoo van Switserland als van Holland. Men segde dat de Russchen in Switserland geheel verslaegen en op de vlugt gedreven waren; dat de Engelsche in Holland op sekere conditiën gecapituleert hadden en dat sij dit land en die kusten geheel omtruijmen en verlaeten moesten, soo dat onze hoope van langs dien kant eene spoedige verlossing te gemoet te zien, begint te verdwijnen, en dat wij dus wedrom vol vreese zijn van die ongelukkige slaevernije nog lang te zullen moeten verzugten.

Den 22 October smiddags van 1 tot 2 en savonds van 7 tot 8 uren, hoorde men met het beijaerdspel en geluij der groote klok, en met het geronk van 't canon der schepen, aenkondigen dat den Hertog van York, commandee-

rende het Engelsch leger in Holland, met den Franschen generael Brune, die de Fransche en Hollandsche troupen commandeert, op ..... deser tot Alkmaer gecapituleert had; de capitulatie bestond uijt 13 artikels. Een van dezelve was:

> dat de Engelsche en Russische troupen die provincie voor 30 November aenstaende geheel moesten ontruijmt hebben. (Siet voords dezelve).

Eenieder was over zulke capitulatie zeer verwondert, wetende dat de Engelsche troupen uijt hunne versterkte positiën niet zouden gedreven worden; jae dat zij geheel Noord-Holland invoorderen kunnen.

Den zelven middag zijn er wedrom vele gekwetste Fransche soldaeten uijt Holland op karren binnen deze stad in het hospitael gebragt; zulke aanvoeringen geschieden bijna overanderen dag.

Men sag ondertusschen aen 't stadhuijs aengeplakt dat de witte arduijnen steenen voordsgekomen van den Bakkers- en Vistoren, op die geprojecteerde kaeije genaemt de Bloemkaeije, omdat er Jan Blom den tegenwoordigen bouwmeester van is, opgestapelt liggende, op 't stadhuijs uijt de hand te koop waren. (Wat breeder van deze kaeije, waer en hoe).

Den 28 October smiddags is er wedrom een bataillon voetvolk langs St Jorispoort ingekomen en sanderdags smorgens naer Holland vertrokken, waerover eenieder zig verwonderde, aengezien de vijandelijkheden aldaer ingevolge de voors^{e} capitulatie cesseerden.

Den 28 October namiddag, zijn de prijsen der chirurgie

en vroedkunde op de zael van dit collegie, nu Speciaele School voor Heelkunde genaemt, boven dezer stadswaeg alhier, op de wijse als voorlede jaer, onder het geschal van cymballen en tromppe, aen de prijskampers uijtgedeijlt.

Deze speciaele school bestaet tegenwoordig uijt volgende leden:

President:

L.D. Le Roij.

Professors:

L.D. Le Roij, in de heel- en vroedkunde qui supra.
J.J.J. Van Haesendonck, in de ontleed- en natuurkunde.

Directeurs en examinateurs:

De twee voornoemde professors en
J.F. Van der Veken, chirurgijn en gesworen vroedmeester.
P.A. Verbuecken, id.

Secretaris:

Joannes F. Rooms.
Den commissaire special is den president der municipaliteijt.

Het is ook aldaer dat het *Antwerps genootschap ter bevordering van Genees- en Heelkunde* onder de zinspreuk: *Occidit, qui non servat,* vergaedert en zitting houd, gelijk ik op 5 October 1797 ter gelegentheijd van deszelfs openinge, waergenomen heb. Dit genootschap sedert met nieuwe leden en evenals gemelde Speciaele School met nieuwe weldoenders vermeerdert zijnde, bestaet alsnu uijt de volgende personen:

President:

J.F. van Aenvanck (Licenciaet in de medicijnen, voor dezen professor der chimie in de universiteijt te Loven en alsnu in de Centraele School alhier).

Eersten Secretaris:

L.D. Le Roij, boven gemeld.

Tweeden Secretaris:

J.J.J. van Haesendonck, qui supra.

Tresorier:
J.D. Hanset, chirurgijn.

De 4 Directeurs:
J.P. Hoylaers, doctor en vroedmeester alhier.
M.J. Beguinet, chirurgijn.
P.A. Verbuecken, chirurgijn.
F.G. Goffin, chirurgijn.

Onder-residerend lid:
A.B. Berrenbroeck.

Verder is dit genootschap samengestelt uijt *Honoraire leden,* seer aensienlijke en konstminnende persoonen deser stad; verder uijt *80 corresponderende leden,* zijnde geleerdste en meest befaemste genees-, heel- en scheijdkundige van geheel Europa; sij hebben dit jaer het 2^{e} deel van hunne verhandelingen, waernemingen en gevallen der verscheijde takken van geneeskunde, vroedkunde, etc. uijtgegeven(1).

(1) Schrijver voegt volgend druksel bij:
'UE. word verzogt vanwegens de Professors en Directeurs van de speciale School der Heelkunde op 6 Brumaire naer middag om drij uuren in de uijtdeijling der prijzen.
Benevens den 7sten van de zelve maend op de uur als vooren, in de openbare zitting van het Genootschap ter bevordering van genees- en heelkunde.
Al het werk zal verrigt worden in de gehoorzaal der zelve school boven dezer Stadswaeg'.

Als randschrift:
Jacobus Bording, geb. tot Antwerpen, den 11 Julij 1511, zoon van Nicolaes Bording of misschien Bordincx en van Adriana Adriaenssens, kooplieden, heeft verscheijde steden doorreijst en universiteijten besogt. 1500 in de viertig begaf hij sig na sijne gebortestad en excerceerde daer geduerende 5 jaeren de medicijn, doende in den zelven tijd de lessen der chirurgie en anatomie. Ging van daer naer Hamburg en stierf tot Coppenhague den 5 September 1560. Pacquot mem. litt. tom. XVI, pag. 70 en seq. schrijft veel van hem. Ik vinde dat a^{o} 1559 Lambrecht van Tuijlt medicijn en prelector der chirurgien te Antwerpen was; en dat hij alsdan sekeren boek genaemt: Instructie der chirurgijns door Tangullus (Tagaultij) in onze taele overgezet heeft en alhier in f^{o} gedrukt.

Den 29 October zijn er wedrom eenige honderde man voetvolk ingekomen en den volgenden dag naar Holland vertrokken.

Tegen den avond zijn er ook wedrom eenige karren met gekwetste soldaeten uijt Holland in het hospitael aengekomen.

Den 30 October smiddags is den hiervore nog genoemden Cornelis Guldentop, gebortig van de Liersche kanten, van over langen tijd voor moordenaer en dief befaemt zijnde, en op 5 September laest als gezegt ter dood veroordeeld, maer in dien tusschen tijd, van zijn vonnis te Parijs geappelleert hebbende, op de Groote Merkt voor 't stadhuijs met de guillottine den kop afgehouwen. Hij was een weijnig te voren door den beul van 't Steen gehaelt, en met den rooden mantel omhangen, op 't karreken geset en aldus vergezelt met Pater Magister Herckelbout, predikheer, om de Borgtkerk, langs de Zakstraet, Zirikstraet, Koeijpoortstraet, Kaesruije, naer de Groote Merkt gevoert, en aldaer boven op dit werktuijg gedraegen, aengezien hij maer een been had gelijk hiervore nog geseijd is. Zijn hoofd en lichaem zijn op de chirurgijnskamer gegeven om lesse op gegeven te worden, en eenige dagen wedrom onder 't stadhuijs gebrogt, van waer de zelve naer 't kerkhof gevoert zijn. Dit is het eijnde van dezen mensch, die den schrik was van vele dorpelingen, naemenlijk van de kanten van Lier en Antwerpen.

Ten zelven dage is er wedrom eenig voetvolk ingekomen.

Den 31 October wird alhier de 149ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom verscheijde schoone hoeven, landerijen, huijsen en gebouwen te koop gestelt, daeronder waren verscheijde goederen welke nog hadden verkogt geweest, maer niet betaelt zijnde, wirden andermael te koop gestelt, naementlijk:

> de drij huijzen tegens St Joriskerk gebouwt, als: de Papeschool, de kosterswooninge en de huijsinge genaemt de Cluijs agter Calvarieberg.

Deze waren laestmael, op 10 October 1798 (ziet wat ik aldaer alsdan in eene nota geschreven heb) door den kerkbreker gekogt geweest. Deze Papeschool is in 't vervolg geheel afgeworpen en verwoest.

November

Den 2 November, Alderzielendag, smiddags en savonds wird er met het beijaerdspel en geluij der groote klok wedrom victorie geluijd en gespeeld, welke door de Fransche omtrent Genua behaelt wird.

Den 4 November wirden er verscheijde requisitionnairen welke gediserteert waren, binnen gebrogt en voorder naer hunne respectieve corpsen in Holland getransporteerd.

Sondag den 10 November wird alhier de 150ste publieke verkooping van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden aldaer wedrom verscheijde hoeven, landen, huijsen, bosch, etc. te koop gestelt; sommige wirden herverkogt, als onder andere:
het decanael huijs der cathedraele alhier.
Alles in 't lang en in 't breed in de placcaert te zien. Dit

huijs gelegen aen 't Groenkerkhof, uijtkomende op de Eijermerkt, word tegenwoordig door Fransche bewoont; het is aldaer dat de voiture naer Parijs dagelijks afrijd en aenkoomt.

Den 11 November zijn er bataillons voetvolk uijt Holland binnen deze stad terug gekomen, alsoo de vijandelijkheden aldaer gecesseert zijn. Deze wirden volgens gewoonte bij de inwoonders geleijd, en zijn sanderdags langs Vlaenderen naer Vrankrijk vertrokken om, zoo men segt, tegen de koningsgezinde, welke in de Vendée en in verscheijde andere Zuijdelijke departementen van dit eertijds zoo schoon koningrijk, in groote menigte in opstand zijn, te gaen vegten.

Dijnsdag den 12 November begonst de verkooping der autaeren, beelden, schilderijen, oxaelen, gestoeltens, communiebanken, preek- en biechtstoelen, boiseringen, ornamenten, epitaphia, en voordere meubelen, verciersels der kerken van de dorpen der cantons van *Eeckeren, Stabroeck, Boom, Berchem* en *Contich*(1). Deze verkooping, onder de directie van den ontfanger der nationaele domeijnen *La Feuillez,* wird smorgens omtrent 10 uren in de kerk van *Merxem,* canton van Eeckeren, begonst en vervolgt in de voordere kerken van dit canton; en zoo voorts, in degene der gemelde cantons verrigt. Het is grootelijks te vreesen dat er met de verkoopingen wedrom menige schoone gedenkstukken, kostbaere oudheden, en schoone cieraeden vernietigt en verwoest zullen worden.

Diergelijke verkoopingen hadden in de kerken van verscheijde dorpen in den heijkant en sommige andere van over eenigen tijd reeds plaets gehad.

(1) *Randschrift.* - Ziet op ..... hier vore welke dorpen onder deze cantons behooren.

Ten zelven dage heeft den Commissaire du pouvoir exécutif der municipaliteijt S.P. Dargonne op de voornaemste straeten dezer stad uijtgecondigt een decreet of besluijt van 18 Brumaire, 8ste jaer (9 dezer), behelsende:

> dat het wetgevende corpus den volgenden dag naer St Cloud overgaet. Dat de twee raeden in de twee vleugels van dit paleijs zitten zullen. Dat den Generael Buonaparte belast is met de uijtvoering van dit decreet. Dat alle de troupen die sig te Parijs en in 't Constitutioneel arrondissement etc. bevinden, immediat onder zijne orders gestelt en verpligt zijn van hem in die hoedanigheijd te herkennen, etc.

Daer en boven heeft den Raed der Oude een adres aen de Franschen doen uijtcondigen. Buonaparte had dien zelven dag ook twee proclamatiën doen placcarderen, eene aen de soldaeten en eene aen degene, dewelke de sedentaire nationaele wagten van Parijs uijtmaeken, dezelve aenmoedigende, van hem in zijne ondernemingen, welke hij voor hunne vrijheijd en den vrede gaet uijtwerken, getrouw te zijn. Alle deze stukken bevoegt met een arrêté en proclamatie der Centraele Administratie van dit departement de dato 21 Brumaire (heden) wirden aldus afgecondigt en allomme aengeplakt.

Vele van onze inwoonders verwagten uijt deze nieuwe schikkingen welhaest groote veranderingen; jae sommige denken daer groot goed van: den Heere wilt geven dat het tot ons geluk en voorspoed loopen mag.

Den 13 November wird den Eerw. heere ..... Paeps, religieus der Abdije van Park bij Loven, uijt seker huijs in de Arembergstraet alhier gehaelt en bij den commandant gebrogt, die hem vrijelijk heeft laten henen gaen. Den Seer Eerw. en Edlen heere ..... Werbrouck, choordeken onzer cathedraele, den Seer Eerw. heere Petrus Simons van Eupen, can. en poenit. der zelve kerk, hadden onlangs de toelaeting

bekomen van sig uijt de gevangenisse van Vrankrijk naer Duijtsland of elders te begeven. Sij waren over eenige dagen op seker hof buijten deze stad geweest en hadden daer met verscheijde van hunne familie en oude vrienden gegeten en gesproken. Men segt dat er welhaest nog verscheijde andere geestelijke persoonen zouden losgelaeten worden, naementlijk de Eerw. heeren ..... Simens, provisor, De Wilde en Verwimp, alle drij religieusen der abdije van Tongerloo; J.C. Beke, pastoor der Terninxse school, welke men weijnige dagen daer na alhier wedrom gekomen zag.

Den 14 November wird alhier door den Commissaire du pouvoir exécutif C.P. Dargonne, op de voornaemste straeten dezer stad afgecondigt, eene Fransche wet de dato 19 Brumaire, 8ste jaer (10 deser maend November), bestaende in 16 artikels, waervan de besonderste behelsen:

1º Dat er geen Directoire meer is, dat er 61 leden der Nationaele Representanten, om de buijtensporigheden etc. door hun begaen naementlijk in de zittinge van dien morgend, wirden afgezet. (Onder deze wirden Frison en Antoine P. De Moor van dit departement en verscheijde der andere Nederlandsche departementen getelt).

2º Dat de wetgevende vergaederinge provisionelijk een consulaire uijtvoerende commissie aenstelt, bestaende uijt de borgers: *Sieijes, Roger Ducos,* ex-directeurs, en *Buonaparte,* generael, de welke den naem van Consuls der Fransche Republiek zullen voeren.

3º Dat deze commissie in het bezit van de geheele territoriaele oppermagt gestelt is, en dat sij besonderlijk belast word, het goed order in alle de deelen der bestiering op te vormen, de binnenlandsche rust te herstellen, en eene loffelijke en standvastigen vrede te bezorgen.

4º Dat sij gemagtigt is gezanten te zenden met eene bepaelde magt en in de paelen van de haere.

5º Dat de wetgevende vergaedering word opgeschorst tot den 1 Ventôse naestkomende (20 Februarij 1800); dat sij sig op

dit tijdstip met vollen regt vereenigen zal te Parijs, in haere paleijsen.

10º Dat de commissie der 500, de voorstelling hebben zal en degene der Ouderlingen de goedkeuring.

11º Dat de twee commissiën alnog belast zijn met 't zelve order van verrigting en medewerking, de veranderingen te brengen in de organieke schikkingen der constitutie.

12º Dat de veranderingen geen ander oogmerk hebben kunnen als te bevestigen, te handhaven, en op eene onverbrekelijke wijse te vereenigen, de opperheerschappije des volks, de Republiek eene en onverdeelbaer, de representative gesteltheijd, de verdeeling der magten, de vrijheijd, de gelijkheijd, de veijligheijd en den eijgendom.

14º Dat eijndelijk de twee commissiën belast zijn, eenen borgerlijken wetboek te bereijden.

15º Dat sij hunne sitting tot Parijs in de paleijsen der wetgevende vergaedering zullen houden etc.

16º Dat de tegenwoordige wet zal gedrukt worden etc., afgecondigt en aengeplakt binnen alle de gemeijntens der Republiek, etc.

Dit was daer en boven vereenigd met een besluijt der Centraele Administratie van dit Departement de dato 23 Brumaire (heden) bevelende de publicatie etc., en wird alomme aengeplakt.

Vele menschen zijn uijt deze omwentelinge goede veranderingen verwagtende, denkende dat Buonaparte met andere leden welhaest eenen koning op den troon van Vrankrijk brengen zullen. Den Heere wilt geven dat se in hunne meijninge niet bedrogen zijn.

Den 15 November zijn er wedrom eenige bataillons voetvolk uijt Holland binnen gekomen en volgens gewoonte bij de inwoonders gelogeert tot den volgenden dag, als wanneer dezelve langs Vlaenderen vertrokken zijn. Sommige van onze inwoonders wirden met deze crijgsvolkeren ongelukkiglijk belast, kregen er 6, 8, 10 jae 16 in hunne huijsen, en

wilden van de borgers eten en drinken hebben, schoon hunne sakken met Hollands geld gevult waren. Daer was ook eenig peerdevolk langs hier gekomen en tot Berchem gaen liggen.

Ten zelven dage en de volgende wird er in gevolge een arrêté der Centraele Administratie van den 18 Vendemiaire, 8ste jaer (11 October laetst) aen den meest biedende verkogt in de Centraele School (in 't clooster der Eerw. Paters Discalsen) binnen dezer stad, eene seer considerabele menigte boeken van alle formaeten, per 100, met het gewicht en comptant. Het waren van den uijtscheut der uijtgesogte boeken der cloosters en abdijen, etc. van dit departement. Deze verkooping was bekent gemaekt door den Biblio.

Den 16 November is alhier wedrom veel voetvolk, uijt Holland gearriveert, binnen gekomen; deze wirden op de voorgaende weijse, voor eenen nagt bij de inwoonders gelogeert, sommige kregen er 4, 6, 8, 10 en selfs 16, jae daer waeren er die 24 van die soldaeten logeren moesten. Alle regtvaerdige klagten waren vrugteloos, en dan wilden die crijgsvolkeren nog den kost en drank hebben, hetwelk groote moeilijkheden veroorsaekte. Sanderdags wird er uijtgetrompet dat men deze crijgsvolkeren tot naeder order logeren moest.

Den 18 November voornoen moesten alle de militairen sig alhier bevindende hen op de Meer, welke sij Place d'Armes noemen, verzaemelen en vandaer in order naer den Temple de la Loi begeven, alwaer sij eed doen moesten *d'être fidèles à la République, une et indivisible, fondée sur l'égalité, la liberté et le système représentatif.* De centraele en municipaele administratiën en andere bedienders der Republiek, gin-

gen den zelven eed ook aldaer afleggen. Dit was een uijtwerksel der nieuwe schikkingen te Parijs door Buonaparte en de andere aldaer gemaekt.

Den 20 November hebben die der marine dien eed insgelijks afgeleijd, waerover sij op hunne schepen met het canon geschoten hebben, en savonds was den voorgevel van het huijs hunner Administratie in de Cloosterstraet gedeeltelijk verligt.

Den zelven dag *(20 November)* wirden hier de 151ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom seer vele hoeven, landerijen, etc. te koop gestelt.

Den 23 November zijn er langs de Roodepoort meer als twee duijzend man voetvolk uijt Holland binnen deze stad gekomen en op de voorgaende wijze bij onze inwoonders gelogeert; den 24 en 25 zijn er eenige van vertrokken.

Den 24 November wird de requisitie van peerden alhier uijtgetrompet en bekent gemaekt. De peerden van 5 tot de 9 jaeren, moesten overgebragt en door aengestelde gevisiteert worden of sij tot den dienst bekwaem waren. Deze commissarissen moesten volgens hunne instructiën te werk gaen, gelijk men in de weth daer van breeder lezen kan.

Daer was wegens den agent maritime F.J. Le Quoij, eene bekentmaking de dato 1 Brumaire (23 deser maend) aengeplakt, waerbij hij:

> alle degene eenige koopwaren ofte andere voorwerpen in bewaeringe ofte pakhuijzen in het Oostershuijs(1) hebben, voorkomt, dat ingevolge de bevelen van den minister de la marine et des colonies in dato 28 Brumaire laetstleden (19 Nov.) sij sullen

(1) Ziet de nota ten opsigte van het Oostershuijs hier vore op 22 Augusti 1794 gemeld.

> gehouden zijn in goede forme te doen blijken over hunnen eijgendom, den 7sten dezer maend (28 dezer) voor eene commissie, zittende in 't huijs van hunne administratie in de Cloosterstraet. Dat de geseijde eijgenaeren binnen den tijd van eene maend (dat is tot 21 deser) zullen hebben weg te voeren allen het gene zal herkent worden, hun toebehoorend en de pakhuijzen, kelders ofte magazijnen deel maekende van het zelven huijs, binnen deze loopende maend (tot 21 deser) te doen ruijmen en de sleutels dier aen den toezigter der Zeevaert aldaer verblijvende over te geven.

Daer was reeds zedert weijnige weken eenen schildwagt aen de poorte van het gemeld huijs gestelt, die er niets mogt laeten uijtvoeren etc. en D'heer J.J. van Paesschen, advocaet alhier en agent der Hanseatike steden, in plaetse van wijlen Dheer advocaet Franciscus Adrianus Eeckelaers, overleden 1795, door die Vrije Steden, ik meijne Hamburg, Bremen en Lubeeck, aengestelt zijnde, en in dit gebouw woonende, was daer ook reeds uijt verdreven. Men denkt dat deze nieuwigheijd zoude voordspruijten uijt een geschil tusschen de Fransche en de regeringe der stad Hamburg, waervan de publieke nieuwsbladeren breedvoerig geschreven hebben. Wat er van zij of niet, sij maeken sig meester van dit vermaerd gebouw en de kooplieden en andere welke daer goederen in bewaernisse hebben, staen er mede te zien. Jae het schijnt alsof die van de marine nog in den zin hadden van aldaer in de nieuwstad eene '*post militair*' op te regten en eene kom voor de schepen te maeken, waer van men over twee à drij jaeren seer veel sprak en selfs het plan sag verscheijnen. Geheel het Boerenkwartier bij het Oostershuijs, de Brouwers- en andere omliggende straeten, de dijkskens voorbij het tugthuijs tot tegen de veste, met alle de omliggende huijsen en gebouwen waren alsdan

afgemeten geweest om afgebroken en den grond en ervens daervoor geapproprieert te worden, het welk groot agterdenken en ongerustheijd aen de brouwers en andere bewoonders of eijgenaeren der daerin vallende erven baerde, vreesende voor diergelijke ruïnen; dog sedert heeft men daer niets meer van gehoort, als dat er sedert een jaer seer vele en groote houtvloten van scheepstimmerhout, bestaende in balken van de swaerste soort, komende uijt Vrankrijk langs de Schelde tot buijten Kronenborgpoort alhier zijn aengevaert geworden, welke aldaer op strand gebrogt en dan op 't casteel gevoert worden.

Ondertusschen heb ik het gemeld plan van die geconcipieerde *porte militair,* daer ik hiervore op sijne plaets van gewag gemaekt heb, hier ook aan toegevoegd(1).

Den 26 en 27 November is er wedrom zeer veel voetvolk langs St Jorispoort ingekomen en bij de inwoonders gelogeert. Dezelve zijn den 28 naer Holland vertrokken om zig bij hunne regimenten te vervoegen.

Den 28 November naer noen zijn er meer als 2000 man voetvolk uijt Holland langs de Roodepoort binnen deze stad gekomen en alwedrom bij de inwoonders gelogeert. Sanderdags smorgens zijn deze langs St Jorispoort vertrokken, om zoo men zegt het leger aen den Rhijn te gaen versterken.

Den 29 November kwamen er al wedrom eenige troupen uijt Holland alhier aen, en namen volgens gewoonte het logement in onze huijzen; jae wij waren verpligt van hun kost en drank te besorgen, wilt men daer rust en geene moeij-

(1) Gemeld plan niet gevonden.

lijkheijd van hebben, want sij krijgen selden vlees en somtijds geen brood; jae sij hebben sedert eenige dagen selfs wel geen betaeling gehad, en nogtans sij schijnen content en laeten sig met groote beloften verleijden.

Geduerig komen en vertrekken er kleijne troupen militair de welke ons altijd tot grootten overlast dienen. Het zijn meestal recrueten en jongelingen der conscriptie militair uijt Vrankrijk, Lorreijnen, etc., het meestendeel kloeke boerenjongens, nog in hunne eijgene kleederen, sonder montuer zijnde. Deze jonge en ongelukkige soldaeten worden alhier dagelijks op de Groote Merkt, Meer en op de Borze in den crijgshandel geoeffent.

Den 30 November wird alhier de 152ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden alsdan wedrom seer vele landerijen, bosch, etc. te koop gestelt, in 't lange in de placcaerten te zien.

December

Den 4 December, Feestdag van de H. Barbara, op welken dag van oude tijden, jae sedert de instelling van de Kamer van den Armen 1458, jaerlijks zoo uijt de edele als uijt de notabelste borgers dezer stad, twee nieuwe aelmoesseniers gekosen wirden, hetwelk nu wedrom, jae hetgene sedert 4 December 1797 als wanneer den laetsten keus op de gewoonlijke en oude wijse gedaen is, geene plaets meer gehad heeft. Integendeel ziet men hier eene bestiering onder den naem van '*Administration des Hospices Civils*', gelijk ik hier boven breeder geseijd heb (11 Julij 1798) aengestelt, dewelke, alsoo er verscheijde leden der zelve in dien tusschentijd die bediening afgeleijd hadden, in 't begin der maend

November laestleden vernieuwt is en tegenwoordig uijt de volgende bestaet:

President:
Charles de Roij, Oude Korenmerkt.

Administrateurs:
Joseph Beke, lakenbereijder, Eijermerkt.
J.F. Van Lancken, Schoenmerkt.
Hendrik Franck, laekenverkooper, Kleijnmerkt.
Hendrik Van der Meij, secretaris der Centraele Administratie, woonende in de Pastorije van de Terlinkse school aen de Kasteelplijn.
(Alle drij oude municipaele administrateurs).

Secretaris:
Emmanuel Hermans, in de Jodestraet.

Rentmeester:
Frans Jos. van Campen, Steenhouwersvest, van ouds rentmeester der Camer van den Armen, was insgelijks in sijne bediening gebleven.

Deze administratie houd haere zittingen tegenwoordig in de capelle van het Godshuijs van Onze Lieve Vrouwe in de Kerkhofstraet bij het bisdom alhier, welk godshuijs ten jaere 1340 door Henricus Suijderman, den Duitschen koopman, in de Kerkhofstraet alhier voor 12 oude vrouwkens, met eene dienstmaerte, welke hen in hunne ziekte of hoogen ouderdom dienen moest, gefondeert, en waeraen eene schoone capelle gevoegt is en welkers patroon Onze Lieve Vrouwe Geborte, in wiens eer aldaer ook eene Broederschap ingestelt is. Deze capelle was over eenige jaeren door de zorg en iever der gebueren seer schoon en huijselijk verciert, en in de zelve wirden verscheijde missen en eenige dagen in de week lof gedaen, hetwelk alles met deze tijden van vervolgingen opgehouden is.

Den 5 December was er wedrom eenig voetvolk uijt Holland binnen deze stad gekomen, eenige andere waren van hier naer die provintie opgemarcheert en ondertusschen hadden wij die crijgsvolkeren in onze huijzen gehad.

Den 6 December, St Nicolaesdag. Smorgens vertrokken er eenige soldaeten naer Holland, en tegen den avond is er een bataillon voetvolk uijt die provincie alhier binnen gekomen en in onze huijzen gelegt, hetwelk wedrom zoo onagtzaem verrigt wird, dat men er differente reijsen op dien naemiddag naer malkanderen kreeg, gelijk bij ons en bij meer andere gebeurde. Wij hadden van over 5 dagen twee man, die men ons gister, aengesien deze voor 4 dagen waren, niet had willen afnemen; nu kregen wij daer man en vrouw bij, wij gingen naer 't stadhuijs op de billetkamer en wird van deze twee laetste ontslaegen; maer na een ure of onder half ure laeter kregen wij alweer twee man met dit zelfde billet; met groote moeijte wirden ons die ook afgenomen. Aen sommige andere is het zoo wel niet gelukt; jae hebben alle degene hun gesonden sijn moeten houden, zoodat er wedrom waren die 6 jae 10 man in hunne huijsen hadden, en dat word vrijheijd genoemd, maer mag men met de grootste reden niet zeggen, dat we thans in eene aldergrootste slaevernije en dwingelandije verzugten en zijn leven, jae den fleur van zijne dagen in droefheijd overbrengen moet. En zoo moeten alle weldenkende menschen met mij spreken.

Den 7 December naemiddag is er wedrom een bataillon voetvolk van Holland binnen deze stad aengekomen. Deze zijn naer Borgerhout en Berchem gaen liggen. Daer waren er van de inwoonders aldaer die er wel 20 en daer en boven nog eenige peerden in hunne huijsen hadden.

Den 8 December zijn deze volkeren vertrokken. Daer kwamen alsdan eenige andere binnen, dewelke voor de Leije en Kiel beschikt waren. Eenige bleven tot Borgerhout en Berchem, andere gingen naer de Leije en het Kiel is vrij gebleven.

Onverdraeglijk is den overlast die men thans zoo binnen als buijten de stad met de logementen aengedaen word.

Ondertusschen zijn er eenige van deze troupen vertrokken en het grootste gedeelte bleef in garnizoen binnen deze stad. Het waren meest alle jonge soldaeten, requisitionairen die selfs nog niet gekleed waren. Een deel wird den 9 December in 't huijs van Portugael in 't Kipdorp, dat sedert eenigen tijd ledig gestaan had, en eenige andere wirden op 't Casteel geleijd. Alle deze conscriptionnairen en soldaeten tegen dank, wirden alhier gekleed en met blauwe capotten voorzien. Maer schoon veel van deze volkeren nu in de caserne zijn geplaetst, worden wij nog geduerig zoo met peerde- als met voetvolk belast en geplaegt!

Den 10 December wird alhier ter gewoonlijke plaetse in de capelle van 't Bisdom de 153ste publieke verkoopinge van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden alsdan wedrom zeer vele hoeven, landerijen, huijzen etc. aen kerken, capittels, abdijen, cloosters etc. toebehoorende, verkogt; in de placcaerten lang en breed te zien.

Den 4 December smorgens om 8 ½ uren, onder het beijaerdspel en geronk van het canon der schepen, vertrok langs 't Vlaemsch Hoofd den representant du peuple *Crochon,* gedelegueerde der consuls van de Fransche Republiek binnen de 24ste militaire divisie, over twee dagen van Brussel alhier gearriveert zijnde en in de afspanning ‘Den Beer’ op de Meir gelogeert hebbende. Hij ging naer Gend en zoo naer Brugge dan wedrom naer Parijs zoo men zeijde. Men hoorde geensints wat hij in dese departementen verrigt had; maer men sag alhier alomme aengeplakt eene proclamatie van gemelden Crochon uijt Bergen in Henegouwen dato 11 Frimaire (2

deser maend) aen de borgers der Departementen van *Jemappes, der Dijle, der twee Nethen, der Schelde* en *der Lijs,* maekende het grondgebied der gemelde 24ste krijgsdivisie. Eene proclamatie met welke hij de gesteltenisse der Republiek doet zien, en hoe noodig er eene omwentelinge en nieuwe constitutie zijn moest, veel goed dat daer uijt spruijten zal voorspellende, het volk opwekkende om als aengenomen kinderen der Republiek, sig van het Huijs van Oostenrijk te verweijderen en den raed van deszelfs vrienden te verstooten; van vreedsaem te blijven en toe te juijchen aen de omwenteling van den 19en Brumaire (10 November laest) dat aen die omwenteling is, dat men de intrekking van twee onzedige en rampspoedige wetten verschuldigt is, dat men in 't kort eenen gewenschten wetboek en eijndelijk eene constitutie zal verschuldigt zijn, eene constitutie dewelke op eene onverbrekelijke wijse de *opperheerschappij des volks, de vrijheijd, de veijligheijd en eijgendom zal vereeuwigen,* jae het volk aenmoedigende van met hun den eed van getrouwigheijd aen de Republiek, gegrondvest op *de vrijheijd, de geleijkheijd en het volksvertegenwoordigend systema* te doen.

Deze proclamatie wird naer alle de municipaele bestieringen van dit departement gesonden, om in alle gemeijntens afgecondigt en aengeplakt te worden. En aldus dagten sij het volk te misleijden en met schoone beloftens en vleijende woorden te verblinden en van hunnen wettigen Hertog Franciscus II Rooms keijser etc. te verwijderen. Dog het volk al te dikwijls door hun bedrogen en hunnen handel kennende, zal aen hun valsche beloftens geen gehoor geven.

Den 18 December wird de nieuwe constitutie van Vrankrijk en voordere arrêtés daertoe relatief, door den president der Centrale Administratie Jan Mesigh op de Groote Merkt voor het stadhuijs alhier, bij den Boom van Vrijheijd, onder

het geschal der trompetten, ten bijwezen van de centraele en municipaele bestieringen, van den commandant der stad en andere tegenwoordige overheden, afgecondigt; deze constitutie wird gedrukt en alomme aengeplakt. Deze was ingevolge de omwenteling van 19 Brumaire laest (sier hier vore 14 November) gemaekt en gedateert der 22 Frimaire, jaer VIII (13 dezer maend December), bestaende in VII titels:

I. - *Van de oeffeninge der borgerlijke regten.*
II. - *Van den handhaevenden Senaet.*
III. - *Van de wetgevende vergaederinge.*
IV. - *Van het gouvernement.*
V. - *Van de regtsbanken.*
VI. - *Van de verantwoordelijkheid der openbaere ambtenaeren.*
VII. - *Algemeijne beschikkingen.*

behelsende saemen 95 artiekels te lang om hier ingevoegt te worden.

Deze constitutie was vergezeld van eene wet van 23 Frimaire (14 deser) welke de weijse bepaelt hoe deze aen het volk zal voorgestelt worden, bestaende in VI artiekels. Daer was ook eene proclamatie van de centraele administratie van dit departement aen de inwoonders van 't zelve bij, waerbij sij deze constitutie aen de borgers ten hoogsten aenprijsen en als het begin van ons geluk verheffen; aensoekende dezelve van sig te haesten om die te aenveerden, etc. Deze en gemelde bijgevoegde stukken wirden insgelijks en ingevolge het arrêté der centraele administratie van desen dag, binnen alle de gemeijntens van dit departement afgecondigt en aengeplakt.

Ingevolge de voors^{e} weth van 23 Frimaire bij de constitutie gevoegt, wirden in iedere gemeijnte registers van aenveerdinge en van geene aenveerdinge voor ieder een oom hunne vois over dezelve aen te teekenen, geopent. Dezelve zullen in 't secretariaet van alle de administrations, in de greffie van alle de regtsbanken, bij de communaele agenten, vrederegters, en no-

tarissen openliggen. Den tijd om in ieder departement te stemmen is van 15 dagen, te rekenen van den dag dat de constitutie aen de Centraele Administratie toegekomen is, en van drij dagen voor ieder gemeijnte van den dag dat dien act aen de hoofdplaets der cantons is aengekomen etc. Dog niemand als de tegenwoordige ambtenaeren en eenige die in bedieninge sogten te komen, gingen daervoor teekenen, en dien constituelen act aennemen, hetwelk geen groot getal uijtmaekte.

Vrijdag den 20 December is alhier den spijker der graenen en andere voorwerpen voor de chijnsen op de oude maniere omgestelt, als volgt per veertel:

Terwe	f. 7,13
Rogge	f. 4,9
Gerst	f. 3,10
Boekwij	f. 2,18
Haver	f. 2,16
Evene	f. 5,10
Spariezaed	f. 3,10
Vitzen	f. 6,10
Wintersloorzaed	f. 14,15
Zomersloorzaed	f. 9,14
Raepzaed	f. 14,15
Kempzaed	f. 6,8
Evie	f. 2,-
Witte boonen	f. 8,10
Erwten	f. 7,12
Peerdeboonen	f. 4,5

Klaverzaed, 10 stuivers het pond.

Ten zelven dage wird alhier de 154ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom seer vele landerijen, hoeven en huijsen te koop gestelt; onder andere wird:

> het huijs genaemt de cluijse tegens St Joriskerk gebouwt, de laetste verkooping uijtgestelt zijnde, alsdan verkogt.

Den 23 December is den onderpastoor van Beersel boven Lier gevangen binnen deze stad gebrogt en in de Terninkxschool geset; is dit nu ingevolge de nieuwe constitutie, of is dit nu dat groot goed dat uijt dezelve volgt, dat de vervolgingen nog altijd blijven voorddueren? Men segt dat hij zoude losgelaeten zijn.

De felle koude en sterken vorst met Noord-Oostenwind, meer als agt dagen aenhoudende, bragt vele armoede te wege. Op twee dagen was de Schelde met zooveel ijs overdekt, dat deze riviere op 20 en 21 deser, voor deze stad eenige minuten toe lag, dog elke reijse door die straffe tijde wedrom openbrak; dog aen St Bernards en die kanten was dien waterstroom begaenbaer. Den 23 klimde de koude nog en wird nog heviger, schoon den sterken wind een weijnig vermindert was, en het weder tot sneeuwen genegen scheen te zijn, gelijk het tegen den avond, snagts en sanderdags gebeurde; alsdan wird het ook wat versagt en men dagt dat het in eenen doeij zoude verandert hebben.

Snagts tusschen den 26 en 27 December met de nieuwe maen hernam de koude wedrom, dit maekte de levensmiddelen schaers en duer, de boter kost reeds meer als 10 st., de graenen gelijk men boven ziet, zijn ook zeer in prijsen geklommen; door dit alles zijn er ongelooflijk vele arme genootzaekt hun brood te vraegen, dewelke men met hoopen langs de straeten loopen ziet, terwijl andere schaemele armen in hunne huijsen schier van gebrek vergaen.

Den 30 December wird alhier de 155ste verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; dan wird er wedrom verscheijde landerijen en hoeven te koop gestelt, gelijk men in de placcaerten zien kan.

1800

Januarij

Dit jaer begonst al wedrom even druk; verscheijde goede borgers hadden uijt de nieuwe omwentelingen in Vrankrijk onlangs door den generael Buonaparte te Parijs bewerkt, voordeelige veranderingen verwagt; velen hadden gedagt de priesters zoo onregtveerdig vervolgt, gevangen en in vremde landen verbannen, welhaest verlost en in hun vaderland op vrije voeten wedrom gekeert te zien; het is waer, daer zijn wel eenige van onze priesters uijt Vrankrijk naer hunne huijzen bij hunne familie en vrinden terug gekomen, dog niet zonder groote onkosten, en mogen de bedieningen van onzen ouden Roomsch katholiken godsdienst sonder aen de Fransche wetten voldaen te hebben, zoo min als te voren oeffenen, en doen sij hunne pligten in stilte, sij blijven pakbaer. Wat vrijdom genieten sij dan? Enkelijk eene vrijheijd met den naem, eene vrijheijd daer alle de goede borgers nu zoo lange onder verzugten.

Daer en boven, de verwoesting van kerken en cloosters word zoo wel binnen deze stad, als elders, nog altijd met grooten spoed voordgezet. Het clooster der Norbertinerssen bij de Ysere Waeg alhier, op 15 October 1797 publiek door de Fransche verkogt, en onlangs ongelukkiglijk in de magt van den vermaerden en nog gemelden kerkbreker *Gobiert* van Brussel gekomen zijnde, die op *3 Januarij* van het jaer 1800

het zelve heeft beginnen af te breken; de schaliën, lood en ijser van den schoonen en grooten bouw tegen of op de erve van het Fockers- of Fuggershuijs, daer ik hier vore gewag van gemaekt heb (a^{o} 1680), door de zorg en iever van den Eerw. Heere Hermannus Josephus van der Poorten, abt van St Michiels alhier, opgeregt, welkens naem als fundateur op dit treffelijk werk te lezen staet; het lood en ijser seg ik, was het eerste dat met allen spoed van dit trots gebouw gerooft wird. Men sag het lood in groote menigte dese dagen, jae Sondag en Heijligdag daer afgebroken, op 9 deser, voor den huijse daer dien kerkbreker tegenwoordig woont op de Schoenmerkt, wezende een huijs der Cathedraele, in openbaer aengevoert en ten aensien van eenieder gewegen worden. In de vensters van dezen pand sag men weleer het leven van den H. Hermanus Joseph, patroon van den stigter, seer konstig door Abr. van Diepenbeek geschildert. De vensters der kerk en choor der religieusen waren eertijds ook met alderschoonste geschilderde gelaesen, verbeeldende het leven van den H. Norbertus, apostel van Antwerpen en stigtvader van het Witte Order van Proemonstreijt, verciert, door den zelven meester gedaen. Onder alle dezelve las men de naemen der gevers en het grootsten deel was met de wapens verciert, alle dewelke ik, benevens de gedenk- en grafschriften van dit clooster, zeer nouwkeurig gecopieert en in mijne verzaemeling van wapens, graf- en opschriften deser stad geplaetst heb.

Het carthuijserclooster was voorleden zomer afgeworpen, en op een gedeelte van 't zelve eene suijkerbakkerije gemaekt, wezende een ander gedeelte, naementlijk den pandhof, van dit clooster voor een fabriek van schelp- en loodwit verschrikt. De kerke was geheel opgegraeven en met stagiën gemaekt. Dit clooster was op den 28 Januarij 1798 alhier verkogt en den kooper was Joannes Smets, koopman, Mattestraet, in *den Keijser*.

Maendag 6 Januarij, Feestdag der H.H. Drij Koningen, smiddags was het garnizoen met den commandant deser stad op de Groote Merkt bij den Boom van Vrijheijd vergaedert, alwaer hun de nieuwe constitutie van Vrankrijk voorgelezen wird, welke sij gelijk men wel denken kan, sonder eenig tegenseggen aenveerd hebben.

Den 7 Januarij hadden de administrateurs van dit departement eene vergaederinge van kooplieden bijeen geroepen, en hun aldaer voorgehouden, dat het hospitael militair, en andere diensten der plaets, van alle middelen ontbloot waren, het dringende was van er op staende voet in te voorzien; bijgevolg hebben sij de kooplieden uijtgenoodigt van eene leeninge van duijsent kroonen *(mille écus)* eens te doen, hetwelk toegestaen is op conditie, van uijt de eerste sommen welke den minister ter dispositie van den commissaris-ordonnateur zoude stellen, gerembourseert te worden. Veertien kooplieden hebben seffens onder hun eene somme van 4.990 francs geleend.

De spraek ging ondertusschen, dat de gemelde centraele administratie dese geleende somme tot een geheel ander gebruijk geoordeelt heeft, en dat er het hospitael niets van zoude gehad hebben; jae den econome van dit hospitael, sekeren fransman P. Biston, schreef sulks sanderdags den *8 Januarij* aen den gazettier te Mechelen, met verzoek van dien brief in sijn nieuwsblad te stellen en alsoo publiek te maeken, die aen dit verzoek ook seffens voldaen heeft; waertegens den Administrateur van 't Departement F.J.P. Aubert, den volgenden dag eene ampele en scherpe antwoord in de gazette stellen dede, den brieve van gemelden econome als calomnieus, lasterlijk houdende, seggende:

> dat de sommen voor het hospitael en ook voor den dienst *des Etapes en ordinaire en extraordinaire convoijen* gebruijkt was,

voor welken dienst de voors[e] administratie haeren borg, zoo ten opsigte der ondernemers van Antwerpen, als van den borger Lefevre, ondernemer van alle andere departementen, heeft moeten verbinden.

De commissaire van oorlog *De Sirat* in de Lange Nieuwstraet ten huijze van wijlen den secretaris Knijff, liggende, en den commandant dezer stad ..... *Lespinace,* thans ten huijze van Jon[r] ..... Cornelissen, op de Schoenmerkt logerende, schreven insgelijks aen gemelden gazettier tegen den brief van gemelden econome. Men had ook gesegt dat er een tractement gehouden was, waer eenige van de nieuwe kooplieden en militaire oversten en andere zoude genoodigt zijn en geweest hebben. Immers wat er van zij of niet, gemelden P. Biston heeft over sijnen brief groote vervolgingen geleden, dog is daernaer vrij en onschuldig verklaert.

Den 8 Januarij zijn er verscheijde notabele borgers deser stad, welke als jurés gekosen waren en bij uijtlating tot die bediening geroepen zijnde, gewijgert hadden te compareren, omdat sij den voorschreven '*eed van haet aen het koningdom, getrouwigheijd aen de Republiek en aen de contributie van 't jaer 3*' niet doen wilden en daerom op 16 Messidor, 7ste jaer (ofte 4 Julij laestleden) met nog andere borgers door den Tribunael Criminel (welken alsdan uijt volgende persoonen bestond: Carlier, president; Geerts, Bourdault, van de Walle en Caijre, regters en Hendrik van Ham, greffier) tot eene gevangenisse van 20 dagen en eene boete van 50 francs, beneffens in de kosten van het drukken der vonnissen, veroordeelt waren geweest en welke..... eerstgemelde van die vonnissen vrugteloos te Parijs geappelleert hadden, en diensvolgens aen hunne straffen hebben moeten voldoen, hebbende sig tegen den avond in de Terninkxschool, welke hun tot gevangenisse aengewezen was, begeven. De anderen hadden de

gemelde vonnissen tegens hun gewesen seffens aengenomen en alsdan daer aen voldaen te weten: (namen niet vermeld).

De ..... andere welke sig heden in de fondatie Ternink begeven hebben zijn: (insgelijks niet vermeld).

Diergelijke gevangenissen en boeten waren er van tijd tot tijd tegens de gekosene jurés, welke die bedieninge uijt hoofde van den voors^{e} eed welke hun voorgaendelijk afgeeijst word, geweijgert hadden te aenveerden, zoo door de crimineele als correctionele regtbanken meermaels gewesen; jae men hadde geduerig van onze treffelijke borgers, bij gevolg van die vonnissen op 't Tugthuijs zien gevangen zetten, en dat wordt thans vrijheijd genoemt.

Den 9 Januarij wird alhier de 156ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan seer sele schoone landerijen, alsook eene capelle, toegeweijd aen O.L.V. gelegen omtrent Herenthals, te koop gestelt.

Sondag den 12 Januarij wird de requisitie ofte ligtinge van het 30ste peerd, alhier wedrom uijtgetrompet; diensvolgens moesten alle degene die peerden hadden van 5 tot de 9 jaeren, dezelve overbrengen en komen aengeven, etc. etc.

Ondertusschen scheen de vervolging niet alleen tegens de peerden, maer ook tegens de jonkheijd welke in de conscriptie militair waren, wedrom aengerigt te zijn, want verscheijde van deze ongelukkige, zoo binnen als buijten deze stad, waren reeds vastgenomen en geduerig wirden er van die jongelingen uijt de dorpen gevangen binnen gebrogt, en tegens hunnen dank met geweld soldaet gemaekt, en naer de legers getransporteert.

Den 13 Januarij zouden de priesters (zijn er eenige van die) losgegelaeten zijn in de Terninkxschool, daer waren ondertusschen verscheijde van onze priesters uijt Vrankrijk afgekomen en op vrije voeten gestelt, mits een declaratie dat sij voor ..... geen dienst meer gedaen hebben.

Den 14 Januarij smorgens om 11 uren wird alhier wegens den ontfanger der Nationaele Domeijnen *La Feuilliez* in het clooster der Minderbroeders, publieke verkoopinge van ijser en lood gehouden; waerschijnlijk zoo van dit clooster als van andere geestelijke huijsen gerooft. Dit clooster word tegenwoordig voor *Caserne des troupes d'artillerie de Marine* gebruijkt, het zijn de eijgen woorden welke boven de poorte gelezen worden(1).

Sondag den 19 Januarij wesende Soeten Naem, wird alhier de 157ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alwedrom zeer vele schoone landerijen etc. te koop gestelt.

Maendag den 20 Januarij smorgens kwamen die van de municipaliteijt ten huijse van Dheer *Petrus van Merlen,* koopman in kanten, jongman, in de Beddestraet alhier, om inspectie te nemen van de schrikkelijke moord snagts tusschen 18 en 19 deser aldaer tegens den zelven van Merlen

(1) Hierbij volgend briefje:

> VERKOOPINGE VAN IJZER EN LOOD.
> Men laet weten dat men den 24 Nivôse, 8ste jaer, publiekelijk zal verkoopen om 11 uren 's morgens in het geweezene klooster van de minderbroeders het ijser en lood behoorende aen het Republiek.
> *Den ontfanger van de Nationaele Domeijnen,*
> Ondert.: LAFEUILIEZ,

begaen. De dienstmaerte boven slaepen wezende en op haer bedde overdood geslaegen zijnde, was smorgens vroeg eenigsints tot haer zelven gekomen, nevens dit huijs bij Dheer Oortsen gekomen, daer sij haeren ongelukkigen voorval verhaelde, en van waer sij voorder in seker huijs in de Suerstraet geleden is, alwaer sij seffens door den chirurgijn vermaekt en dan eijndelijk op de Kaesruije ten huijse van Dheer Joseph van Merlen-Veijdt, koopman in cruijenierderijen, broeder van den overleden, gebrogt is, alwaer haer nog dien zelven avond de laetste H.H. Sacramenten bedient zijn.

Niets was er in dit huijs gestolen, maer alles wird op sijne plaets bevonden, en den vermoorden, met eenen geweldigen slag op het hoofd doodgeslaegen zijnde, lag in de tweede kamer tegen de straete ten gronde, daer stond eene flesse met liqueur en twee roomers op tafel, eenen derden roomer lag ter aerde gebroken, even of hem den doodslag in 't drinken toegebragt was. Het scheijnt immers, omdat er nog twee roomers op de tafel stonden, word gedagt, dat er twee persoonen met hem savonds laet in sijn huijs gekomen zijn, die hij uijt vrindschap nog beschonken heeft, gelijk hij menigmael savonds uijt sijne companie komende dede. Wat er van sij of niet, den overleden is op 21 deser naer middag op het buijtenkerkhof van *Kiel* begraeven.

Den 21 Januarij smorgens waren er 2 à 3 persoonen op presumptie der voors^{e} moord gevangen, dog ondervraegt zijnde, seffens losgelaeten en de daeders of daeder blijven verholen, schoon de dienstmaerte hem klaer genoeg gesien en hoe hij gekleed was en andere omstandigheden daervan verklaert heeft.

Ten zelven dage nae middag is er een bataillon voetvolk langs St Jorispoort binnen gekomen en sanderdags smorgens

nae bij de borgers volgens gewoonte vernagt te hebben, naer Holland vertrokken.

Men sag ondertusschen alhier een besluijt der centraele administratie van 2 Nivose, 8ste jaer (23 December laestleden) bestaende in 13 artikels, aengeplakt, waerbij onder andere gesegt word:

> Dat alsoo er sedert meer als vijf jaeren persoonen sonder openbaere hoedanigheden of titel, bij voorbeeld als charlatans en kwakzalvers, die sig voor doctors, chirurgijns of pharmaciens uijtgeven, en de bediening aen verscheijde takken der geneeskunde gehegt, onder het eenig voorwendsel der vrijheijd, in dit departement oeffenen, dat, gemelde administratie om, aen de misslaegen die daer uijt volgen kunnen te voorkomen, eene commissie van gesondheijd '*Commission de santé*' uijt vijftien leden bestaende benoemt had, te weten:
> Ludovicus Dominicus Le Roy, doctor en professor op de chirurgijnskamer alhier.
> Le Paige, doctor alhier.
> Hoeijlaerts, doctor en vroedmeester ibid.
> J.F. Van Aenvanck, professor der chimie in de centraele school alhier.
> d'Olislager, vader, doctor alhier.
> Marcus Podor, chirurgijn alhier.
> de Kin, professor der natuerlijke historie in de centraele school alhier.
> Hanset, chirurgijn alhier.
> Pector, apotheker van den armen alhier.
> Jeoffroij, doctor tot Mechelen.
> Pierets, idem aldaer.
> Rijmenams, apotheker aldaer.
> Le Clerck, chirurgijn ibid.
> Van Pee, vermaerden chirurgijn tot Wickevorst.
> Messemaekers, doctor tot Turnhout.
> Dat dese commissie op de Chirurgijnskamer alhier vergaderen zullen, ten eijnde van alle degene die sig in dit departement hebben neergezet, te onderzoeken, alsook degene in 't toekomende diergelijke bediening zullen willen oeffenen.

Deze commissie, immers degene die zulks aenveerd hebben, zijn op den 21 dezer maend Januarij, door den president der centraele administratie, op de zaele van het Collegium medicum, boven dezer stadswage, geïnstalleert, alwaer de commissie met hunne opvorming voordgegaen is, en den doctor en professor Le Roij tot president, Van Aenvanck en d'Olislager tot secretarissen gekosen heeft.

Den 27 Januarij hebben de commissaires de police, zoo in de herbergen als in sommige huijsen ondersoek gedaen naer degene in de conscriptie militair zijn, zoo men segt, immers zij hebben verscheijde borgersjongens opgeligt. Men sprak wedrom seer sterk van die droeve vervolging; jae men segde, dat de vijf classen van die conscriptie gelijk sullen gedwongen worden om op te trekken, hetwelk de vrees onder de goede borgers wedrom vernieuwt.

Den 28 Januarij zijn er 400 à 500 groene jagers te peerd uijt Holland langs de Roode Poort binnen gekomen en eenige wirden bij de borgers, dog het grootsten gedeelte buijten dese stad, bij de buijtenlieden geleijd. Deze crijgsvolkeren sijn sanderdags vertrokken naer den Rhijn, zoo men gelooft.

Den 29 Januarij wird alhier de 158ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden aldaer wedrom vele schoone landgoederen te koop gestelt, gelijk men in 't lange in de placcaert zien kan.

Februarij

Den 1 Februarij waeren alhier vele schoone peerden van 5 à 9 jaeren oud, komende van verscheijde dorpen rond

deze stad, omtrent het Hessenhuijs, bij de Peerdemerkt, ter keuse van de aengestelde commissarissen gebrogt. Ieder stad, vrijheijd ofte dorp, welke tegenwoordig alle gemeijntens genoemt worden, waren getaxeert en wisten hoe vele peerden sij ingevolge de requisitie ofte ligtinge van het 30ste peerd, leveren moesten. De quote van deze stad en canton van Antwerpen was 22 peerden, en het scheijnt, dat degene welkers peerden in die classe vallen, onder elkanderen overeengekomen zijn, van in plaets van de peerden eene somme geld te betaelen.

Ondertusschen sedert eenige dagen, sag men alhier twee besluijten der consuls van de Fransche Republiek de dato 17 Nivose (28 December laestleden) aengeplakt, betrekkelijk de oeffening der godsdiensten en de formule van belofte van de publieke ambtenaeren, ministers der godsdiensten, etc. af geheijscht wordende. Het eersten luijd aldus dat:

> alle de publieke amptenaeren, ministers der godsdiensten, onderwijzers en andere persoonen, die bij de voorgaende wetten aen de Constitutie gehouden waren, tot het doen van eenigen eed ofte verklaering hoegenaemt, daer aen voldoen zullen door de volgende verklaering: *Ik beloove getrouwigheijd aen de Constitutie.* Dat de ministers der justitie en van de algemeijne policie met de uijtvoeringe belast worden, etc.

Bij het ander der besluijten, bij de welke:

> sommige administratiën geordonneert hebben, dat de bestemde gebouwen tot den godsdienst maer op de Decadis zouden geopent worden, afgeschaft en te niet gedaen, en segt voorder. dat de wetten betrekkelijk de vrijheijd der godsdiensten, volgens der voegen en inhoud zullen agtervolgt worden, etc.

Deze twee gemelde besluijten waren door een ander van de Centraele administratie van dit departement de dato 4 Pluviôse (24 Januarij laestleden) bevoegt, onder andere de

drukking, lesinge, afkondinge en aenplakkinge derzelve vaststellende.

Eenige dagen daer na sag men nog een ander besluijt van de voors[e] Consuls van den selven dag 7 Nivôse, betrekkelijk de gebouwen tot den godsdienst geschikt, alhier alomme aengeplakt, luijdende aldus:

> De borgers der gemeijntens die, op den eersten dag des jaers II in besit waren van gebouwen van het beginsel af bestemt tot de oeffeninge van eenen godsdienst, zullen dezelve voords blijven gebruijken onder de toezigt der aengestelde magten, en volgens de uijtdrukkingen der wetten van 11 Prairial jaer IV en 7 Vendemiaire, jaer IV, zoo nogtans, ende andersint niet, dat de voornoemde gebouwen tot nu toe niet vervremd geweest zijn, in welken gevalle, zullen de koopers niet mogen gestoord nogte aengesproken worden, op penen als naer rechte.
> De ministers der justitie en van de policie worden ieder des raekende belast met de uijtvoering van 't tegenwoordig besluijt, etc.

Bij gevolge van deze besluijten hadden de inwoonders der dorpen, zoo ontrent deze stad als andere, de kerken hunner gemeijntens tot oeffeninge van den Roomsch Catholiken Godsdienst gevraegt, en eenige, namentlijk het capelleken tot Burgerhout, de kerken van Deurne, Berchem, Wilrijck en andere, wirden welhaest geopent; en in de zelve word door de inwoonders den Roosenkrans gelezen; dog de vrije oeffening van onze ouden R.K. Religie mag in dezelve geensints door de pastoors of andere priesters verrigt worden, tenzij deze de voormelde belofte eerst gedaen hebben; eene belofte, welke sij sekerlijk niet doen en zullen.

Den 4 Februarij smiddags gingen de soldaeten van 't garnisoen naer den *Temple Decadaire,* soo noemen sij de Jesuiten-

kerk tegenwoordig, alwaer hun een besluijt der consuls, ten opsigte der deserteurs, voorgehouden wird, soo men segde.

Den 8 Februarij wird alhier de 159ste publieke verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom vele schoone landerijen, hoeven, huijsen en gebouwen, onder andere:

de capelle van den Langen Heuvel tot Bouwel
te koop gestelt, gelijk in de placcaerten in het lange te zien is.

Den 9 Februarij smorgens vertrok bijna geheel het garnizoen naer Mechelen, en zoo voords naer den Rhijn, en smiddags kwam er eenig ander crijgsvolk langs St Jorispoort binnen.

Den 10 Februarij wird de parochiale kerk van den H. Willibrordus buijten dese stad geopent.

Den 13 Februarij na middag wird in die kerke, op ..... door de parochianten gekogt, en nog in seer goeden staet zijnde, het Lof gesongen, door den coster en sangers met het orgelspel, onder grooten toeloop van volk.

Meest alle de kerken der dorpen waren reeds ingevolge voorse besluijten geopent, en in dezelve wird den Roosenkrans door het volk seer godvrugtig en met luijder stemmen gelezen. De coster en de sangers songen onder het orgelspel de Misse en Lof, dog de pastoors of andere priesters mogten in dezelve geenen godsdienst oeffenen, sonder voorgaendelijk de voorse belofte gedaen te hebben. Hier uijt blijkt genoegsaem dat de vervolging en misagting tegens onze priesters, wel eenigsints verzagt, niet geheel op en houd.

Den 14 Februarij hadden de Predikheeren hunne kerk ook geopent.

Ondertusschen vier inwoonders dezer stad, te weten: den doctor Corn. Peeters, in de Swertzusterstraat; Bastiaensens, aen 't Groenkerkhof; Carel de Roij, president der administratie van den armen en Jan E. Parijs, drukker van 't departement, hadden bij petitie aen de municipaele administratie de openinge der cathedraele kerke deser stad versogt, hetwelk hun is toegestaen bij arrêté van 23 Plusiose (14 deser maend Februarij) luijdende aldus:

LIBERTE
EGALITE
DEPARTEMENT DES DEUX NETHES.
Extrait du registre aux arrêtés de l'Administration Municipal du Canton d'Anvers, cheflieu du Département des Deux Nèthes.
Séance du 23 Pluviôse, 8me année de la République Française, une et indivisible.
Présens les citoyens Georgerie, Président, Van Méreaux, Phillips, Van Hal, Van Grimbergen, Mellerio, Desruelles et Raymaekers, administrateurs municipaux; Dargonne, commissaire du gouvernement et De Moor, secrétaire en chef.
L'administration municipale du canton d'Anvers, cheflieu du Département des Deux Nèthes;
Vu la pétition des citoyens *Peeters, Bastiaenssens, De Roy* et *Parys,* habitants de cette commune, tendante à ce que l'ouverture et l'usage de l'édifice dit *la cathédrale* leur soit accordé pour y continuer à exercer le culte catholique.
Vu l'arrêté des Consuls du 7 Nivôse y relatif.
Considérant que les Citoyens de cette commune étaient en possession de cet édifice (qui est originairement destiné à l'exer-

cice du Culte Catholique) au 1er jour de l'an 2, et qu'il n'a point été aliéné jusqu'à présent.
Le commissaire du gouvernement, entendu.
ARRETE:
Que les pétitionnaires peuvent en conformité de l'arrêté des Consuls du 7 Nivôse dernier, continuer à user librement de l'édifice dit *la Cathédrale* en cette commune, pour y exercer leur Culte sous la surveillance des authorités constituées et aux termes des lois du 11 Prairial an 3 et 7 Vendemiaire an 4.
Copies du présent seront envoyées aux Pétitionnaires et au Commissaire de police de la 3me section pour son gouverne.
Pour extrait conforme:
Par l'Administration Municipale du canton d'Anvers, Le secrétaire en chef,

(signé): P.G. DE MOOR.

De sleutels van dezen verwoesten tempel waren reeds aen den kerksluijter Van Dijk overgelevert en den 15 namiddag was die kerk open. Vele van onze inwoonders hebben zig uijt nieuwsgierigheijd in dezelve begeven en de schrikkelijke gesteltenisse dezer schoone kerk met groote droefheijd gezien. De groote orgel en niet meer als eenen autaer van de ..... autaeren, te weten den gene van de Gilde van den Jongen Handboge, staende in den grooten beuk, was het eenigste dat nog overig was, alle andere, benevens hunne afsluijtsels ofte tuijnen der capellen meest alle van marmer, de drij oksaelen en schoone marmere beelden, tombens en biscoppen, die men bij J. Le Roij, Nat. March. S.R.I., pag. ..... in print ziet, epitaphia, tafereelen, de drij trotse portaelen van marmer van differente couleuren door den beeldhouwer Joannes van Mildert gemaekt, te weten het gene aen de Handschoenmerkt ao 1623 ter eere Christi door Joannes Malderus V, bisschop, het gene naer het Groenkerkhof ao 1651 ter eere van O.L. Vrouwe, door Gaspar Nemius, VIe bisschop, en het gene naer de Lijnwaertmerkt ao 1658 ter eere van den H. Joseph, door

Ambr. Capello, VIIe bisschop van Antwerpen, vereert, met eene woord, alle de konstige en kostelijke verciersels dezer schoone kerk waren of gerooft of in stukken geslaegen en verwoest; jae het was niet als eenen puijnhoop dat men daer binnen zag. Den predikstoel, een stuk, door sijne oudheijd vermaert, op de gotische wijze en soo men segt uijt eenen boom seer fraaij gemaekt, en daer de beeldstormers a^{o} 1566 hunne woede met sabelkappen, eenigsints op uijtgewerkt hadden, gelijk men nog genoegzaem zien konde, was nog maer over eenige weken door de kerkbrekers en beeldstormers van onzen tijd, niettegenstaende den zelven door zekeren persoon, om die konstige oudheijd aen de verwoestinge te onttrekken afgekogt was, sonder deszelfs weten, aen stukken geslaegen en verbrand. Den schoonen marmeren vloer der choor ten jaere 1752 eerst nieuw geleijd was insgelijks opgebroken, en evenals de kopere letters der andere zerken gerooft. De reliquieën in de groote gelaese casse van den autaer in de capelle van de H. Ursula, in den omgang der choor, lagen ten allen kanten aldaer verstroeijt. Den begraefkelder der bisschoppen en andere graeven waren geopent en doorsogt, even alsof sij verborgen schatten meijnden te vinden. Dit is in het kort. B.L.! eene schetse van de verwoestinge van die schoone en zoo vermaerde kerk, welkens droeve gesteltenisse met geen penne kan beschreven worden. Vele van onse inwoonders waren verblijd dat deze kerke aen de parochianten gerestitueert was, denkende, dat dien Tempel immers alsdan van sijnen voorderen ondergang zal bevrijd zijn; maer deze blijdschap en duerden niet lang, want sanderdags wird het bovengemeld besluijt, op 23 Plusiose door de Municipaele administratie tot openinge van die kerke genomen, door de Centraele administratie geannuleert, en sedert is dezelve wedrom gesloten gebleven.

Ziet hier dit arrêté:

Dit arrêté was geheel tegen den zin van den commissaris

Dargonne, daer over aen den commissaire central Ogez in dato 25 en 27 Pluviose an 8 schreef, jae zoodanig sijne contraire opinie dede zien, dat op 27 ditto Pluviose, door de Centraele administratie volgende besluijt genomen is:

LIBERTE - EGALITE
DEPARTEMENT DES DEUX NETHES.
5me Bureau - Haute police.
Extrait du registre aux délibérations de l'Administration Centrale du Département des Deux Nèthes séante à Anvers.
Séance du 27 Pluviôse l'an 8 de la République Française une et indivisible.

Présens les citoyens Messigh, président; Van Bréda, d'Olislaeger et Aubert; Ogez, commissaire du gouvernement et Spinael, secrétaire adjoint.
L'administration centrale du Département des Deux Nèthes.
Vu l'arrêté de l'Administration Municipale du canton d'Anvers, qui en vertu de l'arrêté des Consuls de la République du sept Nivôse dernier, a remis à la disposition des citoyens l'église cidevant Cathédrale de cette commune d'Anvers.
Informée que cette édifice est tellement endommagé que plusieurs de ses parties extérieures menacent évidemment ruïne.
Considérant que la loi du 24 août 1790 charge les administrations locales de prévenir les accidents qui pourroient résulter de la chute des bâtiments en péril.
Ouï le commissaire du gouvernement arrête:
1o l'effet de l'arrêté de l'Administration Municipale d'Anvers précité est provisoirement suspendu;
2o l'expédition du présent sera adressée dans le jour à la dite Administration Municipale;
3o les clefs seront remises au commissaire du gouvernement près l'Administration Centrale, qui prendra des mesures de concert

avec elle, pour que ce bâtiment soit remis dans un état convenable pour recevoir les citoyens.
Pour extrait conforme:
Par l'Administration Centrale du Département des Deux Nèthes,
Le secrétaire général:
(signé): SPINAEL, secrét.-adj.

Sedert is deze kerk wedrom gesloten gebleven, dog de sleutels zijn aen den Commissaire geensints overgebragt, schoon er groote moeijte toe aengewend is, de Municipaele bestiering wilde die geensints overgeven, sij hadden integendeel eene commissie benoemt, te weten: Cornet, Jan Blom en Schrawen, om het gebouw dezer kerk te visiteren en er een verbael van de gelegentheijd der zelve af te stellen.

Sondag den 16 Februarij na middag is er zeer veel volk uijt deze stad naer St Willibrordskerke buijten deselve gegaen; jae deze was te klijn om alle de menschen te konnen bevatten. Daer geschiede alsdan ten 4 uren Lof, dog sonder priester, noch het Alderheijligste en stond niet uijtgestelt, dit geschiede maer enkelijk onder het orgelspel en gregoriaenschen sank, dog met de grootste gestigtigheijd en devotie.

Dit gedeelte der parochie en het gehugte van Borgerhout is sedert eenige jaeren aengegroeijt, dat het scheijnt een gedeelte deser stad te zijn; menigvuldige nieuwe huijzen, jae geheele straeten zijn daer in mijnen tijd aengebouwt, het welke, alsook de fraijelijke en aengenaeme wandelingen, deze voorstad zeer aengenaem maekt.

Den 18 Februarij wird de 160ste verkooping van geestelijke goederen alhier gehouden. Daer wirden alsdan wedrom seer veel schoone landgoederen te koop gestelt, onder andere:

de capelle van den Langenheuvel tot Bouwel, dewelke op de laetste verkooping niet verkogt was.

Sondag den 23 Februarij wesende Vastenavondsondag, is de kerke der Heerlijkheijd van den Kiele, bij deze stad geopent.

Ten zelven dage namiddag is er een bataillon voetvolk langs St Jorispoort binnen gekomen van Brussel en bij de borgers geleijd tot sanderdags als wanneer dezelve langs de Roodepoort naer Breda vertrokken zijn.

Bij besluijt der Centraele Administratie van 1 Ventose (20 deser) waren de masqueradens en alle vermommingen met de aenstaende vastenavonddagen verboden op pene van voor de tribunaele gebragt te worden. Niettegenstaende dit verbod, sag men des sondags eenige kinders verkleed op de straeten te voorschijn komen, hetwelk den volgenden dag vermeerderde en selfs door groote menschen, sonder dat er eenig beletsel wegens de regering aen toegebragt, gevolgt wird; dijnsdags was den Vastenavond, jae de mommerijen, nu zoo vele jaeren belet, waren op de oude wijze geheel in gang. Men sag seer veele en van de treffelijke inwoonders dien dag op de straeten en savonds in de herbergen herkleed verschijnen, sonder dat er eenige molastigheden bedreven wirden, en dit alles wird door de overheijd stilzwijgend gedoogt.

Den 26 Februarij zijn er eenige honderde man voetvolk langs St Jorispoort ingekomen en sanderdags smorgens naer Holland vertrokken. Dezen morgend waren degene dags te vore gearriveert, ook naer die provintie vertrokken, elke reijse bij onze borgers vernagt hebbende.

Den 28 Februarij wird de 161ste verkooping van geeste-

lijke goederen alhier gehouden. Daer wirden alsdan wedrom zeer vele landgoederen te koop gestelt gelijk men in de placcaerten zien kan.

Meert

Saterdag den 1 Meert wezende Franschen Decadi, sag men wedrom eenige masqueradens langs de straeten loopen; maer sanderdags den eersten sondag in den vasten, was den vastenavond of vermommingen soodanig in gang, dat men sulks bij menschen gedenken alhier niet gesien en had; jae het scheen alsof de stad uijtgelaeten was, het was savonds ook *bal masqué* op de Tappesierspand ten profijte van den armen geweest, daer meer als 400 persoonen zouden geweest hebben, en den entrée ofte inkomen was 3 francs. Men kent of men spreekt op sulke van gene arme ofte slegten tijd.

Den 7 Meert kregen de oude ontfangers en andere officiaelen van de wijn- en bieraccijsen dezer stad, wegens de Centraele bestieringe brieven thuijs van sig den volgenden dag in gemelde administratie te begeven, over het hernemen van hunne officiën, alsoo de accijnsen ten profijte der arme huijsen, soo er voorgegeven word, wedrom op de wijn en bieren staen gestelt te worden. Sij hebben hunne bedieningen die sij wettelijk gekogt hebben, niet geweijgert te aenveerden, maer hebben voorafgaendelijk de voorwaerden ofte instructiën gevraegt, welke sij nu afwagten.

Ten selven dage sag men alhier den tableau der personele en mobilaire contributiën voor het jaer 8 aengeplakt, waerbij het departement der twee Nethen belast is op 392.000 francs, welke somme aldus verdeelt was:

Arrondissement d'Anvers		*Arrondissement d'Herenthals*	
1. Antwerpen	165.170	1. Herenthals	8.960
2. Berchem	10.780	2. Westerloo	7.960
3. Contich	7.120	3. Mol	11.500
4. Boom	10.510	4. Geel	5.790
5. Bornhem	18.310	5. Gierle	5.230
6. Willebroeck	8.940	6. Arendonck	6.040
7. Mechelen	42.070	7. Turnhout	8.560
8. Duffel	14.620	8. Hoogstraeten	6.400
9. Heijst-op-den-Berg	5.200	9. Berlaer	5.890
10. Santhoven	9.120	10. Lier	12.560
11. Wustwezel	8.550		
12. Stabroek	5.080		_____
13. Eekeren	7.740		78.790
	_____		
	313.210		

Récapitulation:

Anvers	313.210
Herenthals	78.790
	_____
Total général	392.000

Dezen tableau was geviseert en geapprobeert door de Centraele Administratie van 't zelven departement de dato 3 Ventose (22 Februarij laestleden) en was daarenboven bevoegt met een arrêté van dezelve administratie van gemelden dag, bestaende in 5 artiekels behelsende:

1° Dat het contingent van de personele en mobiliaire contribution van 't 8ste jaer, bepaelt door de wet van 11 Frimaire laestleden (2 December) op 392.000 francs, onder de 23 cantons van 't Departement gerepartiseert blijft, gelijk bij voorgaende tableau verhaelt is.

2° Dat er op staende voet aen iedere municipaele administratie een mandement, het aendeel hetwelk hun aengegeven is hervattende, zal gesonden worden.

3° Dat de municipaele administratiën der cantons, samengevoegt uijt verscheijde gemeijntens, de verdeijling van hun aendeel,

op de wijse en bepaelingen en uijtstellen door de wetten van 3 Nivôse, 7ste jaer, gewilt, doen zullen.

4o Dat de municipaele administratiën onder de gemeijntens van hun ressort, geene meerdere somme, 't zij voor de centimes van 't departement, der municipaliteijt en gemeijntens, konnen opleggen, als degene door het tableau van verdeijling bepaelt.

5o En eijndelijk, dat het tegenwoordig besluijt, alsook den tableau van verdeijling, zal gedrukt, aengeplakt en gepubliceert worden, in alle de gemeijntens, etc.

Den 10 Meert wird alhier de 162ste verkooping van geestelijke goederen gehouden; daer wirden alsdan wedrom seer vele landerijen te koop gestelt.

Den 15 Meert smorgens ten 11 uren wird de nieuwe school der zeevaerd, ik zeg den *Cours* der wis- en waterkunde, *mathématiques et d'hydrographie,* in 't capittelhuijs der abdije van St Michiel alhier geopent, om de volgende dagen van smorgens 8 tot smiddags 1 ure hervat en vervolgt te worden, de Decadis en Quintidis uijtgenomen. Het was sekeren Franschen borger *J.B. Mongé* genaemt, die tot het geven van die lessen door het Fransch gouvernement geroepen en aengestelt was. Dien professor had zulks door zijn ampel berigt bij forme van proclamatie de dato 14 Ventose laest (5 dezer maend Meert) door bevel van den Ordonnateur M.A. Bourdon, gedrukt en alomme aengeplakt, over eenige dagen bekent gemaekt en daer bij deze instellinge opgeluijstert, dezelve als een weldaed van 't gouvernement verheffende, seggende onder andere:

> dat deze instellinge, de middelen zal aen de hand geven, van welhaest, naer het voorbeeld der andere groote handelssteden, van de Republiek, aen de militaire zeevaerd bekwaeme officieren, aen den koophandel ervarene scheepscapiteijns en loodsen, aen de polytechniek of algemeijne weetschole, leerlingen etc. te verschaffen.

De centraele administratie had met hunne proclamatie van 4 Ventose (25 Februarij laest) onlangs alhier ook aengeplakt, de oprechtinge van deze school, de regelinge en openinge van die lessen, alsook de aenstellinge en de kundigheijd van den voors[e] leermeester aengecondigt, en op het hoogsten opgeheldert.

Den zelven dag na middag is het besten overblijfsel van S[t] Joriskerk alhier ten gronde geworpen, zoo dat deze kerke alsnu geheel, evenals de Papeschool nevens dezelve naer de Noordzijde, bij de Mechelsche plijn bij het zoogenaemt gebuerenkerkhof staende, op eenen puijnhoop ligt. De kerkbreker *Gobiert,* nog dikwijls genoemt, had onlangs de Lieve Vrouwe Broederskerk, daer de mueren en pilaeren nog van, benevens het spreekhuijs van dit clooster, geheel stonden, van Jon[r] P. ..... de Meulenaer afgekogt of overgenomen, en heeft seffens het gemeld spreekhuijs, ten jaere 1669 nieuw en seer fraaij gebouwt, afgebroken en is vervolgens voordgegaen met die schoone kerke te verwoesten en op eenen puijnhoop te werpen.

Zedert eenige dagen sprak men hier zeer sterk dat de accijsen wedrom op de wijnen en bieren gingen gestelt worden, en dat zulks ten behoeve van den arme zouden zijn, die zekerlijk grootelijks in gebrek en met swaere schulden belast is. De municipaele bestieringe van 't canton van Antwerpen had ten dien eijnde alle moeijte bij het Fransch gouvernement te Parijs, aengewend, en om daertoe octroij te bekomen, hetwelk hun eijndelijk bij brieve van den binnenlandschen minister de dato 23 Pluviose laestleden (12 Februarij laest) toegestaen is. Ingevolge deze toelaetinge had de centraele administratie van dit departement daerover in dato 9 Ventose (28 Februarij laest) na verscheijde ampele overwegingen, een be-

sluijt genomen, bestaende in 8 artikels, waervan den eersten en den bijzonderst en luijd aldus:

> 1° Binnen de gemeijnte van Antwerpen zal er, op de voorwerpen van plaetselijk verteer en ingevolge den hier aengevoegden tarif, een octroi van weldaedigheijd ontfangen worden hetwelk der borgerlijke huijzen van bijstand, opgeregt in de voorzeijde gemeijnte, en van die der huijslijke hulpzaemheden, *tot betaelinge van het opvoeden der kinderen van het vaderland, en tot vergoedingen die aen de moeders, welke hunne kinderen zelf opvoeden, verschuldigt zijn.*

Welken laetsten zin aldus in de Fransche tael in dezelve placcaert uijtgedrukt stond:

> Au paijement du nourrissage des enfants de la patrie et des indemnités dues aux filles et mères qui nourrissent elles-même leurs enfants.

De verdere artikels gaen ik maer stilzwijgende voorbij, maer den gemelden tarif zal ik hier plaetsen en luijd aldus:

> TARIF
> der rechten, die er binnen de gemeijnte van Antwerpen zullen ontfangen worden, ter bekostiging van de uijtgaeven der borgerlijke huijzen van bijstand, opgeregt binnen de voorzeijde gemeijnte en van den bijstand te bezorgen aen de behoeftigen:

Benoeming der voorwerpen:	***Prijzen:***
Heel bier, Antwerpens gebrouw, per aem of hectoliter	Fr. 4,60
Heel bier, vremd gebrouw, per aem of hectoliter	Fr. 9,20
Franschen wijn, per idem	Fr. 20,-
Rhijnschen wijn, per idem	Fr. 45,-
Likeur-wijnen en likeuren, per idem	Fr. 45,-

Het gemeld besluijt was met een ander der municipaele administratie van 15 Ventose (6 dezer maend Meert), bevoegd, de bekentmaekinge en aenplakkinge daer van, alsook van gemelden tarif bevelende, hetwelk den 17 dezer maend alhier op de gewoonlijke plaetse verrigt is.

Wanneer dit zal ingang nemen weet men nog niet, maer het bragt groote murmuratie onder de gemeijnte, seggende dat men dan het patentenregt of eenige andere lasten integendeel behoorde af te doen; dat het onmogelijk was alle die schrikkelijke schattingen te konnen blijven betaelen; dog het is te vreesen, dat alle regtveerdige beroepingen daertegen vrugteloos zijn zullen.

Den 18 Meert savonds poort-tijde om 7 uren, is den weerd uijt *de Swaen* op de Peerdemerkt, de Roodepoort met zijne voiture inkomende, door den franschen portier (den wettelijken portier evenals alle andere officiaelen, van sijne bedieninge berooft zijnde) dood geschoten; het schijnt alof sij eenige woorden over het sluijten der poort zoude gehad hebben. Den daeder is seffens gevlugt, dog sanderdags smorgens in seker huijs omtrent St Andrieskerk gevonden zijnde, gevangen naer het Tugthuijs gebrogt. Den ongelukkigen weerd laet eene bedroefde weduwe en 4 jonge kinderen agter.

Den 20 Meert wird alhier de 163ste publieke verkoopinge van geestelijke goederen gehouden; dan wirden er wedrom vele schoone landgoederen te koop gestelt, onder andere:

de Bremcapel te Putte op den weg van Hoick en eenige andere gebouwen,

in de placcaerten in 't lang en breed uijtgedrukt.

Sondag den 23 Meert half-vasten, smorgens ontrent 9 uren is de kerk der P.P. Beggaerden alhier geopent, onder zoo grooten toeloop, dat dezelve het volk niet konde bevatten. Daer wird door verscheijde ieverige bergers en musicanten dien morgent de Misse en na middag het Lof op 't oxael gesongen, hetwelk sondags en sheijligdags alsoo zal vervolgt, jae dijnsdags en vrijdags zal daer insgelijks Lof gesongen worden. Dae-

gelijks word daer den Roosenkrans gelezen. Deze kerk was nog redelijk wel in staet, de gestoeltens, bichtstoelen, boiseringen, orgel en voordere ciraeden, waren wel uijt dezelve gebroken, dog waren wegens de religieusen of hunne goede vrinden elders in bewaernisse gestelt. De autaeren zijn nog in hun geheel: het is niet als als de cuijpe van den predikstoel en de kassen van 't sacristij welke door den concierge of die in dit clooster, hetwelk verkogt is, woonen, gestolen en in den winter verbrand zijn. Jae omdat er in 't vervolg geene meerdere schaede aen deze kerk zoude toegebragt worden, hebben sommige ieverige borgers dezelve van den kooper afgehuert.

Ondertusschen had men alhier sedert eenige dagen eene proclamatie van den Ordonnateur de Marine M. de Bourdon, de dato 26 Ventose (17 deser maend Meert) aengeplakt, waerbij hij de vaerende lieden der vereenigde departementen op eene vleijende wijze uijtnoodigt, en tot de schepen van den Staet oproept; jae hun groote voordeelen, geluk en eer aenpredikt, seggende op het eijnde:

> De nationaele eer en uw eijgen belang noodigen U uijt, de wet gebied U, deze is zoet en weldadig, voor die geene welke haer gehoorzaemen, zij is streng voor die geene welke haere stemmen verstooten, de wet zal uijtgevoert worden.
> Ik staen toe, aen het vaerende volk van het arrondissement, eenen uijtstel van 15 dagen, te rekenen van den eersten Germinal, om zig te doen inschrijven bij de onder-commissarissen, aengestelde of sijndieken der zeevaerd, van hunne woonplaets. Den 15 Germinal zal den keus geschieden van de manschappen die zig zullen moeten begeven naer Antwerpen of naer Duijnkerke, en in geval het getal van mannen dat door ieder quartier moet worden bijgebragt, niet is vervuld, zal ik, 't zij in de sluijzen, 't zij in de Schelde, of elders waer het zijn mag, doen aenhouden, de schepen van zulk quartier, en daer uijt kippen de manschappen, gelijkvormig aen de wet van den 3 Brumaire.

1° Onder de jongmans.

2° Onder de weduwnaers sonder kinderen.

3º Onder de getrouwde mans.
4º Onder de vaders der huijsgezinnen.

> Buijten en behalven dezen maetregel, zal ik opschorten de afleveringen der equipage-rollen en ik zal garnizairen[1] ten koste van de vaerende lieden doen leggen bij de familiën van die, welke zig in hunne wooningen niet zouden bevinden, etc.

Dit bragt grooten schrik en agterdenken onder onze schippers en vaerende lieden, vreezends van wedrom op nieuws vervolgt te worden; en hunne vreese was niet ongegrond, want men seijde, dat er in Vlaenderen reeds eenige zoude aengehouden zijn; jae, daer wirden op 24 en 25 deser ook brieven aen verscheijde van onze schippersjongens thuijs gesonden ten eijnde van sig te komen aenbieden, en te laeten opschrijven etc. O, nieuwe droefheijd!

Den 26 Meert is er eenig voetvolk uijt Vrankrijk binnen gekomen en voor 2 dagen bij de borgers gelogeert: deze zijn den 28 naer Holland vertrokken.

Den 28 Meert sag men alhier eene proclamatie der Consuls van de Fransche Republiek van 17 Ventose, jaer 8 (8 dezer maend) aengeplakt:

> de jonge borgers tot verdediging van Vrankrijk oproepende, en van sig vóór den 15 Germinal (5 April naestkomende) bij hunne vaendels en die onder geen corps en behooren naer het hoofdquartier van 't leger van reserve te Dijon, te begeven.

Daerbij waeren verscheijde besluijten en reglementen ten zelven eijnde en van den zelven dag aengeplakt, te weten:

> Een hetwelk een leger van reserve van 60.000 mannen opregt, daer Buonaparte den eersten Consul het bevel over voeren zal en waervan het hoofdquartier te Dijon zal zijn.

(1) Randschrift: Hierboven is dikwijls gewag geseijd wat garnizairen zijn.

> Een ander aengaende de voltallig maeking van 't landleger, bestaende in verscheijde titels:
>
> Den 1sten worden er 30.000 opgeschrevene voor het leger van reserve bijeen geroepen.
>
> Den 2en gaet de requisitionairen en opgeschrevene die voorgaendelijk brieven van verlof of ontslaeging van dienst bekomen hebben, aen: sij konnen sig doen remplaceren of met 300 francs vrij koopen.
>
> Den 3en titel raekt de wijse van remplacement.
>
> Den 4en titel behelst de middelen om de requisitionairen, opgeschrevene en hunne plaetsvervangers onder de vaendels te doen opkomen.

Deze titels waeren dan in artiekels verdeijlt, te lang om hier ingevoegt te worden, en waeren daerenboven met een besluijt der Centraele Administratie van dees departement van 2 Germinal (23 deser maend) bevoegt, de drukking en aenplakking derzelve bevelende.

Deze placcaerten hernieuwden den schrik en brogt de vreese wedrom in onze goede inwoonders, naementlijk in degene wier zonen, broeders ofte naestbestaende; jae besonderlijk in die dewelke zelfs in die classen vielen. Behalven deze droeve rampen en vervolgingen, wird men nog geplaegt met de schrikkelijkste belastingen welke dagelijks met geweld ingevoordert wirden; jae men sag alhier eene waerschouwing(1) wegens sekeren Conard, eenen Franschman, ontfanger der directe contributiën van 't jaer 8, 't welk hij onlangs gepagt had, alomme aengeplakt, waerbij hij:

> eenieder voorkomt, dat de municipaele administratie hem de definitive rollen der grondcontributiën *(contribution foncière),* heeft ter hand gestelt, met het dringendste order van er de invoorderinge van te vervolgen, en dat bij gevolg den bureau voor gemelden ontfang, gelegen is in de Blindestraet Nr 1230, 2de sectie, die alle dagen (uijtgenomen de Decadis en nationaele feesten)

(1) Schrijver voegt het druksel bij, in het Fransch gesteld.

van 11 Germinal (1 April naestkomende) smorgens van 9 tot 3 uren naermiddag, zal open zijn.

Seffens wirden er wegens dien nieuwen ontfanger waerschouwingen van 6 maenden grondcontributie binnen de drij dagen te komen betaelen, rondgedraegen. Daerenboven sond den ontfanger Balth. J. Genoels ook diergelijke briefkens bij sommige borgers thuijs, ten eijnde van binnen de 24 uren de subventie van oorlog, bij eene wet van 27 Brumaire, 8ste jaer, in de plaets der gedwonge leeninge van 100 millioenen, opgestelt, wezende circa ¼ verhooging van den grondlast van 't jaer 7, te komen betaelen. Welhaest wirden er soldaeten die men garnizairen noemt, zoo tot invoorderinge van dit laetste, als tot invoorderinge der agterstellige en nog openstaende lasten, in onse huijzen, jae bij vele uijtgeputte en door den tijd geruineerde borgers, gesonden, en deze ongelukkige alzoo met geweld tot betaelinge gedwongen, dat deze ongelukkige genoodsaekt zijn hunne laeste meubelen te verkoopen, zoo om van te leven, en besonderlijk om die schrikkelijke verdrukkingen te staeken, en ondertusschen dit alles, wirden er bij onze kooplieden, fabrikeurs, winkeliers en alle die eenig ambagt ofte neringe, hoe gering het mogte zijn of niet, de waerschouwinge gesonden, van sig binnen de 10 dagen van een patent te komen voorzien en het regt daertoe staende bij den ontfanger te komen betaelen, op pene van daertoe gedwongen en vervolgt te worden. Zoo wird men tegenwoordig binnen deze stad Antwerpen geplaegt.

Den 30 Meert wird alhier de 164ste verkooping van geestelijke goederen gehouden. Daer wirden alsdan wedrom seer vele schoone landgoederen, benevens twee capellen te weten:

de Bremcapel gelegen tot Putte en de Capelle van ..... tot Aertselaer,

welke beijde in de laetste verkooping uijtgestelt waren, te koop gestelt. Alles breeder in de placcaerten gemeld.

Den 31 Meert leesden we in de nieuwsblaeden of gazetten, dat er op 14 dezer maend Meert, ten 11 uren voornoen, op de gewone wijze, te Venetiën, bekent gemaekt is, dat den Cardinael Gregorius Barnabé Chiaramonte, aldaer tot de Pauselijke weerdigheijd, verkosen was. Ten 4 uren wird den *Te Deum* onder 't geronk van 't canon gesongen, en savonds was de stad verligt. Desen nieuwen Paus is geboren tot Casena, in den kerkelijken staet, den 11 Augusti 1742, was van 't Order van den H. Benedictus, bisschop van Imola, en van sijnen oom, dan overleden Paus, tot cardinael verheven. Den Heere verleene hem eene gelukkige en langduerige regeringe.

April

Den 4 April wird alhier langs de straeten met de trompet afgecondigt, dat de accijsen, zoo op de wijnen, als op de bieren gestelt, te beginnen van morgen betaelt moesten worden. Daer waeren ten dien opsigte twee bezondere reglementen, eene ten opsigte van de wijnen, en eene voor de bieren gemaekt; beijde door de Centraele Administratie van 't departement, in dato 16 Ventose, en door de Municipaele bestieringe op 23 Ventose, 8ste jaer, goedgekeurt, welke vervolgens aengeplakt zijn; dog alzoo dezelve zoo groot zijn gaen ik die maer stilzwijgende voorbij.

Den 6 April, wezende Palmen Sondag, smorgens is de Droogscheerders- ofte Keijzerskapel in de Keijzerstraet alhier, door eenige der gebueren van den kooper der zelve afgehuert zijnde, geopent.

Ten zelven dage zag men alhier eene Fransche wet ofte decreet ten opsigte der conscriptie militair, bestaende in 15 artiekels, van 17 Ventose, 8ste jaer (18 Meert laest), aengeplakt:

Den 1en artiekel behelst dat alle de Franschen die op den 1 Vendemiaire laestleden, hun twintigste jaer voleijnd hebben, en die sedert dit tijdstip de 1ste classe der militaire conscriptie, ter dispositie van het gouvernement gestelt zijn, om in daedelijken dienst gestelt te worden, naermaete dat den nood van het leger zulks vereijschen zal.

2o Dat degene welke de lasten van den oorlog niet en zouden konnen doorstaen etc. zullen aenveerd worden om hun te laeten remplaceeren.

3o Dat de behoeftigen in dit geval brieven van ontslag sonder voorwaerde van remplacement zullen bekomen.

4o Alle de requisitionairen en opgeschrevene, zullen gehouden zijn, ofwel sig bij hunne respectieve corpsen te begeven, ofwel sig door eenen plaetsvervanger te doen remplaceeren, ofwel van 300 francs te betaelen voor de kleedinge en uijtrustinge der opgeschrevene onlangs bij de wet opgeroepen zijnde.

7o De opgeroepen requisitionairen etc. bij den artikel 4, zullen als overloopers aengeklaegt en in regten aengesproken worden, bij aldien sij voor 15 Germinal aenstaende niet voldaen hebben aen eene der drij verpligtingen dewelke bij den bovenstaenden artikel 4 aen hun opgelegt zijn.

8o Dat den 55en artikel der weth van 19 Fructidor, jaer 6, ingetrokken word.

9o Dat boven de gestelde penen bij de artiekels 53 en 54 der wet van 19 Fructidor, iedere deserteur zal verwesen worden tot eene boete van 1500 francs.

En voords meer andere straffen en dreijgementen ten dien opsigte, te lang om hier te melden, die dezelve weten wild kan de placcaerten nazien.

Den 9 April wird de 165ste verkoopinge van geestelijke goederen alhier gehouden; daer wirden dan wedrom verscheijde landgoederen te koop gestelt, onder andere:

de Tongerloocapel, gelegen binnen het dorp van Tongerloo.

Den 11 April, wesende Goeden Vrijdag, savonds laet is den Franschen borger Charles Joseph Fortuné Herbouville, door den eersten consul Buonaparte tot Prefect van het Departement der twee Nethen benoemt zijnde, alhier gearriveert. Sanderdags heeft hij sig in de centraele administratie begeven en dezelve afgestelt, immers aldaer groote veranderingen te wege gebragt.

Sondag den 13 April, wezende Paeschdag, is de kerk der E.E. P.P. Augustijnen alhier, op 't verzoek der geburen geopent; de diensten worden aldaer op de bovengemelde weijse door eenige ieveraers daegelijks verrigt.

Den 14 April namiddag wird alhier aengeplakt, eene proclamatie welke den voors^{ven} Charles Jos. Herbouville, prefect van dit departement, aen de inwoonders van 't zelve departement doet, waerbij hij sijne in besit stellinge aenkondigt, en veel geluk en voordeelen aen dezelve inwoonders voorspelt.

Den 19 April zijn de E.E. P.P. Minderbroeders over 17 maenden van Mechelen alhier in de Terninkxschool gebrogt zijnde, en sedert dien tijde aldaer opgesloten geweest hebbende, eijndelijk door den prefect in vrijheijd gestelt. Eenen van deze paters, eenen ouden man, was in dien tusschentijd ziek en in het gasthuijs alhier geleijd zijnde, aldaer overleden.

Sondag den 20 April, wesende Decadi, tegen den middag heeft den prefect de prijsen der academie op de Schilderskamer uijtgedeijlt. De koninklijke academie binnen deze stad, den naem verkregen en verandert zijnde in Speciaele Schole. Niet meer als een directeur is in bediening gebleven, te weten: C. De

Smedt, gebortig van Dendermonde, beeldhouwer alhier, bij besluijt van 29 Prairial, an IV Rep. (16 Junij 1790).

Den 21 April wirden de daken der cathedraele en de gevels derzelve door het aftrekken der kruijsen en van 't Salvatorsbeeld der coupel, grootelijks beschadigt zijnde, jae zoodanig, dat het water ten allen kanten door de daken in de kerke liep, begonst gerepareert te worden; men zegde dat het door order van den prefet zijn zoude. Wat er van is of niet, het waere te wenschen, dat dien geruineerden tempel van binnen ook gerepareert en in sijnen vorigen luijster herstelt wird.

Den 25 April savonds is den portier van de Roode Poort alhier, die den weerd uijt *de Swaen* op de Peerdemerkt op 18 Meert laestleden doodgeschoten had, op den tribunael criminel, op de groote Staetekamer op ons stadhuijs, zittinge houdende, ter dood verwezen, van welk vonnis hij te Parijs appelleert.

Men zag ondertusschen wegens den Tribunal de Commerce alhier eenen brief van den Ordonnateur de Marine, M.A. Bourdon, in dato 1 Floréal (21 deser) aen gemelden tribunal geschreven, aengeplakt, waerbij hij bekent maekt:

> dat hij eijndelijk den prijs van sijne bewerking bekomt;
> dat hij eenen brief welken hij dien morgent van den binnenlandschen minister ontfangen heeft, hem bekent maekt, dat den invoer *des matières premières, voorwerpen der eerste noodzakelijkheid,* komende direct van Engeland, toegelaten is, etc. (Siet voords dezelve).

Men sag dagelijks vele goederen uijt de schepen ingevolge deze toelating regt uijt Engeland aengekomen zijnde lossen en voeren. Den coffij en andere goederen, welke sedert langen tijd zeer dier hadde geweest, verminderden welhaest in prijs; jae

de coffij alleen hadde wel tot wgt 26 st. het pond gestaen en nu kogt men dien al voor 16 ½ wgt en in de maend Meij voor 16 st., waerdoor er onder sommige kooplieden groote verliezen waren; dog het is te denken dat er vele van deze genoegsaem tegen konnen, door de overgroote winsten welke sij nu sedert langen tijd gedaen hebben.

Meij

Men sag in 't begin van deze maend een besluijt der Consuls der Fransche Republiek van 5 Floreal, 8ste jaer (25 April laestleden) in 't ligt verscheijnen, waerbij den eersten Consul Buonaparte eenige personen tot het verrigten der verscheijde bedieningen in de departementen der Dijle en der Twee Nethen aenstelt; degene voor deze stad zal ik hier melden, want de andere gaen ons niet aen, het waren de volgende:

Leden van den Raed der Prefecture:
Jean Solvijns, advocaet, gewezen administrateur van 't Departement.
Jean Bapt. Lauwers, idem.
Jonr Petrus van Setter, wettig secretaris deser stad, maer met deze tijden afgestelt.

Maire:
Jonr Jean Bosschaert.

Adjoints:
Laurent Solvijns.
C. Dillis, procureur.
Jonr ..... Cogels.
Joseph d'Olislager, laest administrateur van 't Departement.

Dit besluijt eijndigt in dezer voegen:

> Ordonnerende, dat sij sig bij gevolg op hunnen post zullen vervoegen, om er de bedieningen dewelke hun door de wet zijn toegewezen, waer te nemen.

't Grootsten gedeelte van deze verkozene ontschuldigde sig en wilden dese bedieninge geensints aanveerden, waeromme er in 't vervolg eenen nieuwen, keus gemaekt en naer Parijs gesonden is.

Den 12 Meij smiddags wird alhier met het beijaerdspel en geronk van 't canon der schepen, eene victorie door de Fransche troupen op de keijzerlijke bij het fort Kehl aen den Rhijn behaelt, aengekondigt. Ondertusschen liet den prefect van het departement aenplakken:

> dat de legers der Republiek over den Rhijn tot in 't hert van Duijtsland gaen doordringen, om den vijand te dwingen den vrede die hun is aengeboden geworden, te doen aennemen, en dat Buonaparte in Italiën die velden, getuijgen van sijne glorie, gaet wederzien,

en maekte daerbij bekent het arrêté der Consuls van de Republiek de dato 7 Floreal, jaer 8 (27 April laestleden) ten opsigte der requisitie en conscriptie militair, bestaende in 5 artiekelen waerbij vastgestelt word:

> 1° Dat alle die in de *conscriptie* begrepen zijnde, getrouwt zijn voor dato 23 Nivôse, 6e jaer, en die weduwen geworden, hertrouwt zijn, voor de publicatie der wet van 19 Fructidor, sullen uijtgeschrapt worden van de rolle der militaire conscriptie.
>
> 2° Dat de borgers die getrouwt of weduwen waren op 27 Messidor, 7e jaer, en die provisionele verloven of ontslagen bekomen hadden, hun definitief ontslag bekomen zullen, sonder iemand in hunne plaetse te moeten stellen.
>
> 3° Dat de maetregelen welke het gouvernement genomen heeft om den landbouw te begunstigen in de departementen van Jemappe, van de Dijle, de Leije, de twee Nethen, de Bosschen, de Ourthe, de Sambre en Maeze en van de Neder-Maeze, zullen aensien worden als provisionele verloven; in gevolgentlijk hebben alle die gene van de gemelde departementen, die in de *requisitie* en *conscriptie* vallen, uijtgenomen die bij het eerste artikel van de wet van 17 Ventôse geroepen worden, de vrijheijd om iemand in hunne plaets te stellen, of 300 francs te betaelen.

4° Dat het tijdstip van den 15 Germinal, hetwelk bepaelt was bij den 7sten artiekel der geseijde wet, door de gemelde departementen, tot den 1 Prairial (21 Meij) verschoven word.

5° Dat den minister met de uijtvoering belast word, etc.

Daerbij was een besluijt van den prefect van dit departement gevoegt, de dato 21 Floreal (11 deser maend Meij) waerbij hij vaststelt:

1° Dat alle de requisitionairen en conscriptionairen die geroepen worden om 't voordeel van den 3en artikel van 't voorseijde besluijt te genieten, aen hem of aen de onderprefecten van hun arrondissement, tusschen dit en den 1 Prairial (van 11 tot 21 deser) iemand zullen moeten presenteeren de vereijste hoedanigheden hebbende, om hem te vervangen, als wanneer hun een volledige verlof zal worden afgelevert(1).

2° Dat degene der requisitionairs of conscripts die niet konnen of willen, eenen suppleant fournieren, liever een definitief ontslag zouden bekomen voor 300 francs, die somme sullen moeten storten voor den 1 Prairial aenstaende in de kas van den ontfanger generael van 't departement, etc.

3° Dat sij de quittantie van den ontfanger generael of van sijnen aengestelden, aen den prefect of onderprefect zullen overgeven, en in plaetse daer van definitieve congés zullen ontfangen, etc.

Ten zelven dage smiddags arriveerden alhier eenige honderde man peerdevolk uijt de Hollandsche kanten van Eijndhove, of daer omtrent, welke bij onze borgers logeerden en sanderdags smorgens naer Dijon vertrokken zijn, om het leger de reserve daer Buonaparte den eersten consul sig aen 't hoofd van stellen zal, zoo men segt, te gaen versterken, vertrokken zijn.

Den 17 Meij zijn er nog een gedeelte van dit volk ingekomen, en na bij onze inwoonders vernagt te hebben, de andere gevolgt.

(1) *Randschrift:* Ziet hierboven 8 Meert laest.

Den 20 Meij sag men alhier aengeplakt, eene waerschouwinge ofte bekentmaekinge van den prefect aen de requisitionairen en conscrits, seggende:

> dat hij den geheelen morgent vaceeren zal, ten eijnde van dezelve, die den uijtstel en voordeelen van het bovengemeld arrêté der consuls van 7 Floréal te ontfangen, etc.

In dien tusschentijd waren er seer velen die, om hun ofte hunne kinders af te koopen, 300 francs betaelt, en alsoo hunne ontslaeginge bekomen hadden. Hij heeft ondertusschen nog eenen uijtstel van 10 dagen gegeven, hetwelk ook aengeplakt wird, en nog seer veel geld besorgt heeft.

Ten zelven dage smorgens is eenen kerkbreker in de L.V. Broeders door het vallen van eenen muer, onder den zelven dood gebleven. Dagelijks word er voort gedaen met het vernielen van dien overschoonen tempel; jae het schijnt dat den zelven geheel op eenen puijnhoop gaet geworpen worden, gelijk den breker met de parochiaele kerk van St Joris, de kerk van 't Beggijnhof en met het clooster der Norbertinerssen etc. reeds gedaen heeft.

Donderdag den 22 Meij, wesende den feestdag van Ons Heer Hemelvaert, wird den Tribunael Criminel, tevorens op de Groote Staetekamer op 't stadhuijs gehouden geweest hebbende, voor de eerste mael in den Temple Decadaire, ik seg in den Jesuiten- ofte Caroli Borromeikerke, onder grooten toeloop van volk gehouden, het was over P. van Horsich, gebortig deser stad, chirurgijn tot Eeckeren en commissaire du pouvoir exécutif van dit canton, beschuldigt van een groote menigte der inwoonders groote en kleijne sommen gelds afgeperst te hebben, zoo om hun passeports te bezorgen, als om hunne kinders vrij van de requisitie ofte conscriptie militair te laeten, daer hij nogtans geen magt toe hadde, en op verscheijde

andere wijsen het volk bedrogen en bestolen te hebben. Daer waeren meer als honderd toonen tegen hem; jae was om sijnen handel in grooten haet. Om 10 uren smorgens wird hij aldaer van 't Steen daer hij gevangen sat, gebrogt.

Ten selven dage wird er eene proclamatie der municipaliteijt met de trompet op de besonderste straeten deser stad uijtgecondigt, inhoudende:

> dat de wet van 17 Ventôse de jonge opgeschrevene der eerste classe van 't jaer 8 ter beschikking van 't gouvernement stelt;
> dat het reglement van den zelven dag beveelt dat die er deel van maeken, een detachement van 30.000 mannen voor het leger van reserve te Dijon zullen opleveren;
> dat het getal door dit canton in 't gemeld detachement te leveren, door den prefect komt bepaelt te worden op 74;
> dat het hun aenbevolen is dezelve eerstdaegs te doen vertrekken;
> dat indien er zijn die ingevolge de wet hunne kweekelingen, hunne kinderen, liever zouden doen herplaetsen, dat deze hun bij hem, bij de municipaliteijt zouden begeven;
> dat er ten dien eijnde op 4 Prairial (24 dezer maend) ten 11 uren smorgens op 't stadhuijs eene openbaere zitting zal gehouden worden;
> dat de vaders, moeders, vrienden of voogden der opgeschrevene der eerste classe aenzogt zijn, dezelve bij te wonen, om gesaementlijk de maetregelen te nemen ten eijnde het tegenwoordig op 't spoedigste en voordeeligste gelevert worde.

Ingevolge deze waerschouwinge wird er op 't stadhuijs eene bijeenkomst van die het aenging gehouden; daer wird geresolveert. gemelde 74 man te laeten aenwerven en de bekosting daervan gesaementlijk te betaelen; ten dien eijnde hebben sij eenige borgers, segge 5 personen, onder hun aengestelt om zulks voorder te verrigten en ten uijtvoer te brengen. Deze wirden de commissie van vijf genoemd en bestaet uijt volgende vijf personen: Carolus J. De Haen; J.J. Egidius Caro-

lus J.F. Geitteneer; Joseph Beke, en Petrus Heijlige. Dog dit heeft geen uijtwerksel gehad.

Den 24 Meij hebben zich de commissaires de police ingevolge de orders van den prefect naer de besonderste geheijme bordeelen binnen deze stad begeven, en er de oneerbaere vrouwen en dogters uijtgejaegt, en hun voords aengeseijd dat se de stad binnen de 24 uren verlaeten moesten. Dog wat zal 't er aen korten? De stad is ten allen kanten met dien kwaed vergeven; jae nog niet alleen de stad, maer zelfs de voorsteden, naementlijk Borgerhout, daer men verscheijde ligte vrouwpersonen zoo in de herbergen, als in besondere huijzen vindt. Verscheijde van deze bordeelhouders hebben gaen herberge houden en sig van eene patente als herbergier bedient; jae hebben allengskens de verjaegde vrouwpersonen wedrom ingenomen en 't wird ook wedrom gedoogt, maer geen wonder, want die het beletten moeten, zijn er zelfs te vinden.

Den 28 Meij savonds is gemelden P. van Horsigh, chirurgijn en commissaire tot Eeckeren geweest, in den tribunal criminel in de Jesuitekerk onder grooten toeloop van volk, verwezen tot eene pronking van 6 uren en eene gevangenisse van 16 jaeren in de eijsers, waarna hij wedrom seffens van daer naer 't gevangene Steen gebragt is. Den tribunaal had van 22 dezer geduert en de jurés hadden sedert gisteravond bij malkaer geweest en in gemelde kerk vernagt. Hij rappelleert van dit vonnis te Parijs, dog het is te denken dat het hem niet baeten zal.

Junij

Den 1 Junij, wezende Sinxendag, eenen Hoogtijd welke men weleer zoo luijsterlijk in 't openbaer in onze kerken vier-

de, zijn de nog overige troupen der marine ofte zeesoldaeten, langs St Jorispoort vertrokken, zijn de andere welke over eenige dagen naer Duijnkerke en elders vertrokken waren, gevolgd. De schildwagthuijzen, zoo aen het Minderbroedersclooster, daer de caserne der artillerie was, als in de Venusstraet, aen 't huijs van Jon^{r} Stier, den *bureau de recrutement,* en elders aen hunne bureaux, waeren ingetrokken.

Daer zijn thans weijnige troupen alhier in garnisoen. De stadspoorten zijn zelfs onbeset; niet als eenige canonniers liggende op 't Casteel, maeken de geheele besetting uijt; dog het is nogtans genoegsaem om onze bergers te plaegen, daer sij ook daegelijks voor gebruijkt worden, want het zijn deze die als garnizairen en die ik hier vore breed uijtgeleijd heb, in onze huijzen gesonden worden, om ons tot betaelinge der contributiën, of het ons mooglijk is of niet, te prameen.

Ondertusschen sag men hier nog geduerig, zoo drij- als tweemast, en ook andere zeeschepen uijt Engeland met koopmansgoederen, zoo voor rekening van onze kooplieden als van vremde, arriveren; jae men segt dat er welhaest nog meerder zullen aenkomen, ingevolge sekere schikkingen door 't Engels gouvernement genomen, waerbij Antwerpen alleenlijk voor vrije haeve herkent zoude worden, zoo men segt. Wat er van sij of niet, het is sekerlijk dat er zeer vele goederen worden aengevoerd, en dat dit verscheijde artikels overvloediger maekt, en diensvolgens de prijsen der zelve merkelijk daelen doet.

Den 3 Junij sag men alhier ten allen kanten aengeplakt volgende *advertentie:*

Op 21 Prairial 8ste jaer der Fransche Republiek, zullen vaceren

> van thien tot twelf uren in d'oude kerkmeesterskamer, Edm. Cambier, J.F. Van Hal, J.B.J. Beeckmans en J. Van Praet, ten eijnde van aen te besteden ten minsten prijse, het ontruijmen en vervoeren van het onnoodig steengruijs actueel berustende in de parochiekerke van O.L. Vrouwe alhier.
>
> Eenige goede geintentioneerde, genegen zijnde ten hunnen koste een gedeelte van het voornoemd gruijs te willen vervoeren, worden aenzocht hun aen de voornoemde persoonen te willen zoo haest mogelijk adresseren.
>
> 'Zegt het voords'.

De borgers en ingesetenen deser stad, te weten Cornelius Peeters, doctor, Charles de Roy, van de nieuwe administratie van den Armen, en Jan E. Parijs, drukker van 't departement, hadden deze verwoeste kerk andermael bij petitie gevraegt, en hunne vraeg was eijndelijk op 18 Meij laest toegestaen. Deze hebben welhaest met de oude en wettelijke kerkmeesters, de bovengenoemde vier heeren, beraemt en dien tempel aen hun overgelaeten, om daerover de noodige schikkingen te maeken, en zelve te bestieren. Gemelde heeren hebben dan de bovenstaende advertentie doen aenplakken.

Den 7 Junij na middag wird er met de trompet langs de straeten eene waerschouwing der Commissie van Vijf, de dato 15 Prairial (4 deser) en volgende dag door de municipaele bestiering goedgekeurd, afgecondigt. Deze waerschouwing behelsde:

> eene aenmoediging aen de ouders, momboirs, etc., der gene die in de eerste classe der conscriptie militair, en dus in 't geval waren van te moeten optrekken, dat sij volgens hun vermogen sekere somme zouden geven, om daermede 74 man welke uijt die classe reeds gevraegt werden, te konnen werven, om alsoo de vervolgingen en het opligten der jonkheijd te voorkomen.

Dog dit heeft geen voordgang gehad, en die commissie is welhaest te niet gegaen.

Den 8 Junij wesende den feestdag der H. Drievuldigheijd en gewoonlijk kermis. Smorgens joegen de policiecommissarissen degene met craemkens op de Meer stonden vandaer weg.

Den 9 Junij, Kermismaendag, mogten de gewoonlijke verkoopingen, zoo op de Vrijdagmerkt of op de Meer, wedrom geene plaets hebben, omdat het alsdan Decadi was, maer wird sanderdags op de Meer toegelaeten.

Den 10 Junij wird de ontruijming en eenigsints herstelling onser Cathedraele in de Kerkmeesterskamer ingevolge de voors^{e} waerschouwing aenbesteed.

Den 11 Junij wird alhier met geluij der groote klok en beijaerdspel, en met het geronk van 't canon der schepen aengecondigt, dat Buonaparte de stad Milaenen ingenomen had.

Den 13 Junij wirden wegens den ontfanger der domeijnen alhier, voor den prefect in 't bisdom (wooning van den prefect) aenbesteed, de te doene reparatiën zoo binnen als buijten van den toren der cathedraele dezer stad, op de conditiën daer van zijnde en alsdan voor te lezen. Daer was nog geene reparatie aen dat constig steenwerk, sedert dat de Franschen er zig meester van gemaekt hadden, gedaen, zoo dat het zekerlijk hoog noodig was.

Ondertusschen deden de kerkmeesters bij de rijke en wel bemiddelde inwoonders deser stad eene collecte, voor het herstellen der cathedraele en om dezelve eenigsints tot den godsdienst bekwaem te maeken. Dezen tempel zal wat opgehoogt en met den omgang der choor gelijk geleijd worden.

Sondag den 22 Junij verdreven de policiecommissarissen

degene met loterijen en andere tuijsspelen op de Meir voorstonden vandaer weg, twee derzelve gevangen medenemende; hunne tafeltiens, stoelen en ander getuijgen op eenen wagen weg voerende. Dese spelen waren nog menigmael belet geweest, dog kwamen dan allengskens wedrom te voorschijn; en het was goed dat se voor altijd belet wirden en belet bleven, want sij strekken niet als om dieven te queeken en voord te brengen.

Den 24 Junij, St Jans Baptistendag, smorgens van 6 tot 7, smiddags van 12 tot 1 en savonds van 8 tot 9 uren hoorden wij alhier het geluij der groote klok en beijaerdspel, alsook het geronk van het canon der schepen, over eene victorie door de fransche op de keijserlijke troupen in Italiën bij Marengo behaelt. Alwaer alsdan eene stilstand van wapenen getroffen is, en bij welk gevolg vele sterke plaetsen aen de Franschen moesten overgegeven worden, onder andere de stad Genua, dewelke de keijserlijke na zoo veel moeijte nog maer eerst gewonnen hadden.

Den 26 Junij is de Administratie des Hospices Civils, thans hunne zittinge in de groote zael van 't Maegdenhuijs houdende, afgestelt; alsdan is de bestiering van den Armen, van de Gods- en Armhuijsen, alsook van St Elisabethsgasthuijs, wedrom door de oude en wettige aelmoesseniers deser stad, op 't versoek van den prefect, en op 't aendringen van verscheijde goede borgers, aengenomen, dewelke gevolgentlijk dien last hernomen hebben. De afgezette administrateurs zijn ondertusschen belast van voor den prefect en de aelmoesseniers, rekening van hun bewind te doen. Met deze gelukkige verandering hoopt men de godshuijzen en zoo menige andere godvrugtige fondatiën van hunnen ondergang te zullen bevrijd zijn, van hunnen ondergang zeg ik, en niet sonder reden,

want de afgezette administrateurs onlangs een plan gemaekt hadden, om de gods- en armhuijsen deser stad te vernietigen en te verkoopen, de oude en gebrekkelijke inwoonders derzelve, hetzij in de Terninckxschool of in eene andere woning bij malkander te steken, en dat sij reeds sterk gewerkt hadden, om de goedkeuring daervan bij 't gouvernement te bekomen en om hetzelve seffens ten uijtvoer te konnen brengen; dog nu denkt men dat zoo verderflijk plan voor altijd zal verijdelt blijven. Jae men hoopt en verlangt ook grootelijks dat men die loffelijke stigting de fondatie Terninck en degene van Jonffrouwe Gratiana van Heck, genaemt de Pastoorsschool, welhaest in hunnen vorigen luijster herstelt te zien, tot voordeel van onze behoeftige stadsgenoten.

De stadscapellen en meest alle de godshuijsen waren ook onlangs heropent, alwaer den Roosenkrans en andere diensten, jae ook de onderwijsing in de Christelijke leering, door wereldlijke personen met grooten iever verrigt worden.

Den 27 Junij smiddags, wird met het geluij der groote klok en beijaerdspel, alsook met het geschut van 't canon der schepen, eene victorie welke de Fransche op de keijserlijke troupen aen den Donau zouden behaelt hebben aengekondigt.

Ten zelven dage wirden de valbruggen, ik seg de sweemen daer de brug mede opgetrokken wird met de ketens en voorder ijserwerken der zelve buijten de Kipdorp en vervolgens ook buijten de St Jorispoorten van stadswege afgebroken, het hout en ijser wird zoo men segt aen de stadswerklieden, die al veel goed vinden, in betaeling gegeven, en zoo moesten onze tegenwoordige regeerders de stad plunderen om te konnen betaelen, etc.

Sondag den 29 Junij, feestdag der H.H. Apostelen Petrus en Paulus, smorgens om 7 uren zijn de Juge de Paix der 2e sectie Jan Carel Lambrechts, dien berugten kerkschender, Joseph Somers, commissaire de police der zelve sectie, met hunne huijssier en eenige militaire, op 't onverwagts, niet sonder vermoeden van verraedt in seker huijs op de Ossenmerkt alwaer dagelijks het H. Sacrificie der misse gecelebreert wird, gekomen en hebben den Pater, eenen Minderbroeder van het clooster van *Verviers,* genaemt Maximilianus Nules, gebortig van Hasselt, die bijna het H. Sacrificie geijndigt had, vastgenomen en onder 't stadhuijs in een vuijl stinkend kot gestoken; dog weijnig daerna voor gemelden juge de paix gebrogt en ondervraegt en hem vandaer op 't Tugthuijs geset. Den gewijden autaersteen, den kelk en voorder misgewaed hebben sij mede gedraegen en hebben ondertusschen de naemen van degene aldaer tegenwoordig waren opgeschreven.

Dezen omverwagten voorval, daer zig niemand aen verwagt hadde, maekte groote opspraek door de stad, en heeft den schrik en vreese wedrom in onze geestelijke, welke sedert eenigen tijd eenigsints geruster hadden geweest, hernieuwt en zoo vele te wege gebrogt, dat er verscheijde priesters dien dag geene misse durfden lezen, waerdoor er vele van onze inwoonders van dit H. Sacrificie zijn berooft geweest.

30 Junij. Ingevolge een besluijt der municipaliteijt de dato 5 Messidor, 8ste jaer (24 deser maend) den 28 dezer alhier aengeplakt, moesten de 74 conscriptionairen, welke het detachement van dit canton van Antwerpen moeten uijtmaeken in de ligtinge van 30.000 man, met hunne naemen in dezelve besluijt gemeld, op 30 deser maend smorgens te 10 uren in 't huijs door den prefect bewoond (het bisschoppelijk paleijs) vergaederen, om aldaer de revue te passeren, en gestuert te worden naer de stad van Dijon, hoofdquartier van 't leger

de reserve. Daer waren er alsdan seer weijnige, jae hetwelk sommige vergrooten op 14 à 15 jongens gecompareert en dit waren er nog welke om andere te herplaetsen aengenomen waren, waeruijt men genoegsaem ziet dat onze borgers geensints genegen zijn om dit verfoijlijk frans gouvernement te handhaeven.

Julij

Den 2 Julij hebben de aelmoesseniers hunne zittingen begonst te houden in de groote kamer van 't Maegdenhuijs en alsdan moesten de afgezette bestierders van den armen rekening van hun bewind doen.

Den 5 Julij zijn de Cellebroeders, immers degene die in de gemeijnschap gebleven en saemen bij malkander in seker gehuert huijs in 't Hopland, gelijk ik op sijne plaetse geboekt heb, gewoont hebbende, met hunnen Pater Broeder Gummarius Beldens, gebortig van Antwerpen en de comensaelen, wedrom in hun clooster gaen wonen, hetwelk sij gekogt en ten dien eijnde reeds eenigsints in staet gestelt hadden. Het was Guil. Hasaert, meester-timmerman in houwelijk met de suster van gemelden Pater, die dit clooster voor de Broeders gekogt hadden. De Paters Capucienen, tot nu toe op de Peerdemerkt, in 't huijs van Jon^{r} Willem Wouwermans gewoont hebbende, zijn insgelijks verhuijst en in eene andere groote huijsinge in de Vekestraet, aen Jon^{r} Norb. Louis Dewael toebehoorende gaen wonen, die hetzelve aen deze Paters ten dien eijnde aangeboden had.

Ten zelven dage of weijnig te vore, is den portier van de Roode Poort, die op 25 April laestleden, ter dood verwezen was, en van dit vonnis te Parijs geappelleert hebbende, en na

eenen crijgsraed verzonden zijnde, en tot nog toe op 't Steen geseten hebbende, naer Gend getransporteert om diensvolgens voor den crijgsraed gebrogt te worden; maer met eenen gendarme overgezet en tot omtrent St Nicolaes gekomen zijnde, zoo gelijk men segt ontloopen zijn, anderen zeggen dat hij den gendarme overdood of dood zoude geslaegen hebben.

Men sag alhier een besluijt van den prefect van dit departement de dato 12 Messidor, 8ste jaer (1 dezer maend Julij) opsigte der conscriptie militair aengeplakt, bestaende in vijf artiekels, te weten:

1° Dat de ingeschrevene in de 5 classen van ouder datum, dan het jaer 8, die getrouwt zijn voor 27 Messidor jaer 7 (15 Julij van 't gepasseert jaer) volstrekt van den leijst der ingeschrevene sullen uijtgeschrapt worden.

2° Dat de ingeschrevene van die classen wiens directe contributiën gene 50 francs sjaers bedraegen, toegelaeten sullen worden tot het verkrijgen van volstrekt ontslag, etc.

3° Dat er ter uijtvoering van die maetregels in de militaire bureau de prefecture eenen register zal geopent worden, ter inteekeninge van die behoeftige ingesetenen van de classen van het jaer 8.

4° Dat die borgers zullen gehouden zijn van mede te brengen:
   a) het extract hunner geborte en hun signalement;
   b) extract uijt de rolle der directe contributiën, ten bewijse dat sij of hunne ouders niet meer als 50 francs betaelen in alle de directe contributiën samen genomen, hunne patenten daer onder genomen.

5° Dat die stukken aen de prefecture zullen moeten gelaeten worden, om aen den generael Bonnard, de 24ste militaire divisie commanderende, die met de aflevering der volstrekte ontslaegen belast is, te konnen versonden worden.

Den 11 Julij sag men wedrom een besluijt van den prefect ten opsigte der conscriptie militair aengeplakt, de dato 21 Messidor, 8ste jaer (10 dezer maend) voorgegaen met eene

proclamatie van der zelven aen de ingeschrevene van alle de classen, en aen der zelver ouders of momboirs, eene proclamatie opgepronkt met vleijende woorden, seggende onder andere, dat hij alle de middelen van zagtzinnigheijd en overreding uijtgeput had, en eijndelijk dat hunne onverschilligheijd hem in de noodzaekelijkheijd brengt van ten hunnen opsigte middelen van gestrengheijd in het werk te stellen, maer dat sij er sig nog kunnen aen onttrekken als sij niet eenen oogenblik verzuijmen, besluijtende voords:

1º Alle de ingeschrevene van dit departement begrepen in de vijf classen van het jaer 7, zijn gehouden zig binnen twee dagen na dato dezer (ten aenzien van die van het arrondissement van Antwerpen) te vertoonen in het militair bureau van de prefecture (en ten aensien van de arrondissementen van Mechelen en Turnhout) aen den onderprefect, waeronder sij behooren, om ofte bewijsen dat sij onvermogende zijn, of eene quittantie over te brengen van den ontfanger generael van de somme van 300 francs.

2º Diegene der ingeschrevene van de 5 classen van het jaer 7, die voor 27 Messidor van 't jaer 7 (15 Julij 1799) getrouwt waren, zullen alleenlijk gehouden zijn hunne trouwbrief te vertoonen.

3º De ingeschrevene van de classe van 't jaer 8, die geschikt zijn om de armee te helpen uijtmaeken, zullen zig insgelijks binnen de twee dagen moeten vertoonen om of in persoon te vertrekken, of iemand in hunne plaets te leveren, op de voorwaerden die bij de wet van 17 Ventôse van 't jaer 8 zijn voorgeschreven.

4º De ingeschrevene van deze laetste classe, die zullen konnen bewijzen dat zij ongemakken hebben, die hun beletten om in persoon op te trekken, zullen zig insgelijks vertoonen met de verklaeringen, waerdoor hunne ongemakken bewezen worden, en het extract van de rolle hunner contributie, zoo zij niet meer dan 50 francs betaelen, of eene quittantie van de som van 300 francs, zoo hunne contributiën meer bedraegen dan de eerstgemelde som.

5º Na verloop van dit laetste uijtstel zullen alle de ingeschrevene door de spoedigste en gestrengste middelen gedwongen worden, om zig te gedraegen naer de wet van den 17 Ventôse van

't 8ste jaer, en het besluijt van de Consuls van den 7 Floreal van 't zelve jaer.
Gedaen in de prefecture te Antwerpen 21 Messidor van het jaer 8.
get: C. HERBOUVILLE.
De secretaris:
Generael RICAILLE.

Maendag den 14 Julij wird alhier en door geheel het land geviert de feest van het jaergetijde ofte verjaerdag der nationaele vereeniging (fédération nationale) dewelke op 14 Julij 1791 te Parijs heeft plaets gehad, gelijk men dan in de nieuwsbladen genoegsaem heeft gelezen. Deze feest wird den avond te voren en ook dezen morgen te 6 uren met het grof geschut aengecondigt. In den morgend, alle de aengestelde authoriteijten in den *Temple Décadaire,* gelijk de Jesuitekerk heden door hun genoemt word, vergaedert zijnde, gingen in trijn onder het musikael spel, naer het Groenkerkhof, alwaer te midden van die plaetse, wat voorder als daer het kruijs gestaen heeft, door den prefect den eersten steen van de aldaer op te regten piramide, geleijd wird. Van daer ging dien treijn naer de werff daer den eersten pael van de te maeken kaeij, door den ordonnateur de marine, Bourdon, ingeslaegen wird. Dezen pael die blauw, wit en rood als eenen triomphstaek geschildert is, staet op den hoek der werf voorbij de kraen noordwaerts in de Schelde. Dit alles geschiede onder 't geluij der groote klok en beijaerdspel en onder 't geschut van 't canon der schepen, waeruijt savonds andermael geschoten wird. Die in bedieningen zijn, moesten hunne huijsen verligten, waertoe de borgers insgelijks wegens de municipaliteijt aensogt waeren, dog hetwelk door deze laetste niet als van de fransgezinde en eenige bevreesde gevolgt is. Dit is die feest in 't kort, in 't kort seg ik, aengesien ik mij daer niet lang mede ophouden wil, want in sulke feesten verheugen hun de welpeijsende niet.

Ondertusschen, gemelden steen was van blauwe arduijn en zoo groot als eenen grafsteen, ligt in eenen daertoe gegraeven put, tusschen de plaetse daer het kruijs gestaen heeft en tusschen de 8 huijsen der kerk, die tusschen het kerkhof en de Schoenmerkt staen en welke gelijk de spraek gaet, welhaest staen afgeworpen te worden om aldaer eene vlakke plaets te maeken en waertoe onze municipaliteijt reeds groote moeijte te Parijs aengewend heeft, en nog doet om die permissie te verkrijgen; dog men hoopt dat de kerkmeesters onzer cathedraele zig daer tegen zullen stellen, en van hunne kant alle moeijte aenwenden zullen om dien kostbaeren pand der kerk, deze schoone huijsen tot nog toe onverkogt gebleven en daer beijde plebaniën onder zijn, te behouden. Eijndelijk gemelden blauwen steen was alzoo blijven liggen, waerop de kinders loopende in en uijt den put speelden; maer snagts of savonds was er eenen grooten schot op geschoten, waerin een drij koleurig vaentjen stak, welke schimpen ter kennisse van de overheijd gekomen zijnde, den zelven steen met aerde overdekt en den put aldus gevult is geworden, zoo dat deze piramide, daer de naemen der helden en groote mannen der republiek ingevolge desselfs besluijten moesten opgeschreven worden, zal verduijstert en vergeten blijven.

Den 19 Julij wird alhier een besluijt van den prefect de dato 25 Messidor, 8ste jaer (14 dezer maend Julij) onder den titel van *Octroij municipael en van weldaedigheijd opgeregt in de gemeijnte van Antwerpen,* aengeplakt, bestaende in 25 artikels, te lang om hier in te voegen. Ingevolge dit octroij, verkregen uijt verzoek en aenmoedinge der municipaliteijt, zal er op de voornaemste voorwerpen van consumptie, binnen de 5 sectiën van Antwerpen, volgens den leijste ofte tarif hier onder gevoegt, eene belastinge ingevoordert worden, tot betaeling der onkosten der municipaliteijt en hunne bediendens

en tot ondersteuning van die der Armhuijsen. Bij dit besluijt ofte reglement word de maniere van dese regten in te voorderen voorgeschreven en worden zeven ontfangers zoo binnen dese stad als canton, tot het heffen ofte ontfangen derzelve aengestelt, te weten: eenen op den hoek van de Brouwersvliet, den 2^{en} op de Werf, den 3^{en} aen St Jorispoort, den 4^{en} aen de Kipdorppoort, den 5^{en} aen de Roodepoort, den 6^{en} aen de Hand tot Berchem en den 7^{en} aen de Hand tot Borgerhout en bij hetzelven worden alle besluijten en schikkingen op 't ligten der accijnsen onlangs alhier provisionelijk gemaekt, afgeschaft en te niet gedaen.

LIJSTE DER RECHTEN
die geheven zullen worden op de voorwerpen van *consumptie* in den omtrek der vijf *sectiën* van de gemeijnte van Antwerpen, departement der twee Nethen, om te dienen tot goedmaking der onkosten van de armhuijsen en van de Municipaele en gemeijntelijke onkosten.

BENOEMING der VOORWERPEN	**NIEUWE MAETEN**	**Der zelver overeenkomste met oude Antwerpsche maeten**	**RECHTEN VAN OCTROIJ in**	
			Frans geld	**Brabants geld**
Dranken:	***Liters***	***Potten***		
Wijn en wijnazijn allerleije soort voor.....	102 600/1000	75,-	10,50	5,15, 9 3/20
Bierazijn voor	102 600/1000	75,-	2,72	1, 2,- 3/5
Liqueurs, brandewijn, geesten, genever, etc.	102 600/1000	75,-	10,75	5,18, 6 9/10
Antwerpsche en vremde bieren voor	102 600/1000	75,-	3,-	1,12, 7 40/2
Antwerpsche en vremde bieren per fles.....	-	-	-, 6	-,-, 7 469/500
Wijn en wijnazijn van allerleij soort per fles	-	-	-, 14	-, 1, 6 261/500
Liqueur, brandewijn, geesten, genever etc. per fles	-	-	-,14	-, 1, 6 261/500
Eetwaren:				
Ossen per stuk	-	-	6,-	3, 6, 1 4/5
Koeijen per stuk.....	-	-	4,-	2, 4, 1 1/5
Hamels per stuk	-	-	1,-	-,11,- 3/10

Lammeren per stuk....	-	-	-,75	-, 8, 3 9/40
Kalveren per stuk.....	-	-	1,-	-,11,- 3/10
Varkens per stuk.....	-	-	1,50	-,16, 6 9/20
Gesneden vleesch	1 kilogramme	ontrent 2 pond	-, 3	-,-, 3 464/1000
Versche visch, op den afslag of op eene andere wijse verkogt wordende 5 per C^{t} van de waarde.....	-	-	-	-
Gedroogde en gezouten visch komende in manden, tonnen of schuijt	120 kilogr.	240 pond	3,-	1,13, 9 1/10
Voeder:				
Hooij, klaveren, etc.	50 kilogr.	100 pond	-,15	-, 1,- 169/200
Strooij v. 100 bossen	-	-	-,50	-, 5, 6 3/10
Haver voor	8 89/100 decal.	65 p. of 1 veert.	-,60	-, 6, 7 19/50
Brandstoffen:				
Blokken brandhout	1 sterre	wis of 2 hoop	1,-	-,11,- 3/10
Takkebossen (fagot) van allerleij soort voor 't 100	-	-	-,75	-, 8, 3 9/40
Boschkolen per zak....	-	-	-,15	-, 1, 7 169/200
Houille en steenkolen	8 799/1000 dec.	57 p. of 1 veert.	-, 7	-,-, 9 261/1000
Zeep voor	125 kilogr.	300 p. ontrent	1,-	-,11,- 3/10

Deze nieuwe lasten bragten groote opspraek en misnoegte onder de gemeijnte, seggende dat se genoegsaem, jae maer al te veel belast en gestroopt waren; dat het onmooglijk was alle deze ongehoorde schattingen te konnen blijven opbrengen; ongehoorde schattingen seg ik, het was foncier ofte grondlast, mobilaire, sumptuair, personeel, deuren en vensters, patenten, etc. daer en boven langs alle kanten gestremt, door dien dat er bijna geene renten betaelt, geene revenuen inkomen en men van sijn officiën berooft is en alles even duer, en daerbij word men nog geduerig met garnisairen, jae met de vreedste soldaeten tot betaelinge van die schrikkelijke lasten geplaegt en gedwongen, men dreijgt ons van de meubelen uijt sijn huijs te haelen en publiek te zullen verkoopen, hetwelk sij bij sommige ongelukkige reeds gedaen hebben. En nu moet men daer en boven wedrom de accijsen en die gemelde nieuwe lasten opbrengen; jae het gaet zoo verre, dat er al verscheijde goede inwoonders en eertijds bemiddelde, gedwongen zijn hunne dienstboden te laeten gaen en selfs hunne huijsen te verlaten, om sig in agterhuijsen ofte op camers te begeven. O, ongelukkige tijden!

Ondertusschen was er groot geschil tusschen de visverkoopers en de ventjaegers over de betaeling der voors^{e} 5 p.c. welken last niemand van beijde betaelen wilden, en het was daerom dat dien visch door hun niet binnen de stad gebrogt, maer door de ventjaegers op de werf aen eenieder verkogt wird; dog dit geschil is daer na geeffent geworden.

Den 21 Julij is de nagtwagt op O.L. Vrouwentoren wedrom herstelt; savonds om 11 uren hoorden men de trompetten als te voren geblaesen worden; dat oud en noodig gebruijk was al sedert ..... opgehouden en de stadstrompetters vonden nog al veel geld te goed.

Den 25 Julij smorgens van 4 uren hebben de commissaires de police, met gendarmen vergeselt, verscheijde borgersjongens en jonge getrouwde, in de conscriptie militair zijnde, uijt hunne huijsen gehaelt, en dezelve op 't Casteel geset, om se tegen wil en dank soldaet te maeken; dog eenige sijn welhaest losgelaeten.

Den zelven en volgenden dag zijn er wel 200 jonge aengenomene mariniers, zeesoldaeten, waeronder kinders van 12 à 13 jaeren, uijt Vrankrijk gekomen, te schepe gedaen en naer Vlissingen en in Zeeland gevoert, alwaar de Engelsche zig met eene groote menigte van oorlogsschepen, fregatten, voor de haeve en ook voor Ostende en de voordere kusten van Vlaenderen en Zeeland, vertoonen.

Den 29 Julij zijn de resterende mariniers ook naer Vlissingen gevoert.

Augusti

Vrijdag den 15 Augusti, feestdag van O.L. Vrouw Hemelvaert, besonderen patroon deser stad, wird den Eerw. Heere pastoor van Stabroeck door de gendarmen aldaer, uijt haet en door den opstook der kwaede partije, aenhangers van den ingedrongen pastoor ofte deservitor, eenen Minderbroeder, gebortig van Antwerpen, maer van 't clooster van ....., en die onlangs op de zelve wijze de plebanie te Lier is gaen bedienen, gevangen binnen deze stad gebrogt, en in de gendarmerie op St Jacobsmerkt, de refugie van Tongerloo, geset; dog desen goeden Herder die sijne schaepen uijt vreese en om de vervolgingen, eenen ruijmen tijd heeft moeten verlaten, is nog den zelven dag in vrijheijd gestelt en naer zijne parochie wedrom gekeert.

Ondertusschen de vervolgingen dewelke tegenwoordig tegens onse inwoonders, die aengetigt worden, door het geduerig zenden van garnizairen, soldaeten in boosheijd en baldadigheden uijtscheijnende, zijn onverdraegelijk. Geheele dagen ziet men dezelve met billetten loopen, zelfs tot bij de geringste borgers en bij menschen aen wie het volstrekt onmooglijk is aen hunne opgeleijde contributiën te konnen voldoen, daer sij nogtans hunnen franc per dag en somtijds nog eten en drinken voor de drij dagen hebben willen eer sij henen gaen; jae is 't dat die borgers hun dien salaris niet geven kunnen, dan doen sij deselve allen overlast aen, slaegende deselve, gelijk het over eenige dagen in de Horestraet bij de Stadswaeg nog gebeurt is, daer den man van den huijse door den garnisair met sabelkappen grootelijks bejegent is geworden, en stelt men sig daer tegens, men word gestraft, of doet men daer klagten over, men word weggejaegt en de fonctionnairen krijgen altijd gelijk. Jae aen hun is alles toegelaeten, wij hebben er een voorbeeld van in den portier deser stads Roodepoort, die op 18 Meert laest den weerd uijt de Swaen op de Peerdemerkt doodgeschoten had, en daerom op 25 April daer naer door den tribunael criminel alhier ter dood verwezen was, van welk vonnis hij te Parijs gerappelleert had, daer het zelve gecasseert en hij naer eenen crijgsraed versonden is geworden. Hij is onlangs te Brussel door het militair geoordeelt en ook gelijk het wel te denken was, niet alleen vrij verklaert, maer in sijnen post herstelt geworden, waervan hij sedert eenige dagen wedrom besittinge genomen heeft.

Den 19 Augusti smorgens van 7 tot 8 en van 11 tot 12 uren met het geluij der groote klok en het beijaerdspel aengecondigt, de installatie der nieuwe leden van de twee tribunaelen, te weten crimineel en civiel, hetwelk tegen den noen in den tempel door den prefect verrigt wird. De leden van beijde

de rechtbanken waren tot die bediening bij een arrêté van den eersten consul Buonaparte de dato 17 Messidor, 8ste jaer (6 Julij laestleden) benoemt, en zijn de volgende:

Tribunal criminel.

President:
Charles d'Or, gebortig deser stad, lid van den tribunal van cassatie te Parijs, geduerende deze revolutie genoegsaem bekent.

Regters:
..... Carré, accusateur public actuel.
Antoine P. De Moor, advocaet, gebortig dezer stad, gewezen representant van 't volk te Parijs en legislateur.

Suppleanten:
Petrus Josephus van Welhuijsen, gewesen schepene deser stad, die dese plaets geensints aenveerd heeft.
Simon Pierre Dargonne, gewesen commissair du pouvoir exécutif bij de municipaele administratie alhier, genoegsaem bekent.

Commissaire:
..... Dela Buisse, ex-legislateur.

Greffier:
..... Legros, substitut actuel du commissaire.

Tribunal civil.

President:
Joannes Josephus Van Dun, gewesen schepene deser stad, die dese plaets niet aenveerd heeft.

Vice-President:
..... Cayre, juge, eenen Franschen priester, of beter geseijt apostaet.

Regters (juges):
Bernardus Petrus De Visser, gewesen schepene.
Judocus Wouwermans, advocaet, gebortig deser stad.
Dese twee hebben de bediening niet aenvaerd.

..... Fradin, membre du tribunal de cassation.
Constantinus N. Nanteuil, den zoon, advocaet, die deze bediening ook geweijgert heeft.
Josephus van Wolvelaer, gebortig en advocaet deser stad, die ook geweijgert heeft.
C. van de Walle, juge actuel.
..... Gérard, homme de loi.

Commissaire:
..... Chabroud, commissaire actuel.

Substitut:
..... Donrousseau, fils, homme de loi de Paris.

Greffier:
..... Charlier, président actuel du tribunal criminel.

Met dese nieuwe schikkingen was den tribunal correctionel te niet, of die bediening wird door den tribunal civil verrigt, en wij worden ondertusschen door Fransche, immers door personen der quaede partije, aenhangers van het Fransch gouvernement bestiert, die niet en zoeken als hunne belangen en die de goede borgers verdrukken.

Den *Raed der Prefecture* immers het grootste gedeelte der zelve hier vore in 't begin der maend Meij gemeld, die bediening geweijgert hebbende, was er eenen anderen leijste gemaekt en naer Parijs gesonden, alwaer dan andere personen tot die bediening benoemt zijn, dewelke dese plaetsen aengenomen en diensvolgens onlangs ook door den prefect in 't bisdom geïnstalleert zijn en aldaer hunne zittingen houden.

September

Den 3 en 4 September is er eenig voetvolk langs St Jorispoort binnen gekomen en volgens gewoonte bij de inwoonders gelogeert tot sanderdags, als wanneer dese crijgsvolkeren

smorgens vroeg naer Holland vertrokken zijn, misschien tot versterkingen der garnisoenen aldaer, want de Engelsche de kusten van Zeeland, Holland en Vriesland ten allen kanten bedreijgen, sij liggen van Vlissingen af tot Texel en voorder op de Noordzee met meer als duijsent schepen, zoo men hoort; hebbende vele duijsende man Engelsche troupen en eenig uijtgewekene Hollandsche regimenten die aen de oude regering getrouw gebleven zijn, met den Prince van Oragnien, stadhouder van die provinciën, aen boord, gelijk men in de gazetten leest. Jae de spraeke gaet alhier dat het tegens Zeeland gemunt is, en dat de stad Vlissingen door de Engelsche in den naem van den Prince van Orangnien zoude opgeeijscht zijn. Als dit zoo is, dan staen wij ongetwijffelt wedrom met logementen belast en geplaegt te worden, waer van men nu eenigen tijd bevrijd geweest heeft. O, ongelukkige tijden! Het zijn niet als plaegen; jae door het geduerig zenden van garnizairen tot het invoorderen of beter geseijt tot het afperssen der contributiën, wird de murmuratie onder onse verdrukte inwoonders hoe langer hoe grooter, naementlijk over de personele, mobilaire en sumptuarie contributie. Degene die meijnden dat se hunne quoten geheel betaelt hadden, sagen uijt de waerschouwingen die dagelijks rondgedraegen wirden, dat se nog al veel selfs van 't 7ste jaer opleggen moesten, waerover grootelijks tegens de repartiteurs geschreeuwt, jae de oorsaeke van dese verhoogingen aen dezelve, te weten aen Jon^{r} Charles Bertina, den advocaet Gerardi en Grimmar, horlogiemaeker, toegeweten wird, dewelke om sig daer van te ontschuldigen op 19 deser maend September in de Antwerpsche Gazette, onder andere hebben doen stellen:

> Dat de repartitie door hun geschied, beloopt £ 131.780. - en dat de rollen gemaekt in 't Departement buijten hunne tusschenkomste en bij den ontfanger B.J. Genoels berustende, beloopen ter somme van £ 292.537,30 cent, dat, om sig daervan te overtuijgen, de contribuable ingevolge de wet dagelijks inspectie kon-

> nen nemen van de matricen derzelve contributiën, dewelke door de gemelde repartiteurs aen de municipaele bestieringe ter hand gestelt zijn door order van de prefect den 7 Floreal (27 April) laestleden, tijdstip op den welken hunne bewerkingen geeijndigt zijn, en welke matricen tegenwoordig op den eersten bureau van het gemeijntenhuijs alhier, en vergelijkende het gene sij op gemelde matricen getaxeert zijn met hetgene betaelt is in de vermaenbriefkens door den voors^e^ percepteur aen de contribuable gesonden wordende, zullen sij op den eersten oogslag bemerken de valsheijd der opseijgingen welke niet konnen toegeijgent worden als aen kwaedaerdigheijd. Hetwelk is dienende tot onderrigtinge van eenieder.

Deze advertentie ter kennisse van den prefect gekomen zijnde, heeft de gemelde repartiteurs, immers de twee eerstgenoemde, bij sig ontboden en met vele bedreijgingen bejegent; jae den gazettier P.J. Janssens, wonende op de Vlasmerkt alhier, is daerom eenige dagen daerna op 't tugthuijs in de gevanganisse geset, en tegen de voors^e^ repartiteurs was insgelijks prise de corps gedecreteert, maer deze hielden zig in verstek en dese zaek is zoo stillekens vergaen. Den gazettier wird ondertusschen ook losgelaeten, en eenieder moest zijne aendeelen op dien hoogen taux betaelen of worden er met geweld toe gedwongen. Dat is vrij zijn, lieve lezer.

Den 23 September wesende volgens den nieuwen Franschen stiel den 1 Vendemiaire ofte 1sten dag van 't 9ste jaer der stigtinge van de Fransche Republiek, hetwelk alhier als eenen besonderen feestdag moest geviert worden. Savonds te voren en desen morgend te 6 uren wird deze feest met het geschut van 't canon, 't luijden der groote klok en beijaerdspel aengecondigt. In den morgend ging den prefect en den voorderen franschen aenhang naer den tempel, vandaer naer huijs. Ondertusschen sag men verscheijde konststukken van onsen vermaerden Omgang, te weten: den Walvis, het groot schip met

de bootjes, den grooten Reus, Neptunuswagen, den Pernassusberg ofte Stier, den wagen der trompetters, langs de voornaamste straet, onder grooten toeloop van volk, verscheijnen. Na middag wird den vogel op de Kasteelplijn met den handboog geschoten en alwaar ook met water getournoijd wird etc. waermede verscheijde silvere prijsen te winnen waren. Savonds moest men sijne huijsen verligten, hetgene van vele nogtans gelaeten wird. Jae in sulke vreugden konnen de goede en verdrukte borgers geene genoegen vinden.

Den 27 September smiddags wird alhier met het geluij der groote klok, het spel van den beijaerd, en met het geschut van 't canon aengekondigt dat den stilstand van wapens tusschen den keijser en de fransche zoo in Italiën als in Duijtsland voor 42 dagen, immers tot 5 November toekomende verlengt was, en dat de steden van Ulm, Ingolstad en Philipsbourg aen de Franschen tot garantie moeten overgeleverd worden, en dat er een congres tot Luneville in Lorreijnen zal gehouden worden, om aldaer over den generalen vrede te handelen, etc.

October

Den 2 October wezende Decadi ging er niemand van de aengestelde authoriteijten of bediendens naer den Tempel meer, maer hielden hun bijeenkomste voortaen op 't stadhuijs, alwaer de houwelijken ook geschieden moesten.

Den 5 October zijn de commissaires de police afgeset en in hunne plaetsen zijn gestelt, te weten:

Voor de 1ste sectie: ..... Michaux.

Voor de 2e sectie: ..... Moser, die merkelijken tijd alhier in fransche bediening geweest is.

Voor de 3e sectie: ..... Peeters.

Voor de 4e sectie: Joachim, on dit de Crousot.

Voor de 5e ofte buijtensectie: Petrus E.J. Van Assche, had commissaire te Stabroek geweest.

Den 9 October is het Comité de Bienfaisance op 't versoek der zelve administrateurs om hunne bewerking te vergemakkelijken door den prefect met vijf leden vermeerdert, te weten:

1. Cornelis J. Stordeur.
2. ..... Sibooms.
3. H.F.X. Bals.
4. Jean Charles Metdepenningen.
5. Joannes S. van de Zanden.

Dewelke met de 5 oude leden gesamentlijk onse arme en gebrekkelijke menschen, onder den naem van Weldadige Bestieringe, bezorgen.

Den 21 October twee dagen na de volle maen was 't alhier met eenen Noord-Westenwind, zoo hoogen watervloed, als het in langen tijd niet meer geweest hadde, dit gebeurde onverwagt en heeft ook groote schaeden aen de goederen, koopwaren, eetwaren, etc. in de kelders van degene aen de waterkanten en leege plaetsen deser stad woonden, veroorsaekt; de balken, manden en houtwerk op de kaijen en namentlijk op de werf liggende waren gaan drijven en op 't Kiel en elders aengekomen.

Den 28 October zijn de accijnsen der Antwerpsche bieren alhier wegens den prefect in 't bisdom publiek verpagt en ingepagt door ..... Stuijck, brouwer en consoorten, voor de somme van 100.000 franken ofte f. 55.125. - court 's jaers. Sanderdags wirden den accijs der vremde bieren insgelijks verpagt. Dog het schijnt geenen voordgang gehad te hebben.

November

Sondag den 9 November was 't soo schrikkelijk en onstuijmig weder, als bij menschen gedenken oijt alhier geweest had. Van morgen af had men een sterken Zuijd-Westenwind gevoelt, maer smiddags wird den zelven zoo hevig, vergezelt met draeijende rukwinden, dat het als eene aerdbeving scheen te geleijken; men hoorde ten allen kanten steenen, pannen, tichelen, schaeliën, gelaezen, schouwen vallen; geheele gevels, daken en vensters, groote en dikke mueren, wirden met een schrikkelijk geweld afgesmeten en omgeworpen; onder andere: den grooten en hoogen muer van den hof van het clooster der Arme Clarissen, staande ten halven de Lombaerdstraet over St Jacobskerk, wird met zulk geweld op de daer tegenoverstaende huijsen gesmeten, dat dezelve grootelijks beschaedigt zijn; jae een van deze den gevel en dak afgevallen, en bijna geheel ingestort is. Eene dogter melk draegende met haere kopere stoopen daer omtrent zijnde, lag gedeeltelijk onder de steenhoopen als begraeven, dat haere stoopen onder de vallende steenen geplettert waren, maer wird gelukkiglijk seffens daer uijt getrokken, sonder merkelijk gekwetst te zijn, maer men vreest dat er nog menschen onder die ruinen zullen verongelukt zijn. Eenen anderen grooten muer van den hof van het hoeckhuijs der Amptmansstraet, in de Blindestraet, tegenwoordig bewoont door Dheer Charles Seuninckx, koopman, wird geheel zoo als hij gestaen hadde, ten gronde geworpen, en aldus ging het nog in andere straeten. Jae de mueren en houte schutsels in sommige hoven boo aen de Kasteelplijn als elders, wirden omgeworpen en vele boomen uijtgerukt en gebroken. In deser stads Grooten Eeckhof wirden verscheijde lindeboomen uijtgeslaegen of afgebroken. Verscheijde inwoonders wirden op de straeten door het vallen der steenen, ven-

sters etc. gekwetst, andere opgenomen door de rukwinden en ter aerde geworpen. Vele gelaezen van kerken en huijsen, jae geheele raemen wirden uijtgeslaegen, onder andere is de schoone venster der Cathedrael boven de kerkdeur Zuijdwaerts, ten jaere 16..., door Philippus IV, koning van Spagnien en sijne gemaline vereert, welkers afbeeldsels men daer in ziet, grootelijks beschaedigt. Den steert van den haen van den toren der zelve kerk is afgewaeijt, maer den toren, onlangs gerepareert zijnde, is ongehindert gebleven. De windmeulens, zoo op deser stadsvesten als buijten de poorten staende, waeren in een aldergrootste gevaer, dengenen genaemt De Peerle, staende op Kattenberg boven St Laureijsfort over ..... jaeren nieuw opgetimmert, aen Petrus Smekens toebehoorende, is wedrom afgewaeijt en aen stukken gesmeten; de asch, sweerden en kap zijn in de veste gevallen; eenen anderen meulen buijten de Roodepoort staende en genaemt ..... toebehoorende aen ..... Calewaert, is insgelijks ter aerde aen stukken geworpen, tot groote schaede der eijgenaers. Op onse riviere was het schrikkelijk, de opkomende baeren wirden over de grootste schepen, jae selfs over de masten der zelve met een ijsselijk gedruijsch geslaegen. Verscheijde schepen voor deze stad liggende, zijn van hunne ankers gerukt en gaen drijven. De twee fregatten en den drijmaster, zijn met de aldergrootste moeijte behouden, maer vele schaede geleden en touwen verloren, jae den laetsten wesende eene Corvette genaemt l'Alerte, eenen mast afgeslaegen te hebben. De liggers aen de werf met de brugge aldaer zijn verdestrueert; een pleijte en eene schuijte van den overzetter aen het Bierhoofd, de bruggen op de houtkaeij, en degene op de Engelsche kaeije zijn aen stukken of grootelijks beschaedigt; jae verscheijde schepen tusschen Bats en deze stad zijn vergaen, welk getal men op 11 rekent, waerdoor vele menschen verdronken zijn.

Deze schrikkelijke stormwinden duerden altijd even gewel-

dig tot ontrent 6 uren savonds, den draaijenden wind Noord-West, doende het water zoo geweldig opkomen dat het welhaest vloed wird en zoodanig dat de waterkanten, den Oever, Peerdemerkt, Klapdorp en andere leege plaetsen deser stad seffens onder water geset wirden. Het water stond veel honger als op 21 October laestleden, jae stond aen de kraen op de werf wel 8 à 9 voeten hoog volgens dat aldaer aengeteekent is. Een van de grootste schepen van ons land eenigsints beschadigt zijnde, wird op de Werf voorbij de kraen op de wal geset; drij andere schepen zijn tot ontrent Austruweel op strand gedreven. Men mag zeggen dat het een der grootste watervloeden en schrikkelijkste tempeesten is geweest die men beschreven vindt.

Om 8 ½ uren begon het water, schoon hetzelve nog ontrent eene ure opkomen moeste, gelukkiglijk en met soo grooten spoed als 't opgekomen was te vallen, en dan wird het kalm en eenigsints gestilt, het was een weder dat menig mensch verzuchten dede, en dat onbeschrijvelijke schaeden veroorsaekt heeft; weijnige huijsen zijn onbeschaedigd gebleven, jae alle straeten deser stad zijn met gruijshoopen en steen besaeijt. Antwerpen zal deze rampen gedenken.

Op het platland is den stormwind ook schrikkelijk geweest, de dikste boomen zijn gebroken of uijtgewaeijt, geheele bosschen zijn door het geweld der stormen verwoest, huijsen, schueren en stallingen zijn ingevallen, daer menschen en beesten onder zijn verplettert. Uijt de andere steden hoort men insgelijks niet als droeve verwoestingen en rampen.

Den 10 November zijn de lindeboomen in deser stads Grooten Eekhof sekerlijk meer als honderd jaer gestaen hebbende, aldaer van stadswegen verkogt. Deze verkoopinge geschiede met gesloten deuren en om zoo te zeggen buijten iemands wete, aengezien er geene bekentmakingen van aenge-

plakt waren; jae wird uijtgebelt geene halve ure te vorens. Daer waren ook nouwelijks 4 à 5 koopers, zoodat deze schoone en sware boomen voor 3 en 4 guldens ieder verkogt wirden.

Den 11 November wird het steengruijs van den omgewaeijden muer uijt de Lombaerdstraet weggevoert. Dan is er onder die ruinen gevonden sekeren borger deser stad Milpas genaemt, knaep van de chirurgijnskamer en van dan armen alhier, dood, armen en beenen gebroken zijnde, dog het scheen dat hij daeronder nog merkelijken tijd moet geleefd hebben; jae men gelooft dat hij daer seffens uijt hadde gehaelt geweest, dat er nog hope van opkomen zoude geweest zijn.

Het steengruijs van deze mueren wird in onze Cathedraele kerke van O.L. Vr. gevoert, welke merkelijk opgehoogt en de grafkelders met steengruijs toegevuld worden. De zerken worden opgebroken en alle verleed, de grootste in den middenbeuk en cruijs, de kleijndere daertegen; degene met wapens, figueren of andere cieraeden wirden gelijk gekapt, de gebroke weg gedaen of ergens toe gebruijkt, en zoo zullen er vele gedenkenissen en oudheden van groot belang verloren gaen, de oude en zeer merkweerdige zerken van de oudste familiën dezer stad, van verscheijde ridders in Besnijdeniscapelle liggende, werden insgelijks daer uijtgevoert, uijtgekapt en op andere plaetsen geleijd, eene zaek dewelke van geene wijse menschen en van geene liefhebbers der oudheden kan goedgekeurt worden. Maer wie kan er zig thans tegenspreken, en het zijn nogtans de wettige kerkmeesters die dit werk bestieren. De capelmeesters naementlijk degene van O.L. Vrouwcapel aldaer, hadden sig reeds daertegen gestelt, want de grootste zerken wirden uijt hunne capel genomen om dezelve op gemelde wijse elders in de kerk te leggen.

Behalve het verleggen van den vloer deser kerk, was den

eenigsten autaer den welken in dezelve gebleven was, te weten den genen van den Jongen Handbogegilde, uijt den middenbeuk in de capelle van den Salve Regina agter de choor in den omgang geplaetst. De pilaeren in den middenbeuk, daer de autaeren tegen gestaen hadden, en rond bemetseld geweest hebbende, wirden afgekapt, en in hunne eerste gesteltenisse met goten gelijk alle de andere pilaeren, gebrogt. Verscheijde wirden door dit afkappen zeer geschonden en met groote stukken afgesprongen te zijn bevonden, sommige meijnen dat dit nog van den schrikkelijken brand, den welke deze kerk op 6 October 1533, verslonden heeft, en dat deze pilaeren alsdan overmetzeld zoude zijn. Wat er van zij of niet, men vind in de archiven deser stad een oud refreijntjen, jaer en dag aenweijsende, alsdan op dezen brand gemaekt, luijdende aldus:

Memoriale sinnen wilt aenmerken
Cleijn gensteren ontsteken wel groote kercken
Condije in Antwerpen aenschouwen hier
Crachtige ijseren ende vaste wercken
Cleven aen 't stukken ende oock die sercken
Calommen schelferden deur 't vreeselijk vier
Voor Sinte Gommaers Autaer begonst 't dangier
Van een uijtgedaen toortze oft zulcke gebreke
Vliegende in een rieten venster schier
Vlammetje was 't alomme ontsteken
Verbrande juweelen geen schoonder om spreken
Veel kostelijcke stucken in haest geruineert
In October den sesden dach nau gebleken
Is dees kercke maer den choor niet verdestrueert
Insgelijks wert den Thoren met macht gesalveert.

Cornelius Grapheus, alsdan secretaris deser stad, heeft dezen brand breedvoeriger in latijnsche heldenverschen beschreven; Franciscus Sweertius heeft se in Mon. Sepulchr. Ducat. Brab. 1613 doen herdrukken.

Den 18 November heeft den prefect de gewenschte herstellingen der Fundatie van Terninck op 't aenhoudend versoek der aelmoesseniers, toegestaen, tot groote blijdschap van alle welpeijsende. Dog dese loffelijke stigtingen zullen misschien nog niet zoo haest konnen in wesen gebrogt worden, aengesien de goedkeuring te Parijs nog moet gevraegd worden.

Den 19 November smorgens waren er verscheijde voornaeme kooplieden deser stad bij den prefect ontboden, om maetregelen te nemen over het verbod van geene vremde schepen ofte goederen, komende van Spagniën en andere kusten, tegenwoordig met haestigziekte, de peste, geïnifecteert zijnde, waarmede de steden Cadix, Siviliën, Madrid en andere plaetsen van dit koninkrijk schrikkelijk geplaegt worden, en selfs seer vele van hunne inwoonders verloren hebben. Geene hoegenaemde schepen mogten van Holland alhier aenkomen, voor en alleer aldaer goede schikkingen zullen genomen ofte eene quarantaine zal gehouden zijn.

Den 21 November is Jon^{r} Lambertus J. De Hornes, onderschouteth deser stad, te Mechelen in sekere herberge zijnde, overleden en den 23 der zelve maend aldaer begraeven.

Joannes Baptista van Horsigh, gebortig deser stad en chirurgijn etc. tot Eeckeren geweest hebbende, om sijnen slegten handel en quade feijten op ..... laestleden tot een pronkinge en eene gevangenisse van... jaeren verwesen zijnde, hier vore op zijne plaetse gemeld, en van dit vonnis te Parijs gerappelleert hebbende, en waervan hij het eijnde nog altijd op het Steen in de gevangenisse bleef afwagten, maer in dien tusschentijd ziek, waer of geveijnst, geworden zijnde, was immers naer 't gasthuijs alhier getransporteert, waeruijt hij op 25 deser smorgens vroeg gevlugt is; eenieder gelooft dat het

een besteken spel was, want andersints souden sij hem wel scherp met eene wagte doen bewaeren hebben. Daer wird ook geen ondersoek naer hem gedaan; jae die zaek was daermede uijt, en daer wird geseijt dat klijne dieven groote straffen moesten onderstaen en dat groote vrij en los gelaeten wirden.

Den 27 November smorgens is R.D. Joannes Clé, in het clooster der Cellebroeders alhier in den ouderdom van 88 jaeren overleden, en den 29 der zelve maend buijten deze stad begraeven. Hij was geboren binnen deze stad den 30 Augusti 1722. Naer sijne studie bij de P.P. Jesuieten alhier gedaan te hebben, heeft hij sig den 22 September 1740 in die societeijt begeven. Is eenen der zoogenaamde Bollandisten ofte Heijligschrijvers geweest, de drij laetste (boekdeelen) der maend September voeren zijnen naem. Hij heeft dezen arbeijd verlaeten en is Lector de H. Schrifture in het collegie der Jesuiten te Loven geworden, daer na Socius en eijndelijk den 9 Junij 1770 is hij Provinciael deser Neder-Duijtsche provincie gekosen, en wird ten jaere 1773 in die hoedanigheijd door den Eerw. Pater Petrus van Royen, die sedert 22 October 1772 sijnen Socius en Repositus van het professiehuijs sedert 29 der selve maand en jaer geweest had, opgevolgt. De societeijt den 20 September 1773 alhier vernietigt zijnde, is gemelden Pater Joannes Clé wegens het gouvernement generael, eenen merkelijken tijde soo te Brussel als binnen dese stad in het clooster der P.P. Carthuijsers in egtenisse gehouden geweest, dog eijndelijk in vrijheijd herstelt zijnde, heeft alhier gerustelijk gewoond. Op 9 Februarij 1798 dede hij tot verwonderinge van alle geleerde en welpeijsende, den eed van haet aen het koningdom, aengekleeftheijd aen de Fransche Republiek, aen desselfs constitutie etc., door de Fransche regeringe aen de geestelijkheijd afgeeijscht gedaen. Ten lesten door sijne hooge jaeren sijn verstand als beswijkende, is hij bij de Cellebroeders

alhier bestelt, alwaer hij eijndelijk als boven gesegt, na gemelden eed herroepen te hebben, overleden is. Hij is den 29 dezer maend buijten deze stad op 't kerkhof op Stuijvenberg begraeven(1).

Den 28 November wird de Antwerpsche gazette wedrom gedrukt en uijtgegeven bij Dheer Joannes Henricus van Soest, boekdrukker en gazettier in de Cammerstraet alhier, welkers drukkerije eijndelijk geopent is en alwaer de gazette op de Dijnsdagen en Vrijdagen van elke week wedrom als voor dezen zal te bekomen zijn.

Den 30 November is er wedrom seer veel crijgsvolk zoo uijt Holland als uijt Vlaenderen binnen deze stad gekomen, welke volgens gewoonte bij de borgers geleijd wirden tot sanderdags, als wanneer dezelve, te weten degene uijt Vlaenderen kwamen, naer Holland en de andere naer 't Rhijnleger vertrokken zijn.

December

Den 1 December smiddags is wedrom seer veel voetvolk uijt Zeeland binnen gekomen en bij de borgers gelogeert.

Den 2 December is er ook eenig peerdevolk van de vliegende artillerie uijt Holland binnen gekomen met canon en caissons; wirden ontrent Tappesierspand en in de Gasthuijsstraet in de groote huijsen gelogeert.

Den volgenden dag *(3 December)* is allen dit crijgsvolk langs St Jorispoort vertrokken naer het Rijnleger, zoo men seijde. Alle deze teekenis zien er zeer oorlogssugtig uijt; jae

(1) *Randschrift:* Huberti zoude den eed ook herroepen hebben.

volgens de publieke nieuwspapieren, zijn de vijandlijkheden tusschen de Keijserlijke en Fransche legers aen den Rijn reeds begonnen.

Den 4 December wesende de feestdag van de H. Barbara, zijn alhier wedrom twee nieuwe aelmoesseniers gekosen, te weten Jon^{r} Geelhand en Verachter.

Den 12 December smiddags wird alhier met het geluij der groote klok, spel van den beijaerd en geronk van 't canon eene victorie door de Fransche op de Keijserlijke troupen in Beijeren behaelt, aengekondigt, zoo dat de vijandelijkheden wedrom begonnen zijn.

Om dezen tijd wirden er op de besonderste straeten deser stad groote lanteernen die men reverbers noemt gehangen, waerdoor dezelve savonds en bij nagten verligt is. Deze lanteernen waren van koper en in Vrankrijk gemaekt. De bekostingen daervan wird uijt het octroij municipael ofte accijsen en andere nieuwe opgestelde stadslasten gedaen.

Den ..... is den spijker der graenen etc. voor de chijnsen alhier opgestelt ofte geformeert als volgt, te weten:

Terwe, de veertel	£ 7,3
Rogge, de veertel	£ 4,9
Gerst, de veertel	£ 3,12
Evie, de veertel	£ 5,13
Haver, de veertel	£ 2,13
Boekweij, de veertel	£ 4,17
Witte boonen, de veertel	£ 12,-
Erwten, de veertel	£ 9,-

1801

Januarij

Den 2 Januarij sag men een besluijt van den prefect van dit departement van 12 Nivose (ofte 2 deser) ten opsigte, van 't zoo genaemt *Octroij municipal et de bienfaisance d'Anvers,* in 't ligt verscheijnen, waarbij gezegt word:

> dat den tarif gelijk dien nu is, niet genoegsaem kan voldoen aan de dringende noodwendigheden der armen en aen de communaele depensen van een onnaerlaetende en dringende noodzakelijkheijd en om de misslaegen die uijt de tauxatie en non tauxatie van verscheijde voorwerpen van consumptie etc. spruijten te voorkomen, besluijt het volgende:
> Art. 1. - Te rekenen van den 15 Nivôse tegenwoordige maend (5 deser) de regten van octroij, tot onderstand aen de noodwendigheden der hospitaelen en aen de onkosten communales, opgeregt, sullen ingevoordert worden op de voorwerpen van consumptie in de uijtgestrektheijd der vijf sectiën der stad Antwerpen gelijk als volgt:

Benoemingen der voorwerpen onderworpen aen de octroijrechten	***Gewigten en maeten***	***Regten van octroij in frans geld***
Wijn en wijnazijn	per ame	Frcs. 20, - cent
Brandewijn en spiritus	idem	Frcs. 10, - cent
Gestookte genever	idem	Frcs. 6, - cent
Antwerpsche en vremde bieren	idem	Frcs. 4,50 cent
Kleijne Antwerpsche bieren	idem	Frcs. 1,50 cent
Bierazijn	ditto	Frcs. 2,50 cent
Wijnazijn	per pinte	Frcs. -,10 cent
Gestookte genever	ditto	Frcs. -, 3 cent
Brandewijn en spiritus	ditto	Frcs. -, 5 cent
Ossen	per hoofd	Frcs. 6, - cent
Koeijen	idem	Frcs. 4, - cent
Kalveren	idem	Frcs. 1, - cent
Schaepen	ditto	Frcs. 1, - cent
Lammeren	ditto	Frcs. -,75 cent
Verkens	ditto	Frcs. 1,50 cent
Vleesch bij het pond	per pond	Frcs. -, -, 1 ½ cent
Gezouten visch	per pond	Frcs. -, -, 1 ¼ cent
Versche visch	5 perc. van de waarde	-
Hoeij en klaever, etc.	per 100 pond	Frcs. -,30 de 100 p.
Stroij	p. 100 buss. v. 10 rond	Frcs. -,75 de 100 l.
Haver	per veertel	Frcs. -,50 cent
Wishout	per wisch	Frcs. 1, - cent
Mutsaert	per 100	Frcs. 1, - cent
Boschkolen	per zak	Frcs. -,15 cent
Steenkolen en houille	per waeg wegend ontrent 144 pond	Frcs. -,10 cent
Zeep	per pond	Frcs. -, 1 cent

Art. 2. - Het reglement van 25 Messidor van 't jaer 8 en de volgende, betrekkelijk tot het gesegde octroij van Antwerpen, worden agtervolgt, voor zoo veel zij niet en strijden met het tegenwoordig besluijt[1].
Art. 3. - Het tegenwoordig besluijt zal in beijde de taelen gedrukt, aen de regtbanken toegesonden en aengeplakt worden waer het noodig zijn zal.

Gedaen te Antwerpen, den 10 Nivôse IX jaer van de Fransche Republiek.

(geteekent): C. HERBOUVILLE.
Den secretaris general: RICAILLE.

(1) *Randschrift:* Ziet 19 Julij 1800.

Den 4 Januarij stierf den schepen Nanteuil en is den 6^{en} smorgens op 't kerkhof te St Willibrords begraeven.

Den 5 Januarij smiddags en savonds wird er met het geluij der groote klok, het spel van den beijaerd en geschut van het canon, aengecondigt daer er 20 uren der stad Weenen eenen stilstand van wapenen tusschen den keijser en de fransche veldoversten gesloten was en dat den keijser verscheijde steden en sterktens tot onderpand moest overleveren. Dit was bij gevolg van eene nederlage die de keijzerlijke legers onderstaen hadden.

Deze droeve tijdinge bragt vele goede menschen in druk en agterdenken. Jae dit jaer nam wedrom een begin vol droefheijd voor menigen ongelukkigen mensch. De vervolgingen tegens degene in de onmogelijkheijd waren van hunne ongehoorde opgeleijde lasten, ik zeg de fonciere, personele, meubilaire en somptuaire contributiën, en degene op deuren en vensters gestelt te konnen voldoen, sag men daegelijks uijtwerken. Het zenden van garnizairen en contrainten was onophoudelijk. De meubelen van die ongelukkige inwoonders wirden opgeschreven, en is 't dat men de lasten met de daer op geresene onkosten, dewelke enorm waeren, dan nog niet seffens betaelden, dan wirden de meubelen schoon men daer tegens in reclame was, weggehaelt en naer de Vrijdagsche merkt gevoert en aldaer publiek verkogt en zulke verkoopingen zag men menigvuldig alle werkdagen, maer besonderlijk in 't beloop dezer maend.

Maer besonderlijk heden, *den 15 dezer maend Januarij*. Het was ook vandaeg dat er bijna eene tumulte uijt volgde; want niettegenstaende deze verkoopingen door soldaeten beschermt, wirden dezelve en de huissiers, die roepers speelden, alsook degene die dezelve bemoeijde, een slegte soorte van menschen, door de jongers elke reijse dat se een stuk verkoo-

pen wilden, uijtgejouwt en na geroepen, dat den eenen den anderen niet verstaen konden, jae de soldaeten trokken hunne sabels en wilden onder den hoop slaen, maer wirden met steenen en vuijligheijd bejegent. De straeten van den omtrek der Vrijdagsche merkt af tot aen de Groote Merkt en elders waren vol volk en men vreesde met reden voor eenen oploop, en nog zooveel te meer omdat er van smorgens af al eenige commotiën hadden plaats gehad, naementlijk in de Borze- en Huijdevettersstraeten, alwaer de opschrijvers uijt de huijsen geslaegen waren; jae is 't dat sij deze ongehoorde en onverdraeglijke vervolgingen niet en staeken, dan zullen zij zeker de oorsaek zijn als er eenen oploop uijt voordkomen zal.

Den 24 Januarij hadden diergelijke verkoopingen en desorders wedrom plaets. Onverdraeglijk word men heden geplaegt.

Februarij

Den 5 Februarij tegen den middag wird den nieuwen aengestelden Maire van Antwerpen Jon^{r} Jean E. Werbrouck, gebortig dezer stad, broeder van den choordeken onzer cathedraele, benevens sijne vier adjointen, door den prefect op het stadhuijs onder het geluij der groote klok en beijaerdspel geïnstalleert. Deze waeren bij besluijt der consuls geteekent te Parijs 9 Pluviose (29 Januarij laestleden) aengestelt. De municipaele bestieringe wird alsdan afgestelt en deze in hunne plaets aengestelt.

Den 11 Februarij. Bij besluijt van 22 Pluviose (11 Febr.) wird wegen sden Maire verboden van schaede ofte vuijligheijd te doen in het binnenste ofte tegen de mueren der borze; daer wird wegens den Maire verboden van schaede ofte vuijligheijd

Omtrent dien tijd wirden de gaenderijen der Borze gewit, dewelke het genoegsaem noodig hadden, en daer wird er eenen persoon van stadswegen door toedoen der kooplieden om de vuijligheijd te beletten, gestelt.

Den 16 Februarij wezende vastenavond maendag, hoorden men van 11 uren voornoen af en voords den gantschen dag door het geluij der groote klok, beijaerdspel, jae door het geronk van 't canon van 't casteel en der schepen aengekondigt, dat den vrede tusschen den keijzer en de Fransche gesloten en geteekent was te Lunéville den 9 Februarij 1801, door Lodewijk Grave de Cobentzl en Joseph Buonaparte. Het tractaet bestaet in 19 artikels, waervan den 2^{en} behelst:

> Den afstand van de Nederlanden aen de Fransche Republiek, in het tractaet van Campoformio, word op plegtige wijse vernieuwt, etc.
>
> Bij den 6^{en} art. geeft den keijzer zoo wel in zijn naem, als in dien van 't Duijts rijk sijne toestemminge, dat de Fransche Republiek de landen aen den linker Rhijnoever in volkomene souvereijniteijt besitte etc.
>
> Den 9^{en} 10^{en} art. betreft de schulden en de pretentiën der respectieve inwoonders van de afgestaene landen.
>
> In den 11^{en} art. worden de Bataefsche, Cisalpinische, Helvetische en Ligurische republieken herkent.
>
> Den 19^{en} art. segt, dat het tegenwoordig tractaet wedersijds binnen de 30 dagen of eerder geratificeert moet worden.

Dit tractaet wird met de trompetten langs de voornaemste straeten afgekondigt.

Deze onverwachte tijding baerde aen alle welpeijsende en goede menschen groote droefheijd, siende de schoone Nederlanden aen de Fransche natie overgelevert, aen eene natie sonder religie, die alle boosheden gedoogt, alle geleerdheijd verbant en den luijster en glorie der landen vernietigt heeft, en in tegendeel de inwoonders verdrukt en het geld onbehoorlijk

afperst. Jae desen vrede wird bij vele welpeijsende voor den grondsteen van ons ongeluk aensien, want is 't dat onze landen aen de Franschen blijven, dan is er wel grootelijks te vreesen voor den ondergang van onze oude Roomsche catholike en apostolike religie, de religie van onse voorouders en ook voor den ondergang van onze landwetten en privilegiën door de keijsers, koningen, princen dezer landen toegestaen en besworen, jae dan mag men ons voor altijd ongelukkig agten!

De mommerijen en maskeraedens waren geduerende deze vastenavonddagen toegelaeten, dog alle kritieken en molastigheden waren verboden. Het geluij der klok over gemelde tijding benam de vreugd bij vele goede menschen.

Meert

Den 12 Meert is alhier door dese stad gebragt den Eerw. Heere Josephus Van der Saecken, gebortig dezer stad, pastoor van Assche bij Brussel, wordende in ballingschap gesonden buijten dese landen, enkelijk omdat hij tegen het koopen van geestelijke goederen gesproken had.

Den 18 Meert wird het besluijt van de Maire van 3 ditto door den prefect goedgekeurt, waerbij P.C. de Roij en Andreas Vermont, oude keurders van den gezouten haring, tot het keuren van alle soorten van visch alhier aengevoert wordende, aengestelt heeft. Hun wird alsdan eene ordonnantie ofte instructie voorgeschreven en ieder eene gagie van 150 francs te betaelen alle maenden door de casse der gemeijnte toegevoegt.

Den 24 Meert is den Eerw. heere A. Heylen, gebortig van Norderwijck, religieus en eertijds archivist der abdij van Ton-

gerloo in de Kempen, en sedert de vernieting van die abdij, pastoor tot Oolen gestelt zijnde, gevangen en seffens tot aldergrootste droefheijd niet alleen van sijne goede en getrouwe schaepen, maer van alle geleerde en welpeijsende menschen, buijten sijn vaderland in ballingschap, gebragt, enkelijk op pretexte dat hij naedeelig was aen de republiek. Het is eenen seer geleerden man, die verscheijde schoone en curieuse schriften in 't ligt gegeven heeft, onder andere eenige historische verhandelingen over de opkoomste van het Kempenland, etc.; heeft differente prijsen in de academie der wetenschappen en schoone letterkunde te Brussel bekomen. Hij is ook eenen besonderen liefhebber der Nederlandsche oudheden en naementlijk in oude muntspeciën door onze vorige hertogen en princen geslaegen, waervan hij ook eene fraeije verzameling besit. Dezen goeden herder van sijne schaepen verwijdert, heeft in het vervolg het besluijt genomen van sig naer Roomen te begeven, alwaer hij in het Norbertinuscollegie den 4 Meij 1802, na eene ziekte van 2 dagen, in den ouderdom van circa 60 jaeren overleden is. Hij was van iedereen bemind en word daerom te meer beklaegt.

Men segt dat se nog op verscheijde pastoors en andere priesters uijt zijn om ze te vangen en in ballingschap te brengen, en dat naementlijk omdat deze volgens de grondwetten onzer religie hunne parochianten tot restitutie van gekogte geestelijke goederen, en tot betaelinge van de tiendens aengeraden hebben, hetwelk van sommige overgedraegen is.

De spraek ging alhier dat Jon^{r} Petrus de Meulenaer, dien vermaerden kerkbreker, met eene groote partije van marmer, uijt de kerken hier en elders gerooft, waeronder die schoone bas-relieve en ciraeden van de konstige en kostbaere marmere capelle van O.L.V. in de kerk der Lieve Vrouwe Broeders alhier, daer ik hier boven breeder van geschreven heb, te schepe

mijnende naer Engeland over te voeren, op die kusten schipbreuke zoude geleden hebben, en dat het schip met alle deze kostbaerheden zoude vergaen zijn, maer dat hij en nog eenige andere zouden gered geweest en in Engeland aengedreven zijn; wat er van is zal men naderhand wel hooren.

Den 27 Meert wirden de merckdagen, bij besluijt van den Maire de dato 15 Ventose (6 deser maend Meert) wedrom op de gewoonlijke dagen, te weten Swoensdags en Vrijdags gehouden, immers als die op geene Decadi of Fransche feesten quamen, welke tot nog toe alle 5 dagen hadden plaets gehad.

Den 30 Meert na middag, wird alhier door deze stad gebrogt eenen gevangen geestelijke persoon sittende in eene voiture, men segde dat het eenen religieus was der abdije van Heijlissen, onderpastoor van of omtrent Geldenaeken, zijnde, den welke gedeporteert wird, waerschijnlijk ook om de bovengemelde redens.

Dezen avond wird met het losbranden van 't canon op 't Casteel en op de schepen, ook met het geluij der groote klok en beijaerdspel aengekondigt, de ratificatie van den vrede tusschen den keijser en de Franschen gesloten te Lunéville den 9 Febr. 1801. Sanderdags met de sonnenopgang wird de vieringe op de zelve weijse aengekondigt. Alle de militaire en civiele overheden zig in de prefecture (Bisdom) vervoegt hebbende, gingen ten 12 uren in trijn naer het stadhuijs en hebben deze tijdinge aen het volk afgekondigt. Deze tijding was in eene opgehelderde proclamatie van Buonaparte of der consuls tot het volk de dato 29 Ventose, 9ste jaer (20 Meert laestleden) dewelke men in de gazetten leesde vervat. Eenieder moest den voorgevel van zijn huijs verligten, hetwelk uijt vreese gedaen wird, omdat de policiemeesters belast (waren)

daerop te waeken. O, ongelukkige landen, waer is uwe religie de vrije oeffeninge der Roomsch catholike en apostolike religie? Waer is uwen ouden luijster? Waer zijn uwe geleerde mannen en uw geluk? Dezelve zijn verwijdert; jae van u verbannen en in tegendeel, alle ongebondentheden worden toegelaeten ofte gedoogt. O, schrikkelijke tijden!

April

Den 1 April zijn de Seer Eerw. Heeren Joannes A. Seerwart, Joan. Bapt. G. van Bomberghen, plebaens der cathedraele, Josephus Forgeur, en Hermannus Joseph Rosa, canoniken der zelve cathedraele en vicarissen van het openstaende bisdom van Antwerpen, bij den prefect van 't departement ontboden; dog wat daer verhandelt is, wird geensints publiek gemaekt, men segde dat het was om de pastoors en andere te beletten van over de restitutie der geestelijke goederen en het betaelen der tiendens het volk aen te moedigen en aen te raeden.

Den 7 April wirden er eenige casernen op 't Casteel begonst in staet gestelt te worden, voor het logement der troupen dewelke alhier verwagt worden. De wagthuijsekens ofte corps de garde aen de stadspoorten en degene buijten dezelve nog in wezen zijnde, wirden insgelijks in staet gebrogt.

Den 14 April, wezende Sondag, is de kerk der Spaensche Carmeliterssen op den Rogier alhier geopent, en dan zijn aldaer binnen het clooster op de choor der nonnen voor de tralie tegens de kerk, verscheijde missen in stilte gedaen. Naemiddag wird aldaer lof gedaen. Deze diensten wirden aldaer door de zorg en iever der kerkmeesters van de parochiaele kerk

van St Joris, dewelke de heropening dezer kerk ten dien eijnde versogt hadden, en onder grooten toeloop van volk verrigt.

Op de zelve wijse wirden die goddelijke diensten in stilte hetzij in de sacristijen ofte elders in de andere geopende kerken en capellen nu sedert eenigen tijd ook onder grooten toeloop van volk gedaen en gedoogt, als in de kerk der P.P. Beggaerden in 't sacristij en daer nae op 't oxael voor de choor, en in die der Augustijnen op de choor der religieusen agter den hoogen autaer. Deze paters hadden hunne latijnsche scholen in dit clooster in stilte geopent en reeds verscheijde borgerskinderen aenveerd. God geve dat alles zijnen ouden luijster eens konde hervatten.

Bij besluijt van den Maire de dato 22 Germinal (12 dezer maend April) wird:

> alle de oude bedienaers van officiën in deze departementen voorkomen, dat hij gelast is op te maeken een tafereel van alle de borgers deser gemeijnte, dewelke pretentiën te maeken hadden voor de besondere vereffening hunner bediening ofte officiën, en aensogt van hun voor den 15 Floreal (5 Meij toekomende) aen te bieden op den eersten bureau op het stadhuijs, ten eijnde van aldaer hunne titels te doen enregistreeren.

Dog niemand verwagte eenige vergoeding, maer men sag dit aen als eene verblinding en gewoonlijke bedriegarije.

Bij een ander besluijt van den Maire deser stad de dato 28 Germinal (18 April) wird geordonneert:

> 1° dat de kraemen ofte winkels die tusschen de pilaeren der Borze gestelt wirden geduerende de jaermerkten dezer stad, provisoirlijk op de Meir moeten geplaatst worden;
> 2° dat er nergens dan op de Meir kraemen zullen mogen geplaetst worden, uijtgenomen de potten en gelaesenwerk, dewelke op 't Groenkerkhof mogten blijven geplaetst worden;

3° de andere kraemen die gewoonlijk op de borze tegens den muer staen mogen daer alleenlijk blijven.

Dit was omdat de borze nieuweling gewit was.

Den 21 April wird wegens den Maire op 't stadhuijs alhier aen de meest biedende op sekere conditiën, publiek verpagt het Bakkersveer, gelegen onder het dorp en heerlijkheijd van Cruijbeke, bestaende in een huijs, hof, stal, plaetse etc. met 318 roeden ploegland, alles aen deze stad competerende.

Ten zelven dage wird aldaer insgelijks en voor den tijd van ses jaeren den beir ofte drek der gemakken deser stad publiek verpagt. Denzelven is alsdan ingepagt door sekeren Andriessens en consoorten voor de somme van 12.825 francs sjaers. Den volgenden dag wird daerover een reglement, soo ten opsigte der borgers als van den pagter gemaekt.

Den 30 April arriveerden alhier eenige hussaeren van het 3^{e} regiment.

Meij

Sanderdags 1 Meij omtrent den middag zijn er wel 2.200 man binnen gekomen, met hun veldmuziek komende van Straetsburg. Dezelve staen binnen eenige dagen naer Breda te vertrekken, maer wirden intusschen bij de borgers volgens gewoonte gelogeert. Deze zijn den 4 Meij naer Breda vertrokken.

Den 3 Meij zijn er omtrent 500 invalliden in deze stad aengekomen, welke in garnisoen op 't Casteel zullen geleijd worden, zoo haest de casernen in staet zullen zijn; sij wirden ondertusschen al wedrom bij de borgers geleijd.

Den 4 Meij zijn er ontrent 150 uijtgewisselde crijgsgevangenen gearriveert, dewelke sanderdags naer Bergen op Zoom vertrokken zijn.

Den 19 Meij zijn er wedrom wel 1.800 man voetvolk ingekomen welke voor vijf dagen bij de borgers geinkwartiert zijn. De kwaedaerdigheijd van vele deser soldaeten en als gesterkt zijnde door den commandant der stad, die eenen der ernstigste republikaenen is, en geen kwaed der troupen aenhooren wild, heeft vele desorders veroorsaekt.

Den 22 Meij vertrokken er eenige hussaeren.

Junij

Den 12 Junij is den heer Rodden, senateur der directoriaele Hansestad Lubeeck, na alhier in eene lange onderhandelinge met den alhier residerenden agent der Hansesteden Dheer van Paesschen, onder het besigtigen van het Oostershuijs en over de noodige maetregels tot het in staet brengen van het zelve ten dienste van den koophandel, geweest te hebben, met zijn gevolg naer Parijs vertrokken, om met de andere gezanten der Hansesteden, hun aldaer reeds bevindende een tractaet van commercie met het Fransch gouvernement te sluijten.

Den 19 Junij sag men wegens den prefect bekent gemaekt eene waerschouwinge aen de conscrits der vijf classen van het jaer 7 van dit departement, die het bekomen van hun ontslag verzuijmt hebben, seggende:

> dat hun de middelen gegeven zijn van sig te doen remplaceeren, alsook om hun ontslag te koopen voor 300 francs, en dat de behoeftige het voor niet bekomen;

> dat sij alle versuijmt hebbende, sij hun nog twee maenden toe staet om daer aen te voldoen en dien tijd overstreken zijnde, dat sij aen hun zelven de gevolgen zullen te wijten hebben.

Bij proclamatie van den prefect van dit departement van 6 Messidor (25 Junij) wird aengecondigt:

> Dat ingevolge een besluijt der consuls der republiek van 13 Brumaire laest, de nieuwe maeten in de geheele republiek zullen verbinden met 1 Vendemiaire, 10ste jaer (23 September toekomende).
> Dat hij gestrengelijk de hand houden zal aen de uijtvoeringe van die schikkinge op de openbaere merkten en niet toelaeten dat, onder welk voorwendsel ook, de graenen aldaer gemeten worden met de oude maeten etc.

Het gemeld besluijt der consuls bestond in 10 artikels, bij den 2en was de benoeming van deze maeten en gewigten voorgeschreven aldus:

Systematique maeten	***Vertaeling***	***Weerde***
	Reijsmaeten (Itinéraire).	
Myriameter	zal mogen vertaelt worden door ure gaens	10.000 meters
Kilometer	Mijle	1.000 meters
Maeten van uijtgestrektheijd (de longueur).		
Decameter		10 meters
Meter	Roede	grond eenheijd der maeten en gewigten, tien mael hondert duijsentste deel van den aerdschen Meridiaen.
Decimeter	Handspan	10e van den meter
Centimeter	vinger	100e van de nmeter
Millimeter	trek	1000e van den meter
	Landmaeten (agraire).	
Hectare	gemet	10.000 m. in 't vierk.
Are	roede in 't vierkant	100 m. in 't vierk.
Centiare	meter in 't vierkant	

	Holle maeten voor de natte waeren (de capacité pour les liquides).	
Decaliter	veertel	10 decimet. in 't vierk.
Liter	pint	decimeter in 't vierk.
Deciliter	glas	10e van den liter.
	Holle maeten voor de drooge waeren (capacité pour les matières sèches).	
Kiloliter	Moken	1 m. in 't vierk. oft 1000 dec. in 't vierk.
Hectoliter	Mud	100 decimeters in 't v.
Decaliter	Schepel	10 decilit. in 't vierk.
Liter	Pint	deciliter in 't vierkant
	Maeten van soliditeijt (de solidité).	
Sterre	-	meter in 't vierkant
Decistere	Ribbe	10e van den meter in 't vierkant
	Gewigten.	
- - - - - - -	Duijzend	1000 pond (gewigt van 't zeevat)
- - - - - - -	Quintal	100 pond
Kilogramme	Pond	gewigt van 't water onder de uijttrekking van den decimeter in 't vierkant, houd 10 oncen
Hectogramme	Once	10^{e} van 't pond, houd 10 gemeten
Decagramme	Groot	1^{e} van d'once, houd 10 penningen
Gramme	Penning	10^{e} van 't groot, houd 10 aezen
Decigramme	Aes	10^{e} van den penning

Julij

8 Julij. Bij een besluijt van 8 Julij (18 Messidor) wirden de borgers deser stad wegens den Maire aensogt van het puten brandgeld en de agterstellen derzelve te betaelen, aen den persoon tot deze invoorderinge door hem aengestelt, om daeruijt de wijkpompen, brandspuijten, eemers, leeders en alles

wat tot het brandblussen noodig is en tegenwoordig in de alderslegste gesteltenisse zijnde, te konnen hermaken en in hunnen vorigen staet te brengen om in tijd van noode tot het stutten van die verschrikkelijke geesel te konnen gebruijkt worden. Den persoon daertoe aengestelt was Dheer Joannes Lefever, drossaert geweest hebbende van Merxem en thans van sijn officie berooft; dog of het zal uijtgewerkt worden staet te besien.

Den 8 Julij wird wegens den maire bekent gemaekt, dat in gevolge een besluijt der consuls van de republiek van 27 Praireal (16 Juni laetst:

> de twee jaermerkten deser stad voortaen plaets hebben zullen, te weten, de eene van 27 Floreal tot 27 Prairial, dat is van 17 Meij tot 16 Junij; en de andere van 28 Thermidor tot 28 Fructidor, dat is van 16 Augusti tot 15 September van ieder jaer.

De kraemen mogten in 't vervolg wedrom in twee reijen op de borze gestelt worden, hetwelk de laetste reijze belet geweest hadde.

Den 14 Julij wird alhier geviert, eendeels over den verjaerdag van het innemen der Bastille, 14 Julij 1789, benevens het sluijten van den vrede op 't vasteland. Deze feest was savonds te voren, met het luijden der klok, beijaerd en geschut van 't canon aengekondigt. Deze feest ging de goede borgers weijnig ter herten, eenieder moest den voorgevel van zijn huijs verligten, hetwelk bij vele uijt vreese gedaen wird.

Daer waren dien dag met het schieten van den vogel op de Casteelplijn drij silvere prijsen te winnen, te weten: een porte bouteille, 2° eenen suijkerpot, 3° eenen mostaerdpot en peperbus.

Savonds wird er een vuerwerk op de Groote Merkt voor 't stadhuijs afgeschoten.

15 Julij. Schrijver voegt hier aen toe het druksel: *Concordaet. Overeenkomste tusschen 't Fransch gouvernement ende Zijne Heijligheijd Pius VII,* gedrukt tot Mechelen 1802.

Den 20 Julij wird wegens den maire ingevolge het besluijt van den prefect de dato 23 Praireal (12 Junij laest) aen den minst biedende aenbesteed het ontfangen, zoo van de grond, personele, meubilaire als sumptuaire lasten voor het jaer 10.

Het aendeel der stad Antwerpen in grondlasten voor het jaer 10 is vastgestelt op	francs 285.054,92 cnt.
En in personele en mobilaire lasten voor het zelve jaer	francs 143.697,89 ½ cnt.
Sonder het sumptuaire	francs 428.752,81 ½ cnt.

Sondag den 26 Julij is de capelle van den H. Martinus binnen de abdij van St Michiels alhier, in den hof bij de kerk der zelve abdije geopent. De goddelijke diensten wirden aldaer aen den autaer verrigt. Smorgens waren daer verscheijde missen, na middag was er sermoen en lof. Geduerende deze diensten wirden uijt voorzorg de deuren van den hof toegedaen, zoodat er niemand in of uijt konde gaen, voordat dezelve geijndigt waren.

Deze capelle is zeer oud en men segt dat den H. Norbertus in dezelve het Heijlig Sacrificie der Misse aen den Almogenden heeft opgeoffert. Nevens den autaer las men onlangs wederseijds op twee tafereelen het volgende:

't Is nu al vijfhondert jaer
en wel tachentig geleden

dat Norbertus onse Vâer
Tanghelinum heeft bestreden
hier in dese plaets gestaen
en de Roomsche Mis gedaen
Menno Luter en Calvien
waeren doen nogh ver te soeken
waeren doen nog niet te sien
schuijlden in onsightbre hoecken
maer de vierde eeuw daer naer
quaemen sij in 't openbaer
anno 1700.

Hic a seclôrum
lustris liberavit ad aras
Sanctus Norbertus
munera grata Deo
flores cum lacrymis
offer devotaque
fide quisquis ades
sacris oscula
luminibus.

In de vensters boven den autaer sag men de wapens deser abdije en van den abt derzelve, D. Dionysius Feyten, ten jaere 1596 aldaer gestelt. Voor deze capelle was de schole daer door de Lectores lesse gegeven wird. Dezelve was met eene schoone boiserie en marmoren vloer verciert.

Daer was onlangs alhier eenen municipaelen raed gekosen en aengestelt welk over sommige stadssaeken op 't stadhuijs vergaederden; denzelven bestond uijt verscheijde treffelijke personen deser stad. Dezen municipaelen raed was ingevolge een besluijt van den prefect van dit departement van 6 Praireal (26 Meij laestleden) op 't stadhuijs bijeen geroepen en

vergaedert over verscheijde voorstellen ten opsigte van de Cellebroeders deser stad, waerop den 1 Augusti hunne opinie behoorlijk onderteekent in de Fransche taele geschreven ten voordeelen van deze broeders overgegeven hebben, luijdende aldus:

Opinion du conseil municipal de la ville d'Anvers, sur la nature et destination des biens des Alexiens ou Frères Cellites de la dite ville.
Le conseil municipal de la ville d'Anvers assemblé en vertu de l'arrêté du Préfet de ce Département en date du 6 Prairéal dernier pour délibérer:
1° Sur l'institution et le but primordial et contenu de la corporation des Alexiens.
2° S'il est constant que dans tous les temps, les biens des Alexiens ont été assimilés aux Hospices et Maisons de charité.
3° Si cette institution peut être considérée comme celle des Béguinages;
S'est occupé de recueillir les renseignements suivans sur la demande qui lui en a été fait.
Les Alexiens(1) ou les Frères Cellites arrivèrent de l'Allemagne à Anvers au commencement du 14me siècle. Leur institut primitif étoit de soigner les malades et d'ensevelir les morts, et exclusivement les pestiférés. Ils n'avoient point alors de domicile fixé, ils alloient en venoient de ville en ville où ils y exercoient les actes de charité.
En l'an 1345 un négociant Allemand, nommé Henry Suyderman, voyant avec satisfaction que des personnes laïques de sa nation, connues alors sous le nom de Matemannen et Matewijven, puis de frères et soeurs cellites et enfin ceux d'Alexiens, soeurs grises et soeurs noires, et désirant pour le soulagement de l'humanité souffrante les fixer à Anvers, leur y donna un domicile fixé et permanent. Il leur assigna à cet effet diverses propriétés et nommement aux Alexiens dans la rue dite Zuerstraet(2), qui étoit

(1) Alexiens sive Fratres Cellites, Diercxsens, tom. 2, pag. 1.
(2) Idem, tom. 2, pag. 87 et 88.

alors à l'extrémité de la ville, et aux soeurs noires, hors la Porte aux Vaches.

L'institut primitif et le but des congrégations des Frères et Soeurs Cellites étoient les mêmes, ils ne differoient qu'en ce que les Matemannen s'étoient voués au service des hommes et les Matewijven à celui des femmes. Henry Suyderman fonda les uns et les autres en même tems, les titres de leur fondation sont de la même teneur, et portent la même date, tant de l'an que du jour. Le contrat en fut passé par devant le magistrat d'Anvers et Suyderman voulant que cette congrégation fut sous la surveillance et la direction de trois curateurs laïcs, qui avoient le droit d'en expulser les membres, qui mèneroient une vie déréglée.
Cette curatelle a été dévolue depuis au magistrat d'Anvers. Le décret du sénat en date du 21 janvier 1558 ci-joint sub. N° 1 en est une preuve suffisante, le magistrat y trace leurs devoirs et taxe leur salaires. Leur institut primordial fut donc séculier. Ce ne fut qu'au milieu du 15me siècle qu'ils obtinrent du Pape Pie II, la permission de faire des voeux, mais ses voeux n'étoient pas obligatoires et ne peuvent sous aucun rapport les faire considérer comme les autres corporations religieuses, dont les membres y étoient rigoureusement astreints. La Bulle du 3 janvier 1458 ci-jointe n° 2, porte formellement: Concedimus vol. ..... ut... possitis... quicumque exvobis... voluerunt. Les Alexiens étaient donc par le texte même de la bulle, libres de faire ou de ne pas faire des voeux, et ces mêmes voeux à proprement de conduite morale. La bulle précitée renferme un détail de leurs actes de charité et ne dit pas un mot qui tende à les assujettir au culte régulier, jamais les Alexiens n'ont été des prêtres et même ils n'ont jamais été admis aux processions du clergé, leurs fonctions ont de tous tems consisté et consistoient au moment de leur suppression à garder et soigner les malades, et dans le tems de peste et d'épidémie, le magistrat a toujours eu le devoir de reléger les pestiférés dans les maisons des Alexiens et de les obliger à les y soigner vivant, et à les enterrer après leur mort. Il est donc incontestable que les Alexiens étoient assujettis à une discipline intérieure; ainsi que toutes les autres maisons-Dieu, vulgairement appellés Godshuijsen.
Les lettres scabinales en date du 1497 et 1591 appellent les

maisons des hospices Godshuijsen, et alors on désignoit les couvens qui n'exerçoient qu'indirectement des actes de bienfaisanses sous le nom de Clooster, ou couvent ou cloître; dans aucun acte le nom de Clooster ne fut donné aux Maisons des Alexiens, mais partout celui de Godshuijsen ou Maisons Dieu.
Il est prouvé et même de nos jours on a vu qu'ils ont toujours eu dans leurs maisons des locaux séparés dits infirmeries des pestiférés, ils ont de tous tems été chargés d'ensevelir et d'enterrer les morts, leur salaire est fixé par le décret du sénat du 1 janvier 1558, et ils y sont tenus de rendre gratis les derniers services aux indigens. Ils sont obligés en outre de recevoir dans leurs maisons(1) les frénétiques, les maniaques, les insensés et les mauvais sujets, que le magistrat y envoie par forme de correction, et dans ce cas la pension est réglée et déterminée par l'autorité civile seule compétente. Ce sont des faits incontestables, puisqu'ils viennent d'exister sous nos yeux.

Conséquemment d'après l'analise des titres et pièces relatifs aux Alexiens, rapportés et comptés par l'estimable analiste Anversois Diercxsens, dans son *Antverpia Christo Nascens et Crescens,* édition de 1773 et sur la véracité desquels personne n'a encore élevé le plus léger doute, il est constant:

1° que les Alexiens ont été dans tous les tems assimilés aux hospices et maisons de charité par le véritable objet de leur institution et par leurs actes qui sont les mêmes sous le rapport de l'exercice;

2° que les Alexiens de même que l'hôpital de St Elisabeth avoient des infirmeries pour les pestifiés et pour toutes sortes d'épidémies; qu'ils avoient un service intérieur et que leur service extérieur n'a jamais détruit l'obligation, où ils étoient de recevoir dans leurs maisons les citoyens attaqués de maladies dont la malignité en se propageant, pouvoient causer de ravages énormes dans la société;

3° que les insensés et les frénétiques autre sorte de malades étoient accueillis dans leur hospice, afin que l'ordre et la tranquilité sociale ne fussent point troublés;

4° qu'ils étoient sous la surveillance et l'autorité immédiate et

(1) Nempe curare et in domo sua alere mente captos et moribus emendandos, idem, tom. 11, pag. 94.

unique du Magistrat, ainsi que tous les autres hospices; nommés alors Maisons Dieu, et de plus administrées par des curateurs laïcs choisis par le même magistrat;

5° enfin que dans tous les temps les Alexiens ont été assimilés aux hospices de charité et que cette institution doit être considérée comme toutes les autres institutions de bienfaisance nommés *Godshuijzen* ou *Maisons Dieu.*

Les Alexiens de Bruxelles et peut-être ceux de toutes les autres villes de l'ancienne Belgique ont déjà été maintenus dans la jouissance paisible de leur propriété, qui ont été considérés comme biens d'hospices. Le gouverneur même a déclaré que les Béguinages devoient être vus sous les mêmes rapports, et que leurs biens étoient inaliénables.
D'après ces considérations le conseil municipal se persuade aisément qu'il entreviendra en faveur des Alexiens d'Anvers une détermination aussi équitable que celle qui a eu lieu pour les autres institutions. Ils se reposent au reste avec la plus grande confiance sur la justice du gouvernement qui marque à chaque instant le désir bien prononcé de soutenir les respectables droits du pauvre.
Ainsi fait et rédigé en séance du conseil général en l'hôtel de la Mairie d'Anvers le 13 Thermidor an 9.
Signés: J.J.C. van Pruijsen, J. van Praet, J.B.F. Basteijns, Laurent Solvijns, Joseph van Cantfort, N.B. Beeckmans, H.J. Geelhand, Alphonse Vervranghen, Norbert Pelgrims, François M.J. Mols, C. Lunden Ullens, Jean E. Werbrouck, prés^{t}, Jacobs Nic. Diercxsens, Paul Moretus, Jean F. van Hal, Jacq^{s} Fr. Janssens, Louis Gobart, Jean Jacq^{s} Moretus, P.J. Rensen, H.J. Botermans, Joseph Morel, J. Huijbrechts, C. van Asten, Jacques Dirven, Henry de Smedt, ... Neef et C.J. Claessens

Augusti

Den 3 en 4 Augusti 1801 wirden de schippersjongens ten

allen kanten opgesogt door de militaire en met geweld jae gebonden van de schepen en elders weggehaelt en op 't groot in 't midden der Schelde liggende gebrogt, en van daer naer Duijnkerke gevoert om op de schepen gestelt en tegens de Engelsche gebruijkt te worden. Dit bragt eene groote verslaegenheijd onder de schippers, vele jongens waren op de vlugt of verstaken sig uijt vreese.

Bij besluijt van den Prefect van 27 Thermidor (9 dezer maend Augusti) wirden de kooplieden, fabricanten etc. gewaerschouwd, dat alle dezelve sig van de nieuwe maeten en gewigten moeten voorsien; alsoo den gestelden tijd van die te moeten gebruijken naerdert; ofdat hij hun daertoe dwingen zal. Dog niemant liet zig aen die nieuwigheden die seer moeijlijk, jae aen eenieder seer vremd voorkwamen, weijnig gelegen, en het zal sekerlijk niet als met geweld zijn dat de zelve zullen in gebruijk konnen gestelt worden.

Den 23 Augusti is den Eerw. Heere Petrus van den Perre, gebortig van Antwerpen, abt der abdije van St Salvator, geseijt Peeter Pots, binnen deze stad, in het clooster der Cellebroeders alhier in den ouderdom van ... jaeren overleden en is den ..... ditto tot ..... begraeven, de abbatiale weerdigheijd sedert 1774 bekleed hebbende, gelijk op dit jaer aengeteekent is. Desen man was als kints en daerom bij de Cellebroeders bestelt.

September

Bij besluijt van den Prefect de dato 18 Fructidor, 9ste jaer (5 September) wirden alhier ingevolge een besluijt van den minister van binnenlandsche saeken te Parijs, van 14 Prairial (3 Junij laestleden):

> Alle kooplieden, manufacturiers, konstenaers en in 't algemeijn alle de borgers wiens kundigheden hen reccommandabel maeken, uijtgenoodigt om aen den Raed van Commercie, die tot hier toe bijeenkomt in eene der zaelen van de Prefecture, mede te deelen alles wat dienen kan tot verbeteringe van den staet des koophandels en manufacturen.
> Den Raed van Commercie bestaet uijt volgende personen, te weten: Jacob. Nic. Diercxsens; Joseph de Broëta; Nicolas Werbrouck; G. Kreglinger, den oudsten; Jos. Ant. Theod. Cambier-Kannekens; Peeter de Heyder.

Het straetslijk en vuijligheden sedert langen tijd ten profijte der stad niet meer verpagt zijnde, maer door eenieder mogende opgeraept wordende, was eijndelijk door den maire bij sijn besluijt van 21 Thermidor (9 Augusti laest) aen S. van den Dries, wonende op 't Schelleken, en ter uijtsluijting van alle andere, voor sekere somme voor den tijd van drij jaeren verpagt geworden, hetwelk bij placcaert van 25 Thermidor (13 Augusti laest) gepubliceert is geweest; maer alsoo er eenige tegen hadden gestelt, wird door den maire verboden, bij besluijt van 19 September, van in 't toekomende den eijgendom verkregen door den voors^{e} van den Dries, aen te doen, voorkomende de overtreders voor de tribunaelen te vervolgen.

October

Den 6 October om 2 uren naermiddag, wird met het geluij der groote klok, geschut van 't canon, alhier aengekondigt, dat dat de vredens preleminairen tusschen Engeland en Vrankrijk den 9 Vendemiaire (1 deser maend October) tot Londen geteekent waren. In den naemiddag wird het geluij der klokken en geschut der canons herhaelt.

Den 11 October sag men wegens den Prefect alhier alomme

aengeplakt, dat den vrede tusschen Vrankrijk en Portugael den 7 Vendemiaire (29 September laestleden) tot Madrid geteekent was.

Den 12 October was er wegens den Maire deser stad een reglement ten opsigte der policie, aengeplakt, bestaende wel in 92 artiekels; alle de ambagten, stielen en neringen wirden er in aengeraekt en sommige ook benaedeelt, zoo dat er verscheijde klagten tegens gedaen wirden. Daerbij wird ook geseijd, dat alle kooplieden, winkeliers etc. zig van de nieuwe Fransche maeten en gewigten moeten voorsien. Jae ingevolge den art. 7 derzelve wird het kloksken geseijd de *Grand-mère* het ¼ na 10 uren volgens oude gewoonte wedrom geluijd, hetwelk sedert ..... niet meer geschied was, om eenieder te waerschouwen van sig ten 10 ½ uren uijt de herbergen te vertrekken. De postklok wird desen avond het ¼ voor 8 uren insgelijks voor de eerste reijse geluijd om aen te condigen dat de poort ten 8 uren nog altijd gesloten wird. Deze placcaerten wirden den 13 met trompetten langs de straeten uijt afgecondigt, dog lang zijnde, laet ik die hier agter, verder te melden.

Den 15 October, wesende den feestdag der H. Moeder Theresia, welken feestdag met eene octave in de kerke der Ongeschoende Carmeliterssen op den Rogier, door de kerkmeesters van St Joris, welke deze kerke thans gebruijken als op sijne plaetse gesegt is, zeer solemneel en onder grooten toeloop van volk geviert. De Goddelijke Diensten wirden binnen op de choor der religieusen verrigt. De nonnekens, laest in de Korte Clarastraet, bij de Borze, gewoont hebbende, waren den 6 deser maend wedrom in hun clooster komen wonen, hetwelk op ..... verkogt zijnde, en alsdan ten hunnen behoeve imgekogt was. Het was nu de tweede reijse, dat deze goede Nonnekens in hun clooster terugkeerden, eens ten jaere 1790,

gelijk alsdan breeder gemeld is, en nu. Sij hadden in dien tusschientijd altijd bij malkaer onder hunne Overste gewoont, en de cloosterlijke ordonnantiën, op 't alderheijligste met grooten iever en vleijd en voor zoo veel hun mogelijk was, onderhouden; jae noijt sag men hun op de straeten; sij zijn ook van alle welpeijsende menschen uijterlijk bemind. Daer waren verscheijde treffelijke dogters deser stad, welke solliciteerden om bij hun aenveerd te worden. Twee zijn er in 't vervolg door hun aengenomen, dog onder den titel van kostdogters, te weten: de godvrugtige Jonfr. Francisca van Welhuijsen, dogter van Dheer en M. Petrus Josephus van Welhuijsen, schepen dezer stad, er de Jonfr. De Meijer en ..... Dellafaille, dogter van Jon^{r} Dellafaille en van vrouwe ..... de Richterich. Deze staen nog door andere gevolgd te worden.

Dese en de Capucinerssen zijn de eenigste religieuse gemeijntens, dewelke naer hunne verjaeging, alle bij malkander vereenigt gebleven zijn. Deze laetste wonen tegenwoordig in de Fondatie van Jonf. Gratiana van den Hecke, geseijd de Pastoorsschool ofte Capuijntiens, over St Joriskerk, alwaer sij hunnen Heer en Schepper in de eenigheijd dienen, hunnen regel en de kloosterlijke ordonnantiën zoo veel mogelijk onderhouden; sij gaen ook niet uijt.

De huijdevetterscapelle in de Huijdevettersstraet was onlangs ook geopent, en de Goddelijke Diensten wirden daer ook op de selve wijse als in de andere kerken, en capellen, door geene beëedigde priesters bedient wordende, verrigt.

Den 19 October is de 18^{e} halve brigade fransche troupen van Bergen-op-Zoom hier aengekomen, hunnen weg naer Rijssel voordsettende. Den volgenden dag opgevolgt wordende door de 55ste halve brigade, welke op Rouanen marcheerden. Dog eerst bij onze borgers vernagt hebbende.

Den 31 October savonds om half 8 uren, hoorden men het geluij der groote klak van St Andrieskerk, tot een ieders verwonderinge; niemand wiste wat zulks beduijde; dit geluij wird sanderdags om half 11 uren herhaelt, en dan hoorden men seggen dat het was om aen te kondigen dat ten 11 uren eene Misse door den beëedigden priester ..... Timmermans zoude gedaen worden, over den gemaekten vrede, waernae den Te Deum gesongen wird onder het herhaeld geluij. Dog alsoo het scheen dat se geene permissie hadden om te luijen, wird er seffens wegens den Maire verbod gedaen en het geluij wird opgehouden.

November

Sondag den 8 November, feestdag van O.L. Vrouwe Geborte, arriveerden den Prefect, onder het geluij der groote klok, spelen van den beijaerd en schieten van 't canon, vergezelt van den Maire, en hunne secretaris, onder escort van huijssaren, gendarmen, etc. en met het Turkx muziek.

Savonds om 6 uren wird door het luijden der groote klok, beijaerdspel en geronk van 't canon, de feest van den volgenden dag aengecondigt, te weten: de feest van den Vrede.

Den 9 November (wezende volgens den franschen stiel den 18 Brumaire) smorgens ten 8 uren wird met het geluij der groote klok, beijaerdspel en geschut van 't canon van 't Casteel en der schepen de voors^{e} feest aengekondigt, wordende van ure tot ure herhaelt, tot savonds 6 uren, als wanneer eenieder sijn huijs verligten moeste. Den toren der cathedraele was op 't sop verligt, waerop in ligtende letters gelesen wird: *Vive Bonaparte.* De prefecture (bisdom), het huijs der gemeijnte (stadhuijs) en de mairie in de Cloosterstraet, de Borze en de huijsen van fransche bediendens waren geheel verligt. Daer

waren smiddags veldexcerciciën en spelen in 't vuer op de Casteelplijn, dit geeijndigt zijnde ontrent 3 uren namiddag, hebben de Prefect, Maire, Etat-Major, en andere bedienden sig naer 't stadhuijs vervoegt, alwaer de tafel voor 80 personen gereed en in order was ter gelegentheijd van dezen feest. In het midden der Borze was eene zuijlnaeld opgeregt waerop verscheijde inscriptiën te lezen waren, welke mij van geen belang schijnen van hier te boeken.

Den 17 November is den Eerw. Heere Antonius van Bedaf, pastoor van St Willibrords buijten deze stad overleden.

Den 20 November had men alhier de droeve tijding dat den Zeer Eerw. en Edlen Heere Jos. Fr. Engelbert Werbrouck S.F.D. choordeken der cathedraele deser stad, den 17 deser savonds tot Yselstijn in Holland in den ouderdom van 49 jaeren overleden was. Dezen ootmoedigen en ieverigen man dede aldaer de bedieninge van onderpastoor, en men segt dat hij eene beregtinge bij eenen seer gemeijnen mensch met heete koortse eene quade siekte besmet, zoude gedaen hebben, jae dat hij dezen man zelfs zoude verschoont hebben en daer door deze kwaede siekte zoude gevat hebben, aen welkers gevolgen hij overleden is; wordende aldaer zoowel als hier van alle welpeijsende grootelijks beklaegt, te meer aengezien hij ten allen kanten uijtermaeten bemind was. Men segt dat het volk aldaer ten tijde van sijne begraeffenisse, stukken van sijne kleederen wilden hebben om te bewaeren, even alsof hij eenen heijligen was. Daer wirden in onze kerken bij beurt lijkdiensten tot laeffenisse van sijne ziele gedaen.

Den 20 November wirden de prijsen op de school der heelkunde, door den Prefect uijtgedeijlt.

Den 21 November wird den haen van O.L. Vrouwtoren afgedaen om hermaekt en opnieuw vergult te worden.

Men zag alhier ondertusschen een besluijt van den Prefect de dato 14 Fructidor, 9ste jaer (1 September laest) aengeplakt, inhoudende het reglement voor den ontvangst van de nieuw opgestelde lasten, onder den naem van 't *Octroij municipael en van weldaedigheijd der stad Antwerpen;* het zelve bestaet uijt 61 artikels, te lang om hier bij te voegen. Bij dit reglement was eenen tarif der regten die op de voorwerpen van consumptie in de uijtgestrektheijd der vijf sectiën van Antwerpen, om te voldoen aen de municipaele en communaele onkosten, en die der gasthuijzen, zullen ontfangen worden, gevoegt, aldus:

Benoeming der voorwerpen onderworpen aen de octroijrechten	*Nieuwe maeten*	*Maeten van Antwerpen*	*Frans geld*	*Brabants Court*
Wijn en wijnazijn	voor eenen hectoliter	72 pott. 536/687 van een pot	fr. 15,-	8, 5, 4 ½
Brandewijn, spiritus en liqueur	ditto	ditto	fr. 20,-	11, -, 6
Genever	idem	ditto	fr. 5,-	2,15, 1 ½
Antwerpsche en vremde bieren	ditto	idem	fr. 3,50	1,18, 7 1/26
Kleijn Antwerpsch bier, waervan de weerde van 1 hectoliter niet boven de 2 fr. is	idem	ditto	fr. 1,25	-,13, 9 3/8
Bierazijn	idem	idem	fr. 1,50	-,16, 6 1/20
Wijn en wijnazijn per fles	voor eenen liter	500/687 v. 1 p.	fr. -,16	-, 2, 5 53/500
Genever	idem	idem	fr. -,06	-, -, 7 469/500
Ossen	per hoofd	-	fr. 6,-	3, 6, 1 4/5
Koeijen	idem	-	fr. 4,-	2, 4, 1 1/5
Kalveren en schaepen ieder	idem	-	fr. 1,-	-,11, - 3/10
Lammeren	idem	-	fr. -,75	-, 8,3 9/40
Verkens	idem	-	- fr. 1,50	-,16, 6 9/20
Gesneden vleesch	voor 1 kgr.	2 634/4683 p.	fr. -,03	-, -,3 696/1000
Droogen en zouten vis	5 per cent der weerde	-	-	-
Alle soorten van wisen halfhout	voor 1 sterre	1 27/100 wisch	fr. 1,-	-,11, - 3/10

Mastenhout	idem	idem	fr. -,50	-, 5, 6 3/20
Alle soorten van mutsaert	de 100	-	fr. 1,-	-,11, - 3/10
Boschkolen	voor 1 hect.	1 ½ zak	fr. -,20	-, 2, 2 46/100
Steenkolen	idem	1 163/800 razier	fr. -,13	-,51,5 199/1000
Zeep	1 kilogr.	2 634/4683 p.	fr. -,03	-, -,3 169/1000
Hooij, klaver, etc.	50 kilogr.	106 2602/4683 p.	fr. -,30	-, 3, 3 69/100
Strooij	100 busselen v. 4 ½ kilogr.	960 4320/4683 p.	fr. 1,-	-,11, - 3/10
Haver	1 hectoliter	1 821/6400 veert.	fr. -,40	-, 4, 4 92/100

Ingevolge het voors^{e} reglement waren seven comptoiren voor den ontfangst aengestelt, te weten:

het 1ste aen het Bieraccijs of Citernebrug;
2^{e} aen de Werf;
3^{e} aen St Jorispoort;
4^{e} aen de Kipdorppoort;
5^{e} aen de Roodepoort;
6^{e} aen de Slijkpoont;
7^{e} aen de Kroonenborgpoort.

Daer en boven waren er nog twee comptoiren:
1ste een tot Berchem;
2^{e} een tot Borgerhout,

waeren toegevoegde der poorten van St Joris en Borgerhout. Alle deze ontfangers, franschen, lieten niet binnen komen subject aen eenige regten, sij visiteerden alle voituren op 't nouwkeurigste, en deden sonder eenige genaeden dezelve tot hoogsten en somtijds de enorme boete betaelen.

Den 23 November snagts was er seer veel militair in de wapens binnen dese stad, ook zijn er uijtgetrokken naer de Marckgraeveleije en Kiel, ter oorsaeke dat er verscheijde brandbrieven geschreven waren, onder andere aen sekeren hovenier op 't Kiel Deckers genaemt van 84 kroonen, welke hij dien nagt aen de nieuwe halve maene op 't Kasteelveld leggen moest; eenen anderen aen den Heer van Bouchout van 87 kroonen welke aen de Herenthalsche vaart moesten geleijd worden etc. Verscheijde wirden gevangen op suspicie. Zoo zag men, dat de schelmstukken al verder en verder gingen; ziet hoe dikwijls en hoe menige hoeve er alreeds uijtgeplundert en de inwoonders mishandelt zijn geweest en nu worden die ongelukkige buijtenlieden en ook onse inwoonders, nog met brandstigtingen bedregen, en wat word er over gedaen? Daer

worden er wel gevangen, maar men straft niet als kleijine dieven.

Den 24 November wird aenbesteed om een timmerwerve en koormaekerije te maken.

December

Den 1 December is den haen wedrom op O.L. Vr. toren gestelt, dog het kruijs mogt nog niet hermaekt worden.

Den 4 December, feestdag van de H. Barbara, zijn alhier voor aelmoesseniers gekosen Jon^{rs} Stier en van Asten.

Sondag den 6 December smorgens in de Jesuiten- ofte Carol. Borromeikerk geopent; de Goddelijke diensten worden aldaer boven op de gaelderije Noordwaerts aen den autaer van den H..... verrigt. Daer zijn alsdan verscheijde missen gedaen, en na middag ten 3 ure het Lof, hetwelk den Eerw. Heere Joannes Goutsiers, Proost van die kerke dede; alles geschiede onder grooten toeloop van volk, en tot groote blijdschap van alle welpeijsende menschen, die nu hoopten, dat deze schoone kerke van haeren ondergang, daer men soo dikwijls voor bevreest hadde geweest, zal bevreijd blijven. Daer is seer veel reparatie zoo aen de daken als andersints noodig, het welk men verhoopt, dat welhaest, door den iever en goede zorg van gemelden proost en kerkmeesters, te weten: Dheeren ..... De Wolf, Andreas Anthonissen, ... Peeters en ..... Nijs, welke twee laetsten nieuwelings gekosen waren, en door de milde aelmoessen der godvrugtige zullen herstelt worden. De goddelijke diensten worden aldaer op geseijde wijse dagelijks verrigt en vervoordert.

De wip op de Casteelplaets herplaetst naer den kant van Croonenborgpoort.

In deze maend waren er brieven van den Cardinael J.B. Caprara, Nuntius van den Paus te Parijs, aen het vicariaet van 't Openstaende Bisdom van Antwerpen, evenals aen alle andere Vicarissen of Bisschoppen van Vrankrijk en deze Nederlanden etc. toegesonden, waerbij hun den afstand van hunne Bisdommen ofte Bisschoppelijke magt in den naem van den Paus afgevraegt word. Dit was ingevolge seker concordaet ofte overeenkomste tusschen den gevolmachtigden van den Paus en Napoleon Buonaparte den 26 Messidor, 9^{e} jaer (5 Julij laestleden) te Parijs geteekent. Daer nae waren er hun nog andere brieven door gemelde Cardinael toegekomen, men seijde dat het over den eed zoude zijn, dog alles bleef zeer geheijm, zoo dat ik er hier niets sekers van boeken kan.

Den 13 December is aen het Vicariaet van Antwerpen toegekomen de aensoekinge van den Paus ten eijnde sij hunne demissie mogten afleggen gelijk alle de bisschoppen ook afgevraegt is en door het grootste getal ook gedaan is, eenieder was over dese onverwagte verandering verwondert. (Ingevolge het concordaet door S. Heijligheijd en het frans gouvernement te Parijs gesloten). Eenige dagen daer nae zijn er wedrom brieven aen het vicariaet gekomen waerbij hun onder andere gerecommandeert word van over de verschillige gedagten niet te twisten, of degene die den eed of declaratie gedaen hebben niet te vervolgen, etc., dat degene den eed gedaen hadden, deselve bij den vicarissen moesten comen wederroepen; deze brieven wirden seffens aen de beëedigde medegedeijlt, dog wat er deze zullen op antwoorden moet men afwagten.

Den 24 December is den spijker der graenen voor de chijnsen, volgens oude gewoonte omgestelt, als volgt:

Tarwe, de veertel, guldens	9,6 1/3
Rogge	5,4 1/3
Gerst	5,2 1/3
Boekweij	3,19
Haver	3,10
Wintersloorzaet	12,15
Zomer ditto	9,-
Raepsaed	13,10
Evie	13,10
Evit	2,14
Spek	f. 3,12
Sparriezaed	4,-
Kempzaed	6,15
Mostaerdzaed	12,15
Witte boonen	10,15
Erwten	9,13
Peerde- en duijveboonen	4,7
Vitsen	4,14
Klaverzaed, per pond	-,10

Den 26 December is de kerk van Ossendrecht geopent.

Aanhangsel. ***Nom des membres composant le conseil municipal de la commune d'Anvers.***

Les citoyens:
Paul Moretus;
Geelhand de Merxem;
Van Praet, rue des Tanneurs;

Van Hal, père, Place de Meer;
J.F. Janssens, rue Markgrave;
Carpentier, rue de l'Hôpital;
Nic. Beeckmans, Place de Meer;
Claessens, père, Zirickstraet;
Jos. Campfort, rue des Tanneurs;
Neefs, Quai des Récollets;
Gobart, avocat;
Morel, rue de l'Hôpital;
Van Asten, rue de l'Hôpital;
Blommaert, Marché aux Chevaux;
Pelgrims, Marché Saint Jacques;
Jac. Nic. Diricksens, rue de l'Hôpital;
Wouwermans, avocat;
Jean Moretus, rue de l'Empereur;
Mols. Longue ru Neuve;
Laurent Solvijns;
Botermans, rue des Tanneurs;
Vervrangen, Renderstraet;
Dirven, Quai des Récollets;
Renson, marchand de vin;
Charles Lunden-Ullens;
J. Basteijns;
Huijbrechts, orfèvre;
Jacques van Pruijssen;
N.L.J. de Wael;
Henri Smits.

1802

Januarij

Den 18 Januarij 1802 wirden er circulaire brieven wegens den Prefect aen de Maires der steden en dorpen van dit Departement rond gedraegen, bevoegt met volgende vraegen welke binnen de 24 uren moesten beantwoord worden; sij waren van den volgenden inhoud, te weten:

> LIBERTE - EGALITE
> PREFECTURE DES DEUX NETHES
> (Bureau)
> Anvers, le 28 Nivôse an 10.
> *Le Préfet du Département des Deux Nèthes au Maire de la commune de*
> .....
> Veuillez citoyen Maire, dans le délai de 24 heures, de la réception de la présente, me renvoyer avec votre réponse, la série des questions que vous trouverez ci-jointe.
> Employez pour me faire parvenir votre lettre, la voie la plus prompte et la plus sûre.
> Je vous salue. Signé: C. HERBOUVILLE.
> Adresse: Au Maire de la Commune de .....

Questions à répondre:

1° Quel est le nombre et le nom des édifices non aliénés servant ou destinés à l'exercice des cultes?

2° Qu'el est l'état dans lequel ils se trouvent?

3° Qu'el est le nombre présumé des individus qui peuvent s'y rassembler?

4° Qu'el est le culte qu'on y exerce?

Daer maer zijn er wegens den Prefect nog soortgelijke vraegen ten opsigte der pastorele en andere priesterlijke huijsen, zoo der steden als dorpen gedaan, de eene en andere wirden door meest alle Maires ten besten beantwoord; een ieder is nieuwsgierig wat de insigten van dese vraegen mogen zijn en wat dit uijtbrengen zal; dog men verwagt er geen voordeel ofte goede saeken van(1).

In deze maend vroos het seer sterk, jae *Vrijdag den 15 Januarij* was de koude bijna onverdraegelijk en het vroos volgens de thermometers als in 't jaer 1740. De twee volgende dagen was de vorst zoo hevig niet; maer *'s Maendags den 18 Januarij* met de volle maen veranderde de koude in soeten doeij, en door den regen vergezeld met wind was den sneeuw welhaest, van de straeten weg.

Woensdag den 20 Januarij wird den wind seer sterk, die *den 21 Januarij* aenhoudende en in den namiddag naer den

(1) Hierbij voegt schrijver het antwoord van den Maire der gemeente Borsbeek, P. Gijsen:

1° Il y a une église paroissiale.

2° Dans un état assez bon, malgré qu'elle n'a pas eu de réparations nécessaires depuis longtemps.

3° Environ 400 à 500 personnes. Justement proportionnée au nombre des paroissiens.

4° On n'y a jamais excercée que la religion Romaine Catholique et Apostolique.

Noord-Westen ging, jae snagts zoo hevig wird, dat men voor het afslaegen van schouwen, daken en gevels bevreest wird, te meer alzoo er al steenen, schaliën en pannen van de huijzen begonden te vliegen. Dezen wind veroorsaekte dien nagt en smorgens vroeg *22 Januarij* zoo schrikkelijken hoogen vloed, dat het water bij menschen gedenken nooijt zoo hoog in de stad gestaen heeft; jae was spoedig opgekomen, dat er vele hunne kelder vol hadden en dat selfs het water in de huijzen stond, eer de inwoonders het wisten. Op 't Schelleken was 't water zoo hoog in de huijsen, dat er twee kinderen aldaer verdronken zijn. De werf en andere kaeijen deser stad was zoo danig met ijsschollen bestapelt, dat men er nouwelijks op gaen konde; jae dat dezelve ongebruijkbaer waren. De schaede door dezen watervloed in deze stad veroorzaekt is zeer groot. Op 't Leeg Kiel heeft den zelven ook groote schaede gedaen, naementlijk aen de Hoveniershoven tegens de Schelde, dat er bijna de helft van sommige is weggespoelt.

Den 22 Januarij smorgens had men tegen ieders verwagting donder en blixem, hagel en sneeuw met regen doormengelt, den wind begon te verminderen.

Februarij

Den 18 Februarij wird et een placcaert van den Prefect aengeplakt, ten opsigte der roepers. Ziet dezelve in de gazet.

Vrijdag den 19 Februarij Decadi wirden de boeren met graen, hout, stroeij, etc. van de merkten weggejaegt en dags te voren waren er geene geweest.

In deze maend zijn de P.P. Augustijnen met de leekebroe-

ders, welke tot nog toe op 't Hof van Viersele onder Oelegem gewoont hadden, binnen deze stad gekomen en in een gehuert huijs in de Lange Nieuwstraet tegenover de Cellebroedersstraet gaen wonen. De andere binnen deze stad zig altijd opgehouden hebbende bleven nog in hunne oude wonen. De latijnsche scholen bleven ook in 't clooster, alwaer die taele etc. door de Paters Ferdinandus Hellaert en Simon Vermeulen voortgeleerd worden. De Prior G. Verelst blijft ook in dit clooster wonen.

Ontrent den zelven tijd zijn de religieusen van 'La Trappe' zoo lang gevlugt hebbende, stillekens wedrom in hunne oude woon ontrent St Theunis gekomen.

Meert

Woensdag ..... Meert, quatertemper, wirden de lieden met peerden van de Peerdemerkt weggejaegt.

18 Meert(1) tegen den avond wird de Eerw. Moeder van St Elisabethsgasthuijs alhier, Bernardine van Lancker, benevens Angela Vermeulen, ook religieuse van dit huijs, door order van den Prefect naer het tugthuijs door gendarmen getransporteert. De oorzaek was dat er door den Prefect 2 kamers van dit huijs gevraegt waeren, voor het 'Comité de vaccination' om de arme kinders te vaccineeren ofte de koeije pokken in te enten, hetwelk de religieusen als eene nieuwigheijd sijnde, geweijgert hebben; den Prefect bij sijn verzoek persisterende en zoodanig aendringende dat de religieusen, seggende dat se meester in hun huijs sijnde, dit noijt permitteren zullen. Het

(1) Schrijver zegt: 18 April.

een woord het ander medebrengende, hebben sij den Prefect de waerbeijd geseijd en voords met vele scheldwoorden beantwoord, hetwelk hij zoo qualijk genomen heeft, is henen gegaen, seggende te zullen toonen dat hij meester is, en heeft naer den middag de voors^{e} twee religieusen doen weghaelen en sanderdags *19 Meert* een mandat d'arrêt ten hunnen laste doen nemen, daer hij van dese saeken niets van vermeld; maer segt daer bij, dat het is omdat sij de renten van het huijs agter houden, en de inkomens van 't zelve ten hunnen gebruijke verkeert hebben. Sij hadden onlangs met de aelmoesseniers (die tegenwoordig meester over dit huijs spelen) en met den Prefect nog seer groote moeijlijkheden gehad, ten opsigte van eenige renten op de bank van Weenen en andere die sij voorgeven alsof de nonnen die versteken hadden, hetwelk dese nogtans weijgeren; jae sij willen de religieusen van alles doen rekening doen, het welk noijt geplogen is. Ondertusschen den morgent wird Sr Constantia Kennes die eertijds Moeder van dit huijs geweest had, ook weggehaelt of in 't verhoor geroepen, maer wird wedrom seffens naer huijs gesonden.

Den 20 Meert wirden ingevolge het voors^{e} mandat d'arrêt nog 5 religieusen in die gevangenisse op 't Tugthuijs geset, te weten: Sr Theresia de Wandeleer, Sr Dorothea Laudaens, Moeder van 't Vrouwenhuijs, Sr Cornelia Hendrix, opperste apotheeksuster, Sr Magdalena van Berckelaer en Sr Cecilia Verpoorten. Sij wirden als nu beschuldigt alsof sij het huijs bestolen hadden, de inkomsten van den armen houdende, en tot hunne eijgen gebruijk besteden. Niemand mag hen spreken. De voors^{e} gevraegde kamers zijn dan met geweld ten voors^{e} eijnde genomen en daer wird door order van den Prefect op de groote poort gestelt als volgt:

Hospice civil.
Comité de vaccination.

Dit comité bestond uijt volgende doctors: Drs Marteau, Le Roij, Le paige, soon en Vrancken.

Sondag 21 Meert winden de Rentmeesters de Eerw. Heeren Hensen en Meermans bij den Prefect ontboden. De nonnen zijn ondertusschen overhoord op 't Tugthuijs en op 't stadhuijs en dan bij malkaer geset. Daer wird een econome en eenen portier in 't gasthuijs gestelt, alle nieuwigheden dewelke aldaer noijt geplogen zijn.

Snagts tusschen 24 en 25 Meert is den Grave Charles d'Oultremomt de Wegimont overleden(1) en wird den 27 Meert van hier naer Wegimont bij de stad Luijk gevoert, om aldaer in den grafkelder van sijne familie begraeven te worden.

April

Den 6 April na middag zijn de voors^e^ gasthuijsnnonen van 't tugthuijs los gelaeten onder borg en naer huijs gebrogt. In dit gasthuijs wirden in 't vervolg nog seer groote veranderingen te weege gebragt. Den rentmeester den Eerw. heere Hens, den onder-rentmeester Jan Meirmans waren beijden bedankt. Daer was eenen econome aengestelt, die het geld regeerde en aen de nonnen gaf; daer was ook eenen portier gestelt. Over eenigen tijd was er ook eenen apotheker gestelt, allen hetwelk de nonnen nogtans van oude tijden altijd selfs verrigt hadden; met een woord, de religieusen worden nu als kinderen en ook somtijds door kinderen, want onder de tegenwoordige ael-

(1) Den vader was alhier ook overleden.
Den ..... April is de moeder van dien Grave ook overleden en den ..... ditto insgelijks naer Wegimont gevoert.

moesseniers vindt men tans al wat jonge gasten die nergens ondervinding van hebben, geregeert. De oude menschen aldaer hunne kosten koopende en andere in dit huijs gehouden wordende wirden er ook al uijt geseijt. Eenige nogtans uijt speciaele gratie mogten er blijven, maer moesten aen de aelmoesseniers betaelen.

Den 11 April, wesende Palmensondag, smorgens is de kerk der Paters Capucienen op de Peerdemenkt alhier geopent; dan zijn de goddelijke diensten aldaer hernomen, dog op de wijse als in de andere kerken, door onbeëedigde priesters bedient wordende. De besorgers zijn: Jon^{r} Petrus van Setter, secretaris deser stad, Dheeren de Wael, van Strijdonck en Sr Segers.

Sondag den 25 April, wesende Beloken Paeschen, in den morgend wird alhier eene proclamatie ten opsigte der godsdiensten uijtgecondigt; seffens wird die tijdinge aen de kerkmeesters gesonden, de goddelijke diensten aldaer publiek te verrigten, het welk aenstonds en met open deuren geschiede. (Siet de gazette en van het concordaet ampel te spreken).

Meij

Sondag den 23 Meij smorgens half 9 uren, is er voor de eerste mael gepredikt in de cathedraele kerke van O.L. Vrouw alhier; den Eerw. heere J.A. Seerwart, plebaen dede het sermoen. Daer was ten dien eijnde eenen predikstoel ter plaetse door den ouden gestaen had getimmert.

Maendag 24 Meij gingen de kruijcen aldaer langs de kerke, het capittel van St Jacobs was er, en gingen mede.

Donderdag 27 Meij zijn de Heeren van de Borgtparochie

de parochiaele diensten in de capelle van de H. Rosalia van 't Godshuijs van Cornelis Lantschot, op de Faconsruije gaen verrigten omdat ze geene andere kerke en hadden, want de Borgtkerke van alles berooft zijnde, wird nog altijd voor entrepôt gebruijkt.

Den Eerw. Heere Matthias van Camp, pastoor van St Jacobs, onlangs uijt sijn ballingschap uijt Holland wedrgekomen zijnde, gaet zijne parochiaele diensten in de kerke der Capucienen verrigten in afwagtinge van in zijn eijgen kerk herstelt te worden, die alnog door den beëedigde en ingedrongene gebruijkt word. De kinderen wirden gedoopt in de..... in de plaets daer de weerdige Moeder Anna a S. Bartholomeï begraeven was.

De foire wird dit jaer op 't Groenkerkhof gestelt.

Van de dierte der graenen en andere eetwaren (hier te schrijven).

Junij

Den 28 Junij wird er voor de eerste reijse suijker gerafineert in de nieuwe suijkerrafinaderije in de Carthuijsers alhier, wegens Wed. J.M. Smets, die dit clooster op ..... van de Fransche gekogt en het zelve geheel afgeworpen hadde, uijtgenomen de kerke en den voorbouw. De kerke diende voor suijkerbatterije en den voorhouw voor woninge der bedienders.

Snagts brande en eenen meulen af op de veste, staende den eersten van Slijkpoorte naer Kattenberg.

Julij

Den 17 Julij begonnen de verkoopingen van geestelijke en dominaele goederen wedrom opnieuw. Het was den eersten zitdag. Het waren goederen die nog eens verkogt, maer niet betaelt geweest hadde en ook huijsen; dog de landerije wirden nog niet verkogt, maer zullen ongetwijffelt zoo wel als de andere verkogt worden, want het is suijver winste. Den 23 Julij wirden die koopen finael toegewezen.

Saterdag den 17 Julij naemiddag ging den Eerw. Heere Matthias van Camp, pastoor van St Jacobs, onlangs uijt Holland waer hij om de vervolginge te ontgaen, gevlugt hadden geweest, in sijn vaderland wedrom gekomen zijnde, ingevolge een besluijt van den Maire of Prefect, de sleutels van gemelde St Jacobskerk, bij den ingedrongene pastoor of desservitor J.A. Mortelmans in 't Choraelhuijs van 't capittel der zelve kerke wonende, afvraegen, dewelke hem geweijgert wirden. Savonds om half 11 uren is gemelden heer pastoor geassisteert, met den eersten adjoint en andere, de deuren door eenen smid op hun order geopent zijnde, in de kerke gekomen, hetwelk aen gemelden Mortelmans overgedraegen zijnde, die seffens den substituut commissaris, der criminele regtbank Langrand heeft doen aenzeggen dat er dieven in de kerke waren; waerop gemelden substituut sig met gendarmen daer naer toe begeven heeft, alwaer hij den coster en nog vier andere personen welke als ..... daer gekomen waren, heeft doen vastgrijpen, binden en even alsof het waerlijk dieven hadden geweest in den amigo onder het stadhuijs in gevangenisse doen setten, alwaer sij den gantschen nagt tot sondags smorgens circa 11 uren hebben geseten, als wanneer deselve overboord de overheijd geschied was, seffens los gelaeten en in vrijheijd gestelt zijn.

Sondag 18 Julij smorgens wird er voor het parochie sermoen op de predikstoelen een, mandement van de nieuwe aertsbisschop van Mechelen Joannes Armand de Roquelaure, van den 11 Julij 1802, aen den clergé en aen alle geloovige van 't Diocese afgecondigt. Bij hetzelve wird na eene lange redevoeringe bevolen:

> Art. 1. - Tot 19 Augusti aenstaende alle de magten toegestaen of vernieuwt aen alle de priesters, dewelke tegenwoordig in dit diocese de bedieningen van 't Heijlig ministerie oeffenen verlengt, expresselijk verbiedende alle oefeningen elders als in de kerke, uijtgenomen in cas van ziekte en van dringende noodzaekelijkheijd.
> Art. 2. - Dat er aen de pastoors bevolen wird in de steden van Mechelen, Brussel, Antwerpen en Loven, van alle onderrigte personen, en die hunne eerste communie gedaen hebben, bekwaem te maeken om het Sacrament des Vormsels te ontfangen, ten eijnde van hen het zelve in den kortsten uijtstel mogelijk te konnen bedienen. Dat er eenen nauwkeurige lijste der persoonen welke zig ten dien eijnde zullen doen inschrijven zal gehouden worden, want dat er geen andere zullen aenveerd worden.
> Art. 3. - Dat den Paus eenen vollen aflaet aen de geloovige, welke gebiegt en gecommuniceerd hebben en in de eerste Misse die den bisschop 't zij in de Metropolitane, 't zij in eenige andere kerke der besonderste steden van sijn diocees pontificelijk celebreeren zal, zullen tegenwoordig zijn.
> Art. 4. - Dat het zelve mandement op den predikstoel zal afgecondigt en in de kerke zal geaffigeert worden.

Dit was 't eerste mandement van den nieuwen Bisschop dat in de kerken afgecondigt wird, het was gegeven te Mechelen den 11 Julij 1802; was onderteekent: Jean Armand, Archevêque de Malines, ter ordonnantie Boutet.

Sondag den 18 Julij naemiddag, circa 4 uren, is gemelden Here Pastoor in de kerke van St Jacobs gekomen en heeft het voors^{e} mandement op den predikstoel afgecondigt, onder grooten toeloop van volk. De ingedrongen desservitor begaf

sig ondertusschen ook in de kerke, dog door den grooten overhoop van volk en geensints wel bejegent wordende heeft welhaest de kerke, alwaer hij an andere dien morgend nog dienst gedaen had, verlatten. Den wettelijken pastoor had intusschen op den predikstoel afgeroepen dat hij sanderdags ten 7 uren in die kerke de Misse zoude gedaen hebben.

Maendag 19 Julij smorgens ten 7 uren wird de Misse door gemelden Heere Pastoor van Camp in de hooge choor onder grooten toeloop van volk gecelebreert; daer nae zijn er nog eenige Missen gedaen, sonder dat gemelden ingedrongen desservitor sig in de kerk begeven heeft. De kerk was vol volk, dat daer den ganschen morgend versaemelden uijt nieuwsgierigheijd, omdat se die kerk in soo vele jaeren niet gesien en hadden en ook om te sien of er niets soude voorvallen; dog alles is in de groote gerustheijd afgeloopen. De Goddelijke Diensten zullen aldaer nu wedrom op de oude maniere door de wettelijke bedienders verrigt worden.

Jae Sondag 25 Julij, wesende den feestdag van den H. Apostel Jacobus, patroon der kerke, heeft gemelden Heere Pastoor smorgens op de gewoonlijke ure aldaer gepredikt, daer na is de Hooge Misse gedaen, alles onder grooten toeloop van volk, het welk verblijd zijnde dien Herder in sijne vorige bedieninge herstelt te zien.

Ten zelven dage was de kerke der P.P. Predikheeren ook heropent. De twee beëedigde paters hunne soumisse geteekent hebbende, eene sommissie welke van alle priesters zoo beëedigde als ombeëedigde afgevraegt is en aen de vicarissen moet ingesonden worden, waren met hunne Broeders, de andere Paters vereenigt; de groote Misse wird gesongen door den Provinciael P. van de Perre; nae middag wird den Roosenkrans gepredikt

door pater Van der Zanden; alles geschiede onder grooten toeloop van volk. Dagelijks zullen de Goddelijke Diensten door religieusen verrigt worden.

Den 30 Julij wird er een besluijt genomen wegens den Maire, ten opsigte der honden, welke voor 10 dagen moesten van de straetan gehouden worden, ofte gemaelband en met eene koorde gebonden geleijd worden, of dat deselve zullen dood gekapt worden, gelijk men nu door de anduijten gedurig soo in den dag als bij avonden zag doen. De oorsaeke was, omdat er verscheijde honden rasend zijnde, door de stad loopende, verscheijde menschen gebeten hadde, waervan er reeds eenige rasend en op eene ongelukkige en alderdroefste wijse gestorven waren. Geduerig gingen er van hier naer Ardennen om hunne toevlugt aldaer tot den Heijligen Hubertus, besonderen Patroon tegen de rasernije, te nemen en om aldus door zijne voorspraek van sulke droeve ziekte bevrijd te zijn. Sommige gingen bij de Cellebroeders alhier om belesen te worden en de reliquen van dien Heijligen, aldaer berustende, te eeren. Jae eenieder hadde als eenen schrik voor de honden, en dit was ook de oorsaeke dat er thans vele honden zoo in de Schelde als in de vesten verdronken wirden.

Augusti

Den 5 Augusti om 1 ½ uren namiddag is den nieuwen Artsbisschop van Mechelen, Joannes Armandus de Rocquelaure alhier gearriveert (te vorens Bisschop van Senlis in Vrankrijk), vergezeld met een escorte peerdenvolk, en is in de Prefecture (Bisdom) afgestapt, alwaer hij het middagmael bij den Prefect C. Herbouville genomen heeft. Nae middag is hij door de stad met eenige andere personen gaen wandelen, houdende sijn logement in de Prefecture.

Den 6 Augusti smorgens is hij door de aengestelde authoriteijten, jae selfs door de policiemeesters verwillecomt en gecomplimenteert geworden. Denkt eens wat mannen sig onder dese aengestelde magten bevinden; men telt er nog altijd van die soorten onder die weleer niet alleen de Bisschoppen maer ook alle geestelijke persoonen vervolgden, jae tot de gevangenisse en selfs tot de dood verwijsden.

Namiddag ging hij verscheijde kerken deser stad, alsook sommige franse bedienden besoeken, hetwelk hij den volgenden dag smorgens ook dede; namentlijk te St Andries in welke kerke den ....., dog wird met geen besondere agting van het volk toegejuijgt.

Den 7 Augusti savonds wird met het luijden der groote klok aengecondigt dat den Artsbisschop pp Sondag 8 ditto in onze groote kerke van O.L. Vrouwe (welke alsnu geene cathedraele, jae nog geene collegiaele kerke genoemt word) eene solemnele Misse met vollen aflaet, onder groot muziek zal gesongen worden.

Sondag den 8 Augusti ten 10 uren wird de solemnele Misse door het geluij en beijaerdspel aengecondigt, welke misse ten ½ 11 ure begonst. Ontrent 9 uren versaemelden sig de militaire in de wapens op de Meir, van waer sij sig om 10 uren met het veldmuziek naer de Prefecture (Bisschoppelijk Paleijs) begeven. Ondertusschen waren de borgerlijke en militaire overheden en cooplieden, onder aenhoudende veldmusiek vergezeld met eenige der priesters (der clergé) naer onze cathedraele gegaen alwaer Sijne Hoogweerdigheijd, volgens de kerkelijke gebruijken door den Heere Plebaen Seerwart ingehaelt wird, alwaer den Artsbisschop geassisteert door de Heeren Canonnikken Seerwart, Pooters, de Meulder, Gasparoli, van Celst, Forgeur en Scaille de solemnele Misse,

over de herstellinge van den godsdienst, aen den Almogende onder groot musiek opgeoffert heeft. (Gazette van 10 Augusti .....).

Nae 't eijndigen der Misse wind den Te Deum door de Artsbisschop opgeheven om den Almogenden te bedanken. Van de kerke ging den trijn in vorige order naer de Prefecture. De pragtige maeltijd wird wegens de municipaliteijt op de Sodaliteijt der Jesuiten gegeven, alwaer den Artsbisschop en de borgerlijke en militaire overheden etc. allen genoodigt werden. (Gazette van 10 Augusti).

Den 9 Augusti is er wedrom gestatueert ten opsigte der honden, die vorige placcaert nog 15 dagen verlengt.

Den 12 Augusti vertrok den Bisschop savonds langs St Jorispoort naer .....

Den 13 Augusti moesten de mosselkraemen ofte wijven met hunne mossels van de Werve naer de St Peetersvliet verhuijsen, dezelve hadden nogtans van oude tijden op de Werve met hunne mosselen voorgestaen, alwaer de schuijtjens altijd aenkwamen, welke nu ook aen gemelde vliet bij de Kalkbrugge moeten aenkomen.

Saterdag 14 Augusti namiddag is het mirakuleus beeld van de H. Moeder Gods, patronesse der kerke en van de stad, zoo lang, jae geduerende de vervolgingen verborgen en zorgvuldig in bewaernisse geweest hebbende ten huijze van Dheer Antonius Dirix, capelmeester van O.L. Vrouwcapelle der cathedraele in de Korte Nieuwstraet, wedrom in de kerke gebrogt en te midden der zelve gestelt, om aldaer geduerende het octave hetwelk seer solemneel geviert zal worden, geëerd te worden.

Desen feestdag wird savonds met het geluij der groote klok en beijaerdspel aengekondigt, hetwelk seer solemneel zal geviert worden. Dit beeld was nieuwsgierig gekleed, uijt vreese.

Sondag den 15 Augusti, wesende O.L. Vrouw Hemelvaert, patroon deser stad en der cathedraele kerke. Ten 10 ½ uren wird met het geluij en beijaerdspel de solemnele Misse van dien feestdag aengecondigt, als den verjaerdag van den eersten Consul Napoleon Buonaparte, ook den dag der teekeninge van het Concordaet tusschen den Paus en den eersten consul, en eijndelijk over de uijtroepinge der consulaire hoedanigheijd voor het leven van gemelden Buonaparte. Ten 11 uren wird in de cathedraele kerke eene plegtige Mis gedaen waerin de borgerlijke en militaire overheden tegenwoordig waren, hetwelk vele godvrugtige uijt de kerke dede gaen, ten eerste om 't groot rumoer, want sij kwamen er met slaende trommels in, en ten tweede om de ongeregtigheijd der officiers en anderen, die met het beeld van de H. Moeder Gods in 't midden der kerke volgens gewoonte staende, schenen te spotten, aldaer geduerende den Godsdienst stonden te klappen en rondwarrelden. Na de Misse wird den Te Deum gesongen onder het herhadd geluij en beijaerdspel, welk spel en geluij savonds aenkondigden dat eenieder sijne buijsen verligten moeste; dog niemand der goede borgers verheugden sig om sulke vieringen.

Ten zelven dage sijn in de parochiaele kerken van den H. Andreas de Goddelijke diensten op de oude gewoonte door den Eerw. Heere Alex. Van der Stallen, pastoor, en door de andere wettelijke bedienders deser kerke hernomen en opnieuw verrigt geworden, en die aldaer den volgenden Sondag op de gewoonlijke ure voor de eerste mael gepredikt heeft, en een

schoon sermoen tot vertroostinge sijner parochiën gedaen heeft.

Den 16 Augusti zag men alhier een besluijt van den Prefect de dato 19 Fructidor, 10ste jaer, tot repressie der bedelaerije aengeplakt. Dit besluijt bestaet na eene korte preambule tot aenwakkeringe der pastoors en borgers tot handhaevinge en medewerking in 8 artiekels, en behelst:

> Art. 1. - Dat het bedelen in de geheele uijtgestrektheijd van het Departement der twee Nethen verboden is.
> Art. 2. - Dat aen elk eeniegelijk verboden word te bedelen op de straeten, merkten en wandelplaetsen, aen de stadspoorten, aen de kerk, etc.

(Hier laet schrijver een druksel volgen de dato 14 Fructidor an 10 (1 September 1802) gezonden aen Dheer Verstraelen, Everdijkstraet, vanwege):

> La Commission Administrative du Bureau de Bienfaisance de cette ville. Geteekent: Jean Bapt. Joseph Beeckmans, vice-président; J.V. Bernaerts, q.q.; J.B. Van de Zanden, q.q.; Ch. De Meulenaer, q.q.; W. Van Gils, q.q.; C.C.J. Eelkens, q.q.; C. Aertsen, q.q.; Jacqs Mertens, q.q.; H.F.A. Bals, q.q.; C. Van den Nest, q.q.; P. Serrure, q.q.; Jean Emm. Van Hencxthoven, secret.

(Met de hand bijgevoegd):

> P.S. - L'administration se trouve dans un pressant besoin pour de la charpie et du vieux linge, prie ses concitoyens de lui en fournir ainsi que de vieilles hardes, bas, etc.

(Het is een bedelbrief waarin een overzicht word gegeven van den openbaren onderstand).

Den 30 Augusti om 3 uren na middag zijn er 2 personen door de guiliotine ter dood gebragt. Deze wirden van 't Steen op 't galgenwagentien, vergezelt door C. Carol Henkelbout,

predikheer, naer de Groote Merkt gebrogt, alwaer de justitie seffens gedaen wird. Het waren van die kwaede benden die de buijtenlieden handen en voeten vastbonden en de huijsen van alles beroofden. Sij waeren over merkelijken tijd ter dood verwezen geweest en hadden van dit vonnis te Parijs geappelleert. De andere van die complotten nog op 't Steen sittende, sijn naer Brussel getransporteert om op nieuws gevonnist te worden.

September

Woensdag 8 September, feestdag van O.L. Vr. Geboorte, welken feestdag benevens de andere H. Dagen van 't jaer in gevolgen het Concordaet afgeset waren, alsdan toegelaeten zijnde te werken sonder verpligt te zijn van Misse te moeten hooren, ook waeren de vastendagen afgeset welke voor die afgesette H. Dagen kwamen. Op gemelden feestdag heeft nogtans niemand gewerkt, maer onze inwoonders hebben den selven dag, die van oude tijden als H. Dag in de kerke geviert is geweest, wedrom aldus geviert, te meer omdat die dagen niet als door dwang, op 't aenhouden der Franschen afgeset zijn.

Den 24 September wilden de policiecommissarissen met geweld de nieuwe maeten genaemt hectoliter op de graenmerkten in 't gebruijk brengen; dog alzoo dezelve geene instigheijden hadden wird dit tot den naesten Vrijdag uijtgestelt, maer de veertel, eene oude en regtsinnige maet van oude tijden binnen deze stad gebruijkt, mogt niet meer gebesigt worden, soo dat er desen merktdag niet gemeten, maer met den zak verkogt is. De nieuwe maeten genaemt liter, en halve liter etc. wilde sij insgelijks in de winkels, herbergen en elders, invoe-

ren, gelijk de nieuwe gewigten, hetgeen groote desorders en verweringen veroorsaekte. Wijnige verstonden aen die verdeelinge en verschillige veranderingen, men was de oude maeten en gewigten te zeer gewoon om er zoo seffens van af te sien.

Men was tegenwoordig bezig met verscheijde autaeren uijt de kerk der abdij van St Michiels te breken, den abt en religieusen hadden dezelve, benevens meer andere goeden aen sommige kerken hier en elders verkogt, geen middel meer ziende om in dit treffelijk huijs herstelt te konnen worden, immers zoo lange als wij onder het Fransch jok zullen schuijlen, een jok dat onverdragelijk is; jae eene die alles vermoeijelijk en verdrukt onder den schoonen naem van alles te herstellen.

Sij herstellen de religie en sij vernietigen de parochiekerken en gaan nog altijd voords met de goederen der zelve te verkoopen. Men segt dat het plan der parochiën soo dezer stad als van het platland zoude gekomen zijn, hetwelk ongetwijffelt welhaest zal in 't ligt verschijnen, maer wat goed zal dit in zig hebben? De weijse menschen denken geen. Immers den tijd zal leeren en als dit ingevoert word, dan zal ik eene generaele beschrijving daervan te boek stellen, welke nog in wesen sijn en welke reeds in puijnhoopen liggen.

October

Den 25 October ook den *27* wird gelot op 't stadhuijs onder de jonkheijd der conscriptie militair van het jaer 9 en 10, uijt welke twee dassen deze tijd er 168 moesten optrekken om te dienen, de helft tot voltalligmaekinge van de legers, en de andere helft tot reserve. De plakkaeten waeren eenige dagen te voren alhier aengeplakt.

Men begon te werken aen de nieuwe kom etc.; sij graefden in de vest om de diepte der mueren te zien.

Den 30 October gingen er eenige particuliere personen deser stad rond om te vraegen wat ieder contribueren wilde om eenen middel te vinden van degene in de conscriptie militair gevallen waren te remplaceeren. De eene sprak veel toe, de andere weijnig, sommige niets, sij zullen dan eenen overslag maeken om te sien of het kan gevonden worden, zoo niet blijft de zaek ongedaen en die er in vallen kunnen optrekken.

Ondertusschen waren de theologieke lessen welke alhier, zoo aen de religieuse als wereldlijke theologanten door de oude professors en lectors in besondere huijsen gegeven wirden, wegens den Prefect verboden, den canunnik Van Celst, die de lessen gaf, daerover bij den Artsbisschop te Mechelen beklaegde en daer men den uijtslag van afwagt. Daer na zijn deze lessen wedrom in stilte hernomen, de professors die dezelve gaven waren: de Eerw. Heeren Van Celst, can. der cathedraele, Frans Paulus Bened. de Meulder, ook can. der zelve kerk, en J.B. Ruijsch, professor van 't seminarie.

December

Den 4 December, feestdag van de H. Barbara en gewoonlijken dag van den keus der aelmoesseniers, zijn tot die plaetse gekosen: Jon^{r} Paulus Geelhand, en Dheer van der Smissen, dewelke dezen dienst geweijgert hebben, welke refues eertijds geene plaets hebben konde.

Zaakregister

Aalmoezeniers - 131, 180, 183, 207, 238, 260.
Academie - 169.
Administration centrale - 75.
Antwerpsche Gazette - 98, 206.
Apostolinnen - 106.
Armbestuur - 18, 110.
Archieven - 103.
Augustijnen - 169, 216, 244.
Bakkersveer - 218.
Beggaarden - 162, 216.
Begijnenkerk - 50, 55, 67.
Belastingen - 187, 208, 223, 235. (Zie ook *Contributiën)*.
Beurs - 212.
Boerenkrijg - 7, 8, 24, 25, 42.
Bombergen (van -) - 78.
Bordeelen - 176.
Bordincx - 120.
Burgerlijke godshuizen - 131.
Capucienen - 183, 248.
Capucinerssen - 232.
Carmeliterssen - 216, 231.
Cellebroeders - 183, 225.
Celst (van -) - 260.
Chapel - 76, 77.
Chirurgijnschool - 119.
Clé (Jan) - 205.
Conscriptie - 14, 16, 21, 23, 62, 73, 105, 172, 184, 191, 219.
Contributiën - 10, 70, 73, 90. (Zie ook *Belastingen)*.
Conard, ontvanger - 165.
Conseil de Préfecture - 171.
Crabeels - 8.
Crochon - 134.
Crols, onderpastoor - 78.
Dargonne - 26, 45, 76.
Decadi - 27, 84.
Dekenij van O.L. Vrouw - 122.
Eedweigeraars - 142.
Gasthuiszusters - 245, 247.

Gezondheidscommissie - 146.
Gijzelaars - 29.
Godsdienstwetgeving - 148.
Groen Kerkhof - 186.
Guldentop - 79, 91, 121.
Haghen (van der -), markgraaf - 9.
Havenwerken - 129, 180, 183, 260.
Henxthoven (van -) - 17, 37.
Horsigh (van -) - 174, 176, 204.
Huidevetterskapel - 232.
Iersch college - 94.
Jaarmarkten - 222.
Kansspelen - 179.
Karthuizers - 140, 249.
Kasteelkerk - 30, 32.
Kathedraal - 30, 53, 151 en vlgd., 170, 177, 202, 248, 254, 255
Keizerskapel - 167.
Kerken (opening der -) - 149.
Kielkerk. (Zie *Sint-Catharinakerk).*
Klokken - 115.
Koude - 138.
Lantaarnen - 207.
Loting - 60 en vlgd.
Maes (Theresia -) - 23.
Mairie - 71.
Maten en gewichten - 220, 229, 258.
Merlen (van -) - 144.
Merksemkerk - 123.
Meulenaer (de -) - 214.
Mey (van der -) - 76.
Minderbroederklooster - 144.
Mortelmans - 8.
Municipaliteit - 37, 83, 224.
Nanteuil - 210.
Niemans - 77, 82.
Norbertinerssen - 139.
Nulens - 182.
Ommegang - 196.
Ontij en overstroomimg - 36, 199, 244.
O.L. Vrouw Broeders - 86, 160, 174.

O.L. Vrouw kerk. (Zie *Kathedraal)*.
Oostersch huis - 129, 219.
Paeps - 124.
Pick - 74.
Policiecommissarissen - 197.
Predikheeren - 151, 252.
Priestervervolgingen - 7-15, 39-41, 56, 63, 74, 77, 78, 83, 106, 124, 137, 182, 191, 213, 214, 215.
Rechtbanken - 192.
Sanden (van der -) - 97.
Schoenmakerskapel - 132.
Schuermans - 78.
Sieyes - 66.
Sint-Andrieskerk - 84, 233, 256.
Sint-Caroluskerk - 238.
Sint-Catharinakerk - 43, 156. (Zie ook *Kielkerk)*.
Sint-Jacobskerk - 250, 251 en vlgd.
Sint-Jobskapel - 43.
Sint-Joriskerk - 55, 57, 67, 87, 122, 137, 160.
Sint-Laurentiuskerk - 43.
Sint-Michielsabdij - 46 (Archief), 159, 223, 259.
Sint-Rosaliakapel - 249.
Sint-Salvatorsabdij - 229.
Sint-Walburgiskerk - 37, 248.
Sint-Willibrorduskerk - 43, 150, 155, 234.
Stabroek - 191.
Stadhuisaltaar - 101.
Stadhuismeubelen - 86, 95, 101-103.
Stallen (van der -) - 74.
Suikerraffinaderijen - 249.
Terninckstichting - 204.
Veepest - 15.
Verkiezingen - 48, 49, 53.
Vleeschhuis - 81.
Weldadigheidsbureel - 198.
Werbrouck (Jean -) - 211.
Werbrouck (Jozef -) - 234.
Zeevaartschool - 159.
Zilversmeden - 12.